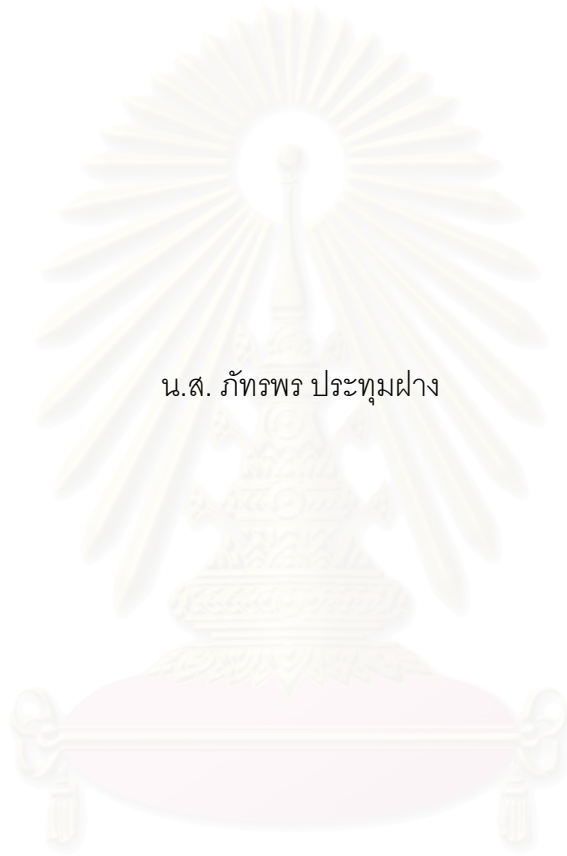

อัครมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน
สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

น.ส. ภัทรวพร ประทุมฝาง

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5201-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SELF CONCEPT AND COMMUNICATION PROCESS OF ABUSED WOMAN AIDED BY
EMERGENCY HOME, THE ASSOCIATION FOR THE PROMOTION OF THE STATUS OF WOMEN

Miss Pattaraporn Pratumfang

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Speech Communication

Department of Speech Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5201-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อัตมนิทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับ ความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
โดย	นางสาวภัทรพร ประทุมฝาง
สาขาวิชา	วาริชวิทยาและสื่อสารการแสดง
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ธิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ธิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์)

..... กรรมการ
(อุสา เลิศศรีสันต์)

สภามหาวิทยาลัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัทรพร ประทุมฝาง : อัครมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี . (SELF CONCEPT AND COMMUNICATION PROCESS OF ABUSED WOMEN AIDED BY EMERGENCY HOME, THE ASSOCIATION FOR THE PROMOTION OF THE STATUS OF WOMEN) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ ,176 หน้า. ISBN 974-17-5201-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัครมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงตั้งแต่เมื่อเผชิญกับความรุนแรงจนถึงการเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน และกระบวนการสื่อสารของสตรีเพื่อการฟื้นฟูจิตใจในบ้านพักฉุกเฉิน ทั้งกับเจ้าหน้าที่ สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันและบุตรของตนเองและสตรีอื่นโดยทำการศึกษาตั้งแต่การเข้าถึงความสัมพันธ์ของสตรีในช่วงแรกเข้า การพัฒนาความสัมพันธ์ของสตรี การสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจของสตรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบสหวิทยาการในการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สตรีจะมีอัครมโนทัศน์ที่แตกต่างไปตามสถานการณ์ ในช่วงแรกของการแต่งงานสตรีจะมีอัครมโนทัศน์ในด้านบวก แต่เมื่อสตรีถูกระทำรุนแรงสตรีจะมีการสร้างอัครมโนทัศน์และความภาคภูมิใจในตนเองที่ลดลงตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ และเมื่อสตรีเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินสตรีจะได้รับการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มบำบัด การให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัว การฝึกอาชีพ และการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจของสตรีด้วยกันเองในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้สตรีมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นและมีการพัฒนาอัครมโนทัศน์
2. กระบวนการสื่อสารของสตรีจะมีรูปแบบที่แตกต่างไปตามสถานการณ์การสื่อสารตั้งแต่ช่วงแรกเข้า การเข้าถึงความสัมพันธ์ การพัฒนาความสัมพันธ์ กระบวนการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือมีดังนี้
 - 2.1 รูปแบบการสื่อสารของสตรีกับเจ้าหน้าที่ ในช่วงแรกเข้าสตรีจะไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก และมีการประเมินเจ้าหน้าที่ถึงคุณลักษณะในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีคุณลักษณะที่ดีในการสื่อสารทำให้สตรียินยอมที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนและต้องการพัฒนาความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตามลำดับขั้นของเจ้าหน้าที่สูงกว่าสตรีทำให้รูปแบบของการสื่อสารมีความเป็นทางการ
 - 2.2 รูปแบบการสื่อสารของสตรีกับสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ในช่วงแรกจะทำการประเมินคุณลักษณะในการสื่อสารของสตรีด้วยกัน เนื่องจากสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือขาดคุณลักษณะในการสื่อสารที่ดี รูปแบบการสื่อสารของสตรีจึงไม่เปิดเผยเรื่องของตนและพยายามปรับตัว ในช่วงของการพัฒนาความสัมพันธ์สตรีจะมีการรวมกลุ่มตามลักษณะของปัญหาความรุนแรง และการสื่อสารของสตรีจะมีเพื่อนันทนาการและการดำรงอยู่ของกลุ่มมากกว่าการสื่อสารเพื่อการบำบัด
 - 2.3 รูปแบบการสื่อสารของสตรีกับบุตรของตนเองและบุตรของสตรีอื่นสตรีจะมีความผูกพันกับบุตรของตนมากสตรีซึ่งบุตรจะเป็นปัจจัยสำคัญในความสามารถของสตรีในการปรับตัว และสตรีจะมีรูปแบบการสื่อสารกับบุตรของสตรีอื่นในการช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับสตรีอื่น รวมทั้งสตรีจะมีจิตใจที่อ่อนโยนลง

ภาควิชา วุฒิปริญญาและสื่อสารการแสดง..... ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา วุฒิปริญญา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2546..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##4585114528 : MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEY WORDS: SELF CONCEPT / INTERPERSONAL COMMUNICATION/ ABUSED WOMEN /RELATIONSHIP DEVELOPMENT / REHABILITATION

PATTARAPORN PRATUMFANG: SELF CONCEPT AND COMMUNICATION PROCESS OF ABUSED WOMAN AIDED BY EMERGENCY HOME, THE ASSOCIATION FOR THE PROMOTION OF THE STATUS OF WOMEN. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. TIRANAN ARNAWATSIRIWONG. 176 pp. ISBN 974-17-5201-6

The main objective for this research is to study the self concept of abused woman when confronting the violent until getting help from the Emergency home and communication process for rehabilitation including Emergency home's officers, aided women and their children. By studied the relationship in the first stage, development and communication for rehabilitation. This research collected data by using qualitative multiple methodology.

The results showed that

1. Self-Concept of abused women is varied in different situations. In the first stage of marriage women will have a positive self-concept. However the degree of positive self-concept and high self-respect will decrease in accordance with the degree of abuse received, and will increase in accordance with the degree of rehabilitation help received from Emergency Home.
2. Communication forms of abused women will vary, depending on the situation : entry stage, approaching relationship and relationship development stage, as follow
 - 2.1 Communication between women and officers: In the first stage, abused women will not disclose themselves very much while evaluating characteristics of the officers in developing deeper relationship.
 - 2.2 Communication among abused women. In the first stage they will evaluate characteristic of each others. However because of with lack of good communication, no one is willing to be open. Communication will be focused more on group-maintenance than self-therapy.
 - 2.3 Children is the major factor in helping the abused women in adapting themselves. On the other hand, their communication with other abused women and their children helps to improve their relationship and enhance therapy process, including developing more gentle mind.

Department Speech Communication and Performing Arts Student's signature.....

Field of study Speech Communication Advisor's signature.....

Academic year 2003 Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จได้ หากไม่มีบุคคลที่สำคัญยิ่งเหล่านี้ในการให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง และให้กำลังใจ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ธีรพันธ์ อนวัชศิริ วงศ์ รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช และคุณ อูสา เลิศศรีสันทัต ที่ช่วยชี้แนะชัดเจน ทั้งให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และที่สำคัญยิ่งคือกำลังใจให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มทำวิจัยจนเสร็จสิ้น

ผู้วิจัยยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้เกิดมาในครอบครัวที่อบอุ่นและคอยให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนผู้วิจัย กราบขอพระคุณคุณแม่ที่เป็นที่พึ่งและความอบอุ่นเสมอมา คุณพ่อที่เป็นแรงใจในการทำวิจัย และน้องฝน น้องสาวที่น่ารักที่ช่วยตรวจงาน ให้ข้อเสนอแนะและความห่วงใย

ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในน้ำใจและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินทุกท่าน ทั้งพี่ต๋อย พี่แคท พี่เล็ก พี่น้อง พี่หนู่ย พี่ตุ้ม เจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินทุกท่าน และน้องนักศึกษาฝึกงานทั้ง 3 คน น้องบี น้องฟ้า และน้องแคน รวมถึงสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงและน้องๆ บ้านเด็กทุกท่านที่ให้ความสนิทสนมและยินดีที่จะให้ข้อมูลและสนทนากับผู้วิจัย

ขอบคุณสำหรับเพื่อนชาววทนะหลายคนที่ทำให้คำปรึกษาและกำลังใจ มื้อที่เป็นแหล่งข้อมูล และที่ปรึกษาที่ดีตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นเวลาไหน คำสำหรับความน่ารักและอารมณ์ขัน มายที่ทำให้ความช่วยเหลือด้านคอมพิวเตอร์ และขอบคุณคนดีสำหรับความช่วยเหลือในทุกด้านทั้งช่วยผู้วิจัยเรียบเรียงข้อมูล เป็นที่ปรึกษาและที่สำคัญสร้างรอยยิ้ม ความอบอุ่นใจให้แก่ผู้วิจัยในยามท้อแท้

นอกจากความสำเร็จของงาน ผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าโลกแห่งความจริงนั้น ไม่เหมือนกับโลกในห้องเรียนที่ผู้วิจัยรู้จักตลอดมา โลกภายนอกมีทั้งด้านลบและด้านดี ยังมีปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอีกมากที่ส่งผลกระทบต่อหลายชีวิต และความยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินที่ไม่ว่าเมื่อไร ที่ไหนเจ้าหน้าที่จะเตรียมพร้อมและยินดีให้ความช่วยเหลือเสมอ ซึ่งสอนให้ผู้วิจัยรู้ถึงค่าของมนุษย์ว่าไม่ได้อยู่ที่ทรัพย์สินเงินทอง หากแต่อยู่ที่จิตใจอันดีงามของเราเอง ขอขอบคุณอีกครั้งสำหรับเจ้าหน้าที่และผู้หญิงที่เข้ารับความช่วยเหลือที่ให้บทเรียนชีวิตนี้กับผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ปัญหาคำถามวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	
แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของกลุ่ม.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	
รูปแบบของการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	37
การเข้าถึงข้อมูล.....	40
วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	
ส่วนที่ 1 สถานการณ์ความรุนแรง.....	46
ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยปัญหาคำถามวิจัยข้อที่ 1.....	73

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ผลการวิจัยปัญหานำวิจัยข้อที่ 2.....	97
บทที่ 5 อภิปรายผลวิจัย สรุป และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	150
ข้อเสนอแนะ.....	186
รายการอ้างอิง.....	177
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	191
ภาคผนวก ข.....	194
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	201

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
ตารางแสดงปัญหาความรุนแรงของผู้เดือดร้อนบ้านพักฉุกเฉิน.....	52
ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อนแยกตามอายุ.....	53
ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อนแยกตามระดับการศึกษา.....	53
ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อนแยกตามลักษณะปัญหาและภูมิลำเนา.....	54
ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อน แยกตามหน่วยงานและบุคคลที่ส่ง.....	54
ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรง อัตมโนทัศน์ และพฤติกรรมของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากสามี.....	81
ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรงการสร้างอัตมโนทัศน์ และวัฏจักรความรุนแรงของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากสามี.....	82
ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรง อัตมโนทัศน์ และพฤติกรรมของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นในครอบครัว.....	87
ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรง อัตมโนทัศน์ และพฤติกรรมของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ.....	90
ตารางแสดงลักษณะการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงกับสตรีที่เข้ารับ ความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน.....	128

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัว นับเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญและจัดเป็นสถาบันแรกซึ่งเป็นรากฐานของสังคม ดังนั้นหากสังคมจะดีได้ รากฐานจึงต้องมีคุณภาพและความมั่นคงที่จะสามารถนำพาสังคมไปสู่ความเจริญได้ อย่างไรก็ตามในสังคมไทยความรุนแรงในครอบครัวได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ ความรุนแรงในครอบครัวที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จำนวน 3 ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน เป็นเวลา 1 ปี พบว่าร้อยละ 64.1 เป็นผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากเหตุการณ์ 67 เหตุการณ์ เป็นกรณีสามีทำร้ายภรรยาร้อยละ 34.6 (พรเพ็ญ, 2531 : 160) นอกจากนี้สถิติของมูลนิธิผู้หญิงในปี พ.ศ. 2541 มีสตรีที่ขอรับความช่วยเหลือจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 83 ราย (ศูนย์ข่าวผู้หญิง, 2541: 71) ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่าสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนถึง 1,010 รายซึ่งโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากการทำร้ายร่างกายของสามี (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2544: 4) นอกจากนี้สถิติของกรมตำรวจ ยังเปิดเผยว่า การข่มขืนสตรี มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 2538 มีผู้ถูกข่มขืน 6.4 คน ในจำนวนประชากรทุก 100,000 คน(อวัสดา, 2544 :2)

"ความรุนแรงในครอบครัว" ได้กลายมาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยการกระทำทารุณต่อภรรยาโดยสามีนั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาคู่สมรส ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้น คือการบาดเจ็บทางร่างกาย ความพิการและสูญเสียชีวิต นอกจากเป็นผลกระทบต่อชีวิตร่างกายและจิตใจของเหยื่อเท่านั้น หากแต่ยังบั่นทอนความปกติสุขของครอบครัว และสังคมก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และยังสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของกลไกคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของรัฐ (ฐิติยา, 2545:107)

การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ โดยมองข้ามความมีคุณค่าของมนุษย์ ในสังคมทั่วไปยังคงเห็นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล อีกทั้งทัศนคติในเรื่องเพศของสังคมไทยโดยเฉพาะชนบทยังเห็นว่า ผู้หญิงมีฐานะเป็นเพียงสมบัติของผู้ชาย (มาลินี, 2535:12) ดังนั้นค่านิยมของสังคมไทยจึงเป็นการให้ค่าของหญิงชายอย่างไม่เท่าเทียมกัน โดยยังมีค่านิยมเชิงอำนาจให้ชายนั้นมีความเป็นใหญ่เหนือผู้หญิง ดังนั้นหากจะกระทำการใดต่อบรรยากาศก็จะถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวและเป็นสมบัติส่วนบุคคลของผู้ชาย ซึ่งค่านิยมเหล่านี้อาจนับได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว

ผลการวิจัยของไพรัตน์ พุทธชาติคุณากร (ใน อวิสดา, 2544:6) ศึกษาการทารุณกรรมคู่ครองหรือคู่สมรส (2535) พบว่า ผลที่เกิดกับเหยื่อความรุนแรงนั้นทำให้ผู้หญิงซึมเศร้า มีความรู้สึกที่ไม่สามารถทำงานด้วยตนเองได้หากปราศจากผู้ชาย ผู้หญิงเหล่านี้มองว่าการแต่งงานคือการอยู่ร่วมกันแบบไม่เท่าเทียมกัน โดยผู้ชายอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่า ภรรยาในกลุ่มนี้มักมีพื้นฐานครอบครัวจากผู้ชายที่ก้าวร้าว ผู้หญิงมีลักษณะคล้อยตาม ดังนั้นเมื่อผู้หญิงเหล่านี้ถูกทำร้ายจึงมักโทษตนเอง

สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงนั้นมีส่วนหนึ่งที่เป็นผลมาจากภูมิหลังทางครอบครัวที่มีการประสบปัญหาด้านความรุนแรงในครอบครัวมาก่อน โดยเฉพาะการที่พ่อเคยทำร้ายแม่หรือการที่ตัวผู้กระทำผิดเองเคยถูกลงโทษหรือเคยใช้ความรุนแรงกับบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังพบว่าครอบครัวของชาย ผู้กระทำทารุณภรรยาส่วนใหญ่ เคยประสบปัญหาการแยกกันอยู่ของพ่อแม่ หรือการทะเลาะกันภายในครอบครัว (จิตติยา, 2545:109) การอบรมเลี้ยงดูและการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในครอบครัวนั้น มีส่วนสำคัญที่เป็นแรงส่งให้เกิดการมีพฤติกรรมของบุคคลที่จะเอื้อให้เกิดความรุนแรง

ผลการวิจัยของทัศน ทองภักดี ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตนและความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กเมืองและเด็กชนบท พบว่ากาอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวนั้นมีระดับความสัมพันธ์โดยตรงที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรม บุคลิกภาพ ความคิดต่างๆ จากค่านิยมของสังคมไทยเองที่มีลักษณะสังคมชายเป็นใหญ่ ก็ยังทำให้การขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว มีระบบความคิดที่ให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจไปตกอยู่ที่บุรุษเพศ ซึ่งนั่นเองที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว

สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงเมื่อเผชิญกับการทารุณกรรมโดยผู้ชาย จะเกิดการสร้างอัตมโนทัศน์ (Self Concept) เพื่อตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง โดยที่อัตมโนทัศน์เป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัตที่พัฒนาปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม โดยที่การรับรู้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเสริมแรง และจากการ ประเมินของบุคคลอื่น ทำให้แต่ละคนมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง (Ruben, 1984: 234) อัตมโนทัศน์จึงเป็นวิถีทางที่บุคคลรับรู้ตนเองและมีพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนซึ่งได้มาจากความคิดเห็นจากผู้อื่นที่มีต่อตนเอง อัตมโนทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อการสื่อสารของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับของการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยอัตมโนทัศน์นั้นจะเป็นวัตถุประสงค์ในการมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลในการสื่อสารและการตอบสนองจากผู้อื่นก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้เราประเมินได้ว่าภาพที่เราเห็นกับภาพที่ผู้อื่นเห็นตัวเรานั้นเป็นอย่างไร และจะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนอัตมโนทัศน์ของตน (Ruben, 1984: 236)

สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงเมื่อเผชิญหน้ากับการกระทำรุนแรงในครอบครัว จะสร้างความคิดหรือภาพลักษณ์ที่ปรากฏในจินตนาการขึ้นจนกลายเป็นการตีความและให้ความหมายเกี่ยวกับตนเอง ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับว่าสตรีจะมีการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ ความรุนแรง บ่อยครั้งเพียงไร และมีระยะเวลาเท่าใด เนื่องจากอัตมโนทัศน์ (Self Concept) ตามความหมายของ F.Verderber and S. Verderber (1998: 44) เป็นการตีความอย่างมีเอกลักษณ์ของบุคคลที่ขึ้นกับประสบการณ์ และปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้อื่น สร้างให้เกิดการเรียนรู้ในตนเอง โดยที่การสร้างอัตมโนทัศน์ของ

สตรีแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคมและวัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว
ฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพ แหล่งสนับสนุนทางสังคม

สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงส่วนหนึ่งเข้ารับการช่วยเหลือจาก บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริม
สถานภาพสตรี ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชน (NGO) ที่เน้นการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่
เดือนร้อนด้วยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย อาหาร
สุขภาพอนามัยรวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ทักษะชีวิตและกำลังใจโดยใช้หลักการสังคม
สงเคราะห์ และกระบวนการจัดกลุ่มบำบัดทางจิตให้แก่ผู้รับความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถกลับไป
ใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ในสังคม (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2544:10) ซึ่งตลอด 20 ปี ที่ผ่าน
มาสมาคม ส่งเสริมสถานภาพสตรีได้ทำการช่วยเหลือ เด็กและสตรีผู้ประสบปัญหาความรุนแรงกว่า
46,000 คน โดยฝ่ายสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้รับผิดชอบในบ้านพักฉุกเฉิน ที่ทำให้พักแก่ผู้ประสบ
ปัญหาในเพียงปี 2544 ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จำนวน
ทั้งสิ้น 117 ราย โดยส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับคนใกล้ชิด เช่น บิดา น้องชายสามี แล้วเสพ
ยาเสพติดจนคลุ้มคลั่งและทำร้ายร่างกาย (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2544:16)

การให้ความช่วยเหลือแก่สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริม
สถานภาพสตรีนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม ช่วยเหลือสตรีให้ได้รับความเสมอภาคและความเป็น
ธรรมในสังคม โดยจะสนับสนุนและสงเคราะห์สตรีและเด็กที่ด้อยโอกาสให้สามารถกลับมาใช้ชีวิต
ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งการให้ที่พักอาศัย การบำบัดฟื้นฟูทั้งกายและจิตใจ การให้การศึกษา
และการฝึกทักษะอาชีพ ตลอดจนแนะนำงานให้ทำ และเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับผู้ปกครอง
และญาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยลักษณะการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ความช่วยเหลือสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงนั้นเป็นกิจกรรมที่เน้นการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การสร้างกิจกรรมเสริมความรู้ กิจกรรมกลุ่มบำบัด กิจกรรมการใช้ดนตรีและศิลปะเพื่อบำบัดฟื้นฟูจิตใจ และการติดตามผล “บ้านพักฉุกเฉิน” จึงเป็นเสมือนกับที่พักพิงใจให้แก่เหล่าสตรีและเด็กที่เป็นเหยื่อของการถูกระทำรุนแรงและยังเป็นบ้านที่จะฟื้นฟูและพัฒนาให้พวกเขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ

การสื่อสารระหว่างสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพักฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าบ้านเด็ก เจ้าหน้าที่ธุรการ บ้านพักฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก จึงเป็นความพยายามที่จะเข้าหากันและสร้างความสัมพันธ์ต่อกันของมนุษย์ ในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ ระหว่างสตรีผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงใน ครอบครัวที่ได้รับความบอบช้ำทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจกับเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินที่เป็นเสมือนที่พักพิงทั้งกายและใจของสตรีเหล่านี้ การสื่อสารจึงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือของบ้านพักฉุกเฉิน ที่จะฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนทัศนคติของสตรีที่มีต่อตนเองเพื่อให้สตรีกลับมายอมรับและเคารพตนเองอีกครั้งในฐานะมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี จนสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติในสังคม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งว่า สตรีที่ถูกระทำรุนแรงจะมีการรับรู้ตนเองอย่างไรเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวจนกระทั่งเข้ารับการฟื้นฟูจิตใจจากบ้านพักฉุกเฉิน และสตรีที่ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน จะมีกระบวนการสื่อสารอย่างไรตั้งแต่ขั้นตอนแรกในการเข้ารับความช่วยเหลือ การเปิดเผยตนเอง การร่วมกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจ และการใช้ชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นไปที่การมีปฏิสัมพันธ์ของสตรี ทั้งกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก, สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือ

ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวเป็นการแสดงออกด้วยรูปแบบความรุนแรงหลายรูปแบบ ซึ่งมีผลกระทบต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับผลกระทบทั้งในด้านร่างกายและจิตใจที่ต้องใช้เวลาในการเยียวยารักษา กระบวนการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูของบ้านพักฉุกเฉินจึงเป็นทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่จะช่วยฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้น ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการช่วยเหลือสตรีกลุ่มนี้ และกลุ่มที่ถูกระทำรุนแรงกลุ่มอื่น ๆ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนา รากฐานของสังคมให้มีความมั่นคงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือกับบุคคลที่อยู่ในบ้านพักฉุกเฉิน ได้แก่
 - 2.1 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉิน
 - 2.2 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินเช่นเดียวกัน
 - 2.3 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับบุตรของตนเองและบุตรของสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหานำวิจัย

1. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมีอัตมโนทัศน์อย่างไรตั้งแต่เมื่อเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจนกระทั่งได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
2. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ มีกระบวนการสื่อสารอย่างไรกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอัตมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้าพักที่บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เขตดอนเมืองกรุงเทพฯ โดยทำการทำการเลือกจากสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง 5 ประเภท ได้แก่ หญิงโสด แม่ลูกอ่อน หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ นักเรียน และผู้ติดเชื้อ HIV รวมทั้งสิ้น 10 ราย เป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2546-มกราคม 2547

นิยามศัพท์

สตรีผู้ถูกระทำรุนแรง หมายถึง สตรีผู้ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ อันก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี ด้วยวิธีการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในสาธารณะและใช้ชีวิตส่วนตัว โดยสามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้

หญิงโสด หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงจากสมาชิกในครอบครัว ทั้งจากสามีที่จดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรส ญาติ บุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว และเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

แม่ลูกอ่อน หญิงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน โดยนำบุตรของตนที่ยังอยู่ในวัยเด็กเข้ารับความช่วยเหลือด้วยเช่นกัน

หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หญิงที่ตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม มีสาเหตุมาจากถูกข่มขืนใจ ตั้งครรภ์ในสภาพที่ตนเองไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ เนื่องจากไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์ไม่รับผิดชอบ

นักเรียน สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงและบุตรของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ ที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้ติดเชื้อ HIV หญิงที่ติดเชื้อ HIV จากชายที่เป็นสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา ถูกชายข่มขืนใจจนติดเชื้อ HIV และเด็กที่ติดเชื้อ HIV จากมารดาและเข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือคนหนึ่งอาจจัดอยู่ได้หลายประเภท เช่นอาจเป็นนักเรียนและตั้งครรภไม่พึงประสงค์ แม่ลูกอ่อนที่ติดเชื้อ HIV เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

การใช้ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำตามความตั้งใจ ที่มุ่งให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกเจ็บปวดและได้รับบาดเจ็บ ทางด้านอารมณ์ ทางเพศ และทางร่างกาย ตั้งแต่เจ็บปวดเล็กน้อยจนถึงอันตรายจนถึงแก่ชีวิต

อัตมโนทัศน์ หมายถึง การให้ความหมายเกี่ยวกับตนเองในด้านความสามารถ ทักษะ ความรู้ บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนเกิดกระบวนการไตร่ตรองของความคิดระหว่างตัวกระตุ้นและการตอบสนองจนเกิดเป็นจินตนาการเกี่ยวกับตนเอง

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ตั้งแต่ขั้นตอนการเข้ารับความช่วยเหลือ การเปิดเผยตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟู และการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่เข้ารับความช่วยเหลือ

บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี หมายถึง องค์กรภาคเอกชน (NGO) ที่เน้นการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่เดือนร้อนด้วยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย อาหาร สุขภาพอนามัยรวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ทักษะชีวิตและกำลังใจ โดยใช้หลักการสังคมสงเคราะห์ และกระบวนการจัดกลุ่มบำบัดทางจิตให้แก่ผู้รับความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ในสังคม

บุตรของตนเองและบุตรของสตรีอื่นที่เข้าความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน หมายถึง บุตรที่ติดมากับสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน โดยบ้านพักฉุกเฉินได้ให้ความช่วยเหลือเด็กที่เป็นบุตรของผู้เดือดร้อนในการรับเลี้ยงและดูแล ระหว่างที่สตรีผู้เดือดร้อนรับการฟื้นฟูทั้งกายและใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ทางวิชาการ

1. เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคลรูปแบบหนึ่ง ที่เป็นสถานการณ์จริงในสังคมไทยในปัจจุบัน ภายใต้บริบทของงานพัฒนาสตรีและเด็ก
2. เป็นฐานข้อมูลและแนวทางให้แก่ผู้ทำการวิจัยที่สนใจงานวิจัยในประเด็นความรุนแรงในครอบครัวในการบูรณาการความรู้

ประโยชน์ในทางประยุกต์ใช้

1. ข้อค้นพบในการทำวิจัยน่าจะเป็นการทำให้สังคมได้ตระหนักปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขและป้องกันปัญหา
2. สามารถเป็นฐานข้อมูลและแนวทางในการนำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้เพื่อให้กระบวนการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูโดยเฉพาะในบริบทของงานพัฒนาปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานมากขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “อัตมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี” ได้ใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัว
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล
 - 3.1 นิยามและลักษณะกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล
 - 3.2 สภาพแวดล้อมของการสื่อสารระหว่างบุคคล
 - 3.3 สัมพันธภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคล
 - 3.4 วัจนภาษาและอวัจนภาษาสารที่ใช้ในการสื่อสาร
 - 3.5 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในเชิงประกอบสร้างทางสังคม
 - 3.6 การเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์
 - ขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์
 - ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์
 - แบบจำลองการพัฒนาความสัมพันธ์ 3 ขั้นตอน
4. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของกลุ่ม
 - 4.1 นิยามและลักษณะกระบวนการสื่อสารของกลุ่ม
 - 4.2 ผู้นำกลุ่ม (Leadership)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

เกลส์ และสเตราส์ (Gelles and Straus) (อ้างถึงใน จูตีติยา, 2545: 108) ได้ให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวว่า หมายถึง การกระทำตามความตั้งใจ หรือการกระทำที่

ถูกรับรู้ว่าตั้งใจทำให้ผู้อื่นรู้สึกเจ็บปวดและได้รับบาดเจ็บ ทางด้านร่างกายตั้งแต่เจ็บปวดเล็กน้อย ไปจนถึงอันตรายถึงแก่ชีวิต

ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีขององค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของการใช้ความรุนแรงต่อสตรีว่า หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงทางเพศซึ่งอาจเป็นผลให้เกิดการทำร้ายร่างกายทางเพศ หรือทางจิตใจ ส่งผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญคุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและชีวิตส่วนตัว (ศูนย์ข่าวผู้หญิง, 2541:5)

มูลนิธิเพื่อนหญิง ให้ความหมายของการทำร้ายภรรยาว่าเป็นการทำร้ายจากสามี ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยรูปแบบและระดับที่แตกต่างกันตั้งแต่การทะเลาะวิวาท โต้เถียง การทำร้ายร่างกายด้วยวิธีหรืออาวุธและความรุนแรงถึงชีวิต (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2532:9)

ลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีผลมาจากการที่คู่สมรสมีความขัดแย้งกัน มีความสัมพันธ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อกัน ดังนั้นลักษณะความรุนแรงในครอบครัวจึงมีดังนี้ (ฐิตียา, 2545:109)

1. ขู่ให้กลัว
2. ช่มชู้ในใจ
3. ต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจกัน
4. กลบเกลื่อน ปฏิเสธ ตำหนิ
5. ไม่สนใจดูแลลูก ปล่อยละเลย
6. ใช้ลักษณะของความเป็นผู้ชาย
7. มีการทำงานอยู่ฝ่ายเดียว
8. บังคับขู่เข็ญ

จากงานวิจัยของฐิตียา เพชรมณี "ความรุนแรงในครอบครัว : กรณีสามีฆาตกรรม" ได้ทำการสำรวจข้อมูลภาคสนามจากผู้ต้องหาชายคดีฆาตกรรม จากเรือนจำกลางคลองเปรม จำนวน 5 คน พบว่า แนวโน้มที่จะทำให้เกิดความรุนแรง ในครอบครัว มีดังนี้ (ฐิตียา , 2545 :110)

1. การเติบโตขึ้นมาจากการครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงมาตั้งแต่เด็ก หรือการใช้ความรุนแรงกับคนอื่นก็จะเรียนรู้พฤติกรรมรุนแรงว่าเป็นสิ่งปกติธรรมดา

2. เป็นบุคคลที่มีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรง ใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา เช่น เคยเป็นเด็กที่กระทำผิดชอบการต่อสู้ ชอบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ก็มักจะใช้วิธีเดียวกันนี้กับภรรยา หรือการ เป็นคนโกรธง่าย ชอบกระทำเกินกว่าเหตุกับปัญหาที่เกิดขึ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ มีพฤติกรรมโหดร้ายกับสัตว์ การทุบกำแพง การขว้างโยนของเมื่อรู้สึกผิดหวังเสียใจ ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่อาจเป็นลักษณะของผู้ที่ใช้ความรุนแรง

3. เป็นผู้ที่ใช้ยาเสพติดหรือ แอลกอฮอล์

4. เป็นผู้ที่มีความเชื่อว่าผู้ชายควรเป็นอย่างไรผู้หญิงควรจะเป็นอย่างไร ถ้าคิดว่าผู้หญิงควรอยู่กับบ้าน ดูแลสามี และควรตามใจและอยู่ใต้คำสั่ง

5. หากเป็นผู้ที่มีความหึงหวง ไม่ให้ภรรยาติดต่อดัมพันธ์กับคนอื่น ไม่เพียงแต่ผู้ชายเท่านั้น แต่อาจเป็นเพื่อนผู้หญิงหรือครอบครัวของภรรยาด้วย มีการติดตามทุกฝีก้าว ต้องการทราบตลอดเวลาว่า ภรรยาอยู่ที่ไหน ต้องการให้อยู่ด้วยตลอดเวลา

Ganley (ใน อวส์ดา, 2544:10) ได้แบ่งประเภทของการทำร้ายร่างกายของสตรีที่ถูกกระทำโดยสามีไว้ดังนี้

การทำร้ายร่างกาย ได้แก่การถ่มน้ำลาย การหยิก กัด ตบหน้า จนถึงขั้นรุนแรง เช่นการบีบคอ ชกตอย และประทุษร้ายด้วยอาวุธ เป็นต้น

การข่มเหงทางเพศ ได้แก่ การลวนลาม จับต้องอวัยวะ เช่น เต้านม อวัยวะเพศ เป็นต้น การใช้กริยาทะเลาะ โหม่ง หรือข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์

การทำลายข้าวของหรือทำร้ายสัตว์เลี้ยง เป็นการกระทำที่มีผลต่อจิตใจ การกระทำเช่นนี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงความมีอำนาจเหนือกว่าของผู้ชาย

การทำร้ายจิตใจ โดยมากเป็นวาทะที่คุกคามทางอารมณ์เพื่อก่อให้เกิดความหวาดกลัวหวาดระแวง รู้สึกผิดและกีดกันทางอารมณ์อื่น เช่น การขู่ทำร้าย การทำร้ายบุตรหรือภรรยา ใช้คำพูดหยาบคาย เสียดสี ระยะเวลาต่าง ๆ ของวัฏจักรความรุนแรง

มีร์นา เบลค ได้แสดงวัฏจักรความรุนแรงในครอบครัวมีระยะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ (เก็บความจากอวส์ดา จันทรแสนตอ, อ้างถึงแล้ว: 13-18)

ระยะก่อตัวสะสม เป็นระยะที่สะสมความตึงเครียดไว้เรื่อย ๆ จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ฝ่ายชายจะเป็นผู้เริ่มมีอำนาจเหนือกว่าและฝ่ายหญิงจะโอนอ่อนผ่อนตาม

ระยะเข้าควบคุม ฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าพยายามควบคุมอีกฝ่ายหนึ่ง

ระยะความรุนแรง ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าอาจแสดงออกในรูปของการทำร้ายฝ่ายที่อ่อนแอกว่า และฝ่ายที่อ่อนแอกว่าต้องเชื่อฟัง

ระยะขอคืนดี ผู้ที่ใช้ความรุนแรงจะเสียใจสำนึกผิดที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จึงพยายามทำความดี โดยการขอโทษและสัญญาว่าจะไม่ให้เหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นอีก แต่ระยะนี้อาจเกิดเพียงบางครอบครัวเท่านั้น

ระยะหวานชื่น หลังจากที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงแล้ว มีการขอโทษให้อภัยกัน แต่ปัญหาความตึงเครียดต่าง ๆ ก็ยังคงอยู่ ซึ่งอาจกลับเข้าสู่ระยะก่อตัวสะสมได้อีกถ้าไม่แก้ปัญหา

ภาพแสดงวัฏจักรความรุนแรง

ผลที่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีผลต่อทั้งสตรีและบุตรทั้งทางร่างกายและจิตใจ ที่ต้องใช้เวลาการรักษาและฟื้นฟูเป็นเวลานาน ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวอาจจะทวีคูณกลายเป็นปัญหาสังคมได้ ระยะวัฏจักรของความรุนแรงข้างต้นนั้นถ้าไม่มีการแก้ไขปัญหาและถูกตัดตอนไป ความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นก็ยังคงมีอยู่อย่างไม่หยุดนิ่ง

แนวความคิดในเรื่องของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวทั้งการนิยามความหมาย สาเหตุของการเกิดความรุนแรงในครอบครัว ลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว และวัฏจักรความรุนแรงนั้น เป็นการศึกษาเพื่อให้สามารถเข้าใจในภาพรวมของปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว

เพื่อที่จะสามารถทำความเข้าใจและอธิบายถึงลักษณะ สาเหตุและการเกิดปัญหาความรุนแรง ภายในครอบครัวของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคม ส่งเสริมสถานภาพสตรีได้

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

ความหมายของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์ เป็นโครงสร้างของการรับรู้ (Configuration Perception) ที่บุคคลมีต่อตัวเองเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตน (Rogers, 1951: 36)

F.Verderber and S.Verderber (1998:44) ได้ให้ความหมายของ Self-Concept หมายถึง ความคิด หรือภาพลักษณ์ที่ปรากฏในจินตนาการ ที่ทำให้สามารถเกิดเป็นทักษะ ความสามารถความรู้ และบุคลิกภาพ ซึ่งมีการก่อตัวและคงไว้ซึ่งการรับรู้ตนเองที่ผ่านการตีความ อย่างมีเอกลักษณ์ของแต่ละคน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาโดนเรียนรู้ได้ปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้อื่น (Reaction and Responses of others)

Harlock (1964: 525-526) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองนั้นจะประกอบด้วย องค์ประกอบใหญ่ 2 ประการคือ ทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ ทางด้านร่างกาย ประกอบด้วยภาพรวมของรูปร่าง ลักษณะ ทางร่างกายที่ปรากฏและสามารถใช้ความคิดสัมพันธ์ กับร่างกายในการกระทำพฤติกรรม ส่วนทางด้านจิตใจประกอบด้วยการรับรู้คุณค่าของตน เช่น ความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ฯลฯ

ในทัศนะของ Mead (อ้างถึงใน วารุณี (แปล), 2535:134) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ ระหว่างความคิดและการกระทำของปัจเจกบุคคลนั้นมีการให้ความหมายในการกระทำ สัญลักษณ์ และปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นจึงจะมีกระบวนการไตร่ตรอง ระหว่างตัวกระตุ้นและการตอบสนอง

โดยสรุปอัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเอง เป็นรูปแบบของการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีการจัดระเบียบ ซึ่งบุคคลจะใช้กรอบแนวคิดในการมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม โดยประเมินสถานการณ์ต่างๆ ตามวิถีทางที่สามารถรับรู้ได้ อัตมโนทัศน์จึงมีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมในการสื่อสาร อัตมโนทัศน์ที่บุคคลมีต่อ

ตนเองนั้น สามารถจะบ่งชี้ถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่คนเป็นอยู่ว่าเป็นใคร และมีการสื่อสารเพื่อตอบสนอง
ต่างสถานการณ์ต่างๆอย่างไร

องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์

Fitts (1965) (อ้างถึงใน รุ่งนภา, 2533:5) ได้แบ่งองค์ประกอบของ อัตมโนทัศน์โดยใช้
เกณฑ์ในการพิจารณา 2 ประการ ได้แก่

1. การพิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ แบ่งได้เป็น
 - 1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ เป็นความรู้สึกนึกคิดว่าตนเองเป็น
อย่างไร โดยพิจารณาคำถามว่า “ฉันเป็นใคร”
 - 1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง หมายถึงการยอมรับในตนเอง
เป็นการพิจารณาคำถามว่า “ฉันมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร
 - 1.3 อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ประพฤติปฏิบัติของตนเองในเรื่องต่างๆ เป็นการพิจารณาคำถามว่า “ฉัน
ประพฤติอย่างไร”
2. การพิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ แบ่งได้เป็น
 - 2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย หมายถึง การรับรู้ว่าคุณค่าอื่นมี
ความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะของร่างกาย ความสามารถ
และทักษะของตนเอง
 - 2.2 อัตมโนทัศน์ด้านจริยธรรม เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทาง ศีลธรรม
ความสัมพันธ์ต่อศาสนา ความรู้สึกความเป็นคนดี-คนเลวของตน
 - 2.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในตนเอง
ความมั่นใจในตนเอง การประเมินบุคลิกภาพของตนเอง
 - 2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว เป็นความรู้สึกในคุณค่าและความพอใจใน
ฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว
 - 2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการ
สร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

Rogers ได้กล่าวถึงปัจจัย 3 ประการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของบุคคล ได้แก่ (Rogers, 1951: 115)

1. การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์อันเกิดจากการพัฒนาของร่างกายในทุกช่วงของชีวิต โดยที่อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่คงที่แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้
2. การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์อันเกิดจากวิกฤตในชีวิตที่บุคคลนั้นต้องประสบ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตของบุคคลสามารถทำให้อัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงจากเดิมได้ เช่น การเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว ความสูญเสียจากสงคราม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนพลังกดดันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมักเกิดขึ้นโดยที่บุคคลไม่มีการเตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์นั้น อันเป็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในทางลดลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของสถานการณ์
3. การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์อันเกิดจากการบำบัดทางจิต เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับความกดดันทางอารมณ์อย่างมาก ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ โดยช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองรวมทั้งสถานการณ์ที่ประสบอยู่ อันมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของบุคคลในทางที่ดีขึ้น ทำให้บุคคลไม่หวนกลับไปสู่สถานการณ์

การประเมินอัตมโนทัศน์ ตามทัศนะของ Rogers เป็นการกระทำได้โดย

1. ให้บุคคลรายงานเกี่ยวกับตนเอง
2. การสังเกตพฤติกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย เพื่อศึกษาอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ได้แก่

1. ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของJames William
2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)

ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของ James William

James William (ใน กิ่งเพชร, 2533: 3) เป็นผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ว่า “Self” ประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญ 2 ส่วน คือ “I” และ “Me” โดยได้ให้ความหมายของคำว่า “I” เป็น ส่วนของประสบการณ์ที่คนได้รับมา และ “Me” เป็นสิ่งที่ทุกคนทราบว่ามันคือตัวเขา ดังนั้นจึงเป็นส่วนที่คนจะมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง หรือ อัตมโนทัศน์

James ได้ตั้ง “กฎของเจมส์” (James's Law) ในสภาพสังคมอันซับซ้อน เราสามารถเลือก เป้าหมายต่างๆ ได้หลายเป้าหมายด้วยกัน ซึ่งเป้าหมายนั้นจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบใดองค์ ประกอบหนึ่งของของ “Self” และเราจะประเมินความสำเร็จต่อเป้าหมายที่ได้เลือกไว้ กล่าวคือ ระดับของการนับถือตนเองจะลดลงถ้าเลือกเป้าหมายผิดพลาดและจะเพิ่มขึ้นหากเป้าหมาย บรรลุผล ดังนั้นการประเมินคุณค่าของเราเองจึงขึ้นอยู่กับอัตราส่วนระหว่างความสำเร็จในการ เลือกเป้าหมายกับจุดหมายที่เราอยากจะทำบรรลุ ดังนี้

$$\text{ความภาคภูมิใจในตนเอง} = \frac{\text{ความสำเร็จ}}{\text{จุดมุ่งหมายที่ต้องการจะบรรลุถึง}}$$

ดังนั้นกฎของเจมส์พอจะสรุปได้ว่า ระดับของความภาคภูมิใจในตนเองได้มาจากการ ประเมินเป้าหมายที่เลือกไว้ว่าได้รับความสำเร็จมากน้อยเพียงไร

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ นักทฤษฎีที่ได้อธิบายความสำคัญของอัตมโนทัศน์ที่มีต่อ พฤติกรรม คือ Charles Harton Cooley (1902)

Cooley ได้อธิบายความคิดเกี่ยวกับตนไว้ใน “Looking Glass Self” เป็นการเปรียบเทียบ ให้เห็นปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ทำที่ของบุคคลที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้น เป็นเสมือนกระจกเงาที่ ส่งให้เห็นว่าเราเป็นอย่างไร เหมือนกับที่บุคคลอื่นคิดเช่นเดียวกับเรา (อ้างถึงใน Harlock, 1964: 52)

Cooley (ใน อวิธดา, 2544: 6) กล่าวถึงความสามารถในการที่จะมองเห็นตนเอง แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. เราจินตนาการเกี่ยวกับตัวเราเองที่ปรากฏในสายตาผู้อื่นอย่างไร เป็นการที่เราคิดถึงภาพ ของเราที่ปรากฏต่อผู้อื่น
2. เราจินตนาการว่าคนอื่นเขาจะตัดสินเกี่ยวกับเราที่ปรากฏในสายตาเขาอย่างไร เป็นการให้ ภาพจำกัดความกับสิ่งที่ปรากฏออกมา เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยการแสดงออกมา ของบุคคลนั้นจะถูกตีความออกมาว่าเขาคิดอย่างไรกับเรา

3. เราจะพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความภาคภูมิใจ หดหู่ อันเป็นผลมาจากการจินตนาการของเราที่ต่อการตัดสินหรือลงความเห็นของคนอื่น โดยเมื่อบุคคลอื่นมีการแสดงออกในขณะที่เขามีการปฏิสัมพันธ์กับเรา

ดังนั้นความคิดเกี่ยวกับตนเอง จึงไม่ได้ถูกสร้างอย่างเป็นเอกเทศแต่จะขึ้นอยู่กับคำตอบสนองที่บุคคลอื่นมีต่อเรา กล่าวคือ การรับรู้ตนเองนั้น จะถูกกำหนดจากพื้นฐานที่เราติดต่อกับผู้อื่น กระบวนการของปฏิกริยาตอบสนองจะทำให้เราทราบความรู้สึกที่บุคคลอื่นมีต่อเรา เช่น ประทับใจ ไม่ชอบ ถ้าหากปฏิกริยาตอบสนองนั้นไม่ตรงกับสิ่งที่เรามองเห็นตัวเราเอง เราก็จะพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรสื่อสารใหม่ ภาพที่เราเห็นตัวเรากับภาพที่ผู้อื่นเห็นตัวเรา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดการสื่อสารระหว่างกัน (ถิรพันธ์, 2526: 47)

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีอัตมโนทัศน์ เป็นการสร้างความเข้าใจและสามารถอธิบายถึงการรับรู้ตนเองของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ว่าสตรีจะมีพัฒนาการอย่างไรในการให้ความหมายเกี่ยวกับตนเองตั้งแต่การตั้งแต่มะเร็งปัญหาความรุนแรง จนถึงการใช้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการประเมินอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงว่าสามารถทำการศึกษาได้โดยการฟังการคำบอกกล่าวของสตรีเองและการสังเกตของผู้ทำวิจัย

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล

นิยามและลักษณะกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล

Gerbner (1966:99) ได้ให้ความหมายของกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง กระบวนการในการแลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ ความรู้สึกและอารมณ์ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น การติดต่อสื่อสารของบุคคลจึงเป็นปฏิกริยาสัมพันธ์ทางสังคมที่สื่อความหมายผ่านระบบสัญลักษณ์และระบบข่าวสาร

O'Sullivan (1994:56) กล่าวว่ากรสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่นัดพบกันแบบเห็นหน้าตา (Face to Face) โดยไม่ผ่านสื่อเทคโนโลยีใดๆ คู่สื่อสารสามารถเข้าใจพฤติกรรมกรสื่อสารด้วยการเข้ารหัสและถอดรหัสภาษาทั้งวจนภาษา (Verbal) และอวจนภาษา (Nonverbal)

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2526: 16) ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคลว่า เป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารและเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง โดยเป็นการสื่อสารที่ผู้พูดและผู้ฟังปรากฏตัวต่อหน้ากัน และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ด้วยเหตุนี้ผู้ร่วมในการสื่อสารจึงมีจำนวนน้อย อาจมีจำนวน 2-3 คน หรือ 6 คน โดยที่จำนวนสูงสุดอยู่ที่ใดนั้นยังคงอยู่ในหลักเกณฑ์ 3 ประการได้แก่ ทุกคนที่ร่วมในการสื่อสารต้องอยู่ใกล้ชิดกัน, ทุกคนที่เข้าร่วมในการสื่อสารมีบทบาททั้งผู้ส่งและผู้รับสาร และสารที่สื่อกันนั้นประกอบด้วยวจนสารและอวจนสาร

Johnson (1994) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคล 6 ประการได้แก่

1. สำหรับเพื่อค้นพบตัวเอง การสื่อสารระดับบุคคลทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากการสื่อสารร่วมกับผู้อื่น เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงความรู้สึกนึกคิด ความชอบและพฤติกรรมต่างๆ
1. เพื่อค้นพบโลกภายนอก ทั้งทางวัตถุ ผู้คน เหตุการณ์ บุคคล เรียนรู้และอภิปรายถึงสิ่งต่างๆผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. เพื่อสร้างความและดำรงสัมพันธ์ เพื่อให้รู้สึกดี มีความสุข
3. เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น
4. เพื่อการเล่นและความบันเทิง ได้แก่การพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ การเล่าเรื่องต่างๆ
5. เพื่อการช่วยเหลือ รักษาทางใจทั้งที่เป็นแบบวิชาชีพและไม่ใช่วิชาชีพ เช่น การพูดแนะแนว การพูดปลอบใจ การบำบัดรักษาอาการทางจิตของใช้โรคจิต เป็นต้น

ความเข้าใจในความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะหน้าที่และหน้าที่ของกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล จะเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ตั้งแต่ขั้นตอนการเข้ารับความช่วยเหลือ การเปิดเผยตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟู และการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ลึกซึ้งต่อไปในกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล

สภาพแวดล้อมในการสื่อสารระหว่างบุคคล

กระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัต (Dynamic) กล่าวคือเป็นกระบวนการที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและพัฒนาไปในรูปแบบต่างๆอย่างไม่มีวันจบสิ้น ซึ่งสื่อสารระหว่างบุคคลได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมของการสื่อสาร อันได้แก่ กฎทางวัฒนธรรม (Cultural Role) กฎทางสังคมวิทยา (Sociological Role) และกฎทางจิตวิทยา (Psychological Role) (ถิรนนท์, 2533: 30-32)

■ กฎทางวัฒนธรรม (Cultural Role)

บรรทัดฐานของสังคมได้กำหนดแบบแผนในการปฏิบัติต่างๆให้แก่คนสังคม เช่น การเคารพผู้อาวุโส การแสดงความขอบคุณ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ของสังคมที่เป็นไปอย่างราบรื่น และการเรียนรู้บรรทัดฐานหรือกฎทางวัฒนธรรมนี้ทำให้เราทราบถึงแบบแผนในการสื่อสารต่างๆว่า รูปแบบในการสื่อสารใดที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสัมพันธภาพของผู้สื่อสาร

■ กฎทางสังคมวิทยา (Sociological Role)

สถานภาพและบทบาทในสังคมยังเป็นปัจจัยที่กำหนดแบบแผนและความประพฤติกของสมาชิกในสังคม สถานภาพและบทบาทที่มีความแตกต่างและหลากหลายนั้นจะเป็นสิ่งที่ควบคุมให้เกิดพฤติกรรมต่างๆของบุคคลในการสื่อสารระหว่างกัน

■ กฎทางจิตวิทยา (Psychological Role)

เป็นกฎที่กำหนดการสื่อสารระหว่างบุคคลจากภายใน ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎทางวัฒนธรรมและกฎทางสังคมวิทยาซึ่งกำหนดกระบวนการสื่อสารจากภายนอก ซึ่งในบางครั้งกฎทางจิตวิทยาอันได้แก่อารมณ์ความรู้สึก อาจมีความขัดแย้งกับบรรทัดฐานและบทบาททางสังคมได้

ประสิทธิผลในการสื่อสารระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำนั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการทางด้านจิตใจมากกว่าถูกกำหนดจากบรรทัดฐานของสังคมและบทบาท และเมื่อการสื่อสารเป็นไปตามความพึงพอใจของผู้สนทนาจะทำให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผล

ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมในการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นแนวทางในการบรรยายและอธิบายถึงสภาพแวดล้อมในการสื่อสารในบ้านพักฉุกเฉินที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ

สัมพันธภาพในการสื่อสาร

การสื่อสารระหว่างบุคคลตั้งอยู่บนฐานของความสัมพันธ์ ซึ่งพื้นฐานและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้การสื่อสารแบ่งเป็นระดับต่างๆกัน ความสัมพันธ์ในการสื่อสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (ถิรนนท์, 2533: 33-35) ดังนี้

1. แบบประกอบกันและแบบสมมาตร (Complementary and Symmetrical)

ความสัมพันธ์แบบประกอบกัน คือ ความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างกัน ฝ่ายหนึ่งจะอยู่เหนืออีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ครูกับนักเรียน หมอกับคนไข้ ส่วนความสัมพันธ์แบบสมมาตร เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

โดยส่วนมากแล้วความสัมพันธ์ของบุคคลมักจะมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบประกอบกันมากกว่าแบบสมมาตร กล่าวคือการสื่อสารของแต่ละบุคคลนั้นโดยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความแตกต่างและมีลำดับชั้น และความสัมพันธ์แบบสมมาตรอาจถูกทำลายได้ง่ายขึ้นอยู่กับผู้สื่อสาร อารมณ์ หรือสถานการณ์ของการสื่อสารด้วย

2. แบบแข่งขันและแบบร่วมมือ (Competitive and Coperative)

การสื่อสารแบบแข่งขันกันจะเกิดขึ้นเมื่อผู้สื่อสารมีความไม่เป็นมิตรกันจะมีการแข่งขันกันขึ้นระหว่างทั้งสองฝ่าย และการสื่อสารที่ไม่มีความขัดแย้งกันจะเน้นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะของความปรองดอง

การสื่อสารของกลุ่มจะเน้นไปที่การสื่อสารระหว่างบุคคลในกลุ่มที่มีความปรองดองกัน การแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มจึงมีลักษณะของความปรองดองประนีประนอมกัน และได้รับมาจากความต้องการทางด้านจิตใจของบุคคลเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ในลักษณะของการแข่งขันกันเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดความเหนือกว่าของ เด่นกว่าของบุคคลที่อยู่ภายในกลุ่ม และประสบความสำเร็จมากกว่าการสื่อสารแบบประนีประนอมกัน โดยที่การสื่อสารดังกล่าวจะถูกกำหนดจากกฎทางวัฒนธรรมและกฎทางสังคม

แนวคิดสัมพันธภาพในการสื่อสารจะช่วยอธิบายถึงกระบวนการสื่อสารของสตรี ผู้ถูกกระทำรุนแรงว่าในกระบวนการสื่อสารนั้น สตรีจะมีลักษณะของสัมพันธภาพในการสื่อสารอย่างไรทั้งกับเจ้าหน้าที่ และสตรีที่รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

วัจนภาษาและอวัจนภาษาในการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคลคนนั้นสารที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

วัจนภาษา (Verbal Language) ตามการให้ความหมายของ Infante, Rancer and Womack (1997:190-193) หมายถึงภาษาที่ใช้พูดและเขียน รวมถึงสัญลักษณ์ต่างๆ และตัวสารอีกด้วย โดย “สาร” จัดเป็นวัจนภาษาที่ต้องเลือกใช้ให้เกิดความเหมาะสมในการสื่อสาร เนื่องจากมีผลต่อการสร้างความหมาย การทำความเข้าใจ การเข้าถึงและขั้นตอนต่อไปในการพัฒนาความสัมพันธ์ ตั้งสารมีผลต่อการเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในการสื่อสาร โดยในการสื่อสารระหว่างบุคคลมีสาร 3 ชนิดที่แลกเปลี่ยนกันในการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้แก่

1. สารที่เป็นรูปแบบของการควบคุม (Control) วัดจาก ความเปลี่ยนแปลงไปหลังจากการสื่อสาร (Redundancy) อิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อความสัมพันธ (Dominance) และอำนาจในการที่จะสามารถมีอิทธิพลหรือบังคับพฤติกรรมของผู้อื่น (Power)
2. สารที่เป็นรูปแบบของความไว้วางใจ (Trust) วัดจาก ความเชื่อถือที่เป็นอิสระไม่ขึ้นอยู่กับผู้อื่นและการไม่ใช้ประโยชน์จากความไว้วางใจของผู้อื่น
3. สารที่เป็นรูปแบบของความใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy and Proximity) วัดจากความรู้สึกว่าอีกฝ่ายเข้าใจอย่างมากและมีผลกระทบต่อชีวิตอีกฝ่าย

อวัจนภาษา (Non Verbal Language) รหัสของอวัจนภาษา (Infante, Rancer and Womack, 1997:227-249) ได้แก่

1. การเคลื่อนไหวและท่าทาง (Body Movement and Gesture: Kinesics)
2. การแสดงออกทางสีหน้าและแววตา (Facial Express and Eye Behavior)
3. การเปล่งเสียง (Vocal Characteristics: Paralanguage)
4. การใช้เวลาและหน้าที่ของเวลา (Time: Chronemics)
5. ระยะห่างทางกายภาพ ที่แสดงถึงอำนาจและสถานะ (Space: Proximics)
6. การปรากฏทางกายภาพและการใช้วัสดุเครื่องใช้ เช่น เครื่องประดับ (Physical Appearance and Object Language)

Devito (1995) (อ้างถึงใน วราภา, 2444: 21-22) กล่าวถึงการใช้อวัจนภาษาและอวัจนภาษาในกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในช่วงเริ่มต้นความสัมพันธ์ ดังนี้

- อวัจนภาษาที่สำคัญได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการแนะนำตัว การสนทนาพูดคุยอย่างมีจุดมุ่งหมายและการแลกเปลี่ยนความชอบแสดงความชื่นชมในคู่สนทนา สื่อสารด้วยภาษาในทางด้านบวก สุภาพ กระตือรือร้นในการนำและตอบสนองในการสนทนา มีส่วนร่วมในการสนทนา หลีกเลี่ยงการใช้คำถามปลายปิด

- อวัจนภาษาที่สำคัญ ได้แก่ การสบตา ท่าทางเอาใจใส่คู่สนทนา รักษาระยะห่างที่ให้ความรู้สึกสบายและท่าทางเปิดเผยเป็นมิตร ใช้ท่าทางตอบสนองในทางบวก เช่น พยักหน้า ยิ้ม เป็นต้น มีการสงวนท่าที หมายถึง หลีกเลี่ยงการเปิดเผยที่มากเกินไปทั้งท่าทางและคำพูด

แนวคิดเกี่ยวกับอวัจนภาษาและอวัจนภาษาเป็นกรอบคิดในการศึกษารูปแบบของภาษาลักษณะสาร วิธีการสื่อสาร และพฤติกรรมสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงกับผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านพักฉุกเฉิน ตั้งแต่แรกเข้าจนถึงการใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉิน

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในเชิงประกอบสร้างทางสังคมของ Pearce

Pearce (1993:33-38) ได้อธิบายกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลว่าประกอบไปด้วย บทสนทนา (Conversations) ที่ไม่รู้จบ มีความสลับซับซ้อน และในแต่ละบทสนทนาไม่ได้อยู่เพียงลำพังหากแต่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มของบทสนทนาที่มีความแตกต่างกัน โดยเป็นการสื่อความผ่านกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้บทสนทนาที่มีแบบแผนในการสื่อสารออกไปอย่างไม่รู้จบ การตีความบทสนทนาว่าเราพูดและทำอย่างไรในแต่ละบทสนทนานั้น ควรพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้

1. การอ่าน (Reading) หมายถึง ปฏิบัติการตอบสนองของมโนทัศน์ของเรา (Reflecting of Perception), และผู้อื่นมีการอ่านบทสนทนาเดียวกันที่แตกต่างไปจากเรา
2. สิ่งที่เคลือบไว้ในบทสนทนา (Gloss) รูปแบบการใช้ประโยคในระดับที่ต่างกันที่เคลือบเรื่องราวที่ต้องการจะสื่อสารไว้

ดังนั้นในแต่ละบทสนทนาจึงเป็นการสื่อสารในรูปแบบวัจนกรรม (Speech Act) ที่มีความหลากหลายและถูกเคลือบไปด้วย ตัวตนของผู้สนทนา (Self) ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (Relationships) สถานการณ์ในการสื่อสาร (Episode) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งจะมีผลต่อการสื่อสารของแต่ละบุคคลว่าจะมีรูปแบบของบทสนทนาอย่างไร ภายใต้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเดียวกัน

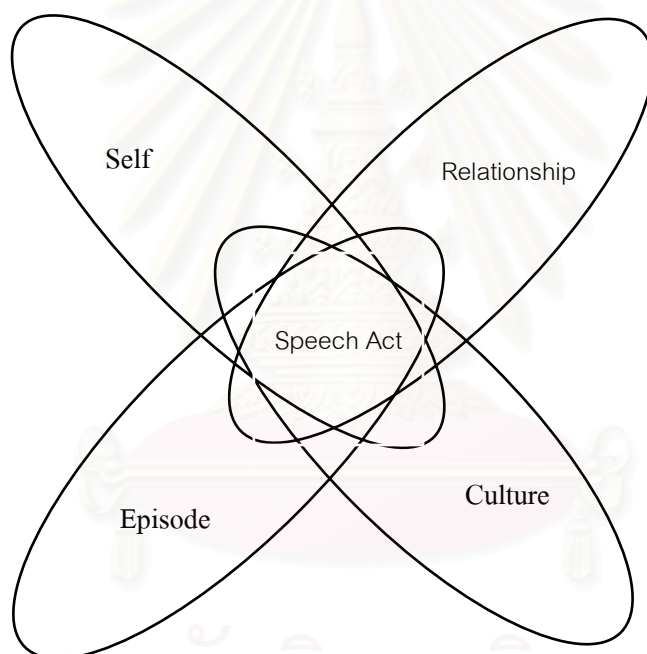
- วัจนกรรม (Speech Act) เป็นหน่วยวิเคราะห์ที่เล็กที่สุดของกระบวนการสื่อสาร เป็นส่วนประกอบของแบบแผนในการสื่อสาร เป็นการสื่อสารในรูปแบบของบทสนทนาที่มุ่งไปที่การสื่อความหมายโดยมีการคำนึงถึงรูปแบบของโครงสร้างประโยคที่มีความแตกต่างกันไปตามตัวตน, ระดับความสัมพันธ์ของคู่สนทนา, สถานการณ์การสื่อสาร และวัฒนธรรม (Pearce, 1993:106-107)

- ตัวตนของผู้สนทนา (Self) การรับรู้ตนเองนั้น จะถูกกำหนดจากพื้นฐานที่เราติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น กระบวนการของปฏิบัติการตอบสนองจะทำให้เราทราบความรู้สึกที่บุคคลอื่นมีต่อเรา เช่น ประทับใจ ไม่ชอบ ถ้าหากปฏิบัติการตอบสนองนั้นไม่ตรงกับสิ่งที่เรามองเห็นตัวเราเอง เราก็จะพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสื่อสารใหม่ ภาพที่เราเห็นตัวเรากับภาพที่ผู้อื่นเห็นตัวเรา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดการสื่อสารระหว่างกัน

- ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (Relationships) การสื่อสารแบ่งความสัมพันธ์ของบุคคลในหลายลักษณะที่ซับซ้อนและมีความคาบเกี่ยวกัน โดยมีบทบาทและสถานภาพทางสังคมเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดสถานภาพ เช่นความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา กับบุตร, ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น สถานภาพและบทบาทจะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในการสื่อสารระหว่างกัน

- สถานการณ์ในการสื่อสาร (Episode) สถานการณ์ในการสื่อสารในที่นี้หมายถึง การสื่อสารระหว่างสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก, สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ และกับบุตรของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยในการสื่อสารในครั้งแรกนั้นรูปแบบและวิธีการสื่อสารจะเป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการ และเมื่อมีการสื่อสารในครั้งต่อไปลักษณะการสื่อสารจะค่อยๆเปลี่ยนไป สถานการณ์การสื่อสารจึงมีผลต่อรูปแบบลักษณะของการสื่อสารและปัญหาที่พบในการสื่อสาร

- วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมจะมีกฎและมีแบบแผนแบบฉบับของตนเอง เพื่อให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติจนเป็นรากฐานของสังคม ที่ให้คนสังคมเกิดการเรียนรู้ถึงขอบในการสื่อสาร เช่น เมื่อพูดคุยกับผู้อาวุโสจะอย่างไร เป็นต้น วัฒนธรรมของในแต่ละสังคมนั้นจะเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะความสัมพันธ์ในการสื่อสาร

แบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในเชิงประกอบสร้างทางสังคม (Pearce 1993)

การใช้แบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในเชิงประกอบสร้างทางสังคมนั้น เป็นการศึกษาเพื่ออธิบายถึงกระบวนการสื่อสารของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง ตั้งแต่การได้รับความช่วยเหลือในบ้านพักถูกเงินว่าในการสื่อสารของสตรีกับเจ้าหน้าที่ กับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ และกับบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือนั้นจะมีเนื้อหาและวิธีในการสื่อสารอย่างไร

การเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์

Johnson (1993) (ใน วราภา, 2444: 13) กล่าวว่า ความสัมพันธ์เป็นความร่วมมือร่วมใจของบุคคลที่ร่วมสร้างและแบ่งปันเป้าหมายและร่วมกันทำกิจกรรม เป็นจุดเริ่มต้นของวัฏจักรปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการรับรู้การกระทำของบุคคล การตัดสินใจที่จะตอบโต้ การกระทำเพื่อตอบสนองและรับรู้ การตอบสนองจากผู้อื่น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ยังเป็นพื้นฐานและกำหนดระดับของการสื่อสาร ในขณะที่สถานการณ์กำหนดรูปแบบของการสื่อสารด้วย

องค์ประกอบของความสัมพันธ์

1. การรับรู้ระหว่างบุคคล หมายถึง การสร้างคุณลักษณะต่างๆตามการรับรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นตามการรับรู้
2. บทบาทและการกระทำตามบทบาท หมายถึง การคาดหวังสังคมต่อการปฏิบัติตนของสมาชิกเกี่ยวข้องกับบทบาทหรือตำแหน่งที่แสดงสัมพันธ์ภาพทางสังคม และบรรทัดฐานที่พฤติกรรมที่ถูกกำหนดเป็นมาตรฐาน
3. การดึงดูดระหว่างบุคคล จากรูปร่างหน้าตา ความใกล้ชิด การชอบพอกันและกัน และความคล้ายกันทางทัศนคติ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล

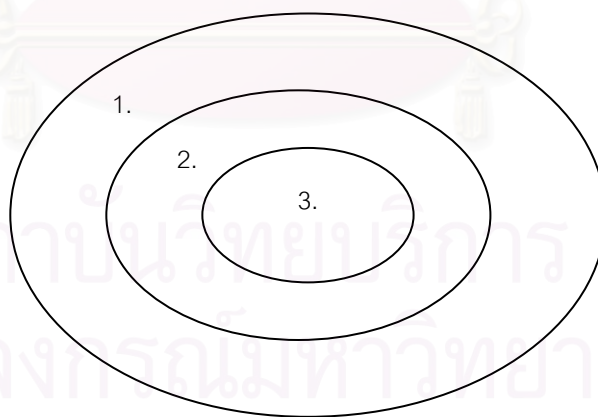
Devito (1995) (อ้างถึงใน วราภา, 2444: 16-17) อธิบายถึงคุณลักษณะ 5 ประการในการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ดังนี้

1. ความเปิดเผย (Openness) หมายถึง การเปิดเผยความคิดและความรู้สึกของตน ด้วยความรับผิดชอบด้วยความเต็มใจและซื่อสัตย์ต่อข้อมูลของผู้อื่นที่เปิดเผยให้ตนทราบ
2. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) หมายถึง ความเข้าใจเห็นใจในความรู้สึกของผู้อื่น สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ประเมินหรือให้คุณค่าความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมของผู้อื่นว่าผิด ถูก ดี ชั่ว ด้วยเกณฑ์ของตนเอง
3. การสนับสนุน (Supportiveness) หมายถึง การให้กำลังใจแก่ผู้อื่น เปิดใจ เต็มใจที่จะรับฟัง แม้ว่าจะมีความเห็นไม่ตรงกัน
4. การคิดในทางบวก (Positiveness) หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีและให้เกียรติ มีความรู้สึกในทางบวกต่อผู้อื่น
5. ความเท่าเทียมกัน (Equality) หมายถึง การให้ความเท่าเทียมกัน ยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล

นอกจากนี้อัตมโนทัศน์และความพึงพอใจระหว่างบุคคล ยังเป็นการพัฒนาไปสู่การสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Cushman and Florence (1974) อธิบายถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล โดยที่ในกระบวนการสื่อสาร ระหว่างบุคคล เราต่างมีการสร้างความเป็นตัวตนของเราขึ้นมาเพื่อให้ผู้อื่นรับรู้และหากคู่สนทนา ตอรับกับอัตมโนทัศน์ของกันและกันจะสามารถทำให้ความสัมพันธ์พัฒนาขึ้นไป เป็น กระบวนการที่ระดับของอัตมโนทัศน์สามารถสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ (Reciprocal Self Concept Support Process) โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และความพึงพอใจในการ สร้างความสัมพันธ์ คือ เราจะพึงพอใจคนที่ยอมรับอัตมโนทัศน์ของตนเอง และการยอมรับในอัต มโนทัศน์นั้นสามารถสร้างได้ผ่านการสื่อสารที่คู่สนทนาสามารถประเมินสถานการณ์และสร้างให้ เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ต่างๆ (Infante, Rancer and Womack, 1997:272-273)

แบบจำลองการพัฒนาความสัมพันธ์ 3 ขั้นตอน (Three-Stage Rule-Based Model of Relationship Development)

Cushman ได้พัฒนาแบบจำลองของการพัฒนาความสัมพันธ์และการยอมรับในอัตมโน ทัศน์ของกันและกันในคู่สนทนา (Infante, Rancer and Womack, 1997:274-275) ดังนี้

ขั้นที่ 1 Field of Available เป็นการเริ่มความสัมพันธ์โดยประเมินจากลักษณะทางกายภาพของคู่ สนทนา เช่น รูปร่างลักษณะ บุคลิกภาพ อายุ เป็นต้น และการประเมินจากสถานะทางสังคม เช่น อาชีพ ฐานะ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 Field of Approachable เป็นขั้นตอนในการตัดสินใจที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับคู่สนทนา โดยมีปัจจัย 3 ประการได้แก่ เมื่อเราประเมินอีกฝ่ายว่าเป็นคนที่มีคุณภาพพอที่จะยอมรับในอัตมโนทัศน์ของเรา, เมื่ออีกฝ่ายแสดงท่าทีตอบสนองยอมรับในความมีตัวตนของเรา และเราจะเลือกพัฒนาความสัมพันธ์ และต้องการสื่อสารกับอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อเขายอมรับในตัวตนของเรามากขึ้น

ขั้นที่ 3 Field of Reciprocals เป็นขั้นตอนที่เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารจะทั้งสองฝ่ายและความสัมพันธ์ได้พัฒนาขึ้น โดยที่การสื่อสารจะขึ้นอยู่กับ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเป็นไปได้ อย่างที่พอใจและคู่สนทนาต่างเคารพในอัตมโนทัศน์ของกันและกัน

การศึกษากการเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล และอัตมโนทัศน์และความพึงพอใจระหว่างบุคคลที่เป็นการพัฒนาไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ นั้นสามารถเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษากระบวนการสื่อสารของสตรีทั้งกับเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉิน สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง และบุตรของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงว่าจะมีการสื่อสารอย่างไรตั้งแต่แรกเข้ารับความช่วยเหลือ การฟื้นฟูจิตใจ การเปิดเผยตนเอง และการใช้ชีวิตประจำวัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของกลุ่ม

นิยามและลักษณะกระบวนการสื่อสารของกลุ่ม

ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2534: 18 - 20) ได้ให้ความหมายของกลุ่ม หมายถึงการชุมนุมกันของบุคคลที่มากกว่า 2 คนขึ้นไปที่มีเป้าหมายร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยลักษณะการสื่อสารถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังที่อยู่ภายใต้กลุ่มเดียวกัน ซึ่งธรรมชาติและคุณสมบัติของกลุ่ม จำแนกเป็นประการต่างๆ ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยและมีความคล้ายคลึงกัน หมายความว่า ความคิดพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มจะถูกเปลี่ยน หรือได้รับอิทธิพลจากการแสดงออกซึ่งความคิดและพฤติกรรมของสมาชิกคนอื่นๆภายในกลุ่ม
2. กลุ่มต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ในกลุ่มมีการตอบสนองต่อกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้กลุ่มบรรลุยังจุดหมายที่ตั้งไว้
4. กลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานหรือความคาดหวังสำหรับทุกคนหรือส่วนใหญ่ภายในกลุ่ม มาตรฐานที่วางไว้ในกลุ่มกำหนดทั้งด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์กัน บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม

Infante, Rancer and Womack (1997:292-294) ให้ความหมายของการสื่อสารของกลุ่ม หมายถึง การสื่อสารของบุคคลที่มีการรวมกลุ่มกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ซึ่งขนาดของกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสื่อสารภายในกลุ่มมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ กลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนไม่มาก ความสัมพันธ์ของสมาชิกจะมีความสนิทและสามารถสร้างความเข้าใจกันในการสื่อสารได้ง่ายกว่า กลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมาก โดยที่ทั้งหมดมีการสื่อสารเพื่อมุ่งจุดมุ่งหมายเดียวกัน จุดมุ่งหมายของกลุ่มสามารถแบ่งประเภทตามประเภทของการรวมกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่รวมกันเพื่องาน (Task-Oriented Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีการรวมกลุ่มขึ้นเพื่อต้องการทำงานให้ลุล่วงไป โดยอาจจะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา การรวมกลุ่มเพื่อสร้างฉันทามติในการตัดสินใจ และกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อระดมสมองให้เกิดความคิดต่างๆออกมาเพื่อแสวงหาทางเลือกต่างๆของกลุ่ม
2. กลุ่มบำบัด (Therapy Group) เป็นการรวมกลุ่มเพื่อให้สมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมสามารถแก้ไขปัญหา โดยกระบวนการสื่อสารของกลุ่มจะเป็นกระบวนการสนทนาแนวหรือแก้ไขปัญหาให้สมาชิกเกิดการพัฒนาและฟื้นฟูจิตใจได้
3. กลุ่มเพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ (Consciousness – raising Group) กลุ่มดังกล่าวจะมีการรวมตัวขึ้นเพื่อให้สมาชิกสามารถตระหนักรู้ถึงความเป็นสมาชิก จุดมุ่งหมายและแนวทางของกลุ่ม
4. กลุ่มเพื่อการเรียนรู้ (Learning Group) เป็นกลุ่มที่สร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และสามารถที่เพิ่มมากขึ้น

ผู้นำกลุ่ม (Leadership)

ในกระบวนการกลุ่มผู้นำจะเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ การกำหนดระเบียบ ดำเนินการ การชี้นำคำถาม การมุ่งหาคำตอบ และ การเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์ โดย

หน้าที่เหล่านี้อาจกระทำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความเหมาะสมในเวลานั้น หรือมาจากการแต่งตั้ง (ทริแนนท์, 2534: 56-68)

หน้าที่หลักของผู้นำกลุ่ม (The Function of Leader) มีดังนี้

1. การกำหนดระเบียบดำเนินการ (Establishing Procedure) การสื่อสารภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดการสร้างโครงสร้างและกฎระเบียบต่างๆภายในกลุ่มขึ้น และหากผู้นำกลุ่มสามารถดำเนินงานให้กลุ่มสามารถปฏิบัติตามกฎได้ งานของกลุ่มจะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น โดยผู้นำกลุ่มสามารถให้สมาชิกภายในกลุ่มสามารถมีความคิดริเริ่ม รู้สึกว่าตนเป็นผู้ที่มีโอกาสอย่างเท่าเทียมในการสื่อสารที่จะแสดงความคิดเห็นของตน การสร้างบรรยากาศที่ดีในการสื่อสารโดยสามารถกระจายความเข้าใจใส่สมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึง โดยใช้วิธีการสะท้อนแบบกระจกเงา (Mirroring Response) คือวิธีการตอบสนองที่ดีที่ผู้นำจะสามารถทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความเข้าใจตรงกันว่าผู้ส่งสารกำลังสื่อสารในประเด็นใด และสามารถควบคุมการสนทนาให้อยู่ในประเด็นที่ได้กำหนดไว้

2. การขึ้นคำถาม (Raising Question) คำถามที่ผู้นำควรกำหนดขึ้นในที่ประชุมมีเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม ผู้นำสามารถนำให้สมาชิกมีการสื่อสารที่อยู่ในประเด็นที่มีความสำคัญและครอบคลุมจุดมุ่งหมายในการสื่อสารที่ได้ตั้งไว้

2.2 เพื่อรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์เบื้องต้นนั้น อาจทำให้ข้อมูลไม่เพียงพอจึงจำเป็นต้องให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้ได้ทางเลือกใหม่จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการระดมสมองของสมาชิก

2.3 เพื่อประเมินข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ผู้นำจะเป็นผู้ที่คอยขึ้นคำถาม คอยซักถามเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้มา เพื่อให้การประเมินข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเป็นจริงได้ไม่มีความรู้สึกของสมาชิกเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยผู้นำจำเป็นต้องใช้การพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

2.4 เพื่อค้นหาคำตอบหรือทางออกของปัญหา ผู้นำเป็นผู้ที่สนับสนุนให้สมาชิกมีความยืดหยุ่นได้ในการแสดงความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีการคิดและวิเคราะห์ที่สูงขึ้นไป เพื่อแสวงหาทางออกที่ดีที่สุดของกลุ่ม

2.5 เพื่อขจัดข้อแตกต่างของคำตอบที่เสนอขึ้นมา โดยผู้นำจะเป็นผู้นำประเด็นให้เกิดฉันทามติของกลุ่มให้เป็นไปอย่างเอกฉันท์ อย่างไรก็ตามการให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นในกลุ่มจะเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกเกิดการแสดงความคิดเห็น และข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น จนเป็นแรงเสริมให้สมาชิกมีความต้องการทำให้ภารกิจลุล่วง

2.6 เพื่อวางแผนปฏิบัติการ บทบาทผู้นำที่ดี คือ ช่วยกลุ่มวางแผนอย่างรอบคอบ โดยกระตุ้นเตือนสมาชิกให้คำนึงถึงคุณค่าของการดำเนินงานที่มีความระเอียดรอบคอบอันจะยังผลให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การมุ่งหาคำตอบ (Seeking Answer) เมื่อกลุ่มมีภาระหน้าที่ในการแสวงหาคำตอบ ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้ประเมินลักษณะของการสื่อสารภายในกลุ่มขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร เช่นหากสมาชิกภายในกลุ่มไม่สามารถสื่อสารเพื่อมุ่งไปสู่การแสวงหาคำตอบ ผู้นำควรชี้แนะแนวทาง รวบรวมความตั้งใจของสมาชิกให้เห็นประโยชน์ของการมุ่งแสวงหาคำตอบ

4. การเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ (Social – Emotional Growth) การสื่อสารในกลุ่มขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้เกิดการพัฒนาส่วนบุคคลขึ้น โดยการทำให้สมาชิกเป็นที่รู้จัก ยอมรับในกันและกัน มีความรู้สึกมั่นคงและมีความพอใจในการรวมกลุ่ม โดยยกระดับคุณค่าทางด้านจิตใจ ซึ่งเน้นเรื่องการยอมรับในตัวตนของสมาชิกอย่างเท่าเทียม

ผู้นำสามารถส่งเสริมให้สมาชิกมีการสื่อสารเพื่อเอื้อให้เกิดการพัฒนาทางด้านสังคม อารมณ์ได้ โดยการที่ผู้นำสร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกันเองในการสื่อสาร ให้สมาชิกมีความสบายใจ ไม่กดดัน โดยอาจใช้วัจนภาษาที่แสดงถึงความเป็นกันเอง และพูดส่งเสริมให้เกิดการพูดสนับสนุนกันและกันของสมาชิก ยังผลให้สมาชิกสามารถมีความร่วมมือร่วมใจกันและสามารถทำให้อุปกรณ์ดำรงอยู่ มีการพัฒนาและมีการสื่อสารเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้

ลักษณะของความเป็นผู้นำ (Styles of Leadership)

การสื่อสารภายในกลุ่มสามารถแบ่งลักษณะของผู้นำกลุ่มตามลักษณะการสื่อสารได้ (อิรนันท์, 2534: 69-76) ดังนี้

1. ผู้นำแบบอัตินิยม (Authoritarian Leadership) คือผู้นำที่ยึดพาตนเองเป็นหลัก ชอบกำหนดและวางแผนงานด้วยตนเอง โดยใช้สมาชิกเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย ลักษณะของการสื่อสารของผู้นำแบบอัตินิยมจึงอยู่ในลักษณะของการรวมศูนย์ในการสื่อสารไว้ที่ตนเอง และกระจายข้อมูลให้แก่สมาชิกเป็นผู้ปฏิบัติตาม

2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) เป็นผู้นำที่สนับสนุนให้สมาชิกมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้เกิดการวางแผน และหน้าที่ต่างๆตามฉันทามติของกลุ่ม ผู้นำแบบประชาธิปไตยจึงเป็นผู้ที่มีการสื่อสารที่เพียงชี้แนะแนวทางแก่สมาชิก และควบคุมเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีในการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม ทั้งก่อให้เกิดทางเลือกต่างๆมากมายทั้งด้านความคิดเห็น ข้อปฏิบัติ แผนการ เป็นต้น

3. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez – Faire Leadership) ผู้นำที่มีส่วนร่วมกับกลุ่มน้อยมากโดยจะยินดีให้กลุ่มมีอิสระเต็มที่ในการตัดสินใจ ผู้นำจะไม่มี การประเมินผล การชักนำ การชักถาม เป็นเพียงผู้ที่ป้อนข้อมูลเมื่อสมาชิกมีการชักถามเท่านั้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว

ฐิติยา เพชรมณี (2545) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัวกรณีสามีฆ่าภรรยา โดยการทำวิจัยภาคสนามกับผู้ต้องหารายคดีเด็ดขาดที่ฆ่าภรรยา ในเรือนจำกลางคลองเปรมจำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่กระทำความผิดส่วนใหญ่จะปรากฏประสบการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวมาก่อน โดยเฉพาะกรณีการทำร้ายร่างกาย ที่พ่อทำต่อแม่และครอบครัวแยกทางกัน หรืออยู่ด้วยกันแต่มีปัญหาทะเลาะวิวาท ในส่วนของการกระทำความผิดนั้นเป็นการทำไปเพราะอารมณ์ชั่ววูบ ไม่มีเจตนาฆ่าให้ตายมาก่อนมีส่วนน้อยที่มีเจตนา มีการวางแผน

อวิศดา จันทรแสนตอ (2544) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัว ในมุมมองของผู้หญิง โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้หญิงถูกทำร้ายจำนวน 7 ราย ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงแรกที่อยู่ร่วมกัน ผู้หญิงจะมองตนเองว่าโชคดี จนกระทั่งถูกทำร้ายมากขึ้น ๆ จนมองเห็นสามีเป็นซาตาน และตนเองเปรียบเสมือนทาส นอกจากนี้ การใช้ชีวิตของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงนั้น เป็นไปอย่างกดดัน และผู้หญิงส่วนมากก็จำยอมเพราะเห็นแก่ลูก หน้าตาทางสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตมโนทัศน์

วิมล หาญตระกูล (2529) “ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กกำพร้า” ได้ใช้เกณฑ์ 6 ประการในการทำการศึกษ ได้แก่ ด้านร่างกาย (Physical Self) ด้านศีลธรรม (Moral Ethical Self) ด้านส่วนบุคคล (Personal Self) ด้านครอบครัว (Family Self) ด้านสังคม (Social Satisfaction) ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism) โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณและการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับเด็กกำพร้า และผลการวิจัยออกมาว่าในด้านร่างกายเด็กกำพร้ามีความพึงพอใจในร่างกายตน ด้านศีลธรรมเด็กทั้งหญิงและชายมีการมองตนเองแตกต่างกันไปบ้าง ด้านส่วนตัว เด็กมีการแสดงออกทั้งทางด้านบวก (จำเริญ แจ่มใส) และทางด้านลบ (อิจฉา ใช้อำนาจ) ด้านครอบครัว เด็กกำพร้ามีความคิดว่าตนต้องการกลับไปอยู่กับครอบครัวเดิมและไม่อยากอยู่ที่บ้านพัก, ด้านสังคม เด็กกำพร้าต้องการออกไปสู่โลกภายนอกมากกว่านี้ และด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง เด็กมีความคิดในด้านลบเกี่ยวกับตนเอง

กึ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์ (2533) “การศึกษาอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก” ทำการสำรวจเด็กชายที่อยู่ในสถานพินิจจำนวนทั้งสิ้น 200 คน โดยใช้เกณฑ์ในการศึกษาอัตมโนทัศน์ เช่นเดียวกับ วิมล หาญตระกูล (2529) ที่มีการมองภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตนเองและการแสดงความพอใจหรือไม่พอใจต่อด้านต่างๆในตนโดยพฤติกรรมจะแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความพึงพอใจ ได้แก่ ด้านร่างกาย (Physical Self) ด้านศีลธรรม (Moral Ethical Self) ด้านส่วนบุคคล (Personal Self) ด้านครอบครัว (Family Self) ด้านสังคม (Social Satisfaction) ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism) ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเลี้ยงดูของครอบครัว และผลการวิจัยออกมาว่าวัยรุ่นเพศชายที่อาศัยอยู่กับครอบครัวก่อนเข้าสถานพินิจมีอัตมโนทัศน์ทางด้านครอบครัวสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีผลอย่างยิ่งต่อการสร้างอัตมโนทัศน์ของเด็กชาย

กาญจนา อิมสำราญรัตน์ (2534) “ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย” งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึกอบรมบ้านกรุณาทั้งสิ้น 16 คน และทำการวิจัยในเชิงปริมาณโดยผู้ทำการวิจัยดำเนินการเป็นผู้นำการสนทนาในการให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการเข้ากลุ่มบำบัดมีผลต่อการสร้างอัตมโนทัศน์ของเด็กที่กระทำผิดกฎหมายในทางบวกมากขึ้น โดยการบำบัดแบบจิตวิทยากลุ่มมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

รุ่งนภา ฆานิตรัตน์ (2534) “ผลของกลุ่มปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบองค์รวมต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลที่สูญเสียการทำหน้าที่ของอวัยวะ” ทำการศึกษาบุคคลที่สูญเสียการทำหน้าที่อวัยวะที่เข้ารับการทำกายภาพบำบัด ที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวนทั้งสิ้น 16 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมกลุ่มทดลองการปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มในการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มปรึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถทำให้บุคคลที่สูญเสียการทำหน้าที่ของอวัยวะมีอัตมโนทัศน์สูงขึ้น เป็นการบรรลุเป้าหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ที่เป็นการยกระดับบุคคลให้สามารถมีชีวิตกลับไปสู่ปกติได้ โดยบุคคลสามารถพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านบวก โดยการยอมรับตนเอง เข้าใจตนเองและมีความกลมกลืนกันสิ่งแวดล้อมรอบตัว

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทัศนาก ทงภักดี (2539) “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตน และความคิดเกี่ยวกับตนของเด็กเมืองและชนบท” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นเด็กในเมือง และในเขตชนบท ทั้งสิ้น 349 คน ผลการวิจัยสรุปออกมาว่า การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวนั้นมีผลโดยตรงต่อการสร้างความเชื่อมั่นภายในตน ทั้งในเด็กในเมืองและชนบท ครอบครัวมีลักษณะเช่นไร เด็กจะมีความเชื่อ ทศนคติ ความคิดเห็น และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดู

มาลิน วงษ์สิทธิ์ (2535) ศึกษาทัศนคติค่านิยม เกี่ยวกับครอบครัวในสังคมไทย ทำการสำรวจภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากประชากรทั้งชายและหญิง จำนวนทั้งสิ้น 677 คน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวนั้นยังคงเป็นค่านิยมที่ส่งเสริมให้สตรีปฏิบัติตามแบบแผนและประเพณีอย่างไม่เปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคมแบบดั้งเดิม ยังคงมีผลต่อการก่อตัวของทัศนคติของชาวชนบทอย่างมาก ถึงแม้ประชากรตัวอย่างบางส่วนจะมีการศึกษาที่สูงขึ้นแต่ทัศนคติก็เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย

จัสมิน สุวรรณชีพ (2544) ศึกษาถึงพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งของคู่สมรส เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยการแจกแบบสอบถามแก่คู่สมรส จำนวน 150 และ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับคู่สมรสจำนวน 15 คู่ ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการสื่อสารที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งได้แก่ การพูดคุยกันอย่างเปิดเผย, ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความพึงพอใจของคู่สมรสได้แก่ ระยะเวลาสมรส อาชีพ และจำนวนบุตร ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีของคู่สมรส คือ การศึกษาและระยะเวลาการสมรส

วรภา จิระรัตนวรรณ (2544) “กระบวนการสื่อสารระหว่างครูช่างถนนมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กกับเด็กเร่ร่อน” เป็นการศึกษาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและวัตถุประสงค์ในการศึกษาใกล้เคียงกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยทำการศึกษารูปแบบกระบวนการสื่อสาร กลยุทธ์และวิธีการสื่อสารที่ครูของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กใช้ในการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์กับเด็กเร่ร่อน โดยใช้พื้นที่ในการปฏิบัติงาน 5 พื้นที่ ได้แก่ สถานีรถไฟหัวลำโพง พื้นที่รังสิต พื้นที่สามย่าน พื้นที่สาทร และพื้นที่บางกะปิ โดยผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการปฏิบัติงานและพักค้างคืนร่วมกับครูช่างถนนและเด็กในบ้านสร้างสรรค์เด็ก ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ โดยลงพื้นที่วันจันทร์-พฤหัสบดี และเข้าร่วมประชุมรายงานผลการปฏิบัติงานประจำสัปดาห์ในวันศุกร์ และพบเด็กเร่ร่อนในแต่ละพื้นที่ว่ามีการรวมกลุ่มกลุ่มละประมาณ 3-10 คน ซึ่งมีทั้งหญิงและชาย แต่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 7- 18 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ส่วนมากเร่ร่อนเนื่องจาก

ปัญหาความรุนแรง ขาดความรักและความอบอุ่นในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสื่อสารของครูข้างถนนมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กที่ใช้เข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์กับเด็กเร่ร่อน เป็นกระบวนการสื่อสารที่เกิดจากลักษณะของงานที่ต้องรุกเพื่อพบและช่วยเหลือ และมีรูปแบบในการสื่อสารตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการปฏิบัติการในการรุกเข้าพื้นที่และการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ และสุดท้ายขั้นตอนติดตามและประเมินผล นอกจากนี้พบว่ากลยุทธ์และวิธีการที่ครูข้างถนนใช้กับเด็กเร่ร่อนในการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ ที่มีผลให้เด็กเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมกรรเร่ร่อน เข้าพักอาศัยในบ้านสร้างสรรค์เด็กและบ้านอุปถัมภ์เด็ก และร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ประกอบด้วยกลยุทธ์ทางด้านความคิด กลยุทธ์ทางการปฏิบัติ กลยุทธ์ทางด้านบุคคล กลยุทธ์ทางด้านภาษาและการสื่อสาร กลยุทธ์ทางการโน้มน้าวใจ กลยุทธ์ทางการประสานงานกับบ้านสร้างสรรค์เด็ก และกลยุทธ์ทางด้านสถานการณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“อัตมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี “งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) แบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) โดยผู้วิจัยอาศัยจากการสำรวจด้วยการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยแบ่งหัวข้อระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - การสังเกตและการจดบันทึกภาคสนาม
 - แบบสัมภาษณ์
 - การทดสอบเครื่องมือ
4. การเข้าถึงข้อมูล
5. วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการนำเสนอข้อมูล

1. รูปแบบของการวิจัย

1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

สำรวจสภาพการณ์และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานอันนำไปสู่การได้ภาพรวม และการทำความเข้าใจสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพกว้าง โดยการศึกษาข้อมูลที่เป็นเอกสารหลายประเภทจากหลายแหล่งอ้างอิง ในกรอบของการทำวิจัยตามประเด็นปัญหาดังนี้

- ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารราชการ เช่น หนังสือ รายงาน ประจำปี งานวิจัย สถิติข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้อง แผ่นพับประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
- ศึกษาจากบทความ ข่าวสารที่ดีพิมพ์ในสื่อประเภทต่างๆ และเอกสารอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสืออื่นๆนอกเหนือจากข้างต้น
- ศึกษาจากแฟ้มประวัติของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

1.2 ศึกษาจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ศึกษาจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโดยทำการสังเกตในฐานะอาสาสมัคร การสังเกตจะทำได้ตั้งแต่การสังเกตทางกายภาพ ทางประชากร และระดับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของประชากร โดยในการสังเกตการณ์จะแบ่งเป็น

- ในส่วนของสำนักงาน ในบริเวณของศูนย์ฝึกอาชีพ สำนักงานส่วนสังคมสงเคราะห์
- ในส่วนของบ้านพักฉุกเฉิน ตั้งแต่อาคารที่พักของสตรี ศูนย์เลี้ยงดูเด็กอ่อน บ้านพักสำหรับสตรีผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS บ้านเด็ก และลานสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูจิตใจของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ
- เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ภายในบ้านพัก ทั้งสิ้น 19 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าบ้านเด็ก เจ้าหน้าที่ธุรการบ้านพักฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา 2 คน ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก 8 คน
- สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง โดยผู้วิจัยจำเป็นต้องพยายามสังเกตและจดจำรายละเอียดของอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ส่งผ่านทางคำบอกเล่าของสตรีเอง และกระบวนการสื่อสารของสตรีตั้งแต่แรกเข้า การเปิดเผยตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อฟื้นฟู และการใช้ชีวิตประจำวันทั้งกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือด้วยกัน และบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ

1.3 ศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview)

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ทั้งสิ้น 10 คน

- เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ในบ้านพักฉุกเฉิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักจิตวิทยาที่เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญ มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการทำงานกับสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 2 ส่วนได้แก่

1. ส่วนของเจ้าหน้าที่ของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ที่ให้ความช่วยเหลือแก่สตรีตั้งแต่แรกเข้า การจัดกิจกรรมให้ความช่วยเหลือทั้งการฟื้นฟูทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ เช่นการมีกิจกรรมกลุ่มบำบัด การใช้ศิลปะบำบัด เป็นต้น และทางทักษะ โดยการฝึกอาชีพให้แก่สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 19 คน ได้แก่ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์หัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าบ้านเด็ก เจ้าหน้าที่ธุรการบ้านพักฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา 2 คน ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก 8 คน
2. ส่วนของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เขตดอนเมืองกรุงเทพฯ โดยทำการทำการเลือกจากสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง 5 ประเภท ได้แก่ หญิงโสด แม่ลูกอ่อน หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ นักเรียน และผู้ติดเชื้อ HIV รวมทั้งสิ้น 10 ราย

โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือนี้ต้องผ่านการยินยอมจากเจ้าหน้าที่ของบ้านพักฉุกเฉินก่อน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสังเกตและการจดบันทึกภาคสนาม ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการในการสังเกต 3 ประการคือ การสังเกต การสนทนาพูดคุยซักถาม และการจดบันทึก (สุภาวงศ์, 2537)

- ลักษณะที่ปรากฏทางสภาพแวดล้อม สถานที่ บรรยากาศ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในบ้านพักฉุกเฉิน การมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารและกิจกรรม บทบาท พฤติกรรมและเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่บ้านพัก, สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง และบุตรของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ ที่ปรากฏและสามารถสังเกตได้

- กระบวนการสื่อสาร โดยศึกษาถึงองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม ได้แก่ ตัวตนของ ผู้สนทนา (Self) ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (Relationships) สถานการณ์ในการสื่อสาร (Episode) วัฒนธรรม (Culture)

แบบสัมภาษณ์

ชุดคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามตรงและคำถามอ้อม เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นทางประชากรศาสตร์ และคำถามรายละเอียดทั้งแบบเปิดและแบบปิดเพื่อให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- เจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักจิตวิทยาที่เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญมีความรู้ และมีประสบการณ์ในการทำงานกับสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง ชุดคำถามจะเป็นการใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อตอบคำถามผู้วัตถุประสงค์ ทั้งภาพรวมและเจาะลึกในประเด็นต่างๆ โดยใช้แนวคำถามหลัก 4 ส่วน ได้แก่

1. ความเป็นมาและสาเหตุ รูปแบบปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว รวมทั้งสถานการณ์โดยรวมของปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน
2. แนวทางในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ แก่สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการฟื้นฟู ของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
3. ประสิทธิภาพของการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำรุนแรงกับสตรี
4. ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน ทั้ง 10 คน

- สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง การสัมภาษณ์สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจะเป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและใช้ภาษาที่ง่ายเหมาะสมกับวัย ความรู้ และความสามารถของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง โดยคำถามจะเป็นไปเพื่อให้สามารถตอบประเด็นปัญหาในการวิจัยอย่างตรงประเด็น ถ้ามองจากคำถามทั่วไปสู่คำถามเฉพาะ ตามลำดับเวลาหรือลำดับเหตุการณ์ การตั้งคำถามจะไม่เป็นการชี้นำ ไม่มีการบังคับหรือข่มขู่ให้ตอบในประเด็นที่ต้องการปกปิดและจำเป็นต้องสร้างความคุ้นเคยแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้การตอบคำถามในบางประเด็นเป็นไปอย่างเปิดเผย โดยใช้แนวคำถาม ดังนี้

1. แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ข้อมูลส่วนตัว เช่น การศึกษา อาชีพ นิสัยทัศนคติ เป็นต้น และ ภูมิหลังของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง เช่น ชื่อสกุล อายุ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่ได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน เป็นต้น
 2. รายละเอียดของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เผชิญมา เช่น ภูมิหลังทางครอบครัว, ความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวตั้งแต่เริ่มสร้างความสัมพันธ์กับสามีและพัฒนาอายุถึงขั้นที่สามีภรรยาจนกระทั่งตัดสินใจได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน, ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวที่ต้องเผชิญ
 3. คำถามเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้สตรีสะท้อนการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ตั้งแต่การเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับสามีจนกระทั่งถูกระทำรุนแรง และอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงหลังจากที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน
 4. ข้อมูลที่เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารระดับบุคคล จะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงตั้งแต่แรกได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินการเปิดเผยตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของบ้านพักฉุกเฉิน และการใช้ชีวิตประจำวัน โดยการสื่อสารนั้นจะเป็นการสนใจในปฏิสัมพันธ์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือ
 5. ตัวแปรและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีผลต่อการสร้างอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงหลังจากการได้รับความช่วยเหลือ และประสิทธิภาพในการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจของสตรี
- ลักษณะคำถามทั้งหมด เป็นคำถามที่มีโครงสร้างไม่ตายตัว และเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อตอบคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ โดยคำถามจะปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงแต่ละคน
- การทดสอบเครื่องมือ
1. นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ และกรอบในการสังเกตการณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบรายละเอียดและความถูกต้องในเชิงวิชาการ ให้มีความเหมาะสมและครบถ้วน
 2. นำเครื่องมือไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้ทำการวิจัยนำร่องเป็นเวลา 3 วัน ตั้งแต่วันที่ 25-27 กุมภาพันธ์ 2546 โดยการสัมภาษณ์ทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทั้งสิ้น 6 คน การ

สังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม และการเข้าร่วมการเข้ากลุ่มบำบัด เมื่อพบความไม่เหมาะสมของเครื่องมือในการทำวิจัยก็นำมาแก้ไขปรับปรุงและปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความครบถ้วนและเหมาะสม

4. การเข้าถึงข้อมูล

ผู้วิจัยสวมบทบาทของอาสาสมัครของบ้านพักฉุกเฉิน ในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความคุ้นเคยกับสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง รวมทั้งพักค้างคืนในบ้านพักฉุกเฉินเป็นระยะ ตลอดเวลาในการเก็บข้อมูล เพื่อทราบถึงอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ต้องเผชิญกับความรุนแรงภายในครอบครัวและการพัฒนาอัตมโนทัศน์เมื่อเข้ารับความช่วยเหลือและฟื้นฟูจิตใจ รวมถึงการเห็นภาพรวมของกระบวนการสื่อสารของสตรีที่เกิดขึ้นในบ้านพักฉุกเฉิน การพักค้างคืนและการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉินจะทำให้มีความใกล้ชิดกับทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าใจถึงกลยุทธ์ต่างๆที่ใช้ในการฟื้นฟูจิตใจของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง อีกทั้งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์จึงมีความเป็นธรรมชาติ เนื่องจากสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงและเจ้าหน้าที่จะไม่รู้สึกว่ามีผู้ทำวิจัยเป็นคนแปลกหน้า

5. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 1 ทำการรวบรวมเอกสาร (Documentary Source) เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับสถานที่ และแนวคิดทฤษฎีเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัยจดจำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจมีนัยยะสำคัญ รายละเอียดเพิ่มมากขึ้น เช่น การแสดงสีหน้าและอารมณ์ เพื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ย้อนหลัง หรือคำพูดที่ขัดกับการแสดงออก เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ติดต่ออย่างเป็นทางการ ขออนุมัติจากผู้มีอำนาจของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยทำหนังสือขอยังฝ่ายสังคมสงเคราะห์บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เพื่อขอเป็นอาสาสมัครช่วยทำงานภายในบ้านพัก

ขั้นที่ 3 เก็บข้อมูลจริง โดยเริ่มจากทำความรู้จักกับผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้ทำความรู้จักกับเจ้าหน้าที่ สถานที่ ผู้เข้ารับความช่วยเหลือทั้งสตรีและเด็ก เพื่อทราบวิธีการเก็บข้อมูลทำวิจัยและสร้างความคุ้นเคย

ขั้นที่ 4 เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยเลือกจากประเภทของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจำนวน 5 ประเภท จากแฟ้มประวัติ และขอคำแนะนำจากนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อทำการศึกษาโดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหน้าที่ของบ้านพักก่อน

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ โดยผู้ทำวิจัยได้เข้าไป ทำการสังเกตในฐานะอาสาสมัคร การสังเกตจะทำตั้งแต่การสังเกตทางกายภาพ ทางประชากร และระดับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของประชากร โดยในการสังเกตจะแบ่งเป็น

- การสังเกตในส่วนของสำนักงานทั้งในส่วนของศูนย์ฝึกอาชีพ และสำนักงานส่วนสังคมสงเคราะห์

- การสังเกตในส่วนของบ้านพักฉุกเฉิน ตั้งแต่อาคารที่พักของสตรี ศูนย์เลี้ยงดูเด็กก่อนบ้านพักสำหรับสตรีผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS บ้านเด็ก และลานสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูจิตใจของผู้ที่เข้ารับความช่วยเหลือ

- ทำการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบกับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ในบ้านพักทั้งสิ้น 19 คน ได้แก่

- ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์

- หัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์

- หัวหน้าบ้านเด็ก

- เจ้าหน้าที่ธุรการบ้านพักฉุกเฉิน

- นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน

- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์

- นักจิตวิทยา 2 คน

- ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก 8 คน

- ทำการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง โดยผู้วิจัยจำเป็นต้องพยายามสังเกตและจดจำรายละเอียดของ อัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ส่งผ่านทางคำบอกเล่าของสตรีเอง และกระบวนการสื่อสารของสตรีตั้งแต่แรกเข้า การเปิดเผยตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อฟื้นฟู และการใช้ชีวิตประจำวันทั้งกับสตรีที่รับความช่วยเหลือด้วยกัน เจ้าหน้าที่ และบุตรของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 6 รวบรวมข้อมูลจากการถอดเทปบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด การจดบันทึกและข้อมูลจากเอกสารเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

6. การวิเคราะห์และวิธีนำเสนอข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์แยกประเด็นเพื่อตอบปัญหาวิจัยในแต่ละข้อ โดยนำมาเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างและความสัมพันธ์ของข้อมูล
2. ใช้ข้อมูลทั้งหมดมาใช้แผนภาพและตารางประกอบข้อมูลอย่างง่าย เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนของอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงและกระบวนการสื่อสารระดับบุคคลระหว่างสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือเพื่อตอบปัญหาการวิจัยในแต่ละข้อ

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์จะแบ่งการนำเสนอการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลจากผลการศึกษาทางเอกสารวิชาการ เอกสารราชการ และเอกสารอื่นๆ เช่น รายงานประจำปีของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี รายงานการวิจัย แผนพับประชาสัมพันธ์ และประวัติของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง เป็นต้น และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก การนำเสนอข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ตั้งแต่ปรัชญาแนวคิดอุดมการณ์และการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงภายในครอบครัว
2. สถานการณ์โดยรวมของการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัวภายในบ้านพักฉุกเฉิน
3. ประวัติของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการนำเสนอผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมปัญหานำวิจัย ดังนี้

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมีอัตมโนทัศน์อย่างไรตั้งแต่เผชิญความรุนแรงในครอบครัวจนถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

การนำเสนอผลการวิจัยจะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ ดังนี้

- บรรยายภาคและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงเป็นอย่างไร
- อคติในทัศนคติของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงมีการสร้างและเปลี่ยนแปลงอย่างไร เนื่องจากพัฒนาการของทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ความรุนแรงและเมื่อมีการบำบัดทางจิต
- สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงมีการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองอย่างไร เมื่อประเมินจากจุดมุ่งหมายและความสำเร็จ ตั้งแต่เผชิญกับความรุนแรงภายในครอบครัวและการได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน
- สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างไร โดยวัดจากการจินตนาการของสตรีว่าตนเองมีลักษณะเป็นเช่นไรในสายตาของผู้อื่นที่มีการปฏิสัมพันธ์ด้วย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ มีกระบวนการสื่อสารอย่างไรกับสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน, เจ้าหน้าที่ของบ้านพัก และบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก

การนำเสนอผลการวิจัยจะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ดังนี้

- รูปแบบกระบวนการสื่อสารระหว่างสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่, สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงเช่นเดียวกัน และบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน โดยสนใจศึกษารูปแบบและวิธีการในกระบวนการสื่อสารของ วัจนกรรม (Speech Act) ที่มีความหลากหลายและถูกเคลือบไปด้วย ตัวตนของผู้สนทนา (Self) ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (Relationships) สถานการณ์ในการสื่อสาร (Episode) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งจะมีผลต่อการสื่อสารของแต่ละบุคคลว่าจะมีรูปแบบของบทสนทนาอย่างไร ภายใต้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเดียวกัน
- การเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่และกับสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ในการเปิดเผยตนเองและพัฒนาความสัมพันธ์ว่ามีปัจจัยใดในการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ นอกจากนี้การยอมรับในทัศนคติของกันและกันของบุคคลยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ของบุคคล

- การใช้วิชาภาษาและอวิชาภาษาสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน และบุตรของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือ ในการเปิดเผยตนเอง การสร้างความสัมพันธ์ การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟู และการใช้ชีวิตประจำวัน
- กลยุทธ์และวิธีการของเจ้าหน้าที่ในการสร้างกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อັตมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสตรี เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสร้างอັตมโนทัศน์ของสตรีที่เผชิญกับปัญหาความรุนแรงตั้งแต่ประสบปัญหาจนถึงการได้รับความช่วยเหลือว่ามีการเปลี่ยนแปลงเช่นไรบ้าง รวมทั้งกระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ทั้งกับเจ้าหน้าที่ สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และกับบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือ

ทั้งหมดนำไปสู่งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

1. เจ้าหน้าที่เฉพาะส่วนสังคมสงเคราะห์ ทั้งสิ้น 19 คน ได้แก่

- ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์
- หัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์
- หัวหน้าบ้านเด็ก
- เจ้าหน้าที่ธุรการบ้านพักฉุกเฉิน
- นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน
- ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์
- นักจิตวิทยา 2 คน
- ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก 8 คน

2. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรง

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างจากการเลือกผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยผ่านการยินยอมจากเจ้าหน้าที่ ทั้งสิ้น 10 ราย สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตามการแบ่งประเภทตามบ้านพักฉุกเฉิน ดังนี้ หญิงตั้งครรภ์ แม่ลูกอ่อน ผู้ติดเชื้อ HIV และนักเรียน ได้แก่

1. ไก่ หญิงแม่ลูกอ่อน
2. น้อย หญิงแม่ลูกอ่อนและหญิงตั้งครรภ์
3. เพชร หญิงแม่ลูกอ่อน
4. นา ผู้ติดเชื้อ HIV

5. ก้อย ผู้ติดเชื้อ HIV
6. सा ผู้ติดเชื้อ HIVและหญิงแม่ลูกอ่อน
7. เอ นักเรียน
8. นิ่ง นักเรียนและหญิงตั้งครรภ์
9. ต้อย นักเรียน
10. แอน นักเรียน

โดยผลการวิจัยจะเรียงลำดับเพื่อตอบปัญหานำวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1

1. ประวัติความเป็นมาของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ตั้งแต่ปรัชญา แนวคิดอุดมการณ์และการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงภายในครอบครัว
2. สถานการณ์โดยรวมของการกระทำ ความรุนแรงภายในครอบครัวภายในบ้านพักฉุกเฉิน
3. ประวัติของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง

ส่วนที่ 2

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมีอัตมโนทัศน์อย่างไรตั้งแต่เมื่อเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจนกระทั่งเข้ารับการช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือ มีกระบวนการสื่อสารอย่างไรกับ เจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่เข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพัก

ส่วนที่ 1

1. ประวัติความเป็นมาของบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ตั้งแต่ปรัชญา แนวคิดอุดมการณ์และการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงภายในครอบครัว

บ้านพักฉุกเฉินเริ่มจากการรวมตัวกันของกลุ่มส่งเสริมสถานภาพสตรีภายใต้การนำของคุณหญิงกนิษฐา วิเชียรเจริญ ที่ได้เปิดบ้านพักของตนเป็นสถานที่ที่ให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่เดือดร้อนชั่วคราว จนในปี 2523 บ้านพักฉุกเฉินได้ร่วมกับสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย ก่อสร้างบ้านพักฉุกเฉินหลังแรก และเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา บ้านพักฉุกเฉินหลัง

แรกตั้งอยู่ที่ชั้น 3 ของอาคารสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย ถนน สุขุมวิท และได้จดทะเบียนเป็นสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี หลังจากนั้นบ้านพักฉุกเฉินก็ไม่สามารถรองรับสตรีและเด็กผู้เดือดร้อนได้ เนื่องจากพื้นที่เดิมคับแคบเกินไป จำเป็นต้องขยายสถานที่ให้ความช่วยเหลือ ทางสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีได้รับบริจาคที่ดินจำนวน 21 ไร่ บริเวณทุ่งสีกัน ดอนเมือง เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับบ้านพักฉุกเฉินหลังที่สอง รวมทั้งศูนย์ฝึกอาชีพ บ้านพักฉุกเฉินได้รับบริจาคเงินทุนเป็นจำนวนมาก ทำให้สามารถสร้างอาคารบ้านพักฉุกเฉินได้เป็นหลังที่ 3 อีกอาคารหนึ่ง นอกจากนี้ทางสมาคมฯ ได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ได้ทรงพระกรุณารับสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ในปี พ.ศ. 2531

บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสตรีและการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในด้านต่างๆ
2. ส่งเสริมช่วยเหลือให้สตรีได้รับความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม
3. ส่งเสริมความรู้ความสามารถของสตรีในการประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
4. สนับสนุนสตรีทั่วไป และสงเคราะห์สตรี เด็ก และเยาวชน ที่ด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
5. ให้ความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานรัฐบาลและองค์กรภาคเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานคล้ายกันทั้งในและต่างประเทศ

การให้บริการของบ้านพักฉุกเฉินในงานส่วนสังคมสงเคราะห์

การให้บริการของบ้านพักฉุกเฉิน ในงานส่วนสังคมสงเคราะห์ เป็นการให้ความช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่เดือดร้อนจากปัญหาต่างๆ มากมายที่เกิดขึ้นในสังคม โดยให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย อาหารสุขภาพอนามัย รวมทั้งการให้คำปรึกษาและแนะนำ การให้ทักษะชีวิตและกำลังใจ โดยใช้หลักสังคมสงเคราะห์และกระบวนการบำบัดทางจิต เพื่อนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขและช่วยเหลือตนเองได้

นอกจากนี้ในปี 2546 บ้านพักฉุกเฉินยังตระหนักถึงการขยายการให้คำปรึกษา และความช่วยเหลือจากนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้ขยายวงกว้างไปสู่ Feminist Counseling ด้วยความตระหนักว่าการให้คำปรึกษา การให้บริการ และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศนั้น นอกจากจะต้องอาศัยความชำนาญทางวิชาชีพแล้ว ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในโครงสร้างของสังคมที่มีส่วนกำกับชีวิตและเป็นส่วนสำคัญของปัญหาที่ผู้หญิงประสบ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการให้คำปรึกษาและการให้ความช่วยเหลือ โดยบ้านพักฉุกเฉินได้จัดการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการเฉพาะขึ้นแก่นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เชี่ยวชาญจากประเทศสหรัฐอเมริกา มาให้ความรู้เพื่อเพิ่มทักษะการให้คำปรึกษาสำหรับผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง ภายใต้กรอบดังกล่าว

กระบวนการช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในบ้านพักฉุกเฉิน ได้แก่

งานบริการด้านสังคมสงเคราะห์ตลอด 24 ชั่วโมง

- จัดหาที่พักอาศัยชั่วคราว อาหาร ยา สิ่งจำเป็นต่างๆ โดยนักสังคมสงเคราะห์/นักจิตวิทยาจะเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาให้กำลังใจและทางเลือก โดยยึดหลักผู้เดือดร้อนเป็นศูนย์กลาง
- เป็นสื่อกลางขอความช่วยเหลือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
- จัดกลุ่มบำบัดฟื้นฟูให้ความรู้/ทักษะชีวิต/ทักษะวิชาชีพ
- ให้คำแนะนำในเรื่องการหางานทำ
- ติดตามผล/เยี่ยมบ้าน
- เป็นสื่อกลางติดต่อผู้ปกครอง/ญาติ

งานบริการด้านการแพทย์

- ส่งต่อเข้ารับการตรวจวินิจฉัย/บำบัดทางจิต/รักษา/ฝากครรภ์ ที่โรงพยาบาลใกล้เคียง (รพ. นพรัตน์ราชธานี รพ. บำราศนราดรุร ศูนย์สาธารณสุข 60 ปี รพ. ศรีรัษฎา รพ. วชิรพยาบาล)
- ติดตามผลและฟื้นฟูสภาพจิตใจ/กาย ตามคำแนะนำของแพทย์

งานบริการด้านกฎหมาย

- พาไปแจ้งเหตุ/แจ้งความ ณ สถานีตำรวจที่เกี่ยวข้อง
- เป็นสื่อกลางติดต่อหน่วยงานองค์กรภาคเอกชน และรัฐ เพื่อให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมาย (เช่น สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย มูลนิธิเพื่อนหญิง)

- ติดตามผลคดี
- ร่วมสืบพยานเด็ก

โครงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงและเด็ก ได้แก่

- โครงการคลินิกผู้หญิง ได้เปิดบริการให้คำปรึกษาและแนะนำทางโทรศัพท์ ในปัญหาด้านสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ เช่นการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอดส์ ฯลฯ โดยเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง
- คลินิกผู้หญิงจิมมี โรชาลิน คาร์เตอร์ เป็นสถานที่ดูแลผู้หญิงที่ประสบปัญหาท้องไม่พร้อม ตั้งแต่ช่วงก่อนคลอดถึงหลังคลอด หากเป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีสมาคมฯจะสนับสนุนให้เรียนต่อถึงระดับมัธยมปลาย
- ศูนย์กนิษฐนารี เปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 ตุลาคม 2546 มุ่งช่วยเหลือผู้ถูกข่มขืนอย่างครบวงจร โดยคำนึงถึงความต้องการและสภาพจิตใจของผู้ประสบปัญหาเป็นสำคัญ
- โดยให้บริการทั้งทางด้านการแพทย์นิติเวช สูตินารีเวชและพยาบาล เป็นฝ่ายที่ร่วมกันตรวจร่างกายและเก็บหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งให้ต้องป้องกันการตั้งครรภ์และติดเชื้อ HIV , นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและจิตแพทย์ ให้คำปรึกษาและฟื้นฟูจิตใจ, หมาย ตำรวจและอัยการ และนักสังคมสงเคราะห์ ร่วมสอบปากคำและบันทึกข้อมูลเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ผู้เดือดร้อนไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังที่สาธารณะแห่งอื่น ศูนย์กนิษฐนารีเป็นทั้งสถานที่ที่จะให้ความช่วยเหลือได้อย่างครบวงจรและไม่ทำร้ายจิตใจของผู้เดือดร้อนให้เกิดความอับอาย โดยในห้องสืบพยานจะมีเพียงนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาที่เข้าไปทำการพูดคุยให้ห้องส่วนตัวที่มีบรรยากาศสบายและมีกล้องวิดีโอวงจรปิดอยู่ ส่วนฝ่ายตำรวจ หมายและอัยการจะคอยดูแลการสืบพยานอยู่อีกห้องหนึ่งและวิดีโอเทปสามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้
- ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เป็นสถานที่ดูแลและรับเลี้ยงเด็กอ่อน ซึ่งเป็นบุตรของผู้เดือดร้อนที่ประสบปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อมที่ต้องการยกบุตรเพื่อหาพ่อแม่อุปถัมภ์ หรือมารดาของเด็กฝากเลี้ยงไว้ชั่วคราวเพื่อให้ตนเองสามารถกลับคืนสู่สังคม หรือกลับไปศึกษาต่อได้ ทั้งนี้มีพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 6 คนและผู้ช่วยพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 1 คน ทำหน้าที่ดูแลพัฒนาาร่างกายและจิตใจทารกตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมา มีเด็กแรกเกิดฝากเลี้ยงจำนวน 89 ราย และมีเด็กฝากเลี้ยงจำนวน 16 ราย
- โครงการบ้านเด็ก บ้านเด็กเป็นสถานที่ดูแลและรับเลี้ยงเด็กในช่วงอายุ 2-6 ขวบ เป็นบุตรของผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือในระหว่างที่มารดารับการฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย/จิตใจ หรือพักรกคลอดถึงหลังคลอด ทั้งนี้มีครูและพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 3 คน เป็นผู้ดูแลสิทธิเด็กและเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา โดยมุ่งให้

เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตลอดปีที่ผ่านมามีเด็กอยู่ในความดูแลทั้งหมด 89 ราย

- ศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพสตรี พัฒนาชีวิตและเสริมทักษะทางวิชาชีพ ด้วยการเป็นศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน (ระดับมัธยมศึกษา) และเปิดการอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้เดือดร้อนและประชาชนที่สนใจ วิชาชีพที่ทำการฝึกอบรม ได้แก่
 - ช่างตัดผมและเสริมสวย - ช่างตัดผมชาย - ช่างตัดเสื้อสตรี
 - ขนมอบ - ขนมไทย/อาหารว่าง - นวดฝ่าเท้า
 - นวดแผนไทย - สอนภาษาอังกฤษ - การจัดดอกไม้สด
 - Computer MS office - การดูแลมารดาและทารก - เย็บจักรอุตสาหกรรม
 - เทียนแพนซี - ดอกไม้ผ้าใยบัว - พิมพ์น้ำ

กิจกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงและเด็ก ได้แก่

กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ดังนี้

- จัดบรรยายเรื่อง “การปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์” โดยวิทยากรจากกองกามโรคและสมาคมวางแผนครอบครัว ให้แก่ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “การดูแลเด็กและทารก” โดยวิทยากรจากสภาอากาศไทยและมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้แก่สตรีที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
- กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ทางด้านกฎหมาย โดยจัดการบรรยายในประเด็นกฎหมายเบื้องต้นและสิทธิของผู้หญิง โดยวิทยากรจากมูลนิธิเพื่อนหญิง ให้แก่ผู้เดือดร้อนในบ้านพักฉุกเฉิน

กิจกรรมเสริมสร้างความรู้และฟื้นฟูจิตใจ

- จัดกลุ่มบำบัดให้แก่แม่และเด็ก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง มีทักษะการสื่อสารที่ดีต่อกัน
- จัดกลุ่มบำบัดให้แก่ผู้เดือดร้อนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการให้กำลังใจตนเอง
- จัดทัศนศึกษานอกสถานที่ ณ จังหวัดเพชรบุรีและระยอง ให้แก่ผู้ติดเชื้อ HIV
- เจ้าอาวาสวัดคลองบ้านใหม่ บรรยายธรรมะให้แก่ผู้ติดเชื้อ HIV

การติดตามผล หลังจากช่วยเหลือผู้เดือดร้อนจากปัญหาต่างๆแล้ว นักสงคมสงเคราะห์ จะติดตามผู้ที่เคยพักอาศัยอยู่ ณ บ้านพักฉุกเฉิน ระยะเวลาหนึ่งเพื่อเป็นการประเมินผลสำเร็จของการ ดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ด้วยการเยี่ยมบ้าน/โทรศัพท์/เขียนจดหมาย ถึงผู้ที่เคยเข้าพักอาศัยที่ บ้านพักฉุกเฉิน หรือโทรศัพท์ถึงเจ้าหน้าที่พยาบาล/เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์จังหวัดต่างๆ เพื่อนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนต่อไป

2. สถานการณ์โดยรวมของการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัวภายในบ้านพัก ฉุกเฉิน

องค์ความคิดใหม่ที่บ้านพักฉุกเฉินเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง คือ ความรุนแรงของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแต่เป็นปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง ระบบความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงสร้างทางสังคมที่อ่อนแอ เป็นความอ่อนแอของสังคมที่ไม่เป็นธรรมในเรื่องอำนาจของหญิง-ชาย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ ผู้หญิงเป็นสิ่งที่ช้อนเร้น แต่เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขจึงได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น สามารถเกิดได้กับผู้หญิงได้ทุกคนและทุกที่ จึงได้กลายมาเป็นปัญหาของสังคมที่เด่นชัดขึ้น ความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหลายรูปแบบทั้งทางกาย ทางจิตใจและทางเพศ ทางกาย คือ เป็นการทุบตี ต่อย ตะเตะ กระแทบ กระชาก หรือทำร้ายด้วยวัตถุ เคาไฟ/บุหรี่ ัจับกลั่นผม จนถึงฆ่า, ทางจิตใจ คือ การ ด่าทอ ช่มชวีญ ดูถูกเหยียดหยาม ช่มชู้ กักขัง ควบคุม หรือบีบบังคับทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น และทางเพศ หมายถึง การบังคับช่มชู้ให้มีเพศสัมพันธ์กับ ตนเอง กับชายอื่น หรือ สัตว์ (เก็บความจาก สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, “รวมใจ...รวมพลังยุติ ความรุนแรงในครอบครัว”, กรุงเทพฯ : ไม่ปรากฏ, 2545: 1-4)

ผู้เดือดร้อนที่เข้าขอรับความช่วยเหลือเข้าพักที่บ้านพักฉุกเฉินมีจำนวนทวีคูณมากขึ้น จาก ปี 2544 มีผู้เข้ารับความช่วยเหลือทั้งสิ้น 117 ราย (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2544: 16) แต่ในปีถัดมา 2545 ผู้เดือดร้อนเพิ่มจำนวนเป็นสามเท่า มีจำนวนผู้เดือดร้อนที่เข้ารับความช่วยเหลือทั้งสิ้น 745 ราย เมื่อพิจารณาลักษณะปัญหาเดือดร้อนพบว่า ปัญหาครอบครัวและ ปัญหาตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์ เป็นปัญหาอันดับต้น ที่ผู้เดือดร้อนเข้ามาขอความช่วยเหลือจาก บ้านพักฉุกเฉิน โดยผู้เดือดร้อนติดต่อขอความช่วยเหลือด้วยตนเองมากที่สุด นำส่งตามลำดับ (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2545: 10)

ปัญหาที่ผู้เดือดร้อนประสบ

ผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือนั้น ประสบปัญหาซ้ำซ้อนมากกว่าหนึ่งปัญหา เช่น ปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อม ปัญหาครอบครัวแตกแยก ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ฯลฯ

- ปัญหาตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์

ในปี 2544 สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากปัญหาดังครรรภ์ไม่พึงประสงค์ทั้งสิ้น 149 ราย โดยเป็นหญิงที่อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 18 ราย ซึ่งสาเหตุหลักมาจากสามีไม่รับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาได้แก่การตั้งครรรภ์จากสามีที่ติดเชื้อ HIV และถูกคนใกล้ชิด หรือคนแปลกหน้าข่มขืนตามลำดับ (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2544: 10)

- ปัญหาติดเชื้อ HIV

ตลอดปี 2545 มีผู้ติดเชื้อ HIV ในระยะที่ 2-3 มาขอรับความช่วยเหลือรวม 45 ราย แบ่งเป็นขอคำปรึกษาและเข้าพักจำนวน 41 ราย และขอคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว 4 ราย ทั้งนี้ระหว่างปีมีผู้ติดเชื้อเสียชีวิต 13 ราย ผู้ติดเชื้อที่เข้าพักอยู่ปัจจุบันจำนวน 24 ราย มีผู้ใหญ่ 21 ราย และบุตรของผู้ติดเชื้ออีก 3 ราย (สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, 2545: 11)

- ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ผู้หญิงและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวนั้น เป็นปัญหาความรุนแรงทางกาย เช่น ถูกทุบตีทำร้ายร่างกาย ฯลฯ ปัญหาความรุนแรงทางจิตใจ เช่น ความเครียดสูง วิตกกังวล จนจะคิดฆ่าตัวตาย

1.1 ตารางแสดงปัญหาความรุนแรงของผู้เดือดร้อนที่ได้รับความช่วยเหลือ

ณ บ้านพักฉุกเฉิน

ประสบปัญหา	จำนวน (ราย)
- ไม่มีที่พัก	44
- ครอบครัวแตกแยก	508
- ปัญหาแรงงาน	24
- และไม่มีงานทำ	149
- ท้องเมื่อไม่พร้อม	30
- ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย	6
- การเดินทาง/พลัดหลง	45
- ติดเชื้อ HIV	19
- สุขภาพจิต	6
- สุขภาพกาย	2

-	ถูกข่มขืน	2
-	เร่ร่อน/ขอทาน	3
-	หญิงบริการ	25

(ที่มา: รายงานประจำปี 2545 สหประชากรมส่งเสริมสถานภาพสตรี)

จำนวนผู้หญิงและเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ในปี 2545 โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ แรกเกิดจนถึง 51 ปีขึ้นไป ในส่วนใหญ่แล้ว เด็กที่คลอดจากผู้เดือดร้อนขณะพักที่บ้านพักฯ และเด็กที่ตามมากับมารดาเป็นกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้หญิงที่อายุ 18-25 ปี และอายุ 26-30 ปี ตามลำดับ ดังตารางที่ 1.2

1.2 ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อน-แยกตามอายุ

0-6 (ปี)	7-9	10- 12	13- 17	18- 25	26- 30	31- 35	36- 40	41- 45	46- 50	51 ขึ้นไป	รวม
269	25	19	27	188	121	79	47	34	11	18	838

(ที่มา: รายงานประจำปี 2545 สหประชากรมส่งเสริมสถานภาพสตรี)

ผู้เดือดร้อนที่ได้รับความช่วยเหลือในบ้านพักฉุกเฉินส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับไม่สูงนัก อยู่ในเกณฑ์ระดับประถมปลายเป็นจำนวนมาก (ดูในตารางที่ 1.3) โดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางครอบครัวและตั้งครภไม่พึงประสงค์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ภูมิฐานะของผู้เดือดร้อนจะอยู่ที่กรุงเทพและภาคอีสานมากที่สุด (ดูในตารางที่ 1.4) ส่วนที่มาของผู้เดือดร้อนส่วนใหญ่แล้วจะมาจากด้วยตนเอง และหน่วยงานจากภาครัฐส่งมา (ดูในตารางที่ 1.5)

1.3 ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อนแยกตามระดับการศึกษา

ไม่ได้อยู่ใน เกณฑ์รับ การศึกษา	ไม่ได้รับ การศึกษา	ประถม ต้น	ประถม ปลาย	มัธยม ต้น	มัธยม ปลาย	อนุปริญญา	ปริญญา	รวม
298	18	44	202	170	87	11	8	838

(ที่มา: รายงานประจำปี 2545 สหประชากรมส่งเสริมสถานภาพสตรี)

1.4 ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อน แยกตามลักษณะปัญหาและภูมิภาค

ปัญหา	กทม	ตะวันออก	เหนือ	กลาง	อีสาน	ใต้	ต่างประเทศ	รวม
ค้าประเวณี	-	-	2	-	1	-	-	3
ตั้งครวรรค์	41	9	19	13	56	11	-	149
ติดเชื้อ HIV	16	2	6	4	15	2	-	45
ถูกข่มขืน	-	-	-	-	1	1	-	2
ถูกทำร้ายร่างกาย	9	1	8	3	6	3	-	30
การเดินทาง	9	-	1	1	1	-	-	3
ครอบครัว	246	20	65	40	103	30	3	507
สุขภาพ	1	-	2	1	-	2	-	6
พลัดหลง	1	2	-	-	-	1	-	4
ไม่มีงานทำ	3	2	7	1	8	2	1	24
ไม่มีที่พัก	10	4	12	2	14	1	1	44
เร่ร่อน	1	-	-	1	-	-	-	2
สุขภาพจิต	5	3	4	3	4	-	-	19
รวม	333	43	126	69	209	53	5	838

(ที่มา: รายงานประจำปี 2545 สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี)

1.5 ตารางแสดงจำนวนผู้เดือดร้อน แยกตามหน่วยงานและบุคคลที่ส่ง

แหล่งที่มา	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	มาเอง	พลเมืองดี	ญาติ / มารดา	คลอด จาก มารดา	รวม
จำนวน	105	63	310	33	104	104	838

(ที่มา: รายงานประจำปี 2545 สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี)

หมายเหตุ ภาครัฐ: บ้านพักเด็กและครอบครัว บ้านราชวิถี ประชาสงเคราะห์จังหวัด นครสวรรค์ หนองคาย สมุทรปราการ สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด เรือนจำพิเศษทรม.
ศูนย์สาธารณสุข 11 14 23 39 รพ. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ รพ.บางจาก รพ.ภูมิพล รพ.ตำรวจ รพ.จุฬาลงกรณ์ รพ.เจริญกรุง รพ.ชุมพร รพ. นพรัตน์ราชธานี รพ. บำราศนราดรุร รพ.ศิริราช

รพ.วชิรพยาบาล สน. ดอนเมือง สน. บางนา สน. โชคชัย สน. ดุสิต สน. บางขุนเทียน
 สน. บางซื่อ สน. คันนายาว สน. เต่าปูน สน. พญาไท

ภาคเอกชน: เสถียรธรรมสถาน มูลนิธิปวีณาฯ มูลนิธิเพื่อนหญิง สหมูลนิธิ มูลนิธิเด็ก
 อ่อนในสลัม มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิร่วมด้วยช่วยกัน ศูนย์
 เมอร์ซี่

3. ประวัติกลุ่มตัวอย่าง

สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ผู้วิจัยทำการเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคัดเลือกจาก
 เพิ่มประวัติ ซึ่งต้องผ่านคำแนะนำและการยินยอมของเจ้าหน้าที่ ทั้งสิ้น 10 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้
 ทำการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในช่วงแรกเพื่อทำความรู้
 จักและสร้างความคุ้นเคยแก่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการศึกษาประวัติและข้อมูล
 เบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจากเพิ่มประวัติเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลและศึกษาต่อไป
 ในช่วงของการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยเข้าทำการศึกษาในฐานะเจ้าหน้าที่ฝึกงาน ผู้วิจัยจะใช้การ
 สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างตลอดการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน
 เนื่องจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมีความละเอียดอ่อน ซ้ำซ้อน และเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนใจ
 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน เป็น 3 ประเภท ตามลักษณะความรุนแรง ดังนี้

1. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา ได้แก่
 ไก่ น้อย เพชร นา ก้อย และสา
2. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นในครอบครัวที่ไม่ใช่สามี ได้แก่ ต้อย แอน
3. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทางเพศจากชายอื่น ได้แก่ เอ นิ่ง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้า
 ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาประมาณ 2 - 6 อาทิตย์ ยกเว้นเพชรที่เข้ารับการ
 ช่วยเหลือหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว

1. **สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินกันฉันท์สามี
 ภรรยา**

1.1 ไก่ (นามสมมติ)

อายุ 31 ปี บุตร 1 คน อายุ 3 ขวบกว่า (น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์)

การศึกษา: ไม่ได้รับการศึกษา ภูมิลำเนา: นครราชสีมา

สถานภาพ: สมรสโดยจดทะเบียน อาชีพ: รับจ้างทั่วไป

ปัญหา: ไม่สามารถอยู่ร่วมกับสามีได้ ถูกกระทำรุนแรงโดยสามี

เข้ารับความช่วยเหลือ : 10 พฤศจิกายน 2545

ที่มา: เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ของสำนักงานพัฒนาสังคม

ลักษณะทั่วไป วันแรกที่เข้ามาพักที่บ้านพักฉุกเฉิน : หญิงรูปร่างสันทนต์ผิวคล้ำ สวมเสื้อยืดและกางเกงวอร์มเก่าๆ รวบผมไว้อย่างไม่ตั้งใจ คู่มือลูกมาหนึ่งคนดูจากรูปร่างแล้วน่าจะอายุประมาณ 1 ปี ผอมโซ มอมแมม สวมเพียงเสื้อกั๊กเก่าๆ (จากภาพถ่ายในแฟ้มประวัติของบ้านพักฉุกเฉิน)
วันแรกที่ผู้ทำวิจัยพบ : ดูเศร้าหมอง รูปร่างสมส่วน ผิวคล้ำ ผมยวบลอยไว้ สวมเสื้อผ้าสะอาด เดินมากับลูกอายุประมาณ 1 ขวบกว่า รูปร่างผอมบาง ร่าเริง

ลักษณะการพูด พูดตอบได้ชัดเจน ตอบคำถามอย่างเปิดเผย โดยมักจะเล่าเรื่องที่สามีกระทำรุนแรงกับตนและลูก และพูดถึงชะตากรรมของตนเอง

อารมณ์ ในขณะที่เล่าเรื่องถึงอดีตที่ถูกสามีทำร้ายจะพูดช้าลง และมีอาการย่ำคิดย่ำทำ

ความคิด หวาดระแวงสามีกลัวว่าจะมาตามหาตนและทำร้ายอีก มองว่าโลกภายนอก (นอกบ้านพักฉุกเฉิน) เป็นสถานที่ที่อันตรายสำหรับตนและลูก ค่อนข้างรู้สึกเศร้า

เป็นคนจังหวัดนครราชสีมา มีพี่น้อง 2 คน สภาพครอบครัวยากจน อาชีพทำไร่ พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่แต่แยกทางกัน ปัจจุบันไม่ทราบที่อยู่ และไม่เคยได้รับการศึกษา เพราะพ่อแม่ไม่ได้แจ้งเกิดให้ในทะเบียนบ้านและไม่มีกำลังพอที่จะส่งเสีย ใ้ถูกยกให้พ่อแม่บุญธรรมตั้งแต่ยังเล็กและย้ายมาที่จังหวัดสระบุรี รับจ้างขุดมันสำปะหลัง มีรายได้วันละ 200 บาท

จนมาพบกับสามีคนแรกและย้ายเข้ามาที่กรุงเทพฯ อยู่กินกันประมาณ 4 ปี มีลูก 2 คน ก็แยกทางกัน ไ้ทำงานก่อสร้างกับเพื่อนและอาศัยนอนที่บ้านพักคนงานบริเวณที่ก่อสร้าง จนมาพบกับนาย (นามสมมุติ) ที่อายุน้อยกว่าตน 2 ปี ทำอาชีพทำบัวก่อสร้าง จากการแนะนำของเพื่อน ทั้งสองยังไม่ได้ทำความรู้จักกันดีนัก หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือน ไ้ถูกข่มขืนจึงยินยอมเป็นภรรยาด้วยความไม่สมัครใจ ในวันที่จดทะเบียนสมรสนั้น ไ้ถูกทำร้าย บังคับให้จดทะเบียนสมรส และย้ายเข้ามาอยู่ที่ที่พักของนาย นายบังคับให้ไ้ออกจากงานเพราะกลัวว่าจะนอกใจ รายได้ในขณะนั้นได้วันละ 300 บาท ซึ่งไม่พอสำหรับการเลี้ยงชีพ ไ้จึงแอบออกมาเก็บขยะไปขายบ้าง เพื่อให้มีเงินพอใช้

นายเป็นคนที่ไม่มีเหตุผล ชอบใช้กำลัง ดุด่าเยาะเย้ย (ยาบ้า) และเมาสุรา ทำให้ทุกเย็นที่กลับมาจากที่ก่อสร้างก็จะมาทำร้ายไ้ทุกครั้ง จนกระทั่งไ้เริ่มตั้งครรภ์ได้ 2 เดือน เมื่อนายทราบก็เข้ามาทำร้ายตบตี เตะท้องของไ้หาว่าเด็กในครรภ์ไม่ใช่ลูกของตน และเริ่มดื่มสุรามากขึ้นทำให้แทบทุกเย็นของไ้ เต็มไปด้วยความหวาดกลัว ไ้เคยแอบไปอยู่บ้านเพื่อน เมื่อนายกลับมาไม่พบไ้ก็ตามหาและทำร้ายไ้ด้วยการจับมัดไ้ไม่ให้ตื่นต้องเข้าโรงพยาบาล และเผาเอกสารสำคัญของ

ไก่อีกทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นบัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน ทะเบียนสมรส และเอกสารที่แสดงถึงควมมีตัวตนของไก่อีก ไก่อ้างไม่ค่อยมีเพื่อนและไม่กล้าออกจากบ้านนัก เมื่อไก่อ้างตั้งครรรภ์ได้ประมาณ 7 เดือนนายของไก่อีกรอที่ไก่อ้างเงินใช้มากกว่าปกติจึงใช้ยาสระผมกรอกปาก กระทบท้องและเตะไก่อ้างตกบันได การกระทำรุนแรงในครั้งนีทำให้เพื่อนบ้านและเจ้าแ่งผู้รับเหมาก่อสร้างมาช่วยห้ามและนำไก่อ้างส่งโรงพยาบาลอย่างทันท่วงที ไก่อ้างกลับมาพักที่บ้านญาติได้ไม่นาน นายกลับมาตามขอคืนดี ไก่อ้างเห็นแ่งลูกกลัวว่าลูกในท้องจะไม่มีพ้อจึงตามกลับไป เพียงแ่งอาทิตย์แรกของการกลับมาอยู่ด้วยกันไก่อ้างก็ถูกทำร้ายอีกครั้ง เพราะพยายามห้ามไม่ให้นายออกไปดื่มสุรากับเพื่อน ไก่อ้างหนีไปหาตำรวจและขออาศัยโรงพักเป็นที่พัก แต่เมื่อนายได้สติกลับมาขอคืนดีอีกครั้ง ไก่อ้างยินยอมกลับบ้านและคลอดบุตรที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งระหว่างที่พักรักษาตัวนายจะเมาสุรากลดและเข้ามาตำทอตนเองบ้างว่าทำให้เป็นภาระ จนกลับมาพักที่บ้านไก่อ้างก็ยังคงต้องทำงานบ้านและได้รับเงินจากนายวันละ 50 บาทซึ่งไม่พ้อเพียงสำหรับการใช้ชีวิต จนเจ้าแ่งส่งสารให้เงินมาเพื่อประทังชีวิตของสองแม่ลูก ขณะนั้นนายเริ่มนอกใจกลับบ้านดึก เมาสุราทุกครั้งและข้อมไก่อ้างเกือบทุกวัน บางครั้งใช้เหล็กตี จับไก่อ้างแขวนคอจนไก่อ้างจะสิ้นใจ แล้วยิ่งตัดเชือกออกจากคอ และทำร้ายไก่อ้างซ้ำโดยเอามีดตำคร้วพันไก่อ้าง ทุกครั้งที่ทะเลาะกันเจ้าแ่งจะมาเป็นคนไก่อ้างเกลียดและนำไก่อ้างส่งโรงพยาบาล ความรุนแรงในการทารุณไก่อ้างนั้นมียากขึ้นเรื่อย ๆ

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2545 ไก่อ้างถูกนายทำร้ายอีกครั้งที่สถานที่ก่อสร้าง นายใช้ท่อนเหล็กแหลมแทงไก่อ้างบริเวณแขน ทุบศีรษะและไหล่ เจ้าแ่งและคนในสถานที่ก่อสร้างมาช่วยห้ามแต่ไก่อ้างได้ตอบโต้นายด้วยการใช้ที่แ่งปูนตีสามที่ศีรษะทำให้นายศีรษะแตก ไก่อ้างนำส่งโรงพยาบาลและสามไก่อ้างถูกตำรวจคุมตัวไว้ หลังจากพักฟื้นที่โรงพยาบาลไก่อ้างเล่าว่า “ทนเป็นทั้งเมียและกระสอบทรายให้ข้อมมาตั้งนาน เพราะเห็นแ่งลูก แต่มีลูกแล้วก็ไม่ดีขึ้น มันเป็นปีศาจซัดๆ ถ้าเขารักเราเขาคงไม่ทำ ถ้าเขารักลูกเขาคงไม่ทำ พ้อที่ตัดสินใจได้แล้วว่ามันไม่รักพ้อรักลูก พ้อก็ขอสู้อยู่ตาย” ไก่อ้างได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ สำนักงานพัฒนาสังคมโดยประสานงานให้ไก่อ้างได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ไก่อ้างและบุตรได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินในการให้ที่อยู่อาศัยและให้การรักษาอาการที่ยังไม่หายขาด พร้อมทั้งวางแผนให้คำปรึกษาเพื่อฟื้นฟูจิตใจ

1.2 น้อย (นามสมมุติ)

อายุ 33 ปี บุตร 4 คน หญิง 8 ขวบ, หญิง 6 ขวบ, ชาย 3 ขวบ, ชาย 2 ขวบ

การศึกษา: ป.6 ภูมิลำเนา: อุดรดิตถ์ ตั้งครรภ์ 7 เดือน

สถานภาพ: ไม่ได้จดทะเบียนสมรส อาชีพ: รับจ้างทั่วไป

ปัญหา: ไม่สามารถอยู่ร่วมกับสามีได้ ไม่มีงานทำและไม่สามารถดูแลบุตรได้

เข้ารับการช่วยเหลือ: 23 พฤศจิกายน 2546

ที่มา : มาเอง

ลักษณะทั่วไป หญิงท้องแก่ ผิวขาวสะอาด รูปร่างหน้าตาดี แต่งกายสะอาดทำทางเรียบร้อย ยิ้มแย้ม

ลักษณะการพูด ขณะพูดจะยิ้มแย้ม นอบน้อม และพูดคุยปัญหาของสามีด้วยอารมณ์ปกติ ไม่มีสีหน้าของความหนักใจนัก แต่เมื่อพูดถึงอนาคตของลูกจะมีสีหน้าที่วิตกกังวล

อารมณ์ ปกติในขณะที่เล่าเรื่องราวของความลำบากที่ต้องเผชิญ

ความคิด ยังกังวลเรื่องอนาคตของลูก และยังมีความหวังว่าสามีจะมารับตนกลับไป

น้อยเป็นคนอุดรดิตถ์ มีพี่น้องทั้งสิ้น 3 คน น้อยเป็นพี่คนโต พ่อของน้อยทำงานเป็นครูอาสาตำรวจตะเวนชายแดนจังหวัดตาก น้อยจึงอยู่กับแม่และตามาตลอด จนกระทั่งแม่ของน้อยเสียชีวิตลงตอนน้อยอยู่ ป.6 น้อยจึงจำเป็นต้องออกมาหางานทำเป็น เป็นช่างเย็บผ้าได้เงินเดือนประมาณ 80 ต่อวัน หลังจากนั้นน้อยได้ย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯกับลุง เพื่อมาเรียนเสริมสวย เรียนได้ประมาณ 2 เดือน ในปี 2534 น้อยและเพื่อนได้ตัดสินใจมาขอความช่วยเหลือที่บ้านพักฉุกเฉินสาขา ถนนสุขุมวิท เนื่องจากไม่มีที่พักอาศัย และขอฝึกอาชีพเสริมสวย ระหว่างนั้นเพื่อนได้แนะนำ เอก (นามสมมุติ) ให้รู้จัก เอกที่อายุมากกว่าน้อยประมาณ 20 ปี ทำงานเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ทั้งสองทำความรู้จักกันได้ไม่นานจึงตัดสินใจอยู่กินฉันท์สามีภรรยา โดยสามีเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว และน้อยเป็นแม่บ้าน หลังจากนั้น 4 เดือนน้อยตั้งครรภ์

ในช่วงของลูกคนที่ 1-2 ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่นดี ฐานะทางการเงินของทางบ้านมั่นคง จนกระทั่งคลอดบุตรคนที่ 3 ครอบครัวเริ่มมีปัญหา เอกได้ประสบอุบัติเหตุตกรถกระบะขณะทำงาน ทำให้ไม่สามารถเดินได้ ทรัพย์สินในบ้านถูกนำไปขายเพื่อใช้รักษาตัวและค่าเลี้ยงดูลูก เมื่อเอกออกมาพักฟื้นที่บ้าน น้อยเริ่มทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเป็นคนดูแลบ้าน น้อยต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน ส่วนเอกมีอาการเครียด พาลและดื่มสุราอย่างหนัก เนื่องจากก่อนเคยเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัวแต่หลังจากประสบอุบัติเหตุไม่สามารถออกแรงหนักได้ จึงรู้สึกน้อยใจ ขณะที่น้อยดูเหมือนจะเก่งกว่าและเป็นเหมือนหัวหน้าครอบครัวคนใหม่ที่ทำการตัดสินใจในบ้าน เอกจึงเริ่มประชดประชัน ด่าทอ และขว้างปาข้าวของ น้อยทำงานหนักเพื่อครอบครัว จนกระทั่งตั้งครรภ์ที่ 4 น้อยยังคงทำงานหนัก

เมื่ออายุครรภ์มากขึ้นน้อยไม่สามารถทำงานจึงต้องออกมาอยู่บ้าน เอกจึงต่าว่าน้อยและมีปากเสียงกันทุกวัน น้อยตัดสินใจหนีออกมาจากบ้านพร้อมกับลูกอีก 3 คน และเข้าขอรับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน สาขาดอนเมือง เมื่อเข้ารับความช่วยเหลือได้ประมาณ 2-3 วัน เอกก็มารับน้อยกลับไป น้อยกลับมาคลอดบุตรคนที่ 4 อย่างไรก็ดีตามความสัมพันธ์ของทั้งสองเป็นไปอย่างราบรื่นได้ไม่นานก็กลับมาอีกรอบแบบเดิมอีกครั้ง น้อยจึงตัดสินใจไปขอความช่วยเหลือจากพ่อของตนที่จังหวัดตากแต่อยู่กับพ่อได้ไม่นานเอกและน้อยก็มีปากเสียงกันทุกวันจนพ่อขอให้ทั้งสองและลูกอีก 4 คน กลับกรุงเทพฯ ทั้งครอบครัวก็กลับมาที่กรุงเทพฯ เอกเริ่มรับจ้างก่อบัวและน้อยรับจ้างทำความสะอาด ทั้งครอบครัวอาศัยอยู่บริเวณของบ้านพักคนงานก่อสร้าง

น้อยเริ่มตั้งครรภ์ที่ 5 เอกมีความจำเป็นต้องออกจากงานเพราะมีอาการปวดหลังจนไม่สามารถทำงานได้ เอกกลับมาเป็นคนเดิมอีกครั้งกินเหล้าและสูบบุหรี่จัด เริ่มด่าทอ ประชดประชนจนถึงขั้นทุบตี โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเรื่องของการเงินที่ผิดเคืองของครอบครัว และน้อยหาเลี้ยงครอบครัวได้โดยไม่มีเอก เนื่องจากน้อยทำงานได้และเป็นหัวหน้าครอบครัวแทนตน ในช่วงนั้นน้อยพยายามทนทำงานหนักนอกบ้าน หลังจากกลับมาบ้านน้อยต้องทนกับการประชดประชันด่าทอ หากน้อยโต้ตอบก็จะถูกทุบตี น้อยต้องดูแลลูกทั้ง 4 คน สามี และรับผิดชอบงานบ้านมากมาย น้อยเล่าว่า “มีที่ไหนที่ให้ผู้หญิงหาเลี้ยงผู้ชาย แล้วพอกลับมาก็เป็นขี้ข้าให้รับใช้ทุกอย่าง” จนกระทั่งสามีไล่น้อยออกจากบ้านเพราะมีปากเสียงกันและโยนของของน้อยออกมานอกบ้าน น้อยสงสารที่ลูกต้องมาทนเห็นสภาพพ่อกับแม่ทะเลาะกัน รวมทั้งตนเองไม่สามารถทำงานหนักมากได้อีกแล้วเพราะท้องแก่มาแล้ว จึงตัดสินใจเข้าขอรับความช่วยเหลืออีกครั้งจากบ้านพักฉุกเฉิน ขณะตั้งครรภ์ได้ 7 เดือนกว่า พร้อมบุตรอีก 4 คน บ้านพักฉุกเฉินให้ความช่วยเหลือด้านที่พัก ดูแลบุตรทั้ง 4 ภายใต้งานบ้านเด็ก และน้อยกำลังฝึกอาชีพปักผ้า

1.3 เพชร (นามสมมุติ)

อายุ 39 ปี ลูก 2 คน 10 ขวบ, 8 ขวบ 10 เดือน

การศึกษา: ระดับ ปวส. The Oxford College ภูมิลำเนา: กรุงเทพฯ

สถานภาพ : สมรสโดยจดทะเบียน อาชีพ: ไม่แน่ชัด

ปัญหา: ครอบครัวแตกแยก ไม่มีที่พักและรายได้

เข้าขอรับความช่วยเหลือ: 11 ธันวาคม 2546

ที่มา : มูลนิธิปวีณา หงสกุล

ลักษณะทั่วไป หญิงรูปร่างท้วม ผิวขาว จัดแต่งผมเป็นอย่างดี แต่งตัวดี ผิวพรรณสะอาด มากับลูกสาว 2 คน ลูกครึ่ง รูปร่างหน้าตาน่ารัก ผิวพรรณสะอาด กิริยามรรยาทดี

ลักษณะการพูด ช่างพูดแต่ไม่เปิดเผย เรื่องราวของตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงที่จะตอบคำถาม และมักจะชิงเป็นผู้ถามก่อน ขณะตอบคำถามจะแสดงสีหน้าชัดเจน เช่นขมวดคิ้ว อมยิ้ม และย่ำ คิย่ำทำในเรื่องเงิน และใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับผู้ทำวิจัย

อารมณ์ แปรปรวน ดูเครียดสลับกับหัวเราะ และแสดงความผิดหวังในชีวิตของตนอย่างชัดเจน
ความคิด ไม่พอใจในชะตาชีวิตของตนในขณะนี้ มีความหวังอย่างยิ่งที่จะไปหาสามีที่ต่างประเทศ ถือตัวและคิดว่าคนที่อยู่ในบ้านพักฉุกเฉินนั้นด้อยกว่าตน

เพชรเป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด เคยไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษ และพบกับไมค์ที่นั่น ทั้งสองตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกันที่บ้านของไมค์เป็นเวลา 3 ปี และเมื่อเพชรเรียนจบ ทั้งสองคนตัดสินใจกลับมาที่ประเทศไทยเป็นเวลา 6 ปี ไมค์ทำงานเป็นผู้ประกาศข่าวภาคภาษาอังกฤษทางวิทยุ ทั้งสองประสบปัญหาครอบครัวเมื่อประมาณ 5 ปีที่แล้ว ไมค์ได้หายตัวไปพร้อมกับลูกสาวคนโต ซึ่งขณะนั้นอายุประมาณ 5 ขวบ โดยไม่ทราบสาเหตุ ต่อมาเพชรตามหาทั้งสองจนพบ

ต่อมาไมค์ได้หายตัวไปอีกครั้ง เพชรพยายามติดตาม โดยไปติดต่อทางสถานทูตอังกฤษ และทางสถานทูตพยายามค้นหาจนพบไมค์ ครั้งนี้ได้รับคำตอบจากไมค์ว่าต้องการหย่าเท่านั้น หลังจากนั้นครอบครัวมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ไม่มีที่พักและขาดรายได้ เพชรอ้างว่าตนเองถูกบิดาที่แท้ของตนโกงเงินค่าขายบ้านเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 80,000 บาท ปัจจุบันตนเองเดือดร้อนไม่สามารถดำเนินการฟ้องร้องได้ รวมทั้งเงินในบัญชีของตนเองหายไปจำนวนหนึ่งจากการกด ATM ได้แจ้งความแล้วที่สน.ประชาชื่นแต่ยังไม่คืบหน้า เพชรจึงเข้าขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิปิวิณาหงสกุล เพื่อเด็กและสตรีจึงได้ส่งเข้ามารับความช่วยเหลือต่อไป

วันแรกของเพชรที่บ้านพักฉุกเฉิน เพชรมาพร้อมกับลูกสาวสองคน กับสุนัข พุดเดิ้ล ทอย 1 ตัว แต่งตัวดี มีฐานะ พกโทรศัพท์มือถือและ CD player ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกตาสำหรับผู้เดือดร้อนในบ้านพักฉุกเฉิน เพชรไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ไม่ว่าจะเป็นท่าทางการวางตัว การไม่ยอมนั่งพื้นเหมือนผู้เดือดร้อนทุกคนเวลาเข้าประชุม ผิดกฎระเบียบของบ้านพัก ไม่ยอมทำเวรดูแลเด็กอ่อนและ เวิร์ทำอาหารเพชรให้ลูกสาวสองคนทำแทนตน นอกจากนี้เพชรมีปากเสียงกับผู้ร่วมห้องจนต้องย้าย 2 ครั้ง และในส่วนของเจ้าหน้าที่ เพชรได้มาสอนวิธีการใช้ชีวิตให้ รวมถึงการปิดบังอำพรางข้อมูลที่แท้จริงของตน ไม่ยอมเปิดเผยจนเป็นผลเสียแก่ตนเองและลูกสาว

เมื่ออยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินนานมากขึ้น เพชรมีอาการเครียดจากความต้องการเงินเพื่อที่จะไปอังกฤษฟ้องสามีและใช้ชีวิตอยู่ที่นั่น เพชรไม่ยอมรับความจริงของตนในปัจจุบัน ไม่พูดคุยกับใครในบ้านพักฉุกเฉินมักจะให้ลูกทั้งสองปลื้มตัวออกมาจากกลุ่มเด็กที่เข้ารับการช่วยเหลือในบ้านเด็ก และเมื่อมีปากเสียงหรือไม่พอใจใครก็จะใช้คำสบถเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ได้ เพชรมีอาการเครียดจนต้องเดินทางเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีวิบูลยา

และจากการที่เพชรปกปิดความจริงทำให้ทราบภายหลังว่าเพชรเคยเข้ารับการรักษามาแล้ว 2 ครั้ง เพชรเริ่มมีปัญหาทางระบบประสาทและไม่สนใจลูกทั้งสอง ทางบ้านพักฉุกเฉินจึงให้ความช่วยเหลือในการส่งให้เด็กทั้งสองเรียนโรงเรียนบำรุงวิวรรณ์วิทยา ในตอนแรกเพชรไม่ยินยอม เพราะต้องการให้เด็กทั้งสองคนไปเรียนที่อังกฤษ แต่เพชรไม่สามารถจัดหาได้

เพชรใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉินอย่างไม่ค่อยจะมีความสุขนัก เพราะเพชรไม่สามารถยอมรับความจริงได้ ทำให้เพชรไม่สามารถเข้ากับสังคมของบ้านพักฉุกเฉินได้ จนนักจิตวิทยาต้องให้การบำบัดด้วยการทำผลทดสอบทางจิตวิทยา ผลออกมาว่าเพชรมีพื้นฐานทางครอบครัวที่ค่อนข้างแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่นจากบิดา เพชรรักแม่มาก ทศนคติเกี่ยวกับตนเองของเพชร แสดงให้เห็นถึงความเป็นหญิงที่ดี คือการไม่กระทำผิดพลาดใดๆ ทำให้เพชรมีความรู้สึกผิด เพชรมีความย่ำคิดย่ำทำในเรื่องเงิน และมีวุฒิภาวะไม่สมกับวัย การปรับตัวไม่ดี ไม่มั่นใจในตนเอง จะโยนความรู้สึกผิดและความต้องการที่ไม่สมปรารถนาให้ผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์เพชร ค่อนข้างปกป้องตนเอง ขาดมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังมีลักษณะช่างพูด เจ้าอารมณ์ กระตือรือร้น บางครั้งขาดความอดทนอดกลั้น และมีแนวโน้มในการปกป้องตนเองแบบเพื่อฝัน ซึ่งมักจะเป็นในพวกก่อนโรคจิต (Pre-Psychotics) และเป็นพวกโรคประสาทวิตกกังวล (Anxiety-Neurotics)

1.4 นา (นามสมมุติ)

อายุ 51 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี ภูมิธำเนา กรุงเทพ

สถานภาพ จดทะเบียนสมรส อาชีพ พนักงานธนาคาร

ปัญหา: ติดเชื้อ HIV ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้

เข้ารับความช่วยเหลือ: 18 เมษายน 2546

ที่มา: บุตรสาว โดยคำแนะนำของนักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลบำราศนราดูร

ลักษณะทั่วไป วันแรกที่เข้ามา : หญิงผิวคล้ำ หน้าตาเศร้าหมอง ผอมมาก ผมสีขาวยาวทั่วศีรษะ ตามตัวเต็มไปด้วยร่องรอยของแผลเป็น (จากภาพถ่ายในแฟ้มประวัติของบ้านพักฉุกเฉิน)

วันที่ผู้วิจัยพบ : ผิวคล้ำ ผมสั้น ดูภายนอกไม่ทราบว่าเป็นผู้ป่วย HIV ใส่เสื้อผ้ามิดชิด สวมแว่นตา

ลักษณะการพูด พูดเสียงดังฟังชัด มีวิธีการเล่าเรื่องราวต่างๆของตนเองอย่างน่าสนใจ แต่มักจะไม่ตรงประเด็นเท่าไรนัก กระตือรือร้นที่จะเล่าเรื่องราว มักกล่าวถึงลูกสาวของตนในทางที่ดี เมื่อกล่าวถึงลูกสาวของคนจะมีใบหน้าที่ยิ้มแย้ม แต่เมื่อกล่าวถึงหลานที่ยังเล็กของตนกลับมีแววตาที่เหม่อลอย

อารมณ์ ว่าเริง เป็นมิตร สนุกกับชีวิตในอดีตของคน ไม่รู้สึกทุกข์ใจที่ติดเชื้อ HIV รักลูกสาวมาก และเศร้าที่กล่าวถึงหลานเพราะต้องการพบ

ความคิด ตนเองเป็นภาระให้ครอบครัว ต้องการใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินไปเรื่อย เพราะไม่สร้าง ความเดือดร้อนให้คนในครอบครัว

นาเป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านบริหาร เข้าทำงานที่ ธนาคาร หลังจากนั้นได้พบกับคนที่ทำงาน คงทำงานที่เดียวกันกับนา อายุน้อยกว่านา 3 ปี ทั้งสอง รู้จักกันได้ไม่นานนักก็ตัดสินใจแต่งงานกัน คงเป็นคนเฮฮา ชอบสังสรรค์ ดื่มสุรา เจ้าชู้ ใช้เงินเก่ง จึง สร้างปัญหาหนี้สินมากมาย ค่าใช้จ่ายในบ้านตั้งแต่หลังแต่งงานนาเป็นคนรับผิดชอบทั้งหมด รวมไปถึงหนี้สินที่คงสร้างขึ้น

นามีลูกสองคน เป็นหญิงและชายลูกทั้งสองของนาเกลียดพ่อของตนเองมาก เนื่องจากทำให้ที่บ้านลำบากและทะเลาะกับนาทุกวัน คงมักจะด่าทอและตบตีนา หากนาไม่สามารถหาเงินมา เลี้ยงครอบครัวและให้คงได้ สภาครอบครัวในตอนนั้นแตกแยก ลูกชายคนเล็กหนีออกจากบ้าน และเริ่มติดยาเสพติด ครอบครัวของนาประสบปัญหาตลอด นาเครียดมากเพราะฐานะทางบ้าน เริ่มยากจนลง นาถูกไล่ออกจากงานและคงยังคงใช้เงินมาก นารับจ้างล้างจาน อาศัยขอข้าวที่วัด ทานเพื่อประทังชีวิตตนเองและลูก ลูกสาวของนามีผลการเรียนที่พอใช้จึงสามารถหางานดีๆทำได้ และเปลี่ยนมาเป็นเสาหลักของครอบครัว นาเริ่มมีชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อลูกสาวของนาแต่งงานก็แยกไป อยู่กับสามีและพาน้องชายไปด้วย ในขณะที่นั้นคงมีภรรยาบ่อย นาทราบเรื่องจึงขอหย่าแต่คงไม่ ยินยอม ทั้งสองคงจึงแยกกันอยู่ เมื่อปี 2540 นาเริ่มป่วยบ่อยมีอาการเป็นไข้ตัวร้อน ท้องเสีย และ ลื่นเป็นฝ้า นาก็ไปตรวจเลือดพบว่าเลือดของตนมีผลเป็นบวกและไม่แน่อนักนาทราบว่าคงมีผล เลือดเช่นเดียวกับตน นาคิดว่าตนคงติดจากสามีเพราะสามีเป็นคนชอบเที่ยวเตร่ นาย้ายมาอยู่กับ ลูกทั้งสอง แต่ไม่ได้บอกให้ทั้งสองทราบว่าตนป่วย เนื่องจากเกรงว่าจะถูกรังเกียจ ต่อมาอาการ ทรุดลง อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย เริ่มมีแผลพุพองตามผิวหนัง และผอมลงมาก ลูกสาวจึงพาไปพบ แพทย์

ลูกสาวของนาเข้าใจ ไม่รังเกียจ และดูแลรักษานาเป็นอย่างดี นาเริ่มป่วยลงเรื่อยๆ จนเชื้อ ราขึ้นในสมอง นาพักอยู่ที่คอนโดมิเนียมกับลูกสาว ลูกชาย และลูกชาย นาเกรงใจทุกคนที่ต้องมา ลำบากเพราะตน ผู้ที่อยู่อาศัยในที่พักรังเกียจและต่อต้าน ต้องการให้นาย้ายออกไป รวมทั้งลูกสาว ของนากำลังตั้งครรภ์ ลูกสาวของนาจึงปรึกษากับเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลบำ รากุนราดูร์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่นารักษาอยู่ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำว่าให้เข้ามาขอรับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน นาและลูกสาวจึงมาที่บ้านพักฉุกเฉิน นาเข้ามาอยู่ที่บ้านพักบริเวณที่ พักของผู้ติดเชื้อ HIV สุขภาพทั้งกายและใจของนาดีขึ้น นามีเพื่อนมากมายถึงตอนแรกนาจะเศร้า จะคิดถึงลูกและหลานมาก แต่นาได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจ กิจกรรมแนะนำการรักษา

สุขภาพของตน นาเข้าฝึกอาชีพและทำงานในบ้านพักมีรายได้เล็กน้อยเป็นของตนเอง ส่วนค่ารักษาพยาบาลของนาบ้านพักฉุกเฉินได้ใช้บริการโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ลูกทั้งสองของนา มาเยี่ยมมาบ้างตามโอกาส นารู้สึกมีความสุขดีกับการใช้ชีวิตที่บ้านพักฉุกเฉิน

1.5 ก้อย (นามสมมุติ)

อายุ 43 ปี

การศึกษา ป.6

ภูมิลำเนา ลพบุรี

สถานภาพ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

ปัญหา: ติดเชื้อ HIV, ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้

เข้ารับความช่วยเหลือ: 12 ตุลาคม 2545

ที่มา: มาเอง

ลักษณะทั่วไป วันแรกที่เข้ามา : หญิงผมรุงรัง ผิวคล้ำมาก ผอมผิปกติ หน้าตาเศร้าหมอง สวมเพียงเสื้อยืดกางเกงขาสั้น (จากภาพถ่ายในแฟ้มประวัติของบ้านพักฉุกเฉิน)

วันที่ผู้วิจัยพบ : หญิงผิวคล้ำ ผมสั้นทรงผู้ชาย ดูภายนอกไม่ทราบว่าเป็นผู้ป่วย HIV สวมเสื้อยืด กางเกงขายาว

ลักษณะการพูด พูดเสียงดังฟังชัด มีวิธีการเล่าเรื่องราวต่างๆของตนเองอย่างน่าสนใจ ยิ้มแย้มขณะพูดคุย กระตือรือร้นที่จะเล่าเรื่องราวของตนเอง

อารมณ์ ร่าเริง เป็นมิตร และกระตือรือร้นที่จะเล่าเรื่องราว สนุกกับชีวิตในอดีตของคน ไม่รู้สึกทุกข์ใจที่ติดเชื้อ HIV

ความคิด ตนเองเป็นภาระให้ครอบครัว ต้องการใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินไปเรื่อย เพราะไม่สร้างความสะดวกร้อนให้คนในครอบครัว

ก้อยอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่จังหวัดลพบุรี บิดาของก้อยเสียชีวิตลงเมื่อก้อยยังเป็นเด็กเล็ก ต่อมามารดาของก้อยก็เสียชีวิตลง ก้อยทำงานรับจ้างทั่วไป และได้พบกับกิจจากการแนะนำของเพื่อน กิจประกอบอาชีพไฟรแมน ก้อยตัดสินใจอยู่กับกิจทั้งคู่อยู่กินกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส และอยู่กินนาน 6 ปี มีบุตร 1 คนสามี กิจเป็นคนเจ้าชู้ และงานของกิจจำเป็นต้องเดินทางไปหลายที่ทำให้กิจคบหาผู้หญิงหลายคน ก้อยไม่ได้ทำการตรวจเลือดก่อนอยู่กินกัน ก้อยคลอดบุตร 1 คน หลังจากคลอดได้ 13 วัน ก็ป่วยลง ทางโรงพยาบาลแจ้งให้ทราบว่าบุตรของก้อยติดเชื้อ HIV และเสียชีวิตในปี 2536

ปี 2538 กิจได้เสียชีวิตจากการติดเชื้อ HIV ก้อยจึงตัดสินใจย้ายเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ทำงานเย็บผ้าที่โรงงานแห่งหนึ่ง และได้พบกับชายจากคำแนะนำของเพื่อน ทั้งสองทำ ความรู้จักกันได้ไม่นาน ชายเข้ามาทำการปลุกปล้ำก้อย ก้อยจึงอยู่กินกับชายเรื่อยมา ก้อยไม่ได้

บอกชายว่าตนติดเชื้อ HIV ชีวิตครอบครัวของก้อยกับชายไม่ราบรื่นนัก ฐานะยากจนและมักจะมีปัญหากันเพราะก้อยไม่ได้รักชาย ก้อยเริ่มตั้งครมภ์อีกครั้ง แต่ก้อยไม่มีเงินพอที่จะไปฝากครรภ์ จนอายุครรภ์ครบก้อยได้ใช้บริการเงินสงเคราะห์จากโรงพยาบาลเป็นค่าใช้จ่ายในการคลอดบุตร หลังจากที่ก้อยคลอดบุตร ฐานะทางการเงินของที่บ้านตกต่ำ ก้อยไม่สามารถทำงานได้และชายนำเงินไปเที่ยวเตร่ ก้อยเริ่มป่วยบ่อยขึ้น จึงตัดสินใจไปตรวจอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับบุตร ปรากฏว่าบุตรไม่ติดเชื้อ ระยะเวลาหลังชายเริ่มกลับบ้านไม่ตรงเวลา ก้อยคิดว่าชายกำลังคบหากับผู้หญิงอื่น ก้อยมีปากเสียงกับชายบ่อยครั้ง ก้อยจึงตัดสินใจแยกทางกับสามีและทิ้งลูกไว้ ก้อยเริ่มอ่อนแอลง แต่ยังคงพยายามทำงานที่ร้านขายข้าวแกงแห่งหนึ่ง ก้อยป่วยมาก มีอาการอาเจียน เป็นไข้ ผม่วรง มีแผลพุพอง ก้อยไม่สามารถทนอาการป่วยได้ จึงเข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน จากคำแนะนำของคนรู้จัก

ก้อยเข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินในการให้การรักษา ให้ที่พัก และให้คำปรึกษาและแนะนำด้านสุขภาพทั้งสุขภาพกายและใจ ปัจจุบันก้อยมีร่างกายที่แข็งแรงและสุขภาพจิตที่ดี ก้อยฝึกอาชีพและสามารถหารายได้เป็นของตนเองได้บ้างแล้ว

1.6 สา (นามสมมุติ)

อายุ 30 ปี

บุตร 1 คน อายุ 4ขวบ 2 เดือน

การศึกษา ป.6

ภูมิลำเนา สุรินทร์

สถานภาพ

ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

ปัญหา:

ติดเชื้อ HIV, ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ ถูกสามีทำร้ายร่างกายและ

จิตใจ ไม่มีที่พักและรายได้

เข้ารับการช่วยเหลือ: 12 กรกฎาคม 2546

ที่มา:

มาเอง

ลักษณะทั่วไป วันแรกที่เข้ามา : หญิงผิวดำยาวระคอ ผิวดำมาก ผอมสูง หน้าตาเศร้าหมอง สวมเสื้อแขนยาว กระโปรงกรอมเท้า และใช้ผ้าโพกผมไว้ ตามผิวนั่งมีผื่นตุ่มคัน(จากภาพถ่ายในแฟ้มประวัติของบ้านพักฉุกเฉิน)

วันที่ผู้วิจัยพบ : หญิงผิวดำ ผมนสั้นบ๊อบสั้น สวมเสื้อแขนยาว กระโปรงยาวกรอมเท้า ตามผิวนั่งมีรอยแผลเป็นทั่วตัว และตามีเม็ดใสขึ้น

ลักษณะการพูด พูดได้ตอบรู้เรื่องพอใช้ พูดซ้ำบางครั้ง มีลักษณะการพูดที่ไม่ตรงประเด็น ช่วงแรกของการสนทนาอ้างว่าเรื่ง แต่พอลงมาถึงการถูกทารุณกรรมจากสามีและความยากลำบากของตน และลูก จะร้องไห้ตลอดเวลา จะย้ำคิดย้ำทำในเรื่องที่ตนเองถูกกระทำทารุณจากสามีและญาติ อารมณ์ มีอารมณ์เศร้า น้อยใจและวิตกกังวลมาก หวาดระแวงกลัวว่าสามีจะมาแย่งลูกคืนไป

ความคิด มองโลกในแง่ร้าย รู้สึกเศร้า หดหู่ ย้ำคิดย้ำทำกับประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา ทำให้มีความกลัว และหวาดระแวง ซึมเศร้าจนอยากตายในบางครั้ง

การรับรู้ มีอาการเห็นภาพหลอน เช่นคนเดินผ่านไปมาบ่อยครั้ง และมักได้ยินเสียงแว่ว เป็นเสียงของผู้ชายตะคอก

สาอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาที่จังหวัดสุรินทร์ มีพี่น้อง 6 คน สาเป็นคนสุดท้อง สาเข้าเรียนโรงเรียนที่บ้านด่าน จ. สุรินทร์ เมื่อจบการศึกษาชั้นป. 6 บิดาเสียชีวิตลง มารดาของสาชอบดื่มสุรา ไม่สนใจดูแลบุตร สาจึงต้องออกจากโรงเรียน และทำงานรับจ้างตัดปอตั้งแต่อายุ 12 ปี จนอายุได้ 15 ปี มารดาย้ายไปที่ประเทศกัมพูชา ต่อมาเมื่อสา อายุ 17 ปี สาได้พบกับชนะ อายุ 23 ปี เป็นนายทหารพราน ทั้งสองมีความสัมพันธ์กันฉันท์สามีภรรยา โดยชนะจะเป็นฝ่ายมาหาและเดินทางกลับกรุงเทพ ระหว่างที่คบหากันภรรยาของชนะได้มาตามหาชนะ สาจึงทราบว่าชนะมีภรรยาแล้ว สาเสียใจมากจึงหนีเข้ากรุงเทพโดยลำพังเพื่อมาทำงาน สาทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารแถวสำโรง รายได้เดือนละ 2800 บาท และกินอยู่กับทางร้าน สาทำงานได้ 2 ปี เพื่อนชวนสาไปทำงานเป็นนักร้องที่พัทยา สาทำงานได้ 2 เดือนสาได้พบกับ ชาตี อาชีพไฟรแมน โดยชาตีจะมาดูสารัองเพลงเกือบทุกวัน และชวนสาไปอยู่ด้วย สาถามชาตีว่ามีภรรยาหรือยัง ชาตีบอกว่ายังไม่มี สาจึงยอมไปอยู่กินด้วยที่พัทยา หลังจากอยู่กับสามีได้ 3 เดือน สาตั้งครรรภ์ 2 เดือน แต่ต่อมาสาประสบอุบัติเหตุถูกรถชนจนแท้งลูก แต่ต่อมาสาทราบว่าชาตีแอบมีภรรยาอยู่แล้วที่กรุงเทพและมีบุตรสาวด้วยกัน 1 คน อายุ 14 ปี ภรรยาของชนะเข้ามาเจรจากับสาและชาตีว่าจะเลือกใคร ชาตีตัดสินใจเลือกสา ภรรยาของชาตีจึงจากไปและทิ้งบุตรสาวของตนเองไว้

1 ปีต่อมา สาตั้งครรรภ์น้องมุก ระหว่างที่สาตั้งครรรภ์ชาตีมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป เริ่มเกรี้ยวกราด ชาตีอ้างว่าต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัดบ่อยแต่จริงแล้วชาตีกำลังคบหาอยู่กับผู้หญิงอีกคนทำงานเป็นผู้หญิงกลางคืน สากล่าวว่า “เราไม่เคยได้รับความรักจากใคร พอมีแฟนทั้งที่ เราก็เชื่อใจไว้ใจเขา ไม่เคยคิดเลยว่าเขาจะทำเราขนาดนี้” ตอนสาตั้งครรรภ์ได้ 8 เดือน สาถูกชาตีทำร้ายครั้งแรก ชาตีหาเรื่องสาว่าสาชงกาแฟไม่อร่อย จึงใช้ที่เขี่ยบุหรี่ปาใส่สา จนศีรษะแตก 1 เดือนต่อมาชาตีก็เตะสาตกลงหลุมต่อหวังจะให้สาแท้ง สาถูกนำส่งโรงพยาบาลจากพลเมืองดีจนสามารถ

คลอดบุตรได้อย่างปลอดภัย ซาติกล่าวหาว่าเด็กไม่ใช่บุตรของตน เมื่อน้องมุกอายุได้ 2 เดือนซาติต้องพาน้องมุกไปตรวจ DNA เพื่อแสดงความเป็นบุตรของชาติ

ซาติถูกทำร้ายทารุณเรื่อยมาชาติมักจะทำร้ายสาด้วยการจับศีรษะของสาไขก่าแพง ตบตีสาจนหลายครั้งที่สาต้องเข้าโรงพยาบาล ขณะที่น้องมุก 6 เดือนชาติมีภรรยาใหม่อย่างเปิดเผย ต่อมาเมื่อน้องมุกอายุได้ประมาณ 1 ปี สามีมีอาการป่วยบ่อยมาก สาจึงไปพบแพทย์ทำให้สาารู้ว่าสาติดเชื้อ HIV แต่ยังโชคดีที่น้องมุกไม่ติดเชื้อมาก่อน สากลับบ้านไปแจ้งให้กับชาติทราบ บอกให้ชาติรักษาตัวให้ดีและบอกให้ชาติไปตรวจเลือด แต่ชาติไม่ยอมไป

ชาติได้มีภรรยาใหม่อีกคนเป็นผู้หญิงกลางคืน สาเสียใจมาก ชาติชนของจากบ้านไปให้ผู้หญิงใหม่ สาเข้ามาห้ามจึงถูกทำร้ายจนซี่โครงหัก พี่สาวของสาเข้ามาห้ามทันและส่งสาไปโรงพยาบาล สาเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลโดยที่ชาติไม่เคยมาเยี่ยมสาเลย สาจึงตัดสินใจไปอยู่กับพี่สาวที่สุรินทร์ โดยที่น้องมุกไว้ให้ชาติดูแล สาได้บอกให้พี่สาวว่าตนเองติดเชื้อ HIV พี่สาวของสาไม่ได้รังเกียจแต่อย่างใด ให้การดูแลรักษาสาเป็นอย่างดี สારักพี่สาวมาก สากล่าวว่า “ขนาดพี่เขาซาเบ่ เขายังมาดูแลเรายกข้าวยกน้ำ เช็ดตัวให้เรา ไม่รังเกียจเราเลย” สาอยู่กับพี่สาวเป็นเวลาหลายเดือน จนวันหนึ่งชาติพาตำรวจจากพัทยามาเพื่อมาจับสา ซ้อหาขโมยโทรทัศน์ของที่บ้านไป สากล่าวว่าจริงแล้วชาติเป็นคนบังคับสาให้เอาไปจำหน่ายแล้วนำเงินมาให้ แต่ชาติไม่สามารถพาตัวสากลับไปบ้านได้ เนื่องจากนายอำเภอมาช่วยไกล่เกลี่ยปัญหาให้ ชาติมาหาสาเพื่อขอคืนดี 2-3 ครั้ง ชาติมากกราบเท้าขอโทษสาและบอกให้สาเห็นแก่ลูก สาจึงยอมกลับไปกับชาติต่อมาชาติได้โทรศัพท์มาเยาะเย้ยพี่สาวของสาและบอกว่า สารักแต่ตนคนเดียวพี่สาวของสาเป็นคนที่ถูกหลอกใช้ พี่สาวโกรธมากจึงตัดขาดความเป็นพี่น้องกับสา รวมทั้งพี่น้องคนอื่นด้วยเนื่องจากชาติ เคยไปโกงเงินค่ารับเหมาก่อสร้างมาจากญาติของสา ระยะแรกชาติทำตัวดีกับสา มากหางานให้สาทำและซื้อสร้อยทองให้สา ต่อมาไม่นานนักชาติพาภรรยาใหม่เข้าบ้าน พุดจาเยาะเย้ยและชนของในบ้านออกไป บางครั้งก็ทำร้ายสาจนสลบ ใช้น้ำรดและกดน้ำสาไม่สามารถทนพฤติกรรมของชาติได้อีกต่อไป สาโทรศัพท์ไปขอความช่วยเหลือกับพี่สาว แต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ พี่สาวบอกว่าตัดขาดพี่น้องกับสาไปแล้ว สาฆ่าตัวตายหลายครั้ง สาเคยทานยาตาย กรีดข้อมือตัวเองจนเป็นแผลเป็นยาวให้เห็น แต่การฆ่าตัวตายทุกครั้งของสาไม่เป็นผลสำเร็จ เพื่อนข้างห้องของสามาช่วยไว้ทัน สาใช้ชีวิตอย่างลำบากไม่ไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงตนเอง และน้องมุก สาเล่าว่า “บางวันกินดีหน่อยก็กินปลากระป๋องอันเดียว ทั้งวันเพื่อประทังชีวิตของสองแม่ลูก” เพื่อนของสาแนะนำให้สาเข้ามาขอความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินสาจึงตัดสินใจขายโทรทัศน์มือถือซึ่งเป็นสมบัติเพียงชิ้นเดียวที่สามี เพื่อใช้เป็นค่าเดินทาง

วันแรกของสาที่บ้านพักฉุกเฉินสามีมีอาการตื่นกลัวและหูแว่วได้ยินเสียงตะคอกของผู้ชาย และตื่นกลัวเสียงรถเนื่องจากสาจะถูกทำร้ายหลังจากชาติกลับมาบ้าน เสียงรถยนต์ทำให้สានึกถึงเสียงรถของชาติ สาและน้องมุกพักอยู่ที่ห้องพักผู้ป่วยติดเชื้อ HIV สามีรักน้องมุกมากไม่ยอมห่างไปไหน น้องมุกเข้าโครงการบ้านเด็กในช่วงวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.00 น. - 17.00 น. แล้วกลับมานอนกับสาทุกวัน วันที่ 5 ขอการเข้ารับความช่วยเหลือสาพยายามฆ่าตัวตายเนื่องจาก สาโทรศัพท์ไปหาพี่สาวแล้วพี่สาวบอกว่าสาให้สาไปตายซะ สาเสียใจมาก สาจึงจูงมือน้องมุกจะกระโดดตึกในอาคารนอน แต่น้องมุกบอกสาว่า “แม่จำหนูกลัว” สาจึงได้สติ กอดน้องมุกและพรี่าขอโทษ สาถูกส่งไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลศรีธัญญา สาอาการดีขึ้นมากแล้ว สากล่าวว่า สามีรักน้องมุกมาก เพราะน้องมุกเป็นสมบัติชิ้นเดียวที่มีค่ามากที่สุดที่สามี จะไม่มีใครมาพรากเราได้ สาอยู่เพื่อลูก

ตอนนี้สาเข้ารับการฟื้นฟูทางด้านจิตใจ และรับการรักษาร่างกาย พร้อมทั้งได้รับการฝึกอาชีพ สามารถมีรายได้เป็นของตนเองจากการทำงานของบ้านพักฉุกเฉิน วันละ 60 บาท สายังคงมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่าพี่สาวของสาจะยอมรับรู้ถึงความยากลำบากและให้อภัยสาซักวันหนึ่ง สากล่าวว่า “ถ้าเขาให้อภัยสา สาคงนอนตายตาหลับ”

2. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นในครอบครัวที่ไม่ใช่สามี

2.1 ต้อย (นามสมมุติ)

อายุ 14 ปี

การศึกษา: กำลังศึกษาอยู่ชั้นม. 3 ภูมิลำเนา: อุดรราชธานี

ปัญหา: ครอบครัวทำร้าย

เข้ารับความช่วยเหลือ : 24 พฤศจิกายน 2546

ที่มา : อาจารย์โรงเรียนบำรุงรวิวรรณวิทยา

ลักษณะทั่วไป เด็กหญิงผิวคล้ำ รูปร่างสันทัด ผมบ๊อบสั้น มีแผลเป็นเต็มตัว ที่หน้าผากมีรอยเย็บยาวหลายแผล กลางหลังมีรอยไหม้เป็นวงใหญ่เต็มหลัง ที่เกิดจากฝาม้อร้อนๆ ตรงบริเวณขามีร่องรอยของแผลมากมาย ท่าทางคล่องแคล่ว แต่งตัวน่ารักสมวัย

ลักษณะการพูด เปิดเผย ไม่มีอาการซึมเศร้า สามารถจำเหตุการณ์และถ่ายทอดได้ดี ไม่สับสนพูดจาฉะฉาน เป็นฝ่ายเริ่มถามก่อนบ้าง สบตาทุกครั้งเวลาพูดคุย และยินดีแสดงบาดแผลทุกที่ให้ผู้วิจัยเห็น

อารมณ์ ดูเป็นปกติ เป็นเด็กที่ร่าเริง ไม่มีอาการเศร้าหมอง

ความคิด กลัวป่าและสงสารลูกมาก แต่ไม่ได้โทษตัวเอง

ต้อยอาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่จังหวัดอุดรราชธานี ต่อมาแม่เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ต้อยกับพ่อจึงย้ายมาอยู่กับญาติที่หาดใหญ่ ต่อมาไม่นานพ่อก็เสียชีวิตลง ต้อยจึงถูกส่งตัวไปให้ลูกกับป่าที่

กรุงเทพ ครอบครัวที่ด้อยอาศัยอยู่นั้นประกอบด้วยลุงเป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง ป้ามีอาชีพแม่ค้ารถเข็นขายลูกชิ้นทอดและไก่ทอดอยู่บริเวณหน้าโรงเรียนบำรุง วิทยารัตนวิทยา และลูกชาย 6 ปี ด้อยมีหน้าที่ทำงานดูแลบ้านและเลี้ยงน้อง กิจวัตรประจำวันด้อย

ต้องตื่นนอนเวลาตี 4 ไปตลาดกับป้า จัดของขาย หมักไก่ ปลุกน้อง (ลูกชายป้า) ไปโรงเรียน อาบน้ำแต่งตัวให้น้อง และส่งน้องไปโรงเรียน จึงกลับบ้านมาแต่งตัวไปโรงเรียน พอเลิกเรียนด้อยก็ออกมาช่วยป้าขายของ กลับบ้านมาด้อยต้องทำงานบ้านเกือบทั้งหมด เสาร์-อาทิตย์ ก็ต้องรับผิดชอบงานบ้านทั้งหมดห้ามหยุดพัก ไม่ว่าจะกวาดบ้านถูบ้าน ล้างหม้อล้างกระทะ ซักผ้า เป็นต้น ป้าเป็นคนที่ยิ้มแย้มร่าเริงมาก ทุกครั้งที่ด้อยทำอะไรถูกใจก็จะลงโทษ ในช่วงแรกก็จะเป็นแค่การดุตำหนิ แต่พอด้อยเรียนได้ 1 เทอม ป้าเริ่มอารมณ์ร้ายขึ้น ด้อยเล่าว่า “ทำโทษไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป ไม่ใช่แค่ตีธรรมดาแต่ตีจนไม่หักสองท่อน” การลงโทษของป้าส่วนมากจะเป็นเรื่องการทำงานบ้านของด้อยที่ช้าและไม่สมบูรณ์ การลงโทษของป้ามีตั้งแต่เอาไม้ตีตีได้ตี เพราะอุนข้าวช้า เตาไร้นาบเพราะรีดผ้าช้าค่าไฟจะเพิ่มขึ้น เขาไม่กวาดตี เขาฝานหม้อนาบ ป้าจะลงโทษด้อยเฉพาะเวลาที่ลุงของด้อยไปทำงานเท่านั้น เพราะลุงไม่พอใจที่ป้าใจร้ายกับด้อย และเมื่อลูกราบเรื่องการทำร้ายด้อยทุกครั้งก็จะมีปากเสียงกับป้า และสุดท้ายด้อยก็จะถูกลงโทษหนักกว่าเดิม

เมื่อด้อยกำลังศึกษาอยู่ ม.1 เทอมปลาย ตอนเที่ยงด้อยต้องวิ่งกลับบ้านเพื่อมาหมักไก่แต่ด้อยกลับช้ากว่าปกติทำให้ป้าไม่พอใจมาก ลงโทษด้อยโดยใช้มีดแทงหลังเป็นแผลลึกประมาณ 2.50 เซนติเมตร ป้าเห็นเลือดด้อยออกมาก ก็ตกใจ บังคับให้ด้อยนอนลงแล้วเอาเข็มกับด้ายที่มีอยู่เย็บแผลให้ด้อยแต่เลือดไม่ยอมหยุดไหลจึงต้องพาไปโรงพยาบาลระหว่างทางป้าขอร้องไม่ให้ด้อยบอกใครเพราะป้าอาจถูกตำรวจจับ พร้อมทั้งสอนให้ด้อย กตัญญูตนเอง ด้อยจึงไม่บอกใคร ลุงมาทราบภายหลังว่าด้อยถูกแทงช่วงที่ด้อยไม่สามารถไปเรียนได้เพราะต้องพักฟื้นบาดแผล ลุงจึงมีปากเสียงกับป้า และสุดท้ายด้อยก็เป็นฝ่ายที่ถูกป้าแอบลงโทษอีกครั้ง

ด้อยชั้น ม. 2 ป้าใช้ด้อยไปล้างผักแต่ด้อยล้างไม่สะอาด ป้าจึงเอาเชียงขว้างด้อยจนศีรษะแตก พอตีลุงกลับบ้านมาพาไปส่งโรงพยาบาลทันตที่ ด้อยต้องเย็บแผลทั้งสิ้น 9 เข็ม (เห็นเป็นแผลที่บริเวณหน้าผากอย่างชัดเจน) กลับมาป้าก็ถูกลุงต่อว่าทำให้ทะเลาะกัน หลังจากที่ถูกไปทำงานด้อยก็ถูกป้าตีอีก ด้อยถูกทารุณจากป้าเป็นประจำและเมื่อลูกรู้จักจะมีปากเสียงกับป้าและลงเอยที่ด้อยถูกทารุณ

ด้อยเริ่มเป็นเด็กซึมเศร้า ขาดเรียนบ่อย ด้อยเล่าให้เพื่อนของด้อยฟังด้วยความทุกข์ใจว่าทำไมต้องขาดเรียนและไม่ค่อยร่าเริงเหมือนเคย มีปัญหาทางด้านการเรียนมากจนอาจารย์สังเกตเห็นและสอบถามเพื่อนของด้อยจึงทราบความจริง และเข้าไปพบกับป้าของด้อยเพื่อทำความเข้าใจ แต่ผลกลับออกมาว่าด้อยกลับถูกป้าลงโทษหนักกว่าทุกครั้งตีจนด้อยสลบไป เมื่อด้อย

ตื่นขึ้นมาก็ได้ยินเสียงลุงกับป้าทะเลาะกัน สาเหตุจากป้าตีต้อยมากเกินไป ป้าโกรธมาก ต้อยเล่าว่า “ป้าบอกว่าอย่ามาห้ามนะเดี๋ยวจะฆ่ามัน ต้อยแอบมองจากช่องประตูก็เห็นป้าถือมีดเดินตรงมา” ต้อยกลัวมากจึงหนีออกจากบ้านมา ต้อยได้บรรยายในส่วนของจดหมายที่เธอเขียนให้อาจารย์ว่า “พอหนูร้องไห้เสียงดังก็ตีจนไม่หัก บางวันตีจนนิ้วเป็นแผลเขียนหนังสือไม่ได้ หัวแตก ปวดหัวมาก พอฉันไปเล่าให้เพื่อนฟังพอเขารู้เขาก็ตีฉันอีก และไล่ฉันออกจากบ้าน และทำโทษฉันด้วยการเอามีดแทง บางครั้งทำอะไรไม่ถูกใจก็เอาทัพพี ตะหลิวตีจนหัก แล้วหักคานมเป็นค่าของทำโทษ มาตลอดจนถึงม. 3 ป้าทำหน้าที่เหมือนไม่ชอบขี้หน้าฉัน ใช้ฉันเป็นคนใช้และตบตีฉันตอนชายของที่บ้านก็ตี ตีแล้วพอมีคนรู้จักโดนหนักกว่าเดิมปวดหัวร้องไห้หนัก ต่อมาไม่รู้จะพูดกับใครก็เลยพูดกับน้องว่าป้าไม่รักพี่เลย พอฉันไปบอกป้า ป้าก็เหยียบฉันจนจุก และตอนที่ฉันออกจากบ้านมานี้ ป้ากับลุงทะเลาะกันหนักทำให้ฉันกลัว เพราะป้าเคยบอกว่าถ้าทะเลาะกับลุงเพราะฉันอีก เขาจะให้ฉันเป็นคนรับใช้ ให้กินของเหลือทุกอย่างและจะตีฉันทุกวัน และจะทำให้ฉันปัญญาอ่อนไปเลย และจะไล่ฉันให้ไปกระโดดน้ำตาย เป็นเพราะอย่างนี้ฉันจึงออกมาจากบ้านหลังนั้น หลังจากลุงกับป้าทะเลาะกันเสร็จ เพราะฉันยังไม่อยากตาย”

ต้อยเล่าว่า “ตอนนั้นหนูมีแค่เสื้อผ้าติดตัวกับรองเท้าแตะ เงินหนูก็ไม่มี” ต้อยเดินไปเรื่อยๆ จนเจอแท็กซี่พลเมืองดีช่วยพาไปส่งที่บ้านเพื่อน ต้อยรู้จักแค่ซอยเท่านั้น ต้อยนั่งรอจนถึงเช้าแล้วจึงถามชาวบ้านแถวนั้น จนพบบ้านของเพื่อน ต้อยขออาศัยอยู่บ้านเพื่อนเป็นเวลา 5-6 วัน แม่ของเพื่อนจึงไปแจ้งให้อาจารย์ที่โรงเรียนของต้อยทราบ และประสานงานมาขอความช่วยเหลือที่บ้านพักฉุกเฉิน ปัจจุบันต้อยกำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนเดิม (รร. บำรุงรวีวรรณวิทยา) เจอป่าบ้างเวลาที่ป้ามาขายของที่หน้าโรงเรียนต้องพยายามเลี่ยงที่จะไม่พบ เพราะไม่ต้องการกลับไปอยู่ในสภาพแบบนั้นอีก

2.2 แอน (นามสมมุติ)

อายุ 13 ปี

การศึกษา: กำลังศึกษาอยู่ชั้นม. 1 ภูมิลำเนา: ระยอง

ปัญหา: ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ ครอบครัวทำร้าย

เข้ารับความช่วยเหลือ : 6 สิงหาคม 2546

ที่มา : สน.ดอนเมือง

ลักษณะทั่วไป วัยรุ่นผิวขาว รูปร่างสูงเพรียว ผมขี้อสั้น ใส่เสื้อยืดเก่า กางเกงขายาว

ลักษณะการพูด ไม่ค่อยเล่าเรื่องราวของตัวเองมากนัก พูดเสียงเบา ไม่ค่อยสบตา จะพูดช้าเวลาตอบคำถาม

อารมณ์ ค่อนข้างเงียบ เก็บตัว และไม่แสดงออกทางอารมณ์มากนัก

ความคิด กลียดพี่สาวมากและไม่ยอมกลับไปอยู่ร่วมกันอีก

เกิดที่ระยอง มีพี่น้องจำนวน 3 คน เป็นคนที่ 1 พ่อทำงานร้านดอกไม้ แม่ขายของที่ตลาด แอนเรียนชั้น ป.5 แม่ก็เสียชีวิตลง แต่น้องทั้งสองคนมีคนรับไปอุปการะแล้วตั้งแต่แม่เสียชีวิตลง พอแม่เสียได้ 5 ปี พ่อก็ไปมีภรรยาใหม่ แม่เลี้ยงและพ่อตีแอนบ่อย อย่างไม่มีสาเหตุ แอนกลายเป็นเด็ก ซึมเศร้าและคิดถึงแม่ตลอดเวลา จนทางญาติเป็นห่วงและส่งแอนมาอยู่กรุงเทพฯกับลูกพี่ลูกน้องหญิงอายุประมาณ 25-26 ปี ทำงานที่บริษัทจัดหางาน ช่วงแรกพี่สาวเป็นคนน่ารัก แต่เมื่ออยู่ได้พักใหญ่ พี่สาวเริ่มมีอาการเกรี้ยวกราด ตีแอนอย่างไม่มีเหตุผลหลายครั้ง การลงโทษในแต่ละครั้งก็จะใช้ไม้ ไม้แขวนเสื้อ ของที่อยู่ใกล้มือที่สามารถจะทำร้ายแอนได้ แอนถูกลงโทษอาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง เป็นเวลานาน จนครั้งสุดท้ายพี่สาวตีแอนเพราะแอนกลับบ้านช้าด้วยไม้แขวนเสื้อ แอนจึงหนีออกจากบ้านมาที่สน. ดอนเมืองซึ่งอยู่ในละแวกบ้าน ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงส่งมาให้บ้านพักฉุกเฉินเพื่อทำการช่วยเหลือ อยู่ได้ 2-3 วัน พี่สาวตามจนพบและขอให้แอนกลับบ้าน แต่แอนไม่ยินยอม แอนมาอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินได้ไม่นานก็สร้างปัญหาขึ้น ทำผิดกฎต่างๆของบ้านพัก ทะเลาะกับเพื่อนหลายครั้ง จนต้องถูกลงโทษตามระเบียบของบ้านพัก

3. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทางเพศจากชายอื่น

3.1 เอ (นามสมมติ)

อายุ 14 ปี

การศึกษา: กำลังศึกษาอยู่ชั้นม. 2 ภูมิลำเนา: กรุงเทพฯ

ปัญหา: ช่มชู้โดยคนรู้จัก

เข้ารับความช่วยเหลือ : 6 พฤศจิกายน 2546

ที่มา : สน. ราชวรบุรีจรณะ

ลักษณะทั่วไป เด็กหญิง ผิวคล้ำ รูปร่างสันทัด ผมบ๊อบสั้น แต่งหน้าค่อนข้างจัด แต่งตัวทันสมัย

ลักษณะการพูด ดูภายนอกไม่มีอาการซึมเศร้า เป็นเด็กที่มีความจำดี สามารถจำเหตุการณ์และถ่ายทอดได้ดี ไม่ลับสน พูดจาฉะฉาน และสบตาทุกครั้งเวลาพูดคุย

อารมณ์ ดูเป็นปกติ เป็นเด็กที่ร่าเริง ไม่มีอาการเศร้าหมอง แต่เวลาที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ถูกช่มชู้จะตอบได้ช้าลง

ความคิด เป็นห่วงแม่มากกลัวแม่จะลำบากเพราะตน แต่ไม่ได้โทษว่าทั้งหมดเป็นความผิดของตน แต่เป็นสิ่งที่ผู้ชายเหล่านั้นเป็นคนผิด

เอ เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ โดยกำเนิด มีพี่น้อง 2 คน บิดาป่วยเป็นอัมพาตที่จังหวัดนครราชสีมา มารดาเป็นพนักงานบริษัทผลิต CD แม่ เอ และน้องเช่าอยู่ในคอนโดมิเนียมที่ตั้งอยู่ชอยเดียวกับที่ทำงานของแม่ ที่พักของเอเป็นห้องพักโล่งๆและใช้ตู้เสื้อผ้ากันเป็นห้องนอน ประตู

ด้านหน้าเป็นเพียงประตูบานเลื่อน การใช้ชีวิตประจำวันของที่บ้าน แม่จะไปทำงานตอน 7.00 น. - 18.00 น. ส่วนน้องจะมีรถโรงเรียนมารับ และจะออกจากบ้านเป็นคนสุดท้ายเวลา 7.30 น. เมื่อแม่ออกไปทำงานก็จะเปิดประตูทิ้งไว้เสมอ

มีนาคม 2546 ช่วงเปิดเทอม แม่ไปทำงานตามปกติและทิ้งเฝ้าบ้านเพียงลำพัง ลุงแลน 34 ปี เป็นเพื่อนของพ่อเรียกเอให้เข้าไปซักผ้าที่ห้องของตน (ที่บ้านเอร์รับจ้างซักผ้าด้วย) ซึ่งอยู่ชั้น 5 ของอาคาร เมื่อเอซักผ้าได้ไม่นานลุงแลนก็เข้ามาทอด เตกใจวิ่งหนีลงมาข้างล่าง แต่ไม่ได้เล่าให้ใครฟัง จนเดือนพฤษภาคม 2546 ช่วงเช้าก่อนไปโรงเรียน เอเข้าไปอาบน้ำ เมื่อออกมาพบว่าลุงแลนนอนอยู่บนพื้นนอนของตนและกระซอกเอลงมาทับบนตัวเอง และบังคับให้อมอวัยวะเพศ เอทำการขัดขึ้นแต่ไม่สามารถสู้แรงของลุงแลนได้ ลุงแลนบังคับให้เอทำเช่นนั้นอยู่ประมาณ 5 นาที หลังจากนั้นได้ข่มขู่เอไม่ให้นำเรื่องไปบอกใครไม่เช่นนั้นจะฆ่าให้ตาย พร้อมวางเงินให้เอเป็นจำนวน 300 บาท หลังจากนั้น อาทิตย์ลุงแลนมาหาเออีกในช่วงเช้า เอกำลังนุ่งกระโจมอกเพื่ออาบน้ำไปโรงเรียน ลุงแลนผลักเอลงบนเตียง แล้วขย้ำหน้าอกและใช้อีกมือหนึ่งอุดปากของเอไว้ หลังจากนั้นเปิดผ้าถุงออกและใช้อวัยวะเพศใส่เข้าไปในเอ แล้วก็ชักออกมา ลุงแลนทำอย่างนี้ทุกอาทิตย์ อาทิตย์ละ 3 ครั้ง (เอไม่ได้ใช้คำว่า “ข่มขืน” แต่ใช้คำว่า “ร่วมเพศ”) เหตุที่เอยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วยเพราะเอกลัวถูกทำร้ายและฆ่า เพราะลุงแลนเป็นคนตัวใหญ่ ผิวคล้ำ ไร้หนวดเคราน่ากลัวมาก ในระหว่างนั้นเอกลัวลุงแลนตลอด ต้องการบอกแม่มากแต่ไม่สามารถบอกได้

เดือนมิถุนายน 2546 ขณะที่เอกำลังไปโรงเรียน ลุงชัย 40 ปี เป็นผู้พักอาศัยอยู่ที่เดียวกับเอ ขับรถมาจอดแล้วชวนเอขึ้นรถเพื่อจะไปส่งให้ที่โรงเรียน เอไม่ยอมขึ้นรถในช่วงแรกเพราะทราบว่าลุงชัยเป็นเพื่อนกับลุงแลน ลุงชัยชวนเออีกครั้งเอเห็นว่าลูกสาวของลุงชัยเป็นรุ่นน้องโรงเรียนเดียวกับตนไปด้วย จึงยินยอมตามไป ลุงชัยพาลูกของตนไปส่งที่โรงเรียนแล้วหลอกให้เอไปโรงแรม 39 อินน์ ย่านพระประแดงเมื่อเข้าไปลุงชัยจับเอถอดกางเกงในออกแล้วผลักลงบนเตียงและข่มขืนโดยไม่ได้สวมถุงยางอนามัย แล้วจึงนำไปส่งที่โรงเรียนพร้อมขู่ไม่ให้บอกใครไม่เช่นนั้นตนและลุงแลนจะมาข่มขืนไปฆ่า ครั้งที่ 2 เป็นวันเสาร์ลุงชัยแอบเข้ามาในห้องพักตอนที่ไม่มีใครอยู่เข้ามาขย้ำหน้าอกและหยิบเงิน 100 บาทให้เอ ครั้งที่ 3 ลุงชัยข่มขู่ให้เอขึ้นรถและพาไปข่มขืนที่โรงแรมเดิม

กรกฎาคม 2546 ในช่วงเช้าเอกำลังขึ้นรถเพื่อนเพื่อไปโรงเรียน ลุงลอย 40 ปี เป็นเพื่อนกับลุงแลนและลุงชัย ทำงานขับรถรับ-ส่งนักเรียน จอดเรียกเอเพื่อจะไปส่งแต่เอปฏิเสธ ลุงลอยจึงขู่ว่าจะไปบอกแม่เรื่องที่ถูกลุงแลนกับลุงชัยข่มขืนเอ เอกลัวแม่เสียใจและกลัวถูกฆ่าจึงยอมไป เมื่อลุงลอยส่งนักเรียนครบทุกคนแล้ว จึงพาเอไปโรงแรม 39 อินน์ ข่มขืนเอและให้เงิน 200 บาท พร้อมทั้งข่มขู่ไม่ให้บอกใครจึงพาไปส่งที่โรงเรียน

1 พฤศจิกายน 2546 แม่ของเอทะเลาะกับป้าอย่างรุนแรง ป้าจึงบอกแม่ของเธอว่า เธอไปมีความสัมพันธ์กับชายทั้ง 3 คน แม่บังคับให้เอพูดความจริง และพาเอไปแจ้งความที่สน. ราษฎรบูรณะ เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดี ออกหมายจับแต่ยังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ แม่เกรงว่าเอจะได้รับอันตรายจึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือ และส่งมารับความช่วยเหลือที่บ้านพักฉุกเฉิน บ้านพักฉุกเฉินให้ที่พักและให้การบำบัดเพื่อฟื้นฟูจิตใจ ปัจจุบันเอย้ายโรงเรียนมาเข้ารับการศึกษาคู่ที่โรงเรียนบำรุงรวิวรรณวิทยา แม่ของเอทำการมาเยี่ยมอาทิติยละครั้ง

3.2 นิ่ง (นามสมมติ)

อายุ 14 ปี 8 เดือน

ตั้งครรภ์ 7 เดือนกว่า

การศึกษา: กำลังศึกษาอยู่ชั้นม. 2

ภูมิลำเนา: สมุทรสาคร

ปัญหา: ช่มชืนจากคนแปลกหน้า ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

เข้ารับความช่วยเหลือ : 14 พฤศจิกายน 2546

ที่มา : มารดาพามาส่ง

ลักษณะทั่วไป วัยรุ่นรูปร่างใหญ่ ผิวคล้ำ ผมบ๊อบสั้น หน้าตาเศร้าหมอง

ลักษณะการพูด ไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก เจ็บเวลาพูดคุย ต้องถาม 2-3 ครั้ง จึงจะได้อาตอบ เวลาพูดถึงเหตุการณ์ถูกช่มชืนจะช่มวดคิ้ว มีสีหน้าวิตกกังวล และร้องไห้ ไม่ยอมสบตาเวลาพูดคุย

อารมณ์ ซึมเศร้า หวาดกลัวและวิตกกังวลกับเรื่องที่เกิดขึ้นกับตน แสดงอารมณ์เกลียดผู้ที่กระทำการช่มชืนและเด็กที่อยู่ในครรภ์ โดยใช้คำว่า “มัน” ในการเรียกเด็ก

ความคิด หวาดกลัวและเกลียดชายที่กระทำการช่มชืนและเด็กที่อยู่ในท้อง

นึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นม. 2 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร ครอบครัวของ นึ่ง พ่อและแม่ได้แยกทางกันตั้งแต่นึ่งอายุได้ 7 ปี พ่อของนึ่งแต่งงานใหม่ นึ่งจึงอยู่กับแม่มาตลอด แม่ของนึ่งทำงานเป็นพนักงานทำความสะอาดโรงพยาบาล นึ่งเป็นคนที่รักแม่มาก และแม่ก็ทิ้งรักและดูแลนึ่งเป็นอย่างดี การเดินทางไปและกลับจากโรงเรียนนั้น แม่ของนึ่ง ใช้บริการรถรับส่งของโรงเรียนตลอดตั้งแต่ เริ่มเรียน จนกระทั่งเมื่อเดือนพฤษภาคม 2546 นึ่งซึ่งจักยานยนต์ไปเที่ยวงานวัดใกล้บ้านเพียงลำพัง จนถึงเวลา 22.00 น. นึ่งซึ่งรถกลับบ้าน แต่ระหว่างทางมีผู้ชายซึ่งรถจักยานยนต์อีกคันหนึ่งตามมาแต่นึ่งไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก จนกระทั่งรถคันนั้นขับมาทันจนเทียบรถของตนแล้วเรียกให้นึ่งหยุดบอกว่ารถของนึ่งมีความผิดปกติ นึ่งจึงหยุดรถลง ผู้ชายคนนั้นเดินมาและผลักนึ่งลงที่พื้นหญ้าข้างทางและช่มชืนจนสำเร็จความใคร่ จึงช่มชู้ว่าถ้านึ่งเอาเรื่องไปบอกใครจะตามมาฆ่าทั้งทั้งแม่ทั้งลูก แล้วทิ้งนึ่งไว้ที่ข้างทาง นึ่งตัดสินใจซึ่งรถกลับบ้าน และอาบน้ำทันทีด้วยความรังเกียจ นึ่งเล่าว่า “นึ่งอาบนํ้านานที่สุดเท่าที่เคยอาบมา” พออาบนํ้าเสร็จนึ่งก็เข้านอนและ

กลับมาใช้ชีวิตเป็นปกติและไม่ได้เล่าให้ใครฟังถึงเหตุการณ์ดังกล่าวเพราะกลัวและไม่อยากคิดถึงมัน จนกระทั่งประจำเดือนขาดไปประมาณ 2-3 เดือนนึ่งจึงตัดสินใจเล่าให้เพื่อนฟัง ทั้งสองคนจึงไปซื้อที่ตรวจครรภ์มาทดสอบปรากฏว่าตั้งครรภ์ได้ 3 เดือนแล้ว นึ่งจึงไปซื้อยาขับเลือดตรวจและสตรีเบนโลมาทานหวังจะทำให้แท้งแต่ไม่เป็นผล นึ่งเริ่มซึมเศร้า เก็บตัว แต่ด้วยความที่เป็นคนที่รูปร่างใหญ่จึงไม่ค่อยมีใครสังเกตเห็น เวลาผ่านไปจนอายุครรภ์ได้ 7 เดือน อาจารย์ที่โรงเรียนของนึ่งเริ่มเห็นความผิดปกติ จึงได้แจ้งให้แม่ของนึ่งทราบ แม่สอบถามนึ่งจึงทราบว่านึ่งตั้งครรภ์ได้ 7 เดือนจึงพานึ่งไปทำแท้งที่แถวสุขุมวิท 12 แต่ปรากฏว่าอายุครรภ์มากเกินไปไม่สามารถทำได้ แม่ของนึ่งซึ่งเป็นพนักงานทำความสะอาดโรงพยาบาลเคยได้ทราบข่าวของบ้านพักฉุกเฉินว่าเปิดบริการให้ความช่วยเหลือสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง จึงเข้ามาขอความช่วยเหลือ เพื่อให้บ้านพักฉุกเฉินเป็นที่เก็บตัว เมื่อคลอดแล้วจะยกเด็กให้บ้านพักฉุกเฉิน (ในบ้านพักมีศัพท์เฉพาะว่า “เด็กยก”) และนึ่งตัดสินใจเองว่าจะขอย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านพักฉุกเฉินและขอเข้าเรียนที่โรงเรียนบำรุงรวิวรรณาวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนข้างบ้านพักฉุกเฉิน

หมายเหตุ : ชื่อของบุคคลที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้เป็นนามสมมุติ

ส่วนที่ 2

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมีอัตมโนทัศน์อย่างไรตั้งแต่เมื่อเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจนกระทั่งเข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

จากกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งประเภทของการสร้างอัตมโนทัศน์ ดังนี้

1. สตรีที่ถูกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินฉันท์สามีภรรยา จำนวน 6 คน ประกอบด้วย แม่ลูกอ่อน ผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV และหญิงตั้งครรภ์ได้แก่ ไก่ น้อย เพชร นา ก้อย และสา
2. สตรีที่ถูกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นภายในครอบครัวที่มีใช้สามี จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนทั้งสอง ได้แก่ ต้อย แอน
3. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทางเพศ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนทั้งสอง ได้แก่ เอ นึ่ง

1. **สตรีที่ถูกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินฉันท์สามีภรรยา**
การสร้างอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทั้ง 6 คน มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1.1 ช่วงก่อนการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คนมีความแตกต่างทางด้านครอบครัวและฐานะความเป็นอยู่ แต่มีความคล้ายคลึง ในประเด็นของภูมิหลังทางครอบครัว กล่าวคือประสบกับความลำบากในชีวิต

ครอบครัวช่วงวัยเด็ก และไม่ได้ได้รับความรัก การดูแลเท่าที่ควรจากครอบครัว อาทิ ไก่ ครอบครัวที่มีฐานะยากจน ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาตั้งแต่วัยเด็ก น้อยที่ครอบครัวแตกแยกต้องอาศัยอยู่กับตา และจำเป็นต้องหาเลี้ยงชีพตั้งแต่ยังเด็ก เพชรที่ครอบครัวขาดความรักจากพ่อและแม่ ก้อยที่สูญเสียทั้งบิดาและมารดาตั้งแต่ยังเด็ก และสาที่ไม่ได้รับความรักจากแม่ที่ติดสุราและใช้ชีวิตอย่างลำบากในวัยเด็ก

จากพื้นฐานทางครอบครัวที่ประสบความยากลำบากของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คนนี้ เป็นสิ่งที่ทำให้ทั้ง 6 ต้องการความรักและความเข้าใจเป็นอย่างมาก และความคาดหวังในชีวิตคู่ว่าอย่างน้อยน่าจะทำให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น

สา : “พี่เองก็ไม่เคยได้รับความรักจากใครมาก่อน พี่หวังว่าแฟนพี่จะเป็นคนที่รักพี่ที่สุด...”

ไก่ : “...ก็ถูกเขาชื่นใจมาแล้ว ยิ่งไงก็เป็นของเขา ไปอยู่กับเขาอะไรๆ มันคงจะดีขึ้น”

น้อย : “พี่คิดว่าเขาอายุมากกว่าเรายังไงเขาก็เป็นที่พึ่งยามลำบากได้ เพราะเขามีความเป็นใหญ่มาก คงคอยปกป้องดูแลเราได้ดี”

หลังจากที่ได้รับการดูแล เอาใจ กลุ่มตัวอย่างจึงมีการสื่อสารในตนเองและสร้างอัตมโนทัศน์ขึ้นว่าเป็น หญิงผู้โชคดีและกำลังจะได้รับความรักจากคู่รักของตน และมองภาพว่าคู่ของตนนั้นเป็นคนที่ดี

สา : “...เขาให้ความรักกับพี่มาก พี่เป็นผู้หญิงที่โชคดีจริงๆ”

เพชร : “อยู่ที่นั่นคุณพี่ก็โดดเดี่ยว มีเขาก็ไม่เหงา เทคโนโลยีก็ยังกับเจ้าหญิง ดีจะตายไป...”

1.2 การใช้ชีวิตคู่ในช่วงแรก

เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจใช้ชีวิตคู่กับสามีทั้งการจดทะเบียนสมรส เช่น ไก่ เพชร นา และอยู่กินฉันท์สามีภรรยา เช่น น้อย สา ก้อย ในช่วงแรกของความสัมพันธ์จะเป็นไปด้วยดีถึงแม้จะมีความลำบากในการใช้ชีวิตบ้าง เช่น ไก่ ก้อย เนื่องจากมีปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คน เป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีอัตมโนทัศน์ว่าตนเองเป็นหญิงที่โชคดีและสามีของพวกเขาเป็นคนดี พวกเขาจึงยินยอมที่จะอดทนในความลำบากของชีวิตคู่ และสร้างอัตมโนทัศน์ขึ้นจึง เปรียบตนเองเหมือน หญิงผู้โชคดี และสามีก็เป็นผู้ชายที่ดีที่ทำให้ตนมีความสุขและรักตน

สา : “ก่อนจะนอนเขาจะหอมหน้าผากพี่ทุกครั้ง... พี่ช่างเป็นผู้หญิงที่โชคดีเสียจริง”

ก้อย : “พี่ไม่ได้รักเขาอะ แต่พี่คิดว่าถ้าอยู่กับคนที่รักเราก็น่าจะดีกว่า อย่างน้อยมันก็น่าจะมี
ความสุข”

นา: “ใครๆที่ทำงานก็ชมเขาน่ารัก ร่าเริง เราได้แต่งงานกัน ถือเป็นความโชคดีของเราแล้วละ”

1.3 การเปลี่ยนแปลงขึ้นในครอบครัว: ความรุนแรงในครอบครัวเริ่มปรากฏ

ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างจะเริ่มมีปัญหาเกิดขึ้นเมื่อเริ่มอยู่กินกันได้ระยะเวลาหนึ่ง แต่กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทันสังเกตเห็นจนเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในครอบครัว ได้แก่ เมื่อกลุ่มตัวอย่างตั้งครรภ์ดังในกรณีของไก่ สา ก้อย สามีนินัสัยที่เปลี่ยนแปลงไป ในกรณีของเพชร และนา และสามีประสบอุบัติเหตุจนไม่สามารถเป็นอย่างปกติได้ เช่นน้อย

กลุ่มตัวอย่างเริ่มพบกับการกระทำรุนแรงในครอบครัว ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเริ่มจากการด่าทอ ประชดประชัน เลียดสี ขว้างปาข้าวของ จนถึงขั้นทำร้ายร่างกาย โดยสามีของกลุ่มตัวอย่างจะมีสาเหตุในการทำร้ายอย่างไม่สมเหตุสมผล เช่น สาและไก่ ที่ถูกสามีด่าทอและทำร้ายร่างกายหาว่าเด็กในครรภ์ไม่ใช่ลูกของตน เพชรที่สามีหายตัวไปพร้อมกับบุตรสาวอย่างไม่มีสาเหตุ นาซึ่งสามีได้มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเริ่มเป็นผู้ชายที่ใช้เงินมากและดื่มสุราอย่างหนัก หลังจากอยู่ร่วมกัน 5 เดือน และน้อยที่สามีเมื่อประสบอุบัติเหตุจนไม่สามารถเดินได้อย่างเป็นปกติ ทำให้สูญเสียความมั่นใจและเริ่มอาละวาด ด่าทอ และได้หนีออกจากบ้านอยู่เสมอ

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างยังมีอัตมโนทัศน์ที่ได้จากการสื่อสารภายในตนเองเมื่อได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ว่าตนเองเป็นหญิงผู้โชคดีและสามีของพวกเขาเป็นคนดี ทำให้พวกเขาไม่ใส่ใจในความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวและยังอดทนในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่สถานการณ์และสามีของเธอยังคงด่าทอและทำร้ายพวกเขาทำให้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของตนเองว่าเป็นหญิงที่ถูกทารุณเหมือนทาส และต้องทำหน้าที่ของแม่ให้ดีที่สุด และสามีเริ่มเป็นเจ้านายของตนที่โหดร้าย

ไก่: “ตอนพี่ท้องได้ 2 เดือนนะ พอมันรู้มันก็พยายามให้พี่แท้งลูกทุกวิถีทาง ตั้งแต่กระเทียม ท้อง เตะท้อง ถีบตกบันได... เลวร้ายจริงๆ แต่พี่ก็ต้องทนเพื่อลูก เพราะพี่กำลังจะเป็นแม่คน”

น้อย: “พี่เริ่มต้องออกไปทำงาน เพราะชายสมบัติไปหมดแล้ว มีที่ไหนกันที่ผัวอยู่บ้านคอยจะหาเรื่องเมียที่ต้องออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เพราะแค่รับไม่ได้ที่พี่เริ่มเป็นหัวหน้าครอบครัวเอง...เขาเริ่มเสียสติแล้ว”

1.4 ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างถูกกระทำรุนแรงจากสามีของตนในช่วงแรกแล้ว กลุ่มตัวอย่างสามารถรู้สึกได้ถึงเปลี่ยนแปลงไปของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หากแต่ยังคงยอมรับและยังทน เนื่องจากยังต้องการให้ผลลัพธ์ของความมุ่งหมายในชีวิตครอบครัวที่ตนเองสร้างขึ้นบรรลุผล กลุ่มตัวอย่างจึงสร้างอัตมโนทัศน์ของตนว่า เป็นแม่และเมียที่ดีที่ยังต้องอดทนเพื่อครอบครัว และสามียังเป็นเพียงปีศาจตัวน้อยที่สามารถกลับมาเป็นคนดีได้ กลุ่มตัวอย่างจึงเลือกที่จะอดทนและพยายามทำให้ความสัมพันธ์และความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้น

ไก่อ: “ท้องแก่แล้ว...ก็ยังหวังลึกๆว่าเขาจะกลับตัวได้ ยิ่งไงก็ยังไม่ยอมอยู่เพื่อลูกจะได้มีพ่อจะได้ไม่อายใคร”

น้อย: “ทำไงได้ ก็มีลูกตั้งหลายคนแถมท้องอีก ลำบากยิ่งไงก็ต้องสู้เพื่อครอบครัว เพื่อลูกเพื่อตัว”

ก้อย: “...ไม่มีเงินเลยในบ้าน มันเอาเงินไปกินเหล้าหมด เราต้องหาเงินเพราะบางที่มันอาจกลับมาเป็นคนเดิมได้”

เพชร: “ถึงเขาจะหายไป ก็น่าจะมีเหตุผลที่ทำให้เขากลับมาเป็นอย่างเดิมได้ เพราะยังไงก็สามีภรรยา กัน เป็นพ่อเป็นแม่ของลูก”

1.5 ความรุนแรงในครอบครัวเกินเยียวยา : การหาทางออกเพื่อตนเอง

ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะพยายามพัฒนาความสัมพันธ์และความเป็นอยู่ในครอบครัวให้ดีขึ้นทั้งน้อยและนาที่ตรงรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและนอกบ้านเพียงลำพังทั้งที่ตั้งครรภ์ ไก่อที่ทนถูกทารุณทำร้ายเพื่อต้องการให้ลูกมีครอบครัวที่สมบูรณ์ แต่สามีของทั้ง 6 คน ไม่ได้เป็นไปอย่างที่คาดหวังไว้ กลุ่มตัวอย่างจึงให้ค่าของตนเองต่ำลงและเริ่มสร้างภาพตนเองว่าเป็นเพียงทาส ไม่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ต่อไป สามีของพวกเธอเป็นปีศาจ คนชั่วร้าย

ไก่อ: “ยอมรับว่าโรคจิตเหมือนกัน...ต้องกลัวอยู่ตลอดเวลาว่าจะโดนตีเมื่อไร หนีก็ไม่ได้ถูกซ้อม เล่าให้ใครฟังก็ถูกตี”

สา: “...ยิ่งกว่าคนใช้อีก คนใช้มันยังได้เงินแต่ที่ไม่ได้เงินแถมต้องเจ็บตัว ลูกต้องลำบากนรกชัดๆ”

เพชร: “ไม่เคยเสียใจ อายเท่าครั้งนี้นมาก่อน เราคนมีศักดิ์ศรีมาทำกันอย่างนี้นั่นเกินไป”

น้อย: “ไม่มีที่ไหนที่ฉันมีหน้าที่ซ่อมเมีย เมียมีหน้าที่หาเงิน เลี้ยงลูก ตามใจฉัน ยิ่งกว่าตบนอกอีก”

ก้อย: “มันทำให้เราติดเฮดส์แล้ว ยังจะไปมีผู้หญิงอื่นอีก มันหมยกันเกินไปแล้ว เราไม่มีศักดิ์ศรีเลย”

อัครมนต์เริ่มเปลี่ยนแปลงในทางลบมากขึ้นจากการทำร้ายของสามีทั้งทางจิตใจและร่างกาย กลุ่มตัวอย่างจึงเลือกที่จะหาทางออกให้ตนเองและลูกในวิธีที่แตกต่างกันเพราะไม่สามารถทนกับสภาพในครอบครัวได้อีก กล่าวคือไก่เลือกที่จะออกมาเช่าบ้านเพื่อน น้อยพาลูกทั้งสามของตนและตนเองที่ตั้งครรภ์เข้ามาขอรับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สามีเลือกที่จะหนีไปอยู่กับพี่สาวของตนเพราะถูกทำร้ายจนเข้าโรงพยาบาล ก้อยออกมารับจ้างทำงานทั้งที่ตนเองป่วยมากแต่ไม่ยอมกลับไปอยู่กับสามี

1.6 กลับสู่ครอบครัว: สามีขอคืนดี

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเลือกที่จะไม่กลับคืนสู่ครอบครัว เนื่องจากไม่สามารถรับสภาพในครอบครัวได้ แต่เมื่อสามีกลับมาเพื่อขอคืนดี ขอให้เห็นใจตนเองและลูก กลุ่มตัวอย่างจึงยินยอมที่จะกลับคืนสู่ครอบครัวอีกครั้ง อัครมนต์ที่กลุ่มตัวอย่างสร้างขึ้นคือ ตนเองเป็นจะกลับไปเป็นหญิงที่มีความสุขอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากสามีของตนได้แสดงให้เห็นว่าจะกลับไปเป็นเหมือนเดิม

สา: “เขามาขอคืนดีหลายต่อหลายครั้งแต่พี่ไม่ยอมจนครั้งสุดท้าย เขาคุกเข่าขอคืนดีกับพี่ พี่ก็ใจอ่อน... อะไรๆมันจะกลับมาเป็นเหมือนเดิม”

น้อย: “พี่สืบรู้ว่าเขาเที่ยวตามหาพี่กับลูกจนแทบบ้า... จนถึงที่บ้านพักเขามาไหว้พี่บอกว่าตั้งใจทำงานเพื่อเอาเงินมาเลี้ยงครอบครัวเหมือนเดิม พี่ก็เลยกลับไป”

1.7 ครอบครัวกลับคืนสู่ปกติ

ระยะนี้เป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ของครอบครัวดีขึ้น สามีของกลุ่มตัวอย่างพยายามทำให้ครอบครัวมีความสุขอีกครั้ง เลิกนิสัยการดื่มสุรา การใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย การทำร้ายจิตใจและร่างกายของภรรยาตน กลุ่มตัวอย่างมีอัครมนต์ที่ว่า ตนเองเป็นผู้หญิงที่มีความสุขอีกครั้งและสามีกลับมาเป็นคนดีดังเดิม

สา: “พอกลับมาซื้อทองให้เราใส่ แล้วโทรไปตำเมียน้อยให้เราด้วย...เราจะเหมือนเดิม
น้องมุกจะได้พ่อคนเดิมคืน”

น้อย: “เขากลับมาทำงานทำเป็นช่างก่ออิฐ เราก็กลับมาเลี้ยงลูกอย่างเดิม ทำแต่งงานบ้าน
เหมือนเดิม”

ไก่อ: “กลับไปก็เห็นแก่ลูก เขาสัญญาว่าจะไม่ตีแล้ว เพราะจะเลิกกินเหล้า จะกลับมา
ทำงาน”

1.8 ความรุนแรงในครอบครัวปรากฏขึ้นอีกครั้ง

หลังจากกลับมาคืนสู่ครอบครัวได้ระยะหนึ่ง สามีของกลุ่มตัวอย่างเริ่มกลับมาใช้ชีวิตแบบเดิม
คือ กินเหล้า สูบบุหรี่ ไม่สนใจครอบครัว ใช้เงินมากจนฐานะทางเศรษฐกิจที่บ้านไม่ดี คบหญิง
อื่น และกลับมาใช้ความรุนแรงกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง กระบวนการสื่อสารภายในตนเองของกลุ่ม
ตัวอย่างจึงสร้างอัตมโนทัศน์ในทางลบ เนื่องจากเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้ว่าครอบครัวจะกลับเป็น
เหมือนเดิมกลับไม่เป็นอย่างที่คิด กลุ่มตัวอย่างไม่มีความภูมิใจในตนเอง และสร้างอัตมโนทัศน์ว่า
ตนเองเป็นทาส เป็นหญิงที่ต้องชดใช้กรรมในอดีต ตกนรกทั้งเป็น โดดเดี่ยว ลูกของพวกเขาเป็น
เหมือนสมบัติชิ้นสุดท้ายในชีวิตที่มี และสามีของตนคือสิ่งชั่วร้าย ผู้ไล่ล่า

ไก่อ: “...ดีแต่ตอนแรก...ซ้อมพี่อีกจับพี่แขวนคอแล้วตัดลงมาตอนใกล้ขาดใจแล้วกระที่บ้ำ
บางครั้งเอามีดไล่ฟัน มันคงเป็นเวรเป็นกรรมของพี่ต้องคืนให้เขาไป”

น้อย: “ เขาทำงานไม่ได้เพราะปวดหลัง ทุกอย่างในบ้านกลายเป็นที่ต้องรับผิดชอบอีก แล้ว
สุดท้ายก็กลับมาเป็นเหมือนเดิม ถูกด่า ไล่ตบ มันเป็นคนบ้าไปแล้ว”

สา: “สุดท้ายก็พากันมาชนของในบ้านไปขาย เรากับลูกจนมากไม่มีอะไรกินปลากระป๋อง
เดียวกินทั้งวัน เขาคงอยากให้เรากับลูกตายทั้งเป็น มาถึงบ้านก็ตบตี กระที่บ เอะหัว
โขกข้างฝา แล้วก็ชนของไปให้เมียน้อย...”

1.9 เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

หลังจากที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามีหลังจากที่กลับสู่ครอบครัว กลุ่มตัวอย่างมีอัตมโนทัศน์
ในทางลบและหมดความภาคภูมิใจในตนเอง และชีวิตที่ไร้ซึ่งทางออก กลุ่มตัวอย่างจึงมีพฤติกรรม
ต่างๆเพื่อต้องการหลุดพ้นจากปัญหานี้ สามีตัวตายหลายครั้งและมีอาการทางจิต ไก่อถูกทำทารุณ
หลังครั้ง เพชรเริ่มมีอาการทางจิตเนื่องจากเครียดมาก ไม่สามารถรับความจริงได้ น้อยตั้งครมอีก

ครั้งและยังต้องทำงานหนัก ก้อยป่วยมาจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และนาที่ ต้องมาอาศัยอยู่กับลูกสาวเนื่องจากไม่สามารถอยู่ร่วมกับสามีได้และป่วยหนักเพราะติดเชื้อ HIV และสุดท้ายก็ไม่สามารถอยู่ร่วมกับลูกสาวได้เนื่องจากผดกฏระเบียบของที่พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างจึงมีลักษณะของการเป็นหญิงที่เก็บกด และต้องการหลุดพ้นจากสภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คนเลือกที่จะสู้กับชะตากรรมชีวิตของตนเอง

ไก่อู้กับสามีของตนเองหลังจากที่สามีเมาสุราและทำร้ายตนอีกครั้งครั้งนี้ไก่อเลือกสู้ เพราะไก่อคิดว่าสามีของตนไม่มีความดีหลงเหลืออยู่แล้วและตนกับลูกต้องมีชีวิตรอดให้ได้ “ยังจำได้ว่าวันนั้นเขาเอามีดมาฟันพี่ พี่เอาลูกหนีไปซ่อน แล้วที่นี้พี่ก็คิดว่า ผู้ชายคนนี้ไม่มีความดีให้พุดถึง คิดถึงอีกแล้ว คิดว่ามีลูกจะดีขึ้นแต่กลับเป็นอย่างเดิม พี่ขอสู้ตายเพื่อลูก” ไก่อต่อสู้กับสามีจนสามีของเธอศีรษะแตกและเข้าโรงพยาบาล ส่วนไก่อได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และส่งมายังบ้านพักฉุกเฉิน

น้อยตัดสินใจออกจากบ้านหลังจากที่สามีของเธอด่าทอ ประชดประชัน และไล่เธอออกจากบ้าน แล้วพาตนเองและลูกอีก 4 คนเข้ามาได้รับความช่วยเหลืออีกครั้ง “ตอนนั้นมีเงินติดตัว 200 กว่าบาท เรียกแท็กซี่แล้วก็พาลูกทั้งหมดมาขอความช่วยเหลือที่บ้านพัก เพราะคิดว่าจะช่วยเราได้เป็นที่เดียวที่เราจะไปพึ่งได้”

เพชรและลูกสาว 2 คนเข้าร้องขอกับมูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี เพื่อขอความเป็นธรรมให้แก่ตนเองและลูก โดยเธอต้องการเงินจำนวนหนึ่งเพื่อไปอังกฤษแล้วทำการฟ้องร้องขอค่าเลี้ยงดูจากสามี มูลนิธิปวีณาฯ จึงส่งต่อเพชรให้เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

นาไม่สามารถอาศัยกับลูกสาวได้อีกรวมทั้งเชื้อราได้ขึ้นสมองของเธอแล้ว ลูกสาวของสาได้รับคำแนะนำให้เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินจากนักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลที่สาเข้ารับการรักษาอยู่และจึงเข้าขอรับความช่วยเหลือ

ก้อยป่วยมาร่างกายของก้อยไม่มีแรงและผอมลงมาก ก้อยได้รับคำปรึกษาจากเพื่อนแล้วรวบรวมเงินทั้งหมดที่มีเดินทางมาขอรับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

สาและลูกสาวได้รับคำแนะนำจากเพื่อนว่าบ้านพักฉุกเฉินจะเป็นที่ให้ความช่วยเหลือได้ สาจึงเดินทางจากพัทยามากับลูกสาวทั้งที่ตนเองป่วยมากเพื่อมาขอรับความช่วยเหลือ “พี่ชายมีมือถือสมบัติชิ้นสุดท้าย แล้วเก็บของมาเลย ไปตายเอาดาบหน้าแล้วกัน”

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คน นั้นแสดงให้เห็นถึงความไม่ยอมจำนนกับชะตาชีวิตของตน และมีทัศนคติที่ตนเองต้องเป็นหญิงที่มีชีวิตรอดเพื่อลูกและเพื่อตนเอง โดยมองว่าบ้านพักฉุกเฉินเป็นที่พึ่งสุดท้ายที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ตนได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างอัตมโนทัศน์

1. ความสามารถในการดูแลตนเอง ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเมื่ออยู่กินกับสามีแล้วจะทำงานเป็นแม่บ้าน เช่น ไม้ น้อย เพชร सा ทำให้พวกเธอไม่สามารถมีทางออกได้เนื่องจากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การสร้างอัตมโนทัศน์ของพวกเธอจึงเป็นการยอมจำนน เนื่องจากไม่สามารถหาเงินมาเลี้ยงดูตนเองและบุตรได้ อย่างไรก็ตามเมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างสามารถหาเลี้ยงตนเองได้ พวกเธอจะมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นและตัดสินใจออกมาจากสามีของเธอ เช่นน้อยที่ได้กลายมาเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องทำงานหาเลี้ยงคนในครอบครัวทุกคน เมื่อเธอไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากตั้งครรภ์ สามีของเธอได้ทำร้ายจิตใจของเธอ เธอจึงตัดสินใจออกมาจากบ้านและเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

2. บุตรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างจะสร้างภาพให้บุตรเป็นเหมือนสมบัติชิ้นสุดท้ายที่ตนมี และกลุ่มตัวอย่างมี อัตมโนทัศน์ว่าตนเองเป็นแม่ที่ต้องปกป้องทุกอย่างเพื่อบุตรของตน การตัดสินใจต่างๆจะมีลูกเป็นปัจจัยสำคัญ ไม้ सा น้อยเลือกที่จะทนอยู่กับสามีเพราะต้องการให้ลูกมีพ่อ และลูกก็เป็นปัจจัยในการทำให้กลุ่มตัวอย่างใช้ชีวิตออกมาจากครอบครัว เพื่อต้องการให้ลูกมีชีวิตที่ดีขึ้น

สา: “น้องมุกเป็นสมบัติที่มีค่าที่สุดในชีวิตพี่ ทุกอย่างในชีวิตพี่ทำเพื่อเขา”

ไม้: “ทนให้ดีกว่าเพราะว่าหวังว่าจะมีลูกแล้วจะดีขึ้น แต่เขายังทำร้ายเรา ถ้าเขารักลูกเขาคงไม่ทำ ถ้าเขารักเราเขาคงไม่ทำ...พี่ไม่อยากอยู่กับเขาแล้ว”

น้อย: “เราทำงานไม่ได้ ลูกก็ไม่มีกิน เขาเขามาตายเอาดาบหน้ากับเรายังดีกว่า อดตายอยู่ที่บ้าน”

3. ค่านิยมของความเป็นภรรยาที่ดี เมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจที่จะอยู่กินกับสามีของตนเองแล้วภาพของความเป็นภรรยาที่ดีจะปรากฏขึ้น ภรรยาที่ดีคือผู้หญิงที่ต้องเป็นทั้งแม่และเมีย ต้องทำหน้าที่ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง สามีเป็นผู้นำของครอบครัวอย่างไรก็ต้องทน เพราะอำนาจการ

ตัดสินใจเป็นของสามี ในช่วงแรกที่กลุ่มตัวอย่างถูกกระทำรุนแรงกลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะทน เนื่องจากคิดว่าตนเองต้องทำหน้าที่ภรรยาที่ดีให้แก่สามีของตน

ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรง อคติทัศนคติ และพฤติกรรม

สถานการณ์	อคติทัศนคติ	พฤติกรรม
ช่วงคบหา	ญ. หญิงที่ได้รับความรัก ช. คนดี คนที่ปกป้อง	ตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ คาดหวังว่า ชีวิตครอบครัวจะดี
ช่วงใช้ชีวิตคู่	ญ. หญิงผู้โชคร้าย ช. ผู้ชายที่จะทำให้ตนมี ความสุขและรักตน	ปรับตัว อดทนต่อความ ยากลำบาก
ความรุนแรงภายในครอบครัว ทวีความรุนแรงมากขึ้น	ญ. หญิงไร้ค่า ทาส ไม่มี ศักดิ์ศรี ช. ปีกาจ คนชั่วร้าย	พยายามแก้ไขปัญหา : ออกมา ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เอาใจ อดทนต่อการกระทำรุนแรง
ความรุนแรงในครอบครัว ปรากฏขึ้นอีกครั้ง	ญ. ทาส หญิงที่ต้องขอใช้กรรม ในอดีต ตกนรกทั้งเป็น โดด เดี่ยว ช. สิ่งชั่วร้าย ผู้ไร้ค่า ลูก สมบัติชิ้นสุดท้ายในชีวิต	สู้ : สู้กับสามีและชีวิต
ออกจากบ้านได้รับความ ช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน	ญ. แม่ที่ต้องดูแลลูก หญิงที่ ต้องมีชีวิตรอด ช. สิ่งชั่วร้าย ผู้ไร้ค่า	พยายามดิ้นรนให้ตนเองและ ลูกมีชีวิตอยู่ต่อไป

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นทำให้การสร้างทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปในทางลบ และความภาคภูมิใจในตนเองของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงน้อยลง เนื่องจาก เป้าหมายที่ตั้งไว้ว่าจะให้ครอบครัวของพวกเขาเป็นครอบครัวที่มีความสุขนั้น ผลลัพธ์ไม่เป็นไป อย่างที่คาดหวังไว้ กล่าวคือ ให้ช่วงแรกของการคบหากันนั้นสามีของเธอได้ดูแลเอาใจใส่เธอทำให้

พวกเขาถือว่าเป็นหญิงที่โชคดี กำลังจะมีครอบครัวที่มีความสุข แต่หลังจากนั้นเธอก็ถูกระทำรุนแรงจากสามีของเธอทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป้าหมายที่พวกเขาตั้งไว้จึงไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองของพวกเขาต่ำลง การสร้างอัตมโนทัศน์จึงออกมาในรูปแบบของ ทาส หญิงที่ต้องชดใช้กรรม และสามีของเธอได้กลายเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายคุกคามชีวิตของเธอ การสร้างอัตมโนทัศน์เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของเธอกับบุคคลอื่นจนทำให้กระบวนการสื่อสารในตนเองนั้นสร้างอัตมโนทัศน์ขึ้นและอัตมโนทัศน์ก็มีผลต่อการปฏิสัมพันธ์ การมีพฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตต่อไป

ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรงการสร้างอัตมโนทัศน์

และวัฏจักรความรุนแรง

สถานการณ์	อัตมโนทัศน์	ระยะของวัฏจักรความรุนแรง
ช่วงคบหา	ญ. หญิงที่ได้รับความรัก ช. คนดี คนที่ปกป้อง	
ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลง	ญ. ทาส หญิงที่ถูกทารุณ แม่ที่ดีที่สุด ช. เจ้านายที่โหดร้าย	ระยะก่อตัวสะสม ระยะควบคุม
ความรุนแรงเกิดความรุนแรงภายในครอบครัว	ญ. แม่และเมียที่ดี หญิงที่ต้องอดทนเพื่อครอบครัว ช. ปีศาจตัวน้อย	ระยะความรุนแรง
หาทางออก	ญ. หญิงไร้ค่า ทาส ไม่มีศักดิ์ศรี ช. ปีศาจ คนชั่วร้าย	ระยะความรุนแรง

สถานการณ์	อัตมโนทัศน์	ระยะของวัฏจักรความรุนแรง
ออกจากบ้านเข้ารับความ ช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน	ญ. แม่ที่ต้องดูแลลูก หญิงที่ต้องมีชีวิต รอด ช. สิ่งชั่วร้าย ผู้โล่งล่า	

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึงวัฏจักรความรุนแรงในครอบครัวมีระยะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

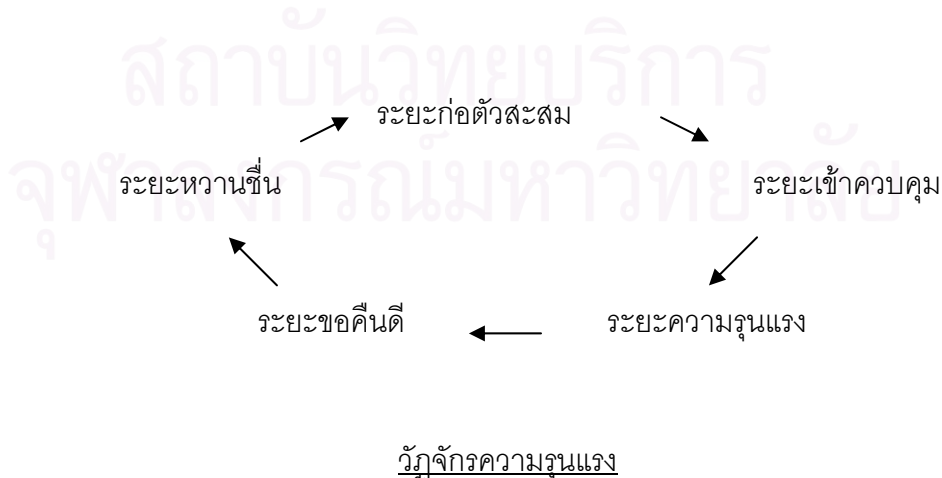
ระยะก่อตัวสะสม เป็นระยะที่สะสมความตึงเครียดไว้เรื่อย ๆ จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ฝ่ายชายจะเป็นผู้เริ่มมีอำนาจเหนือกว่าและฝ่ายหญิงจะโอนอ่อนผ่อนตาม

ระยะเข้าควบคุม ฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าพยายามควบคุมอีกฝ่ายหนึ่ง

ระยะความรุนแรง ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าอาจแสดงออกในรูปของการทำร้ายฝ่ายที่อ่อนแอ กว่าและฝ่ายที่อ่อนแอกว่าต้องเชื่อฟัง

ระยะขอคืนดี ผู้ที่ใช้ความรุนแรงจะเสียใจสำนึกผิดที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จึงพยายามทำความดี โดยการขอโทษและสัญญาว่าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นอีก แต่ระยะนี้อาจเกิดเพียงบางครอบครัวเท่านั้น

ระยะหวานชื่น หลังจากที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงแล้ว มีการขอโทษให้อภัยกัน แต่ปัญหาความตึงเครียดต่าง ๆ ก็ยังคงอยู่ ซึ่งอาจกลับเข้าสู่ระยะก่อตัวสะสมได้อีกถ้าไม่แก้ปัญหา

2. **สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นภายในครอบครัวที่มีใช้สามี** จำนวน 2 คน ซึ่ง เป็นเด็กนักเรียนทั้งสอง ได้แก่ ต้อย แอน

ความรุนแรงภายในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับสตรีนั้นไม่ใช่มีเพียงแต่การถูกกระทำ รุนแรงจาก สามีเท่านั้น หากแต่สมาชิกในครอบครัวอื่นเช่นป้าในกรณีของต้อย และพี่สาวในกรณีของแอน ก็ เป็นผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงแก่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินได้ การกระทำรุนแรงนั้น เป็นการทำร้ายทั้งทางจิตใจจากการด่าทอประชดประชัน และทางร่างกายตั้งแต่ทุบตี ทำร้ายโดยใช้ อาวุธ ดังเช่นกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ต้อยถูกป้าทำร้ายหลายครั้งจนต้องเข้าโรงพยาบาลและไม่สามารถเรียนได้อย่างปกติ และแอนที่ถูกพี่สาวตีอย่างรุนแรง การสร้างอัตมโนทัศน์ของเด็กทั้งสอง มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

2.1 สูญเสียครอบครัวเดิม

ทั้งสองคนมีความคล้ายคลึงในประวัติครอบครัวเดิมที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กทั้งสองได้ ต้อย สูญเสียทั้งบิดาและมารดาในระยะเวลาใกล้เคียงกัน และเมื่อมารดาของแอนเสียชีวิต แม่เลี้ยงของ แอนก็ทำร้ายแอนจนกลายเป็นเด็กซึมเศร้า การสูญเสียคนในครอบครัวที่รักทำให้และไม่สามารถ อยู่กับครอบครัวเดิมได้เด็กทั้งสองคนถูกยกให้ญาติเลี้ยง อัตมโนทัศน์ของเด็กทั้งสองในช่วงนี้ คือ สิ่งของที่ยกให้กันไม่ได้ ชีวิตที่ไม่มั่นคง

ต้อย: “ญาติๆ หนูตกลงกันว่าจะให้หนูไปอยู่กับใคร เพราะพ่อแม่หนูก็ตายแล้ว หนูต้องย้าย ไปอยู่กับป้ากับลุงที่กรุงเทพฯ ที่ไม่ค่อยได้เจอกันเลย”

แอน: “... พ่อเอาแม่ใหม่เข้าบ้าน... หาเรื่องตีหนูเกือบทุกวัน หนูคงคิดถึงแม่มากไป เขาก็ เลยส่งหนูมาอยู่กับพี่สาวที่กรุงเทพฯ”

2.2 สู่ครอบครัวใหม่

ต้อยและแอนได้รับการดูแลจากครอบครัวใหม่ที่พวกเขาเข้ามาอยู่ในช่วงแรกเป็นอย่างดี ทั้งสองมีความสุขและความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกับครอบครัวใหม่ที่ทำให้การดูแลทั้งสอง อัตมโนทัศน์ที่ ทั้งสองสร้างขึ้น คือ เด็กปกติที่มีครอบครัวและมีคนต้องการ

ต้อย: “ดีใจที่ลูกรักเรา พาเราไปซื้อของใช้เต็มเลย ใจดีที่สุดเลย น้องที่บ้านก็น่ารัก”

2.3 เกิดความเปลี่ยนแปลง: ความรุนแรงเริ่มปรากฏ

หลังจากที่ทั้งสองย้ายเข้ามาอยู่กับญาติ ในช่วงแรกทั้งสองได้รับการดูแลจากครอบครัว อย่างปกติ ต้อยและแอนมีหน้าที่ช่วยเหลืองานบ้านเล็กน้อย แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปไม่นาน ผู้ปกครองของทั้งสอง เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไป เริ่มเกรี้ยวกราด ด่าทอ และตีเด็กทั้งสอง โดยอ้าง ว่าจะเป็นการสอนให้ทั้งสองเป็นเด็กดี

ตั๋ย: “ป้าตีหนูเพราะป้าอยากให้เป็นเด็กดี...เด็กดีของป้าคือทำงานเร็วและได้ตั้งใจทุก
อย่าง แต่ป้าก็ไม่เคยพอใจอะไรที่หนูทำ หนูจะพยายามเป็นเด็กดีของป้า”

แอน: “หนูกลับบ้านช้านิดหน่อยพี่เขาก็เอาจมไม่แหวนเสื้อบ้างไม่กวาดบ้าง มาตีหนู หนู
พยายามบอกว่าไปทำกิจกรรมของโรงเรียนมาแต่เขาก็ไม่เชื่อ”

ตั๋ยถูกทำร้ายและตีอย่างหนัก ด้วยความไม่เข้าใจในการลงโทษของป้า และแอนที่ถูกตี
อย่างหนักจนทำให้ความเจ็บปวดที่เคยถูกพ่อและแม่เลี้ยงคืนมา อึดมโนทัศน์คือ เด็กดีที่ต้องถูก
ลงโทษ ผู้ปกครอง เป็นผู้มีสิทธิขาดในตนเอง

2.4 ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

หลังจากที่ทั้งสองพยายามเป็นเด็กที่ดีของผู้ปกครอง เพื่อหวังจะทำให้ครอบครัวมี
ความสุขแต่ไม่ได้เป็นเช่นนั้นทำให้เด็กทั้งสองมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำลงและมีอาการซึมเศร้า
การลงโทษเด็กของผู้ปกครองเป็นไปอย่างรุนแรงมากขึ้น

ตั๋ย: “เขาลงโทษไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป ไม่ใช่แค่ตีธรรมดา แต่ตีจนไม่หักสองท่อน
เอาเตารีดนาบเวลาที่หนูรีดผ้าซ้ำเพราะเปลืองไฟ”

แอน: “พี่เขาช่วงหลังตีเอาๆ...ไม่ยอมฟังเหตุผลกันบ้าง”

หลังจากป้าและพี่สาวใช้คำพูดว่ากล่าวอย่างรุนแรงและการทำร้ายร่างกาย เด็กทั้งสองจึง
สร้างอึดมโนทัศน์ของตนเองว่าเป็นทาส ตกนรก และผู้ปกครองของตน เป็นปีศาจร้าย

ตั๋ย: “หนูทนทำงานบ้านทุกอย่าง ก็ยังโดนตีจนบางครั้งหนูไปโรงเรียนไม่ได้ ป้าใจร้ายยิ่ง
กว่าแม่มดอีก ตอนนั้นเขาทำหนูจนต้องเข้าโรงพยาบาล เขามาขอร้องไม่ให้หนูบอก
ใครว่าเขาทำ หนูไม่บอกเพราะหนูกลัวเขาจะมาฆ่าหนู...”

2.5 บุคคลที่สามพยายามช่วยเหลือ

เมื่อเด็กทั้งสองมีการสื่อสารในตนเองเป็นไปในทางลบ ความภาคภูมิใจในตนเองต่ำลงทำ
ให้แสดงอาการเศร้าซึม ไม่มีสมาธิ ใจลอย ไม่สามารถเรียนและใช้ชีวิตได้ตามปกติ ทำให้ญาติคน
อื่นในครอบครัว เพื่อนและครูเข้าใจให้ความช่วยเหลือเด็กทั้งสอง โดยการพยายามหยุดการกระทำ
ความรุนแรงนี้

ตั๋ย: “ถ้าลุงรู้ว่าป้าตีหนู ลุงจะเข้ามาช่วยแล้วก็จะทะเลาะกับป้าทุกครั้ง...หนูขาดเรียนบ่อย
บางครั้งก็มีแผลเต็มตัวครูรู้เข้าก็พยายามที่จะเข้ามาช่วยคุยกับป้าให้...”

แอน: “หนูไปปรึกษาเพื่อน เพื่อนก็ให้หนูบอกครูจะได้ไปคุยกับป้าให้แต่หนูไม่กล้าบอกหนู
อายครู...”

เมื่อมีบุคคลที่สามล่วงรู้ถึงความรุนแรงและพยายามช่วยเหลือ การสื่อสารภายในตนเองของเด็กทั้งสองจึงเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์จากเดิมเป็น ทาสที่จะได้รับการปลดปล่อย เด็กที่ยังมีคนรัก คนเข้าใจ

ต้อย: “ลุงมาช่วยหนู หนูดีใจมากทำให้รู้ว่ายังมีคนปกป้องหนูได้ ป้าจะไม่ตีหนูตอนที่ลุงอยู่ แต่เวลาลุงออกไปทำงาน หนูจะโดนทำโทษทุกทีเลย...”

แอน: “ยังดีที่มีเพื่อนคอย เข้าใจให้คำปรึกษา...”

2.6 ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

เมื่อบุคคลที่สาม เช่น ลุง ครู เพื่อน ได้พยายามให้ความช่วยเหลือโดยการพยายามห้ามปรามแล้ว พี่สาวและป้าจะยิ่งโกรธและทำร้ายเด็กทั้งสองมากขึ้น และเมื่อบุคคลที่สามพยายามห้ามอีกก็จะทำให้การลงโทษมีความรุนแรงมากขึ้น กรณีของต้อยเมื่อลุงเข้ามาห้ามป้าหรือครูพยายามพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจ แต่หลังจากนั้นต้อยจะถูกตีหนักมากขึ้นเพราะเป็นต้นเหตุให้ป้าอับอายและมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับคนอื่น ๆ และป้าจะหาเรื่องลงโทษในครั้งต่อไป และห้ามไม่ให้คนอื่นทราบเรื่องนี้ และในกรณีของแอนเมื่อพี่สาวได้รับโทรศัพท์จากครูก็ยิ่งลงโทษแอนอีก

การการลงโทษอย่างหนักของพี่สาวของแอนและป้าของต้อยทำให้ทั้งสองสามารถรับรู้ได้ว่าไม่มีใครจะสามารถช่วยพวกเขาได้ ทั้งสองจึงเปลี่ยนอัตมโนทัศน์ของตนเองว่าคนที่กำลังตกอยู่ในอันตราย ทาส ป้าและพี่สาวเป็นฆาตกรใจร้าย

ต้อย: “ป้าขู่หนูว่าถ้าเขาทะเลาะกับลุงอีกเพราะหนู เขาจะให้หนูเป็นทาสของเขา เขาตีหนูให้ตายคามือเลย... ป้าบอกว่าถ้ามีคนรู้เรื่องพวกนี้อีกแกล้งกลับมาแจะยิ่งโดนหนักแน่...”

แอน: “หนูถูกตีหนักขึ้นๆ ไม่เห็นว่าจะมีอะไรดีขึ้นเลย...”

2.7 ออกจากบ้านได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

อัตมโนทัศน์ที่ถูกสร้างขึ้นหลังจากที่ถูกกลับมาทำร้ายอีกครั้งและไม่สามารถมีใครช่วยได้ ทำให้เมื่อทั้งสองถูกทำร้ายมากขึ้นๆ อัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงเป็นชีวิตที่ไม่มีทางออก และกำลังตกอยู่ในอันตราย ทำให้ทั้งสองตัดสินใจหาทางออกโดยการหนีออกจากบ้านเพราะไม่สามารถรับกับสภาพที่เป็นอยู่ได้

ต้อยและแอนออกจากบ้านมาเพื่อหาคนที่จะสามารถเป็นที่พึ่งพิงให้แก่เธอได้ ต้อยออกจากบ้านมาแล้วจึงตัดสินใจออกเดินไปบ้านเพื่อนของตนที่ไม่รู้ว่าตั้งอยู่ที่ใด จนพบกับพลเมืองดีที่ช่วยพาเธอไปส่งที่บ้านเพื่อนได้และสุดท้ายเธอก็ขอรับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินโดยแม่ของเพื่อนและครูที่โรงเรียนมาส่ง แอนหนีออกจากบ้านมา แอนเดินไปเรื่อยๆ เพื่อไปสถานีตำรวจที่ห่างจากบ้านเธอ ประมาณ 2-3 กิโลเมตร และทางสถานีตำรวจจึงส่งเธอมา

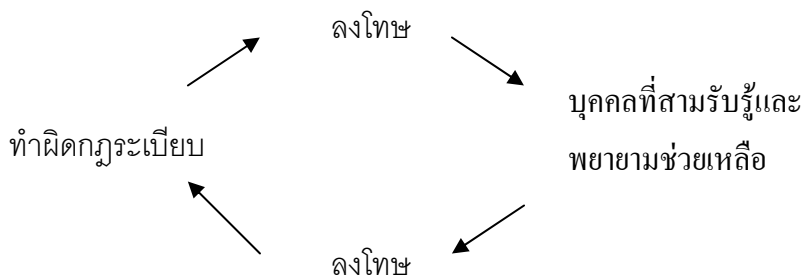
ต้อย: “ตอนนั้นหนูออกจากบ้านมาจะไปบ้านเพื่อน ให้เขาช่วยเพราะหนูไม่อยากตาย”

ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความรุนแรง อคติทัศนคติและพฤติกรรม

สถานการณ์	อคติทัศนคติ	พฤติกรรม
สูญเสียครอบครัวเดิม	ญ. สิ่งของที่ยกให้กันได้ ชีวิตที่ไม่มั่นคง	ซึมเศร้า
สูญเสียครอบครัวใหม่	ญ. เด็กปกติที่มีครอบครัวและมีความต้องการ	คาดหวังว่าจะมีความสุขกับครอบครัวใหม่ ดีใจ เชื่อฟังปรับตัว
เกิดความเปลี่ยนแปลง : ความรุนแรงเริ่มปรากฏ	ญ. เด็กที่ต้องถูกละทิ้ง ผู้ปกครอง ผู้มีสิทธิขาดในตนเอง	อดทน เชื่อฟัง ประนีประนอม
บุคคลที่สามพยายามช่วยเหลือ	ญ. ทาสที่ได้รับการปลดปล่อย เด็กที่ยังมีคนรักคนเข้าใจ	คาดหวังว่าครอบครัวจะกลับมามีความสุขอีกครั้ง อดทน เชื่อฟัง ประนีประนอม
ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น	ญ. คนที่กำลังตกในอันตราย ทาส ผู้ปกครอง โหดร้าย ฆาตกร	หนีออกจากบ้าน หาที่ช่วยเหลือตนเอง
ออกจากบ้านเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน	ญ. คนที่กำลังตกอยู่ในอันตราย	พยายามหาที่ปลอดภัย

วัฏจักรความรุนแรง

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากบุคคลอื่นที่ไม่สามี ดังในกรณีของตั๋ยและแอนนั้น แสดงให้เห็นถึงวัฏจักรของการกระทำรุนแรง กล่าวคือเมื่อมีบุคคลที่สามรับรู้และพยายามช่วยเหลือ ตั๋ยและแอนจะถูกทำโทษมากขึ้น และเมื่อเวลาผ่านไปตั๋ยและแอนจะถูกทำโทษเช่นเดิมและเมื่อบุคคลที่สามทราบเรื่องและพยายามช่วยเหลือก็จะทำให้เกิดการลงโทษอีก

3. สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจากผู้อื่น จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนทั้งสอง ได้แก่ เอ นิ่ง

การกระทำรุนแรงกับสตรีนอกจากเป็นการทำร้ายทางจิตใจและร่างกายแล้ว การกระทำรุนแรงทางเพศก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างทั้งสองถูกข่มขืนจากชายอื่นที่ไม่ใช่สามีของตน กล่าวคือหนึ่งถูกข่มขืนจากชายแปลกหน้าและตั้งครรรภ์ เธอถูกข่มขืนจากคนรู้จักเป็นระยะเวลานาน

ภูมิหลังทางครอบครัวของทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือครอบครัวแตกแยก บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน ทั้งสองอาศัยอยู่กับแม่ และเนื่องจากแม่ของทั้งสองต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวทำให้ในบางครั้งไม่สามารถดูแลอย่างทั่วถึงได้ นอกจากนี้ทั้งสองรักแม่มากและผูกพันกันมาก

เอ: “หนูกับแม่รักกัน สนิทกันเหมือนเพื่อน”

นิ่ง: “อย่าถามถึงแม่หนู เพราะแม่หนูไม่น่ามายุ่งกับเรื่องแยะๆอย่างนี้...” (จะหวางการให้สัมภาษณ์)

ทั้งสองมีการสร้างอัตมโนทัศน์คล้ายคลึงกัน ดังนี้

3.1 หลังจากถูกข่มขืน

เมื่อนิ่งและเอถูกข่มขืนแล้วทั้งสองถูกชายที่กระทำรุนแรงทางเพศข่มขู่ที่จะเอาชีวิตตนและจะทำร้ายจิตใจคนที่รักในกรณีของเธอ ทั้งสองจึงสร้างอัตมโนทัศน์ว่าตนเองเป็นเหยื่อ มีตราบาป ส่วนชายผู้กระทำการข่มขืนตนนั้นเป็นปีศาจร้าย ฆาตกร พุทธิกรรมของทั้งสองจึงเป็นการไม่บอกใครและพยายามที่จะลืมไป

เอ: “ลุงเขาน่าตาหน้ากลัวเหมือนยักษ์ ตัวใหญ่มากเลย ไว้หนวดเครา มีรอยสัก ถ้าเขาจะฆ่าหนูคงตายคามือแน่...”

นิ่ง: “กลับบ้านมาหนูอาบน้ำนานที่สุดเท่าที่จำได้... หนูไม่กล้าบอกใครเพราะกลัวแม่เสียใจแล้วก็กลัวถูกฆ่าด้วย”

3.2 ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ทั้งสองพยายามที่จะลืมเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นเพราะหวังว่าจะทำให้ทุกอย่างดีขึ้น แต่ไม่เป็นไปอย่างที่คิดไว้ เอยังถูกเพื่อนของชายที่ข่มขืนเธอในตอนแรกกระทำรุนแรงกับเธอเช่นเดียวกัน และหลายครั้ง นิ่งมีปัญหาการตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์ แต่ทั้งสองเลือกที่จะไม่บอกให้ใครรู้เนื่องจากอัตมโนทัศน์ของทั้งสอง คือเหยื่อ คนที่ตกอยู่ในอันตราย และลูกที่จะทำให้แม่เสียใจ กล่าวคือเอจะถูกข่มขืนจากการข่มขู่ว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามจะนำความไปบอกแม่ของเธอและจะให้ชายคนแรกที่ทำกรข่มขืนเอมาจัดการ เธอได้สร้างภาพชายคนนั้นว่าเป็นปีศาจและฆาตกร และตนจะเป็นลูกที่ไม่ดี มีตราบาปจึงยินยอมที่จะไป

เอ: “ลุงคนที่สามเขาชู้หนู...ว่าจะไปฟ้องลุงคนแรกแล้วจะบอกแม่หนูกลัวมาก กลัวทั้งแม่ จะรู้แล้วเสียใจ ไม่รักหนู กลัวโดนฆ่าด้วย...”

นึ่งหลังจากที่ทราบว่าเป็นตัวเองตั้งครรรค์แล้ว นึ่งวิตกกังวลมากและไม่กล้าบอกแม่ นึ่งพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองห่าง โดยการกินยาขับเลือด นึ่งขัดบันได กระโดดเอากันกระแทกพื้น เนื่องจากไม่ต้องการมีบุตร และรู้สึกว่าเป็นตราบาปของตนเอง และตนเองจะทำให้แม่เสียใจ อับอาย

นึ่ง: “มันไม่ใช่ลูกหนู...ทำยังไงก็ไม่ออก...สงสารแต่แม่ที่ต้องมาอับอายเรื่องนี้เพราะหนูคนเดียว”

อัตมโนทัศน์ที่ทั้งสองสร้างขึ้น คือ เป็นเหยื่อ เป็นผู้รับกรรม คนที่จะทำให้แม่เสียใจ พฤติกรรมที่ทั้งสองเลือกทำ คือ การอดทน แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยไม่กล้าบอกแม่

3.3 ปัญหาได้รับการแก้ไข

เมื่อเด็กทั้งสองเลือกที่จะเผชิญปัญหาด้วยตนเองนั้น ทำให้ปัญหายิ่งรุนแรงมากขึ้น เณถูกล่วงละเมิดทางเพศจากชายสามคนโดยที่ทั้งสามเป็นเพื่อนกัน เณถูกข่มขู่และได้รับเงินเล็กน้อยบ้างจากทั้งสามเพื่อไม่ให้เณบอกกล่าวเรื่องนี้แก่ใคร นึ่งที่มีอายุครรรค์เริ่มมากขึ้น ทั้งสองมีอัตมโนทัศน์ของตนเองในทางลบมากขึ้น เริ่มซึมเศร้า โทษตัวเองและไม่รู้ว่าเริ่มเหมือนเด็กปกติ

เอ: “หนูต้องทนเรื่อยมา...ลุงเขาชู้หนูตลอด หนูรู้สึกว่าร่างกายหนูสกปรกมาก หนูร้องไห้เกือบทุกวัน”

นึ่ง: “ท้องโตขึ้นเรื่อยๆ ดีที่ไม่มีใครสังเกตเห็นเพราะหนูเป็นคนตัวใหญ่ แต่ก็คิดเหมือนกันว่าหนูมีตราบาปอยู่ในท้อง”

หลังจากที่ทั้งสองทนกับความรู้สึกผิดและปัญหาความรุนแรงต่างๆทำให้เริ่มมีอาการเศร้าซึม และเริ่มมีบุคคลที่สามล่วงรู้ บุคคลที่สามพยายามช่วยเหลือโดยการแจ้งแม่ของทั้งสองให้ทราบเพื่อทำการแก้ไขปัญหาโดยเร็วที่สุด กล่าวคือแม่ของเอทราบเรื่องจากการบอกของป้า และนึ่งครูที่โรงเรียนสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงจึงแจ้งให้แม่ของนึ่งทราบ

แม่ของเด็กทั้งสองได้พยายามแก้ไขปัญหาลูกทั้งสองคนอย่างดีที่สุด แม่ของเอพาเอเข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีและขอให้ทางสถานีตำรวจให้ที่พักที่ปลอดภัยกับเอ เนื่องจากที่พักของผู้กระทำผิดอยู่ที่เดียวกับตน ทางสถานีตำรวจจึงส่งเอให้เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน และแม่ของนึ่งที่พานึ่งไปทำแท้งแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากอายุครรรค์มากแล้ว แม่ของนึ่งจึงเข้ามาขอรับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน เพื่อเป็นที่พักจนกว่านึ่งจะคลอด

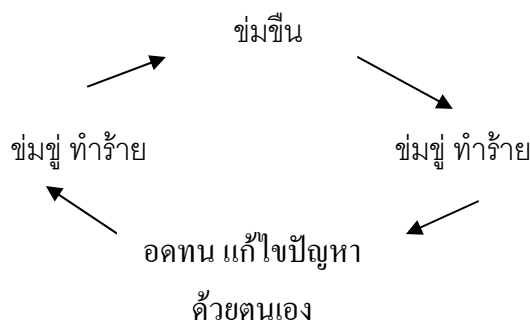
อย่างไรก็ตามถึงแม้จะได้รับความช่วยเหลือจากแม่ที่ทั้งสองรักอย่างที่สุดแล้วนั้น อัทมโนทัศน์ของทั้งสองดีขึ้นบ้าง แต่ยังมีอัทมโนทัศน์ทางลบอยู่ อัทมโนทัศน์ที่ทั้งสองสร้างขึ้น คือ ลูกที่แม่อยังรักยังห่วงใย หญิงที่มีตราบาป ลูกที่สร้างความลำบากให้แก่แม่

ตารางแสดงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ความรุนแรง อัทมโนทัศน์ และพฤติกรรม

สถานการณ์	อัทมโนทัศน์	พฤติกรรม
หลังจากถูกข่มขืน	ญ. เหี่ยว มีตราบาป ช. ปิศาจร้าย ฆาตกร	ไม่บอกใครและพยายามที่จะลืมไป
ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น	ญ. เหี่ยว เป็นผู้รับกรรม คนที่จะทำให้แม่เสียใจ ช. ปิศาจร้าย ฆาตกร ลูก ตราบาป	ซีมีเศร้า โทษตัวเอง ไม่รำเริงเหมือนเด็กปกติ พยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
ปัญหาได้รับการแก้ไข	ญ. ลูกที่แม่อยังรักยังห่วงใย หญิงที่มีตราบาป ลูกที่สร้างความลำบากให้แก่แม่	ยังคงมีภาพลบกับตนเอง โทษตัวเอง

วัฏจักรความรุนแรง

ในกรณีของเอะจะพบว่าหลังจากที่เอะถูกข่มขืนใจและถูกข่มขู่เอาชีวิตและจะนำเรื่องไปบอกแม่ เอะจึงเลือกที่จะไม่บอกใครให้รับรู้เรื่องราวของเธอ หลังจากนั้นเธอก็ถูกข่มขู่จากชายทั้งสามคนเพื่อกระทำการล่วงละเมิดทางเพศของเธอต่อไป และหลังจากนั้นก็ข่มขู่เอะทุกครั้ง นอกจากนี้การที่เอะยินยอม เนื่องจากเอะมีอัทมโนทัศน์ของตนเองว่าเป็นเหยื่อ ผู้รับกรรม และลูกที่จะทำให้แม่เสียใจ และชายที่ข่มขืนตนเป็นปิศาจ ฆาตกร เอะจึงยินยอมที่จะทนและเผชิญหน้ากับปัญหาเพียงลำพัง ทำให้เอะถูกล่วงละเมิดทางเพศมาเป็นระยะเวลาานาน

อัตมโนทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนก่อนเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินนั้น เป็นในทางลบ กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าคุณเอง เป็นหญิงที่ต้องขอใช้กรรมในอดีต คนที่กำลังจะถูกทำร้าย หญิงที่มีตราบาป และคนที่ต้องสู้ต่อชะตากรรมชีวิตเพื่อคนที่ตนเองรัก ได้แก่ บุตรและมารดา กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าบ้านพักฉุกเฉินจะเป็นสถานที่ที่สามารถเป็นที่พึ่งพิงแก่ตน และให้ความช่วยเหลือตนเองได้ จากคำแนะนำจากเพื่อน มารดา นักสังคมสงเคราะห์ และหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินกลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของตนเองขึ้น ดังนี้

การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงหลังจากเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน อันเกิดจากวิกฤตในชีวิตที่ต้องประสบ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตได้ ทำให้อัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงจากเดิมได้ สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนพลังกดดันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมักเกิดขึ้นโดยไม่มีเตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์นั้น อันเป็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในทางลดลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ

เมื่อสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน อัตมโนทัศน์มีการพัฒนา ดังนี้

1. **การบำบัดทางจิต** เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับความกดดันทางอารมณ์อย่างมาก ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ โดยช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองรวมทั้งสถานการณ์ที่ประสบอยู่ อันมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของบุคคลในทางที่ดีขึ้น ทำให้บุคคลไม่หวั่นกลัวต่อสถานการณ์

บ้านพักฉุกเฉินมีกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจให้แก่สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง คือ กลุ่มบำบัดและการทำแบบทดสอบและการให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา

1.1 **กิจกรรมกลุ่มบำบัด** (Therapy Group) โดยเจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมนี้เพื่อให้สมาชิกได้สะท้อนปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กลุ่มบำบัดได้ใช้การสื่อสารภายในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้เกิดการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาทางจิตใจ กลุ่มบำบัดมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. กลุ่มบำบัดเพื่อให้ความรู้ เพื่อให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มทักษะในการดำเนินชีวิตและการดูแลตนเอง ทั้งสุขภาพและการดำเนินชีวิต
2. กลุ่มเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูสภาพจิตใจ โดยสตรีที่เข้าร่วมสามารถระบายความเครียดที่สั่งสมไว้ และรับฟังปัญหาของสตรีอื่นที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยเช่นกัน

กลุ่มบำบัดส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งประเภทของการจัดกลุ่มตามประเภทของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือทั้ง 4 ประเภท ดังนี้ หญิงโสด แม่ลูกอ่อน หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และผู้ติดเชื้อ HIV โดยกลุ่มบำบัดแต่ละครั้งจะมีสมาชิกจำนวน 10 -15 คน โดยสตรีที่จะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ต้องเป็นผู้ที่มีสภาพจิตใจที่พร้อมก่อน เพื่อให้สามารถใช้วิธีการได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหา และแนะนำแนวทางในการใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการสื่อสารของกิจกรรมกลุ่มบำบัดเป็นการมุ่งให้สมาชิกสามารถฟื้นฟูจิตใจและปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ การสื่อสารในกิจกรรมกลุ่มบำบัดเจ้าหน้าที่ โดยนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ จะเป็นผู้นำ (Leader) ในการชี้แจงวัตถุประสงค์ การแจ้งกฎระเบียบในการสื่อสารให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดในช่วงต้นของการเริ่มทำกิจกรรม กติกาของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด มีดังนี้

1. ห้ามพูดนอกเรื่อง
2. ห้ามออกจากกลุ่มก่อนเวลา
3. พูดทีละคน
4. ต้องแสดงความเห็นทุกคน
5. ห้ามเถียงกัน

จากกฎทั้ง 5 ในช่วงต้นแสดงให้เห็นถึงข้อปฏิบัติแบบแผนในการสื่อสารของกลุ่มที่สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดโดยการนำของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้นำ (Leader) ในกระบวนการเป็นผู้นำการสื่อสารกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาทัศนคติแก่สตรีผู้เข้าร่วมการบำบัด โดยมีหน้าที่ ดังนี้

- กำหนดกฎระเบียบ (Establishing Procedures) นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาในฐานะผู้ดำเนินการกิจกรรมกลุ่มบำบัดจะเป็นทำการชี้แจงกฎระเบียบในการสื่อสารเพื่อให้การสื่อสารสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูจิตใจของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือได้ โดยควบคุมประเด็นในการสื่อสารให้มีขอบเขตเฉพาะที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่แจ้งในเบื้องต้น ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการสื่อสาร และไม่ให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมแย่งกันพูดเพื่อไม่ให้เกิดภาวะวุ่นวายในการสื่อสาร
- การขึ้นคำถาม (Raising Question) หากสมาชิกกลุ่มยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมกลุ่มบำบัดในประเด็นต่างๆ นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาที่เป็นผู้นำจะมีการพูดเพื่อให้สตรีเข้าใจในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนและพยายามสร้างจุดสนใจร่วมกันให้แก่สตรี และเมื่อสตรีสามารถสื่อสารกันภายในกลุ่มจนบรรลุจุดประสงค์ ทั้งนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้ที่ดำเนินการรวบรวมและประเมินผลข้อมูลให้แก่สตรีถึงผลลัพธ์ต่างๆที่ได้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูล
- การมองหาคำตอบ (Seeking Answer) เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ที่คอยควบคุมการสื่อสารให้อยู่ในขอบเขต และหากมีข้อโต้แย้งจากสตรีมากขึ้นเจ้าหน้าที่จะพยายามยุติข้อขัดแย้งอย่างนุ่มนวลและวางตัวเป็นกลาง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสามารถหาคำตอบได้
- การเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม-อารมณ์ (Social - Emotional Growth) วัตถุประสงค์ที่สำคัญในกิจกรรมกลุ่มบำบัด คือ การฟื้นฟูและยกระดับทางด้านจิตใจให้สตรีสามารถมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ การสร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกันเองของเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นการนั่งอยู่ในระดับเดียวกับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม การเลือกใช้คำพูดที่ไม่แสดงความเหนือกว่า ทำให้การเข้าร่วมกลุ่มบำบัดสามารถพัฒนาให้เกิดความร่วมมือร่วมกันในกลุ่มของสตรีมากขึ้น เนื่องจากสตรีจะมีการยอมรับและเข้าใจในกันและกันมากขึ้นนอกเหนือไปจากการยกระดับทางด้านจิตใจของสตรี

นอกจากนี้ลักษณะผู้นำ (Style of Leadership) ที่นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาใช้ในกลุ่มบำบัด คือ ผู้นำที่มีลักษณะแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) กล่าวคือเจ้าหน้าที่ทั้งสองจะมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ช่วยเหลือกลุ่มในการสื่อสารโดยจะวางตัวเป็นกลางต่อประเด็นต่างๆที่สตรีได้บอกเล่า และไม่เป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนข้อมูลของสตรี อย่างไรก็ตาม

นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ยังต้องมีการควบคุมให้การสื่อสารของสตรีดำเนินไปตามกฎระเบียบที่ได้กำหนดแบบแผนในการสื่อสาร

กิจกรรมกลุ่มบำบัดที่นำโดยผู้นำที่มีลักษณะแบบประชาธิปไตย ส่งผลให้กลุ่มมีการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผล กิจกรรมกลุ่มบำบัดจะทำให้สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงเข้าใจถึง ผลบวกและผลลบของสถานการณ์ความรุนแรงและการใช้ชีวิตประจำวันตั้งแต่เข้ารับความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง เนื่องจากนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์สนับสนุน เปิดโอกาสให้สตรีที่เข้าร่วมทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างเท่าเทียม และสร้างบรรยากาศของการสื่อสารให้มีความเป็นกันเอง

หลังจากเข้ากิจกรรมดังกล่าวแล้วสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจะมีอัตมโนทัศน์ของตนเองในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในสภาพปัญหาและปรับตัว เนื่องจากเกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันทำให้ สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงไม่รู้สึกว่าตนเองมีปัญหาเพียงลำพัง ยังมีปัญหาต่างๆอีกมาก อัตมโนทัศน์ คือหญิงที่ได้รับความช่วยเหลือและไม่ได้อยู่เพียงลำพัง

สา : “เพิ่งไปเข้ากลุ่มมา รู้สึกดีขึ้นมากเข้ากับเพื่อนที่อยู่ด้วยกัน แล้วก็รู้ด้วยว่าทุกคนก็ต่างมีปัญหาแล้วแต่ว่าจะจัดการกับมันได้แค่ไหน...”

การแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละคนนั้น ทำให้ความสัมพันธ์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงสนิทกันมากขึ้น เพราะต่างแลกเปลี่ยนและยอมรับในอัตมโนทัศน์ซึ่งกันและกัน โดยที่เป็นการพัฒนาทางด้านสังคม – อารมณ์ (Social - Emotional Growth) ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง

1.2 การให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตย่ำแย่ มีการนับถือและความภาคภูมิใจในตนเองที่ต่ำ ทำให้บางครั้งมีผลต่อการปรับตัว การเข้ารับกิจกรรมต่างๆ และการสื่อสารกับสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันไม่ดีนัก เช่น สาที่ได้รับความบอบช้ำทางร่างกายและจิตใจมาก เมื่อสาได้รับความช่วยเหลือได้พยายามขอความช่วยเหลือจากพี่สาวที่ตนเองรักมาก แต่ถูกปฏิเสธและด่าทอ ทำให้อัตมโนทัศน์ของสา คือหญิงที่ไม่เหลือใคร ไร้ค่า สามีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย โดยจะกระโดดลงจากอาคารของบ้านพักพร้อมลูก แต่ได้ถูกห้ามไว้อย่างทันท่วงที หลังจากนั้นสาต้องเข้ารับการบำบัดทางจิตวิทยาจากนักจิตวิทยา และเพชรที่ไม่สามารถยอมรับกับสภาพปัญหาของตนเองได้ ยังปรับสภาพความเป็นอยู่ทีลำบากไม่ได้ เพชรจึงมี

พฤติกรรมที่ไม่สามารถเข้ากับสังคมของบ้านพักฉุกเฉินได้ เพชรไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆของบ้านพัก ทำตนเหนือกว่าผู้เดือดร้อนคนอื่น เข้ามาทำการสั่งสอนเจ้าหน้าที่และไม่เปิดใจรับการเข้ากลุ่มบำบัด

นักจิตวิทยาจะทำแบบทดสอบตรวจสอบสภาพจิตใจ รับฟังปัญหาและให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัว ผลจากการทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาจะสามารถให้รายละเอียดของความรู้สึกของผู้เดือดร้อนต่อปัญหาตนเอง จุดมุ่งหมายและเหตุจูงใจในการเข้ารับความช่วยเหลือ สภาพจิตใจ ลักษณะของอารมณ์ ความคิด การรับรู้ตนเองและบุคคลรอบข้าง หลังจากที่นักจิตวิทยาทราบผลการตรวจสอบสภาพทางจิตใจแล้วจะดำเนินการช่วยเหลือ

นอกจากนี้การให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยายังมีรูปแบบของการให้คำปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการโดยผู้เดือดร้อนจะเข้ามาปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่อยู่เเวในเวลาดึก เนื่องจากมีความเป็นส่วนตัวและได้รับการสนใจมากกว่าการทำกลุ่มบำบัด

หลังจากที่ผ่านการให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาแล้ว สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีการสร้างอัตมโนทัศน์ที่ดีขึ้น เนื่องจากรู้สึกว่ามีคนที่จะรับฟังปัญหาของตนและปัญหาจะได้รับการแก้ไข

สา : “เรามีอะไรก็ไปคุยกับเจ้าหน้าที่ได้เลย...เขาพร้อมจะเข้าใจเราและมีทางออกของปัญหาให้เสมอ”

น้อย : “ไม่สบายใจอะไรเขาก็ช่วยรับฟังเรา ช่วยเหลือเราทุกอย่าง”

2. โครงการฝึกอาชีพ

นอกจากบ้านพักฉุกเฉินจะให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายและจิตใจแล้ว ยังเสริมสร้างทักษะความรู้ความสามารถให้แก่สตรีให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้

โครงการฝึกอาชีพ สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักเมื่อมีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจแล้ว จะเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพเพื่อให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถไปใช้หาเลี้ยงชีพได้เมื่อพ้นจากความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินแล้ว โครงการฝึกอาชีพทำให้สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น มองตนเองว่าเป็นผู้ที่ยังมีศักยภาพความสามารถในการทำงาน และยังมีคุณค่าอยู่

นา : “ตอนนี้พี่ฝึกปักผ้าอยู่ พี่จะได้มีความรู้ออกไปทำงานได้เพิ่มอีกอย่างหนึ่ง ลูกจะได้ไม่ลำบากอีกอย่างพี่จะได้ไม่มานั่งคิดฟุ้งซ่าน มานั่งโทษชะตาตนเอง”

สา : “ทำงานที่ตีกลางมา ได้เงินตั้ง 60 บาท ดีใจที่สุด อย่างน้อยๆน้องมุกจะได้มีเงินค่าขนมเพิ่ม”

ไก่อ : “ถ้าลูกไม่ติดพี่แล้ว พี่จะเข้าฝึกอาชีพ จะได้มีความรู้ออกไปทำงานเลี้ยงลูกได้”

นิง : “ฝึกปักผ้าอยู่ สนุกดีคะ หนูจะได้ไม่อยู่ว่างเฉยๆ”

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเมื่อฝึกอบรมอาชีพแล้ว พวกเธอจะมีความภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์ที่พวกเธอทำขึ้น พวกเธอมักมีน้ำเสียงและสีหน้า เมื่อกล่าวถึงผลงานของตนเองอย่างชื่นชมและมีความสุขอยู่เสมอ พวกเธอคาดหวังว่าเมื่อพวกเธอพ้นจากความช่วยเหลือของบ้านพักฉุกเฉินจะนำวิชาชีพดังกล่าวไปประกอบอาชีพ ได้

สา : “ตุ๊กตาเครื่องหอมที่เอาไปให้พวกที่มาแสดงให้เราดู พี่เป็นคนทำเองนะ น่ารักใช้ไหมล่ะ”

น้อย : “ผ้าที่ปักสวยไหมคะ ทำยากมาเลย...ออกไปปักลายนี้คงได้ราคาดีแน่”

ไก่อ : “ถ้าฝึกจนวัดได้ ออกไปคงได้เงินดีแน่เลย ตอนนี้เขาฮิตกันนะ”

กิจกรรมของโครงการฝึกอาชีพจึงเป็นเสมือน “สื่อ” (Medium) ที่ทำให้สตรีสามารถมีการสื่อสารภายในตนเอง (Intrapersonal Communication) ที่ทำให้สตรีสามารถเข้าใจและรู้จักตนเองได้มากขึ้นว่าตนมีความสามารถทางด้านใด ทำให้สตรีสามารถตระหนักถึงศักยภาพของตนเองว่าตนเองยังคงมีคุณค่า สามารถพัฒนาอัตมโนทัศน์และมีความภาคภูมิใจในตนเอง

3. การใช้ชีวิตประจำวันในบ้านพักฉุกเฉิน

เมื่อสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันแล้ว การมีปฏิสัมพันธ์ของพวกเธอในกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันตั้งแต่ตื่นนอน ออกกำลังกาย ฝึกอาชีพ เวลาว่าง รับประทานอาหาร และเวลาก่อนเข้านอน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก อัตมโนทัศน์ของพวกเธอ ทำให้เกิดการยอมรับในอัตมโนทัศน์ของกันและกันจนนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์

นิง : “อยู่ที่นี่หนูรู้สึกว่ามีคนไม่ได้คนเดียว มีคนที่เหมือนหนู แยกว่าหนูมากมาย หนูคิดว่า จะขอแม่ย้ายมาอยู่ที่นี่ แล้วเรียนที่โรงเรียนข้างๆหลังจากหนูคลอด เพื่อนที่นี่ดีกับหนู มากเลย”

นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนปัญหาของกันและกัน ทำให้ทัศนคติของสตรีที่ได้รับความ ช่วยเหลือเป็นไปในทางที่ดีขึ้น และคิดว่าตนเองไม่ใช่คนที่มีปัญหาถูกระทำรุนแรงเพียงลำพัง

ไก่ : “ฟังเรื่องของคุณแล้ว ก็มานั่งคิดว่ายังมีคนที่มีปัญหามากกว่าเรา เขายังผ่านมาได้ น้อยกว่าเรากลับมานั่งฟูมฟาย”

ทัศนคติที่สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงมีหลังจากได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน เป็นไปในทางที่ดีมากขึ้น จากเดิมที่คิดว่าตนเองเป็นหญิงที่มีชะตาชีวิตที่โหดร้าย มีตราบาปติดตัว เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันแล้วทำให้เปลี่ยนเป็นความรู้สึกที่ตน ไม่ได้เป็นผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงแต่ลำพัง นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆของบ้านพักฉุกเฉินทั้งกิจกรรมกลุ่ม บำบัด การให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา โครงการฝึกอาชีพ ทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีทัศนคติที่พัฒนาดีขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองและคิด ว่าตนเองยังเป็นคนที่มีความสามารถในการทำงาน และมีความหวังที่จะมีชีวิตต่อไป

อย่างไรก็ตามเมื่อสตรีมีทัศนคติที่พัฒนาดีขึ้นแล้ว พวกเธอจะมีความต้องการพ้นจาก ความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินและมองว่าการที่อยู่ในบ้านพักนั้นเป็นการอยู่อย่างไร้ประโยชน์ พวกเธอจะมีวิธีการต่างๆในการดิ้นรนเพื่อกลับออกมาใช้ชีวิตในสังคม

ไก่ : “พี่อยากหายโง่ๆ จะได้ออกมาทำมาหากินไม่อยากจะนอนๆ ไปวันๆ พี่ดีขึ้นมากแล้ว อยากรับกลับไปทำงานเลี้ยงลูก... พี่ว่าจะโทรหาให้อามารับ”

น้อย : “พี่จะกลับไปหาแฟน เพราะเขาสัญญาว่าจะกลับตัวพี่อยากกลับบ้านแล้ว แต่ต้อง รอคลอดก่อน”

เพชร : “ยังอยู่ที่นี่เหมือนระดับในชีวิตมันจมลงนะคะคุณน้อง พี่อยากได้เงินซักก้อนจะได้ ออกไปทำอะไรต่อมิอะไรได้”

การได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินของสตรีนั้น เมื่อผ่านมาระยะหนึ่งจนสตรี สามารถฟื้นฟูทางด้านจิตใจและร่างกาย กล่าวคือร่างกายที่บอบช้ำจากการถูกทำร้ายหรือคลอด บุตรและพักผ่อนจนเป็นปกติ และจากการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูและให้กำลังใจแก่สตรีทำให้อัตมโนทัศน์มี

การพัฒนาในด้านบวกมีการยอมรับในตนเองว่าเป็นผู้ที่ศักยภาพและความสามารถ สตรีมีความเชื่อที่ว่าตนเองสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติและเป็นอิสระกว่า การเข้าพักอาศัยที่บ้านพักฉุกเฉินที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบมากมาย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ มีกระบวนการสื่อสารอย่างไรกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักตั้งแต่แรกเข้าจนถึงการใช้ชีวิตประจำวัน

เพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือกับบุคคลที่อยู่ในบ้านพักฉุกเฉินผู้วิจัยขอเสนอข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภาพรวมของการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินตั้งแต่แรกเข้าจนถึงการได้รับความช่วยเหลือ

ส่วนที่ 2 การสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนเองและ และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก ในสถานการณ์ที่สำคัญต่างๆในการใช้ชีวิต ณ บ้านพักฉุกเฉิน

ส่วนที่ 1 ภาพรวมของการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินตั้งแต่แรกเข้าจนถึงการได้รับความช่วยเหลือ

ผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือจะต้องเข้าห้องแรกรับ เป็นห้องที่มีขีดและไม่มีใครสามารถรบกวนได้ มีเพียงแต่นักสังคมสงเคราะห์เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เดือดร้อนเล่าเรื่องราวของตนได้อย่างสะดวกใจ โดย นักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้ที่สอบถามประวัติส่วนตัวและปัญหาที่ได้เผชิญมา โดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยไม่เป็นการฟุ้งเฟ้อผู้เดือดร้อน และนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าผู้เดือดร้อนจะสามารถเข้าพักได้หรือไม่ กรณีที่ไม่สามารถให้เข้าพักได้ ได้แก่ ติดเชื้อ HIV ระยะเวลาที่ยาว เคยได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมาแล้ว 3 ครั้ง ประเด็นปัญหาที่ผู้เดือดร้อนเผชิญมายังจะสามารถมีทางออกที่ดีกว่าได้ และผู้เดือดร้อนมีอาการป่วยทางจิตมาก ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์จะให้คำปรึกษาและติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป

อย่างไรก็ตามประวัติและปัญหานั้นในช่วงแรกผู้เดือดร้อนอาจจะไม่เปิดเผยความจริงหรือไม่อยู่ในสภาพที่จะสามารถเล่าเรื่องราวได้มากนัก จึงอาจจะต้องอาศัยการพูดคุยต่อไปหลังจากที่สภาพจิตใจของผู้เดือดร้อนดีขึ้น และนำข้อมูลมาบันทึกเป็นแฟ้มประวัติของผู้เดือดร้อน และแยกแฟ้มประวัติของผู้เดือดร้อนออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ แม่ลูกอ่อน หญิงโสด หญิงตั้งครรภ์ ผู้ติดเชื้อ เด็กที่เข้าโครงการบ้านเด็ก และนักเรียน เพื่อสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และวางแผนช่วยเหลือผู้เดือดร้อนต่อไป

หลังจากที่สอบถามเรื่องราวจากผู้เดือดร้อนแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะตรวจสอบสิ่งของทรัพย์สินและเอกสารต่างๆ ที่ผู้เดือดร้อนนำติดตัวมาด้วย และจดบันทึกไว้ สิ่งของใดที่ไม่สามารถนำติดตัวได้ เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องประดับมีค่า สัตว์เลี้ยง เงินจำนวนมาก เป็นต้น จำเป็นที่จะต้องฝากกับนักสังคมสงเคราะห์ให้จัดเก็บให้ก่อน และแจ้งกฎระเบียบของทางบ้านพักให้ทราบ กฎระเบียบของบ้านพักฉุกเฉิน มีดังนี้

กฎระเบียบของผู้เดือดร้อน

1. ผู้เดือดร้อนที่ขอทำธุระนอกบ้านพัก ขอให้กลับมาให้ตรงเวลาที่ขอ หากฝ่าฝืน 3 ครั้ง จะพ้นจากการได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก2.
2. ผู้เดือดร้อนจะได้รับความช่วยเหลือไม่เกิน 2 ครั้ง หากเข้ามาขอรับความช่วยเหลืออีก จะทำการส่งประชาสัมพันธ์ หรือกลับภูมิลำเนา
3. ผู้เดือดร้อนที่ผู้ปกครองมาฝาก เพื่อดำเนินการใดๆ พักได้ไม่เกิน 2 อาทิตย์
4. ผู้เดือดร้อนที่ทำงานนอกบ้านพัก พักได้เพียง 30 วัน โดยต้องปฏิบัติตามกฎ หากฝ่าฝืนจะพ้นจากความช่วยเหลือ
5. แม่ลูกอ่อน ฝากเลี้ยงบุตรได้ที่ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เวลา 9.00 น. – 13.30 น.
6. ผู้เดือดร้อนสามารถฝากครรภ์ได้ที่ โรงพยาบาลภูมิพล โดยต้องเข้าโครงการ 30 บาท
7. เข้าทุกวัน อังคารและพุธ ผู้เดือดร้อนต้องประชุมกับแม่บ้านก่อนไปฝึกอาชีพที่ตึกหน้า เวลา 8.15 น. - 9.10 น.
8. การออกไปซื้อของที่ตลาด จันทร์-ศุกร์ 16.00 น.

ระเบียบการกลับภูมิลำเนาของผู้เดือดร้อน

1. ไปทำบัตรประชาชน หรือดำเนินเรื่องเอกสารเพื่อไปใช้ติดต่อกงาน
2. กลับสู่ครอบครัว มารดาสามี ญาติ
3. นักสังคมสงเคราะห์ อนุมัติเงินค่าเดินทางได้ไม่เกิน 200 บาท
4. นักสังคมสงเคราะห์ ต้องดำเนินการจัดซื้อตั๋วทุกครั้ง ไม่ให้เงินเด็ดขาด

กฎระเบียบของผู้ติดเชื้อ HIV

1. ผู้ป่วยต้องตรวจสุขภาพจากโรงพยาบาลบำราศนราดูรก่อน
 2. กรณีที่มีญาติ อนุญาติให้ญาติมาเยี่ยมได้ เดือนละ 2-3 ครั้ง
 3. กรณีที่ผู้ป่วยมีอาการป่วยหนักถึงขั้นไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผู้ป่วยต้องยินยอมให้นักสังคมสงฆ์ไปเยี่ยม
 4. ผู้ป่วยที่เข้าพักที่บ้านพักฉุกเฉิน ต้องปฏิบัติตามกฎของบ้านพักทุกกรณี เช่น การเข้ากลุ่มบำบัด การให้ความรู้ หรือกิจกรรมที่ทางบ้านพักจัดให้ ถ้าผู้ป่วยปฏิเสธ นักสังคมสงฆ์จะพิจารณาเป็นรายๆ และมีสิทธิ์ที่จะนำส่งไปที่ยื่น หรือไปเยี่ยมบ้าน
 5. ห้ามผู้ป่วยดื่มเหล้าหรือ สูบบุหรี่
 6. ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท หรือขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายผู้อื่น พุดจาหยาบค้าย ต้องรักษาความสงบเวลาอยู่ร่วมกัน
 7. เวลาซื้อของภายในสมาคมฯ เวลา 13.30 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 17.30 น. เท่านั้นและต้องแจ้งให้ทางนักสังคมสงฆ์ ทราบ และต้องแต่งกายให้เรียบร้อย เวลาซื้อของนอกสถานที่ 16.00 น. - 17.00 น. เท่านั้น หากฝ่าฝืนทำผิดกฎ ไม่เชื่อฟังจะถูกตอออกจากสถานที่ หนึ่งอาทิตย์
 8. ถ้าหากพบว่าผู้ป่วยทำผิดกฎไม่เชื่อฟัง ฝ่าฝืนกฎของบ้านพัก 3 ครั้ง ทางบ้านพักจะดำเนินการ ดังนี้ ติดต่อบุคลากรรับ ติดต่อบุคลากรสงเคราะห์อื่น
 9. ช่วยกันรักษาความสะอาด เติง ห้องพัก และบริเวณที่พักให้เรียบร้อยจะมีแม่บ้านและเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบทุกสัปดาห์
 10. ออกกำลังกายทุกวัน ตามเวลาที่กำหนด
 11. ประหยัดน้ำ และไฟฟ้า
 12. เวลาเปิดโทรทัศน์
จันทร์-ศุกร์ 18.00 น. - 19.00 น.
เสาร์-อาทิตย์ 8.30 น. - 11.30 น. / 15.00 น. - 17.00 น. / 20.30 น. - 22.30 น.
- ผู้เดือดร้อนจะได้เข้าพักในบ้านพักฉุกเฉิน โดยแม่บ้านจะพาเข้าไปในห้องที่ว่างอยู่ และจะให้สิ่งของส่วนตัวไว้ใช้ เช่น ถังน้ำ ชันน้ำ สบู่ ยาสีฟัน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เดือดร้อนจะถูกกำหนดเวรในการช่วยงานทั่วไปของบ้านพักฉุกเฉิน เช่น เวรทำอาหาร เวรล้างจานล้างหม้อ ช่วยงานที่ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เวรดูพื้นที่บริเวณที่พัก เป็นต้น
- กิจวัตรประจำวันของบ้านพักฉุกเฉินมีดังนี้
- 5.00 น. เจ้าหน้าที่เวรออกมาสั่งกระดิ่ง เพื่อปลุกทุกคนในบ้านพักตื่นมาออกกำลังกาย

- 6.00 น. - 6.30 น. ประชุมตอนเช้า ทุกคนในบ้านพักตั้งมาประชุม ณ ลานอเนกประสงค์ โดยหัวหน้าแม่บ้านจะเป็นประธานในการประชุม โดยจะแจ้งเรื่องต่างๆ ที่ควรปรับปรุงในการร่วมอยู่อาศัยในบ้านพัก เช่น เรื่องความสะอาดของการใช้ห้องน้ำ ความคับข้องใจในการอยู่ร่วมกัน
- 6.30 น. - 7.00 น. รับประทานทานอาหารเช้า ผู้เดือดร้อนรับประทานที่บริเวณลานอเนกประสงค์ ผู้ป่วยรับประทานที่หน้าที่พักของตน
- 7.00 น. - 7.30 น. ผู้เดือดร้อนที่เป็นนักเรียนเตรียมตัวเพื่อไปโรงเรียน ผู้เดือดร้อนที่ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลต่างๆ เตรียมตัวเพื่อไปโรงพยาบาล
- 7.30 น. - 11.30 น. ผู้เดือดร้อนทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ทำงานตามที่เวรกำหนดไว้ ทำงานเล็กน้อย ซักผ้า เลี้ยงลูก ฝึกอาชีพ นั่งเล่น และหากมีกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ผู้เดือดร้อนจะเข้าร่วมตามที่ถูกกำหนดไว้
- 9.00 น. เวลาปิดห้องพัก หากผู้เดือดร้อนต้องการเปิดห้องพักก่อนเวลาเปิดจะต้องมาขอกุญแจกับเจ้าหน้าที่
- 11.30 น. - 13.00 น. ผู้ป่วยถือรับประทานอาหารกลางวัน โดยถาดอาหารมารับอาหารบริเวณโรงครัว
- 12.00 น. - 13.00 น. เจ้าหน้าที่ออกมาตีกระดิ่ง เรียกผู้เดือดร้อนให้รับประทานอาหารกลางวัน (หากไม่มีสัญญาณสั่นกระดิ่งจะไม่สามารถเริ่มรับประทานอาหารได้)
- 13.00 น. - 16.00 น. ผู้เดือดร้อนทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ทำงานตามที่เวรกำหนดไว้ ทำงานเล็กน้อย ซักผ้า เลี้ยงลูก ฝึกอาชีพ นั่งเล่น และหากมีกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ผู้เดือดร้อนจะเข้าร่วมตามที่ถูกกำหนดไว้
- 15.00 น. - 16.00 น. เด็กที่เข้ารับความช่วยเหลือกลับมาจากโรงเรียน และเมื่อกลับมาแล้วต้องเซ็นชื่อเวลากลับ และหากกลับช้าจะต้องระบุว่าเพราะเหตุใด
- 16.00 น. เวลาเปิดห้องพัก
- 16.30 น. ผู้เดือดร้อนสามารถเบิกเงินเพื่อไปซื้อของที่ Coffee Shop ที่ตึกอาคารวิเทรณฯ (เงินจำนวนที่เบิกประมาณ 10-20 บาท)
- 17.30 น. - 18.00 น. รับประทานอาหารเย็น (เจ้าหน้าที่เวรสั่นกระดิ่ง)
- 18.30 น. - 19.00 น. ประชุมตอนเย็น ณ ลานอเนกประสงค์ เจ้าหน้าที่ที่อยู่เฝ้าเวรในแต่ละวันจะเป็นประธานในการประชุม โดยผู้เดือดร้อนทุกคนในบ้านพักจะต้องเข้าประชุมทุกคน เรื่องที่ประชุมเป็นการแจ้งให้ผู้เดือดร้อนทราบว่าวันรุ่งขึ้นจะมีกิจกรรมพิเศษใดบ้าง เช่น ผู้เดือดร้อนคนใดจะต้องไปพบแพทย์ในวันรุ่งขึ้นบ้าง เวลาเท่าใดเพื่อที่ผู้เดือดร้อนจะได้เตรียมตัว หากมีกิจกรรม

กลุ่มจะแจ้งให้ทราบว่า มีกิจกรรมใดบ้างและใครจะเป็นผู้เข้าร่วม นอกจากนี้เรื่องของข้อปฏิบัติต่างๆที่ผู้เดือดร้อนไม่ปฏิบัติตามจะถูกตักเตือน

19.00 น. เป็นต้นไป เข้าห้องพัก เป็นเวลาที่ผู้เดือดร้อนพักผ่อน ดูโทรทัศน์ ทานอาหารว่าง ตอนค่ำที่ซื้อมา บางครั้งผู้เดือดร้อนจะมาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่เวรที่พัก

ระเบียบในการขอพ้นจากความช่วยเหลือ

ผู้เดือดร้อนที่มีความต้องการขอพ้นจากความช่วยเหลือจะต้องมีการแจ้งกับนักสังคมสงเคราะห์ถึงเหตุผลและที่ที่จะไปอยู่ พร้อมทั้งการวางแผนในอนาคตเมื่อพ้นจากการให้ความช่วยเหลือของบ้านพักแล้วจะประกอบอาชีพใด เจ้าหน้าที่จะให้คำปรึกษาและการแนะแนวทาง

หากผู้เดือดร้อนยังไม่พร้อมที่จะพ้นจากความช่วยเหลือ จะต้องเตรียมความพร้อมก่อน โดยเจ้าหน้าที่อาจจะต้องไปที่บ้านของผู้เดือดร้อนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ญาติของผู้เดือดร้อนที่จะเข้าไปอาศัยอยู่ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เช่น ในกรณีของผู้ติดเชื้อ HIV และเมื่อผู้เดือดร้อนมีความเหมาะสมแล้วก็จะสามารถพ้นจากความช่วยเหลือได้

เมื่อผู้เดือดร้อนถึงวันที่จะเดินทางออก (ผู้เดือดร้อนมีศัพท์เฉพาะว่า Check Out) จะต้องพาผู้ที่มารับไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง สามีเข้ามาพบนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อคุยรายละเอียดของสภาพจิตใจและร่างกายของผู้เดือดร้อน เพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าไปใช้ชีวิตประจำวันนอกบ้านพัก และตรวจสอบสิ่งของก่อนไป

การติดตามผล

การสื่อสารของเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามผล เจ้าหน้าที่จะขอที่อยู่ของผู้เดือดร้อนไว้เพื่อดำเนินการติดตามผล โดยอาจจะโทรศัพท์ เขียนจดหมาย และติดตามไปยังที่พักอาศัย (มีศัพท์เฉพาะในการติดตามผลเช่นนี้ว่า “เยี่ยมบ้าน”) ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะถูกบันทึกไว้ในแฟ้มประวัติเพื่อจะใช้ในการวิเคราะห์เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

ส่วนที่ 2 การสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักในสถานการณ์ที่สำคัญต่างๆในการใช้ชีวิต ณ บ้านพักฉุกเฉิน

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะถูกแบ่งประเภทจากบ้านพักฉุกเฉินทั้งสิ้น 5 ประเภท ได้แก่ หญิงโสด หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ แม่ลูกอ่อน ผู้ติดเชื้อ HIV และนักเรียน ซึ่งการสื่อสารของสตรีทั้ง 5 ประเภทนี้มีความแตกต่างกัน หน่วยในการวิเคราะห์สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินจึงต้องแยกย่อยไปตามประเภทของสตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้สถานการณ์ในการสื่อสารที่สำคัญที่เกิดขึ้นในบ้านพักฉุกเฉินเป็นปัจจัยหลักในการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารต่างๆของสตรีทั้งกับ เจ้าหน้าที่ สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันและบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือ

ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่
2. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน
3. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน
4. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับบุตรของตนเองและสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการแยกประเด็นในการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือตามลักษณะของสถานการณ์ที่สำคัญที่มีผลต่อลักษณะการสื่อสารของสตรี ตั้งแต่ช่วงแรกได้รับความช่วยเหลือ การเข้าถึงความสัมพันธ์ การพัฒนาความสัมพันธ์ การเข้ากลุ่มบำบัด

1. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่

1.1 แรกได้รับความช่วยเหลือ

เมื่อแรกได้รับความช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจะต้องเข้ามาয়ห้องแรกรับการสื่อสารของเจ้าหน้าที่กับสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง เจ้าหน้าที่ได้ใช้การสื่อสารสอบถามภูมิหลังของผู้เดือดร้อน

การสื่อสารให้ช่วงแรกเข้านี้ นักสังคมสงเคราะห์จะซักถามภูมิหลัง ความเดือดร้อนของผู้เดือดร้อนเป็นการเบื้องต้น เช่นการสอบถามถึงครอบครัวเดิม ภูมิลำเนา สถานะทางครอบครัว สถานภาพสมรส สภาพปัญหาที่ได้เผชิญมาเป็นต้น นักสังคมสงเคราะห์จะไม่ซักไ้มากนัก เนื่องจากทราบว่าสตรีที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือมีสภาพบอบช้ำทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือไม่สามารถมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ในการเล่าเรื่องราวและสร้างความเข้าใจมากนัก การสื่อสารของนักสังคมสงเคราะห์จึงมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือ รักษาทางใจและการพูดปลอบใจ โดยนักสังคมสงเคราะห์จึงใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้สามารถทราบถึงข้อมูลของผู้เดือดร้อนได้มากที่สุด โดยยึดหลักผู้เดือดร้อนเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือ

รูปแบบการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่จะมีการสื่อสารเพื่อให้สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับการช่วยเหลือมีความสบายใจและไม่กังวลใจในช่วงแรกของการเข้ารับการช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่จึงมีรูปแบบการสื่อสารดังนี้

1.1.1 การสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจ

“นักสังคมสงเคราะห์มีหน้าที่ที่จะเชื่อใจเขา ถึงแม้จะทราบว่าในการให้ข้อมูลในครั้งแรกจะไม่ใช่จริงนัก แต่ต้องอาศัยความอดทน...”

(ณัฐิยา ศรีแก้ว 14 ธันวาคม 2546)

“ผู้หญิงมีปัญหาเยอะแล้ว ปัญหาของพวกเขาคือปัญหาที่ยากแก่ความเข้าใจ ถึงจะทำกาพูดคุ้ยังไงก็ ผู้เดือดร้อนก็ไม่สามารถถ่ายทอดปัญหาของเขาได้หมด เราต้องอดทนที่จะรอจนกว่าเมื่อเขาพร้อมที่จะเล่า”

(ณัฐิยา ศรีแก้ว 11 ธันวาคม 2546)

นักสังคมสงเคราะห์ทุกคนจะสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้เดือดร้อน ในการสอบถามประวัติเบื้องต้น โดยการใช้คำพูดแทนตนเองว่า “พี่” และเรียกผู้เดือดร้อนโดยใช้คำแทนว่า “น้อง” “หนู” “ป้า” เป็นต้น คำถามที่ใช้ถามนั้นจะเป็นคำถามกว้างๆ ไม่เป็นการใช้คำที่รุนแรง หรือขุดคุ้ยประวัติของผู้เดือดร้อนมากนัก เช่น “สภาพครอบครัวก่อนมาที่นี่เป็นยังไง” “มีปัญหาอะไรมา” หากสตรีที่

เข้าขอรับความช่วยเหลือไม่เต็มใจที่จะตอบหรือเล่าเรื่องราวที่ไม่สมเหตุสมผลกับความเป็นจริง นักสังคมสงเคราะห์จะไม่ทำการโต้แย้งใดๆ

นักจิตวิทยา : “เรามีหน้าที่เชื่อเขา เพราะเขาต้องการใครสักคนที่จะเข้าใจเขา”

(จิตรา นวลละของ 25 ธันวาคม 2546)

อวัจนภาษาที่นักสังคมสงเคราะห์ใช้นั้นจะมีตั้งแต่ การสบตา สีหน้าที่แสดงถึงความเข้าใจ และเห็นใจ การจับไหล่ และแสดงสีหน้ารู้สึกไปกับเรื่องราวต่างๆของผู้เดือดร้อน ซึ่งสามารถสร้างความไว้วางใจได้ เนื่องจากการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในตัวตนและอัตมโนทัศน์ของผู้เดือดร้อน

1.1.2 การสื่อสารเพื่อควบคุมให้ผู้เดือดร้อนสามารถอยู่ร่วมกันได้

นักสังคมสงเคราะห์จะแจ้งกฎต่างๆ ตารางเวลาในแต่ละวัน และกฎเฉพาะของผู้เดือดร้อนแต่ละประเภทให้แก่ผู้เดือดร้อนทราบเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เดือดร้อนปฏิบัติอันจะสร้างให้เกิดการอยู่ร่วมกันที่ดีได้ โดยการสื่อสารนั้นจะไม่ใช่การแสดงถึงการบีบบังคับให้แก่ผู้เดือดร้อน

นอกจากนี้ นักสังคมจะสร้างความเข้าใจกับผู้เดือดร้อนว่าการเข้ามาอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินไม่ว่าจะยากดีมีจนเช่นไร มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน และเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบสิ่งของและทำบันทึกไว้ ส่วนของมีค่า เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ สร้อย แหวน เงิน เจ้าหน้าที่จะขอเก็บไว้

จากการรูปแบบการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ โดยยึดหลักผู้เดือดร้อนเป็นศูนย์กลาง ได้สร้างความไว้วางใจให้แก่สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือดังกล่าว ส่งผลให้การสื่อสารของสตรีในช่วงแรก เข้ากับเจ้าหน้าที่มีดังนี้

1.1.3 ไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก

ไม่ว่าจะเป็นสตรีที่ประสบปัญหาประเภทใดก็ตามจะมีการสื่อสารในลักษณะของการไม่ยินดีที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก ทำให้การเล่าเรื่องราวของพวกเขาก็จืดจาง น้ำเสียงที่เล่าจะเป็นน้ำเสียงที่แผ่วเบา ไม่กล้าสบตากับนักสังคมสงเคราะห์เท่าใดนัก และนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้เริ่มบทสนทนาทุกครั้งโดยอยู่ในลักษณะของการถามและตอบ

อย่างไรก็ตามการตอบปัญหาและการเล่าเรื่องราวของผู้เดือดร้อนนั้นขึ้นอยู่กับว่าสตรีที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือนั้นมีบุคลิกลักษณะเช่นใด มีอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองเป็นเช่นไร และเคยเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมาก่อนหรือไม่ กล่าวคือหากเป็นผู้ที่มีบุคคลเปิดเผย (Openness) จะมีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ในลักษณะที่จะเล่าเรื่องราวของตนเองมากกว่า หาก

เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการช่วยเหลือมาก่อนจะมีรูปแบบของการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่อย่างเป็นทางการเป็นกันเองมากกว่าสตรีที่เพิ่งเข้ารับการช่วยเหลือ

นักสังคมสงเคราะห์ : มีปัญหาอะไรมาคะ

น้อย(เคยเข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน) : เหมือนเดิมเลยคะ มันได้หนูออกจากบ้านอีกแล้ว สงสัยจะอยู่กันไม่ได้จริงๆ”

นักสังคมสงเคราะห์ : ปัญหาของพี่ที่ผ่านมาเป็นยังไงบ้างคะ

เพชร (เป็นครั้งแรกที่เข้ารับการช่วยเหลือ) : ก็ไม่มีอะไรมาคะ ก็แค่ถูกโกงเงินแค่นั้น ทำให้ไม่สามารถกลับไปอังกฤษได้”

นอกจากนี้สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่มีบุตรเข้ามาขอรับความช่วยเหลือนั้นจะเป็นห่วงบุตรของตนเองมาก และจะสอบถามถึงการช่วยเหลือของบุตรของตนเองก่อนตน เช่น สามีจับมือลูกสาวของตนเองแน่นและไม่ยอมทิ้งลูกไว้ตามลำพัง ไม่ว่าจะไปที่ไหน

การที่นักสังคมสงเคราะห์ไม่ทำการสอบถามเรื่องราวของตนเองมากนักทำให้ สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือมีความสบายใจและรู้สึกที่บ้านพักฉุกเฉินเป็นที่ปลอดภัย

ไก่อ : “มาวันแรกเข้าไม่ได้ถามอะไรมากมายนักหรอก เขาอยากให้เราไปพักผ่อนมากกว่า พอพักได้ 2-3 วัน ก็ค่อยมานั่งคุยถึงปัญหากัน เราก็อยากเล่าให้ฟังแล้ว”

นึ่ง : “หนูมาวันแรกก็ไม่ได้คุยอะไรกับหนูมากนัก แม่หนูมาขออนอนด้วยก็ให้ หนูรู้สึกปลอดภัยขึ้น”

1.1.4 การแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน

สตรีที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือจากบ้านพักจะแสดงถึงความอ่อนน้อมตั้งแต่ในช่วงแรกที่เข้ามา โดยยกมือไหว้เจ้าหน้าที่ทุกคนที่ได้พบเจอ และยืนอย่างเรียบร้อยโดยประสานมือข้างหน้า เมื่อเริ่มบทสนทนาจะใช้คำพูดแทนตนว่า “หนู” ไม่ว่าจะมีความอาวุโสมากกว่านักสังคมสงเคราะห์หรือไม่ และจะใช้คำว่า “พี่” “คุณ” แทนคำเรียกเจ้าหน้าที่ทุกคน

นักสังคมสงเคราะห์ : เชิญนั่งคะ

ผู้เดือดร้อน : (ยกมือไหว้และนั่งลงอย่างระมัดระวัง) ขอบคุณพี่มากคะ

นักสังคมสงเคราะห์ : ครอบครัวยุติกันมาอยู่ที่นี่

ผู้เดือดร้อน : เดิมหนูอยู่ที่บ้านคะ

การแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นการเรียนรู้กฎเบื้องต้นในการสื่อสารของสตรีที่เข้า
รับความช่วยเหลือ กล่าวคือสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีแบบแผนในการสื่อสารตามกฎทาง
สังคมวิทยา (Cultural Role) ที่วัฒนธรรมไทยได้สอนให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และแสดงความ
เคารพแก่ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ

ปัจจัยสำคัญในการสื่อสารของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ในช่วงของแรกรับความ
ช่วยเหลือ นั้น ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของสตรีเป็นไปในทางลบและไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง
ต้องการที่จะสู้เพื่อมีชีวิตรอด และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงก็มีผล
ต่อรูปแบบการสื่อสาร กล่าวคือ หากสตรีมีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่มาก่อน จะทำให้รูปแบบการ
สื่อสารมีความสนิทสนมและใช้ภาษาที่เป็นกันเองมากกว่าผู้ที่เพิ่งจะเข้ารับความช่วยเหลือในครั้งแรก
นอกจากนี้วัฒนธรรมของการอ่อนน้อมถ่อมตนและการใช้ภาษาที่แสดงถึงความเป็นญาติเป็นสิ่งที่
ถูกใช้ในการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ

1.2 การเข้าถึงความสัมพันธ์

หลังจากที่ผ่านขั้นตอนการแรกกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว สตรีที่เข้ารับความ
ช่วยเหลือจะถูกพาขึ้นไปยังห้องพักและปล่อยให้อยู่ตามอัธยาศัย สตรีที่เพิ่งเข้ารับความช่วยเหลือ
จะประเมินสถานการณ์และพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับ
ความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

เมื่อสตรีได้รับการพักนอนในช่วง 2-3 วันแรกแล้ว เจ้าหน้าที่จะเริ่มเข้าไปทำการพูดคุยและ
ให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัว วัตถุประสงค์ของการสื่อสารนั้นจะเป็นการสื่อสารเพื่อการช่วยเหลือ
ในคำพูดปลอบใจ และแนะนำแนวทาง และสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความไว้วางใจกับ
เจ้าหน้าที่ กลยุทธ์ในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ยังคงอยู่ในรูปแบบเดิม

เจ้าหน้าที่จะใช้ศัพท์เฉพาะในการเรียกกสตรีและเด็กที่เข้ารับความช่วยเหลือเพื่อให้สะดวก
และเป็นภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจทั้งกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้าขอรับความช่วยเหลือเอง โดยแบ่ง
ประเภทต่างกัน ดังนี้

หญิงโสด	คือ	สตรีที่ผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ขอเข้ารับความช่วยเหลือเพียงลำพังไม่มีบุตร ติดตามด้วย
แม่ลูกอ่อน	คือ	สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ขอรับความช่วยเหลือ โดยนำบุตรเข้ามาขอความ ช่วยเหลือด้วยเช่นกัน

คนท้อง คือ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

โดยใน 3 ประเภทข้างต้นนี้จะถูกเรียกรวมกันว่า “ผู้เดือดร้อน”

ผู้ป่วย คือ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ติดเชื้อ HIV/AIDS

นักเรียน คือ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงและบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วทางบ้านพักฉุกเฉินเป็นผู้ให้ทุนการศึกษา

เด็กบ้านเด็ก คือ บุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับแม่ของตนและส่วนใหญ่จะเข้าโครงการบ้านเด็ก

เด็กยก คือ บุตรของสตรีที่คลอดขณะได้รับความช่วยเหลือ และมารดาของเด็กมีความประสงค์จะให้อยู่ในความดูแลของบ้านพักต่อไป

การสื่อสารในช่วงนี้ของสตรีกับเจ้าหน้าที่จะมีลักษณะที่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากขึ้น เนื่องจากกลยุทธ์ต่างๆในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ใช้กับสตรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สตรีเริ่มมีความคุ้นเคยกับสถานที่และผู้คนมากขึ้น นอกจากนี้เมื่อสตรีได้ทำการประเมินเจ้าหน้าที่ทั้งจากบุคลิกภาพ ลักษณะ การแต่งกาย ท่าทางการพูด และปฏิกิริยาตอบสนองของเจ้าหน้าที่ต่อเรื่องราวของตน ทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีความไว้วางใจและเปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากขึ้น

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีการประเมินเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะตัดสินใจเปิดเผยเรื่องราวของตน ดังนี้

- การประเมินการลักษณะทางกายภาพของเจ้าหน้าที่ก่อน ได้แก่ รูปร่าง ลักษณะ การแต่งตัว บุคลิกภาพ อายุ และสถานภาพทางสังคม การแต่งกายของนักเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินจึงเรียบร้อย สุภาพและไม่ดูฉูดฉาดจนเกินไป นอกจากนี้บุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความเป็นกันเองกับทุกคนที่เข้ามาพูดคุย (ผู้วิจัยเองต้องผ่านการปฐมนิเทศก่อนเพื่อทำความเข้าใจและปฏิบัติตัวให้กลมกลืนกับการเป็นเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉิน ซึ่งการแต่งกายและบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สำคัญที่ได้รับการพูดถึง) เมื่อสตรีได้ทำการประเมินจากสภาพทางกายภาพแล้ว จะเลือกที่จะมีรูปแบบในการสื่อสารที่ต่างกัน เช่น เพชรจะเลือกที่จะเล่าเรื่องราวของตนเองกับนักสังคมสงเคราะห์เพียงท่านเดียวเท่านั้น เนื่องจากเพชรเห็นว่าเป็นคนที่ใจดี พูดจาไพเราะ และมีความอดทนรับฟังปัญหาของผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีการแต่งกายที่แสดงถึงฐานะที่ดี

- การประเมินท่าทีของเจ้าหน้าที่ เป็นขั้นตอนการตัดสินใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวและพัฒนาความสัมพันธ์ โดยประเมินท่าทีของเจ้าหน้าที่ว่าเป็นคนที่มีคุณภาพพอในการสื่อสารและจะยอมรับในความมีตัวตนของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงหรือไม่

ไก่อ : “เราจะคุยเรื่องของเราเฉพาะกับเพื่อนรู้ใจเท่านั้น ที่นี่ก็คงมีแต่คุณเท่านั้น เราคิดเสมอว่าคนที่มีการศึกษาดีจะเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่เหมือนสามัญชนอย่างเราๆ ที่มัวแต่สนใจเรื่องของตัวเองทั้งนั้น”

เพชร : “อาจารย์เหมียว (นักสังคมสงเคราะห์) เป็นคนที่รับฟังเรื่องของเราที่สุด เพราะเขามีความรู้ความเข้าใจในชีวิต หลายๆเรื่อง เหมือนพี่”

เอ : “หนูเล่าเรื่องของหนูให้พวกพี่ฟังเท่านั้นกับเพื่อนหนูไม่เล่าหรอก เพราะหนูมั่นใจว่าพวกพี่ๆ จะไม่บอกใครแน่ๆ”

- การประเมินการยอมรับในตัวตนของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง เมื่อผ่านการสนทนาไประยะหนึ่งสตรีจะดูปฏิกิริยาการตอบสนองของเจ้าหน้าที่ว่ามีการยอมรับในตัวตนของตนเองหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีลักษณะที่ดีในการสื่อสารที่เอื้อให้เกิดการเข้าถึงและพัฒนาความสัมพันธ์ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่มีลักษณะของผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) กล่าวคือเจ้าหน้าที่จะใช้ภาษาน้ำเสียงและท่าทาง เพื่อแสดงถึงความเห็นอกเห็นใจในเรื่องราวความรุนแรงที่สตรีได้เผชิญมา โดยไม่ประเมินว่าดีหรือไม่ดี

สา : “ชีวิตช่วงนั้นไม่มีอะไรดีเลย เลวร้าย พี่ก็โล่ เรามั่นใจว่า แค่ออกมาให้พี่รับรู้ว่าเราลำบาก แล้วให้อภัยเราก็พอ เรามั่นใจเอง” (ร้องไห้)

นักสังคมสงเคราะห์ : จับมือและสบตา และใช้สายตาที่แสดงถึงความเข้าใจ

2. การสนับสนุน (Supportiveness) การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อยู่ในลักษณะของ การให้กำลังใจ เปิดใจและเต็มใจที่จะรับฟังเรื่องราวของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ

นักสังคมสงเคราะห์ : “เราต้องรับฟังปัญหาของพวกเขาอย่างเต็มที่ที่สุด โดยหวังอยู่เสมอว่าจะทำให้ผู้เดือดร้อนรู้สึกดีขึ้น มีกำลังใจมากขึ้น เราไว้ใจว่าเราเป็นเพื่อน ที่ฟังของเขา”

(ณัฐยา ศรีแก้ว 25 ธันวาคม 2546)

3. การคิดทางบวก (Positiveness) เจ้าหน้าที่จะยึดหลักผู้เดือดร้อนเป็นศูนย์กลางในการสื่อสารให้ทำปรีกษา โดยจะมีทัศนคติต่อผู้เดือดร้อนว่าเป็นผู้ที่มีความบอบช้ำทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจมาก ต้องอาศัยเวลาและความเข้าใจในทุกเรื่องราวของผู้เดือดร้อน

นักสังคมสงเคราะห์ : “เราต้องอดทนรับฟังเรื่องราวต่างๆ เพราะผู้เดือดร้อนมีความบอบช้ำมาก การให้คำปรึกษาในแต่ละเคส ต้องฟังอย่างตั้งใจ เข้าใจ เราต้องเป็นที่พึ่งให้กับพวกเขาได้ไม่ว่าจะอย่างไร เรื่องใดก็ตาม เพราะเขาเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากจากความรุนแรง”

(ถวีฐิยา ศรีแก้ว 25 ธันวาคม 2546)

ความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่กับสตรีจะพัฒนาขึ้น สตรีจะต้องการที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนเองกับเจ้าหน้าที่มากขึ้นจากเดิม เนื่องจากมีความไว้วางใจ เชื่อใจ และเจ้าหน้าที่ได้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในตัวตนและเรื่องราวของตนเอง

1.3 การพัฒนาความสัมพันธ์

สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือบุคคลแรกที่ได้พบ คือเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์จะมีกลยุทธ์ต่างๆในการสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจ และไม่สอบถามเรื่องราวที่ผ่านมาของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงมากนัก เนื่องจากมีความเข้าใจสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงว่าเป็นผู้ที่มีความบอบช้ำทั้งทางร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้นักสังคมสงเคราะห์มีคุณลักษณะที่ดี ได้แก่ มีความเป็นกันเอง มีความเห็นอกเห็นใจ มีความคิดเชิงบวก ให้ความสนับสนุน และแสดงออกถึงความเท่าเทียม ทำให้เมื่อสตรีได้ทำการประเมินแล้วมีความต้องการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

รูปแบบการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่

1.3.1 รูปแบบของความสัมพันธ์ไม่ใช่ในลักษณะของผู้ที่มีความเท่าเทียมกัน เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะมีลำดับขั้นที่สูงกว่าผู้เดือดร้อน ถึงแม้จะมีการเปิดเผยเรื่องราวของตนเองกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้บอกกับสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และมีการพูดคุยเล่นกันทุกวัน และเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินจะมีลำดับขั้นที่ต่างกัน สตรีจะให้ความเคารพและความเกรงใจกับผู้ที่มีลำดับขั้นสูงและมากขึ้นเรื่อยๆไปเรียงตามลำดับ

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีการเรียนรู้กฎทางสังคมวิทยา (Sociological Role) กล่าวคือ สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเรียนรู้ถึงสถานภาพและบทบาทของตนเองและเจ้าหน้าที่ เพื่อกำหนดแบบแผนในการสื่อสารของตนเองที่มีความแตกต่างไปตามลำดับชั้นของสถานภาพ และบทบาท

ลำดับชั้นของเจ้าหน้าที่ในบ้านพักฉุกเฉิน

1. ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ และหัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์ เป็นผู้ที่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือให้ความเคารพ เพราะมีลำดับชั้นที่สูง
2. นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา สตรีจะให้ความเคารพและเกรงใจ การสื่อสารของสตรีกับทั้งสองในรูปแบบของการขอความช่วยเหลือและขอปรึกษา
3. ผู้ช่วยพยาบาล ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก โดยเฉพาะผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS และแม่ลูกอ่อน ที่ฝากลูกไว้กับโครงการบ้านเด็กจะให้ความเคารพและเกรงใจ และจะสร้างความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่
4. แม่บ้าน สตรีจะให้ความสนิทสนมกับแม่บ้านมากกว่าเจ้าหน้าที่คนอื่นของบ้านพัก วิชาภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจะมีความสุภาพและให้เกียรติกับเจ้าหน้าที่ เช่น แทนตนเองว่า"หนู" และเรียกเจ้าหน้าที่ว่า "พี่" "คุณ" โดยไม่ได้เรียงลำดับตามความอาวุโส ซึ่งมีความแตกต่างกับสตรีด้วยกันเองจะลำดับตามความอาวุโส และจะลงท้ายด้วย "คะ" "จ๊ะ" ทุกครั้งที่มีการพูดคุยระหว่างสตรีกับเจ้าหน้าที่

นักสังคมสงเคราะห์ : ป้ามีอาการดีขึ้นหรือยัง

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ : หนูหายแล้วคะคุณ ยามันดีนะคะ คนแก่อายุนั้นดีอ่ะยาชะแล้ว

อวิชาภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจะแสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพกับเจ้าหน้าที่ที่มีลำดับชั้นสูงกว่าตน เช่น เจ้าหน้าที่จะมีสิทธิ์ในการใส่รองเท้าเดินในทุกที่ของบ้านพัก ทั้งในบริเวณลานอเนกประสงค์ ตึกนอน ที่รับประทานอาหาร ห้องพักของผู้ป่วย และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเมื่อจะมีเข้ามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่จะต้องถอดรองเท้าเมื่อเข้ามาในส่วนของสำนักงาน และเมื่อสตรีเข้ามาในสำนักงานจะมีท่าทีที่เกรงใจและสุภาพมากกว่า พบกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพักภายนอกส่วนของสำนักงาน เช่น ไก่จะมีการพูดคุยกับผู้ทำวิจัยที่เข้าไปในฐานะเจ้าหน้าที่ฝึกงานอย่างสนิทสนม

แต่เมื่อไก่เข้ามาติดต่อกันในสำนักงาน ไก่จะมีน้ำเสียงที่แผ่วเบา ไม่สบตา และจะกุมมือประสานไว้ข้างหน้าตลอด

1.3.2 การสื่อสารระหว่างสตรีกับเจ้าหน้าที่จะเป็นเรื่องของความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ด้านการให้ความช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล

หากเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อย สตรีจะเข้ามาขอแจ้งกับเจ้าหน้าที่ถึงอาการป่วย หากอาการป่วยสามารถรักษาในเบื้องต้นได้ เจ้าหน้าที่จะจัดหายาสามัญประจำบ้านให้แก่สตรี แต่หากป่วยมากก็จะมี การนำส่งโรงพยาบาล ซึ่งสตรีผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS กับผู้เดือดร้อน จะพบเจ้าหน้าที่คนละที่กัน สตรีผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS จะขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ที่ห้องพยาบาลข้างกับห้องพัก ซึ่งมีผู้ช่วยพยาบาลดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ส่วนผู้เดือดร้อนจะเข้าแจ้งขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ส่วนสำนักงาน และนักสังคมสงเคราะห์จะจัดยาและการรักษาตามความเหมาะสม

หากเป็นการรักษาที่ต่อเนื่อง เช่นการตรวจครรภ์ การรักษาอาการของผู้ป่วย HIV การให้วัคซีนต่างๆ เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้สตรีที่ต้องเข้ารับการรักษาตามที่แพทย์นัดในช่วงของการประชุมในตอนเย็น เพื่อแจ้งให้สตรีที่ต้องพบแพทย์ทราบเวลาที่รถจะออกไปโรงพยาบาล เพื่อให้สตรีได้มีการเตรียมตัวให้ทันเวลาที่กำหนด

หากเป็นสตรีตั้งครรภ์ที่จะคลอดบุตร เพื่อนของสตรีที่อยู่ใกล้จะรีบร้อนเพื่อมาบอกกับเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่จะจัดรถเพื่อไปโรงพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสตรีที่ตั้งครรภ์และกำลังจะคลอดจะอยู่ในช่วงเวลากลางคืนที่มีเพียงเจ้าหน้าที่เวรดูแลอยู่จึงเป็นกรณีฉุกเฉิน และสร้างความโกลาหลให้แก่บ้านพักมาก ซึ่งระหว่างที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล มีคืนหนึ่งที่มีสตรีตั้งครรภ์จะคลอด และมีเด็กทารกที่ป่วยหนักมีอาการหายใจไม่ทัน เนื่องจากมีเพียงเจ้าหน้าที่เวรและผู้ที่ทำวิจัยให้การดูแลอยู่ การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือจึงมีลักษณะของการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง เนื่องจากต้องมีการประสานงานกับโรงพยาบาลและติดต่อของรถให้เข้ามารับสตรีเพื่อนำไปส่งโรงพยาบาล สตรีที่พังกอภู่ห้องเดียวกับผู้เดือดร้อนที่ประสบเหตุ จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ดูแลเพื่อนของตนได้เป็นอย่างดี

- ด้านการติดต่อขออนุญาตเพื่อไปทำธุระต่างๆ

เมื่อสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเมื่อจะไปทำธุระภายนอก เช่น ขอลับภูมิลำเนาเพื่อทำบัตรประชาชน ญาติมารับเพื่อพาไปพักผ่อนหย่อนใจ บิดาของเด็กจะขอรับลูกไปเยี่ยมบ้าน หากเป็นตัวสตรีที่ต้องออกไปทำธุระเพียงลำพัง สตรีต้องเข้ามาทำการขออนุญาตกับเจ้าหน้าที่เพื่อแจ้งเรื่องและความจำเป็นให้ทราบ หากเจ้าหน้าที่อนุญาตให้มีการออกไป สตรีไปรับค่าเดินทางจากเจ้าหน้าที่ และต้องกลับมาให้ทันเวลาที่กำหนดไว้ หากมีการค้างคืนสตรีต้องโทรศัพท์มาแจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่าเข้าพักที่ใด และมีความเป็นอยู่อย่างไร และเมื่อกลับมายังบ้านพักถูกเงินสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือต้องมาพบกับเจ้าหน้าที่เพื่อแจ้งเรื่องการจัดการธุระว่าเป็นอย่างไร และหากเป็นญาติของสตรีมารับญาติและสตรีต้องเข้ามาขออนุญาตกับเจ้าหน้าที่ก่อนพร้อมทั้งแจ้งเวลากลับอย่างไรก็ตามหากเป็นบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่จะสอบถามความยินยอมของมารดาของเด็กก่อน เช่นกรณีของสาที่สามีติดต่อขอรับลูกออกไปงานปีใหม่ที่บ้านเกิด เจ้าหน้าที่จะสามารถอนุญาตให้บุตรของสาออกไปได้ เมื่อสาให้ความยินยอมก่อน

- เป็นผู้กำกับการให้เข้าพบของบุคคลภายนอกกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ

เมื่อมีบุคคลภายนอกบ้านพักมาหาสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ เช่นสามี ลูก ญาติ จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบว่าใคร และมาทำธุระอะไร เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้สตรีทราบ หากสตรีไม่ต้องการพบเจ้าหน้าที่จะไม่ยินยอมเข้ามาในบริเวณภายในบ้านพัก และหากสตรีมีความต้องการที่จะพบจะทำการพบปะพูดคุยกันบริเวณสวนธรรมชาติบำบัดที่อยู่บริเวณหน้าพื้นที่ของบ้านพักถูกเงิน เช่น ในกรณีของไก่ที่เมื่อได้รับความช่วยเหลือได้ 3 วัน สามีของไก่มาหาที่บ้านพักถูกเงิน แต่ไก่ไม่ยินยอมที่จะพบ เจ้าหน้าที่จึงไม่ให้เข้าพบแต่สามีของไก่ได้แอบเข้ามาในบริเวณของบ้านพัก เพื่อจะปรับความเข้าใจกับไก่ แต่ไก่ได้ร้องขอให้เพื่อนช่วยเหลือโดยไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ทางเจ้าหน้าที่จึงติดต่อให้ ร.ป.ภ. มาพาตัวของสามีไก่ออกไป และในกรณีของนาที่สามีของนาจะมาเยี่ยมบ่อยครั้งเพื่อปรับความเข้าใจและมาเยี่ยมบุตรทั้ง 4 ของตน เมื่อนามีความสมัครใจที่พบเจ้าหน้าที่ปล่อยให้ทั้งสองได้คุยกัน อย่างไรก็ตามสามีของนาไม่สามารถเข้ามาในบริเวณของบ้านพักได้ ต้องอยู่แต่บริเวณสวนธรรมชาติบำบัด

จากการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้กลั่นกรองการให้เข้าพบของบุคคลภายนอกกับสตรี ทำให้สตรีมีรับรู้และสร้างภาพของบ้านพักฉุกเฉินว่ามีเป็นที่ที่มีความปลอดภัย เป็นที่ที่สามารถปกป้องตนเองได้ ทำให้สตรีสามารถฟื้นฟูจิตใจของตนเองได้

ไก่อ : “ตอนแฟนพี่มานะ พี่ไม่ยอมพบ แต่เขาก็แอบเข้ามา เขาพยายามเข้ามาให้กลุ่มเพื่อนเรา ใ้อเราก็ก๊อบอยู่หลังเพื่อนแล้วให้เพื่อนไปบอกเจ้าหน้าที่ เขาเลยมาพาตัวออกไป ถ้าเป็นเมื่อก่อนคงโดนตบตายไปแล้ว”

นา : “แฟนพี่มาเยี่ยมลูกคะ เขาสัญญาว่าจะมารับพี่ออกถ้า เขาหาเงินได้ เขาเพราะเขาคิดถึงพี่ คิดถึงลูก”

- ด้านการติดตามผล

เจ้าหน้าที่จะทำการติดตามผลของการให้ความช่วยเหลือและเตรียมการให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกลับบ้านของตนเมื่อมีความพร้อม ศัพท์เฉพาะ คือ “เยี่ยมบ้าน” กล่าวคือ สตรีที่มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น ติดเชื้อ HIV/AIDS มีความปกติทางจิต เจ้าหน้าที่จะทำการเดินทางไปยังบ้านที่สตรีจะกลับไป เพื่อทำความเข้าใจกับญาติของผู้เดือดร้อนถึงสภาพปัญหาและแนวทางการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ และหากบ้านที่สตรีจะกลับไปไม่มีความพร้อมเจ้าหน้าที่จะยังให้สตรีได้รับความช่วยเหลือต่อไป และเมื่อสตรีพ้นจากความช่วยเหลือแล้วเจ้าหน้าที่จะติดตามผลการช่วยเหลือ โดยการโทรศัพท์ ส่งจดหมาย และไปยังบ้านที่สตรีอาศัยอยู่ เพื่อติดตามความเป็นไปในชีวิตของสตรี

การติดตามผลของเจ้าหน้าที่ทำให้สตรีที่เคยได้รับความช่วยเหลือยังคงติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพักถึงความเป็นอยู่หลังจากที่พ้นจากความช่วยเหลือ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของบ้านพัก เช่น วันปีใหม่ วันทำบุญบ้านพัก

- ด้านการให้คำปรึกษา

นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาจะเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษากับสตรีในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยส่วนใหญ่แล้วสตรีจะเลือกทำการปรึกษาปัญหากับเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัว และเลือกเวลาที่ไม่มีใคร ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเวลากลางคืนหลังจากที่สตรีส่วนใหญ่เข้าห้องพักกันแล้ว เรื่องราวที่สตรีเข้าขอคำปรึกษามีตั้งแต่ ความทุกข์ใจจากการที่ครอบครัวไม่ประสบความสำเร็จ ความรู้สึกท้อแท้ไม่มีอนาคต ความยากลำบากในการใช้ชีวิตเมื่อเข้ารับ

ความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ความไม่เข้าใจกันระหว่างสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับตนเอง และความต้องการความช่วยเหลือเพิ่มจากบ้านพักฉุกเฉิน

การเลือกสรรที่จะทำการปรึกษากับเจ้าหน้าที่จะมีความแตกต่างกัน หากเป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานที่บ้านพักฉุกเฉินมานานแล้วเรื่องที่ปรึกษาจะเป็นเรื่องราวของความทุกข์ที่มาจากอดีตที่ถูกระทำรุนแรง เช่นความท้อแท้ใจในความไม่สมหวังของครอบครัว หากเป็นเจ้าหน้าที่ที่เพิ่งเข้ามาใหม่สตรีจะเลือกขอคำปรึกษา เล่าเรื่องราวความลำบากของตนเองเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก และขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาใหม่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใหม่ยังไม่รู้เรื่องราวของตนเองในการใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉินมากนัก และอาจให้ความช่วยเหลือตามคำขอของตน โดยอาจไม่ทราบกฎระเบียบของบ้านพักบางส่วน เช่น ผู้ทำวิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ฝึกหัดของบ้านพักในช่วงของการเก็บข้อมูล เมื่อผู้วิจัยเข้าเวรในช่วงกลางคืน สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเข้ามาขอคำปรึกษาระหว่างที่ผู้วิจัยกำลังเดินเข้าห้องพักประมาณ 3-4 คน โดยแต่ละคนจะเข้ามาคุยด้วยท่าทีที่นอบน้อมและให้ความเคารพ โดยเรื่องราวที่เข้ามาปรึกษาจะเป็นเรื่องของความช่วยเหลือที่บ้านพักฉุกเฉินยังไม่เพียงพอสำหรับตน เช่นไม่สามารถฝากลูกไว้ที่บ้านเด็กได้ ความลำบากในการทานอาหาร ขอเสื้อผ้าของผู้ทำวิจัยเป็นการส่วนตัวไม่ใช่บริจาคผ่านส่วนกลาง ขอเงินจำนวนหนึ่ง ผู้ทำวิจัยจึงปรึกษาเจ้าหน้าที่ที่เข้าเวรด้วยว่าจะสามารถดำเนินการความช่วยเหลืออย่างไร ผลปรากฏว่าเรื่องราวที่สตรีขอความช่วยเหลือ เป็นเรื่องที่มีข้อจำกัดในความช่วยเหลือ เช่นเรื่องการฝากบุตรของตนที่บ้านเด็กไม่สามารถทำได้เนื่องจากบุตรของสตรีคนดังกล่าวยังเล็กเกินไป และการให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะคนกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะทำให้เกิดความแตกต่าง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดกันระหว่างสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือว่าถูกเลือกปฏิบัติ

นักสังคมสงเคราะห์ : “ธรรมดาเป็นเรื่องที่เข้ามาขอเป็นการส่วนตัว น้องเพิ่งเข้ามาเขาคิดว่าน้องคงไม่รู้ตื้นลึกหนาบาง ขอได้ก็ขอไปก่อน เพื่อได้ก็ดี แต่ถึงเป็นพี่แล้วเขารู้ว่าเขาขอไม่ได้ เรื่องที่เขามาคุยก็จะเป็นเรื่องความท้อแท้มากกว่า เราเป็นนักสังคมหลักที่สำคัญคือ เราจะช่วยเขาให้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองไม่ใช่ไปให้เขา เป็นการทำร้ายเขามากกว่า”

(ปริยาภรณ์ ยุพภรณ์โสภา 5 มกราคม 2546)

2. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือกับสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

2.1 แรกเข้ารับความช่วยเหลือและการเข้าถึงความสัมพันธ์

เมื่อสตรีเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินแล้ว เจ้าหน้าที่จะจัดที่พักให้ตามประเภทของสตรีทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ 2 ใน 3 ของหญิงโสด คนท้องและแม่ลูกอ่อนจะพักในอาคาร 1 ชั้น 2 ของอาคาร 2 เป็นที่พักของของหญิงโสด คนท้องและแม่ลูกอ่อนที่เหลือ และชั้น 1 ส่วนหนึ่งจะเป็นห้องพักของผู้ป่วย ส่วนสตรีที่ตั้งครรภ์จะมีอายุครรภ์ใกล้ถึงกำหนดคลอดแล้วจะเข้าพักที่คลินิกผู้หญิงมี โรซาไลน์ คาร์เตอร์ การจัดประเภทการเข้าพักของสตรีนั้นเนื่องจากสตรีจะมีความสบายใจที่จะได้อาศัยกับสตรีที่มีลักษณะคล้ายตนและสามารถ เข้าใจกันได้มาก

แม่บ้าน : “ห้องที่จัดให้อยู่จะเป็นผู้เดือดร้อนที่มีลักษณะคล้ายๆกัน จะได้เข้าใจกันได้ง่าย เพราะเป็นคนประเภทเดียวกัน”

(สมจิตร์ วงศ์อนันท์ 28 ธันวาคม 2547)

สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีการประเมินสตรีที่เข้าความช่วยเหลือกัน โดยจะมีวิธีการประเมินเช่นเดียวกับการประเมินเจ้าหน้าที่

- การประเมินการลักษณะทางกายภาพของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ได้แก่ รูปร่าง ลักษณะ การแต่งตัว บุคลิกภาพ อายุ และสถานภาพทางสังคม

สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะถูกจัดให้อยู่ที่เดียวกับสตรีที่มีลักษณะทางกายภาพใกล้เคียงกับตน โดยในช่วงแรกนั้นสตรีจะเข้าไปทำความรู้จัก แนะนำตัวกับสตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตนเอง เช่น สตรีติดเชื้อ HIV/AIDS จะแยกออกมาจากสตรีประเภทอื่นจะมีการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพที่ใกล้เคียงกัน สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาที่เข้ามาใหม่ เจ้าหน้าที่จะให้ผู้เดือดร้อนในวันเดียวกันเป็นผู้แนะนำห้องต่างๆในบ้านพัก และพาไปยังที่พักเพื่อให้มีการพัฒนาความสัมพันธ์กันต่อไป เป็นต้น

- การประเมินท่าทีของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน เป็นขั้นตอนการตัดสินใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวและพัฒนาความสัมพันธ์ โดยประเมินท่าทีของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ว่า เป็นคนที่มีคุณภาพพอในการสื่อสารและจะยอมรับในความมีตัวตนของตนเองหรือไม่

เมื่อสตรีเริ่มสร้างความคุ้นเคยกับสตรีที่มีความคล้ายคลึงกับตนในทางกายภาพแล้วจะประเมินต่อไปว่าสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนนั้น สามารถรับฟังเรื่องราวของตนได้หรือไม่ ผลของการประเมินของสตรีจะได้ว่าสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนเองนั้นไม่สามารถรับฟังเรื่องราวของตนเองได้ เนื่องจาก สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนนั้นมีความบอบช้ำทางด้าน ร่างกายและจิตใจเช่นเดียวกับตน จนไม่น่าสามารถที่จะรับฟังเรื่องราวของตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถที่จะให้คำปรึกษากันได้

ไก : “พีไม่ได้เล่าเรื่องของพีให้คนอื่นฟัง นอกจากเจ้าหน้าที่หอรก เพราะว่าเขาก็มีเรื่องของเขายู่แล้ว เขาคงไม่อยากฟังเรื่องเรา อีกร้อยเราก็ยังไม่เชื่อใจใครด้วย”

เพชร : “คนมันคนละระดับกันจะให้พีพูด ก็คงพูดกันคนละภาษา ทางที่ดีอย่างยุ่งเรื่องส่วนตัวกันดีกว่าใช่ไหมคะ”

- การประเมินการยอมรับในตัวตนของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง เมื่อผ่านการสนทนาไประยะหนึ่ง สตรีจะดูปฏิบัติการตอบสนองของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ว่ามีการยอมรับในตัวตนของตนเองหรือไม่

การประเมินคุณภาพของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนนั้น ทำให้สตรีเลือกที่จะไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก และเมื่อสตรีได้มีการประเมินในท่าทีของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนว่ามีการยอมรับในอัตมโนทัศน์ของตนหรือไม่ ผ่านบทสนทนาทำให้สตรีมีการประเมินว่าสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนนั้นมีความพร้อมที่จะยอมรับในตัวตนของตนเองในระดับหนึ่ง หากเพียงแต่ระดับความสัมพันธ์ของทั้งสองยังไม่มีความคุ้นเคยกันดีนัก กล่าวคือ การสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลืออยู่แล้ว จะมีท่าทีที่แสดงถึงความเป็นมิตรและยินดีที่จะให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉิน หากแต่ระดับความสัมพันธ์ยังคงแค่เพียงรู้จักกันเท่านั้น การสื่อสารจึงมีรูปแบบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการสื่อสาร

2.1.1 เก็บตัว

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือในช่วงแรกนั้นจะไม่คุ้นเคยกับสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เพิ่งมาอยู่ใหม่ ขณะที่สภาพทางจิตใจและร่างกายยังอ่อนแอ ทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือนั้นมีลักษณะการสื่อสารในช่วงต้นของการพักที่บ้านพักฉุกเฉินในลักษณะของการเก็บตัวและไม่ค่อยมี

การสื่อสารกับสตรีอื่นเท่าใดนัก อย่างไรก็ตามหากจะมีการพูดคุยระหว่างกันนั้นจะเป็นเรื่องทั่วไป เช่น การสอบถามภูมิลำเนาเดิม อายุของบุตร เป็นต้น

โก : “มาอยู่ที่นี่ตอนแรกไม่ชินเลย สงสารลูกกับตัวเอง เคยอยู่อย่างมีอิสระจะทำอะไรก็ทำ แต่พอต้องมาอยู่กับคนเยอะๆแล้ว เราแม่ลูกก็มักจะแยกตัวไปบ้าง”

เพชร : “ทำยังไงก็ไม่ชิน เคยสบายมาก่อน คนที่อยู่ที่นี่ก็ไม่เหมือนคนที่เราเคยรู้จัก เรากับลูกก็จะแยกตัวออกมา”

แก้ว : “เคยอยู่คนเดียวมาก่อนพอมาอยู่ที่นี่ก็ไม่ชิน คิดจะหนีหลายครั้งแต่ก็ไม่มีที่จะไป ก็เลยชอบแยกตัวออกมาก่อน”

2.1.2 ปรับตัว

สตรีที่พึ่งได้รับความช่วยเหลือต้องปรับตัวอย่างมากกับสภาพแวดล้อมและสังคมของบ้านพักฉุกเฉิน ที่มีคนจำนวนมากที่มีความหลากหลาย อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยสตรีที่พึ่งได้รับความช่วยเหลือจะใช้เวลาสังเกตและสอบถามกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือก่อน (ซึ่งมักจะเป็นสตรีที่อยู่ในประเภทเดียวกับตน) ถึงแบบแผนการสื่อสารในบ้านพักฉุกเฉิน ได้แก่

แบบแผนการสื่อสารในบ้านพักฉุกเฉิน

- การปฏิบัติตนต่อเจ้าหน้าที่ มีขนบธรรมเนียมว่าเจ้าหน้าที่จะมีลำดับชั้นที่สูงกว่าผู้เดือดร้อนทุกคนและต้องให้ความเคารพ เช่น การเรียกเจ้าหน้าที่จะใช้คำแทนตนว่า “หนู” ไม่ว่าจะตนเองจะมีความอาวุโสกว่าหรือไม่ และเรียกเจ้าหน้าที่ว่า “พี่” หรือ “คุณ” และเจ้าหน้าที่จะสามารถสวมรองเท้าเดินได้ทุกที่ ขณะที่ตนเองต้องถอดรองเท้าเดินในบริเวณภายในอาคาร เป็นต้น
- การปฏิบัติตนต่อสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับตนในประเภทต่างๆ ส่วนใหญ่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเกาะกลุ่มการสื่อสารอยู่กับสตรีที่มีประเภทเดียวกับตนเนื่องจากต้องใช้เวลาในช่วงกลางคืนด้วยกัน และมีวิถีชีวิตที่มักจะคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตนของสตรีที่อยู่คนละประเภทกับตนจะมีความแตกต่างกันไป กล่าวคือ ผู้ป่วยก็จะทราบว่าตนเองจะไม่เดินเข้ามาในบริเวณที่ผู้เดือดร้อนนั่งเล่นในช่วงกลางวัน ที่นั่งของพวกเขาจะเป็นที่โต๊ะบริเวณหน้าห้องพักผ่อน ตั้งครุฑมักจะรวมตัวกันในช่วงเย็นที่สวนธรรมชาติเพื่อคุยเล่นกัน หญิงโสดส่วนใหญ่จะไปฝึกอาชีพในช่วงกลางวัน แม่ลูกอ่อนจะอยู่ที่ลานอเนกประสงค์เสมอ นักเรียนจะกลับมาตอนเย็นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเล่นที่ข้างนอก การเข้าห้องนอนต้องไม่ไปรบกวนห้องอื่นเมื่อตีกลึกมากแล้ว ลูกของตน

ที่มานอนด้วยจะต้องไม่ส่งเสียงดังสร้างความรำคาญให้แก่คนอื่น เป็นต้น ทั้งหมดนี้สตรีที่เพิ่งเข้ามาใหม่จะต้องเรียนรู้โดยการสังเกตและสอบถามกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลืออยู่ก่อนแล้ว เพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่

2.1.3 ความอ่อนน้อมถ่อมตน

สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือในช่วงแรกจะใช้ความอ่อนน้อมถ่อมตนกับสตรีทุกคนที่เข้ามาอยู่ก่อน โดยจะยกมือไหว้กับผู้ที่มีความอาวุโสกว่าตน ยิ้มแสดงความเป็นมิตรกับสตรีที่มีอายุใกล้เคียงกับตนและน้อยกว่า แนะนำตนเอง และจะลงท้ายด้วยคำลงท้ายที่สุภาพ เช่น “คะ” “ค่ะ” น้ำเสียงที่ใช้พูดคุยก็จะเป็นน้ำเสียงที่แผ่วเบา เนื่องจากต้องการปรับตัวและไม่ต้องการที่จะไม่ได้รับการเข้ากลุ่ม

ไก่ : “มาตอนแรกก็ต้องทำตัวเล็กไว้ก่อน มีเรื่องกลุ่มใจอยู่แล้ว ถ้ามีคนที่ไม่ชอบเราเพิ่มอีกคงแย่แน่ มาที่นี่ก็ต้องเอาตัวรอดให้ได้ ต้องเข้ากับคนอื่นให้ได้”

แก้ว : “ถึงจะไม่ชอบยุ่งกับใคร แต่ก็ต้องอยู่ให้ไม่เดือดร้อนใครทั้งนั้น เราไหว้คนที่แก่กว่าเรายิ้มให้คนที่เท่าเราหรืออ่อนกว่าก็พอ”

สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือในช่วงนี้จะมีแบบแผนในการสื่อสารในลักษณะของการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน เนื่องจากมีการเรียนรู้จากบรรทัดฐานของสังคมถึงกฎทางวัฒนธรรม (Cultural Role) ที่ต้องแสดงถึงความอ่อนน้อมต่อผู้ที่มีความอาวุโสกว่าตน เพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

2.1.4 การทำตนให้เป็นประโยชน์

ช่วงแรกของการเข้ารับการช่วยเหลือสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ จะพยายามช่วยเหลืองานต่างๆของบ้านพัก เพื่อต้องการจะปรับตัวและได้รับการยอมรับ กล่าวคือ สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือจะมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลืองานของบ้านพัก เช่น ตั้งใจทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายจากบ้านพัก เมื่อถูกไหว้วานจากสตรีอื่นก็จะปฏิบัติตามอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง นอกจากนี้ยังงานในส่วนที่ไม่ได้รับมอบหมายบ้าง เช่น การขัดบริเวณลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

ไก่ : “คนที่มาใหม่เป็นขยันมากเลย ว่างจากเวอร์ก็หยิบผ้ามาเช็ด มาขัดพื้น ขัดโต๊ะ ตั้งแต่เช้าแล้ว น่าคบจริงๆ คนอย่างนี้ไปไหนก็ไม่ลำบาก”

น้อย : “มาที่นี้ตอนแรกถึงจะท้องแต่ก็ยังอยากช่วยงานอยู่ดี อย่างที่เชื่อว่าอยู่บ้านท่าน
อย่างนี้ดูตาย บั้นไว้บั้นความให้ลูกท่านเล่น”

สา : “มานี้เขาให้ทำอะไรทั้งหมด ใครให้ช่วยอะไรก็ทำไม่ยอมทำให้เขาเห็นเราไรค์่า ไม่เป็น
ประโยชน์”

2.2 การพัฒนาความสัมพันธ์

เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีการสังเกตแบบแผนใน
การสื่อสาร ประเมินเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือว่าจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์
ต่อไปหรือไม่ โดยส่วนใหญ่แล้วสตรีจะให้ความไว้วางใจในการเปิดเผยเรื่องราวกับเจ้าหน้าที่
เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีลักษณะที่ดีในการสื่อสาร เช่น มีบุคลิกภาพที่ดี โอบอ้อมอารี พร้อมที่จะรับฟัง
และยอมรับในตัวตนของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะ
ไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเอง เนื่องจากการประเมินแล้วว่าสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ
เช่นเดียวกันไม่มีความพร้อมที่จะยอมรับฟังเรื่องราวของตนเอง สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจึงมี
การสื่อสารกับสตรีเช่นเดียวกันในลักษณะของการเก็บตัว และพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับ
สิ่งแวดล้อม

การพัฒนาความสัมพันธ์ของสตรีจะเกิดขึ้นเมื่อสตรีมีความรู้สึกคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของ
บ้านพักฉุกเฉิน สตรีมีการปรับตัวและรูปแบบการสื่อสาร ดังนี้

รูปแบบการสื่อสาร

2.2.1 การรวมกลุ่มของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ

ดังที่ได้กล่าวในข้างต้นว่าสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะได้ทำความรู้จักกับสตรีที่มี
ลักษณะประเภทเช่นเดียวกับตนเอง จากการแนะนำของเจ้าหน้าที่และการจัดที่พักให้กับสตรี สตรี
จะทำการประเมินและมีความต้องการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับสตรีที่มีความคล้ายคลึงกับ
ตนเองในทางกายภาพ ถึงแม้ในช่วงแรกจะไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก และเมื่อ
ความสัมพันธ์ของสตรีมีการพัฒนามากขึ้นเนื่องจากต้องอยู่อาศัยร่วมกัน สตรีจึงมีการรวมกลุ่มใน
การสื่อสารตามประเภทของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกัน ดังนี้

- กลุ่มหญิงโสด กลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่เข้าขอรับความช่วยเหลือเพียงลำพัง กลุ่มจะมีการรวมตัวกันเฉพาะในช่วงก่อนเข้านอนและในช่วงรับประทานอาหาร เนื่องจากจะต้องกลับมารับประทานอาหารบริเวณลานอเนกประสงค์ ส่วนในเวลาอื่นนั้นจะเข้ารับการฝึกอาชีพตามความถนัดที่บริเวณอาคารหน้า
- กลุ่มคนท้อง กลุ่มสตรีที่ตั้งครรภ์จะไม่ค่อยจะออกมาพบปะกับกลุ่มอื่นเท่าใดนักส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ที่คลินิกซึ่งเป็นที่พักของพวกเธอ และจะออกมาจับกลุ่มพูดคุยกันภายนอกที่พัก จะรวมตัวกันที่บริเวณศาลาริมน้ำและบริเวณสวนธรรมชาติบำบัด
- กลุ่มแม่ลูกอ่อน แม่ลูกอ่อนจะเป็นกลุ่มที่อยู่บริเวณลานอเนกประสงค์ ส่วนใหญ่ในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นๆได้มากนัก ต้องอยู่ดูแลบุตรของตนที่ยังเล็ก ซึ่งเปลนอนของบุตรของพวกเธอตั้งอยู่บริเวณลานอเนกประสงค์ กลุ่มแม่ลูกอ่อนจะมีการผลัดกันเลี้ยงดูบุตรของกันและกัน และให้ความแนะนำในเรื่องการดูแลบุตร
- กลุ่มผู้ติดเชื้อ กลุ่มผู้ติดเชื้อค่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่แยกตัวออกมาจากกลุ่มอื่นๆในบ้านพัก กลุ่มผู้ติดเชื้อ (กลุ่มหญิงโสด กลุ่มคนท้อง กลุ่มแม่ลูกอ่อน) จะมีการพูดคุยกันบ้าง แต่กลุ่มผู้ติดเชื้อจะเป็นกลุ่มที่แยกออกไป เช่น หากผู้ป่วยออกมานั่งบริเวณลานอเนกประสงค์จะถูกมองจากกลุ่มแม่ลูกอ่อน และกลุ่มแม่ลูกอ่อนจะแยกตัวออกไป การรับประทานอาหารของผู้ป่วยจะก่อนเวลา ประมาณ 30 นาที และไม่ใช้บริเวณเดียวกับกลุ่มอื่นๆที่จะรับประทานอาหารบริเวณเดียวกันทั้งสามมื้อ ผู้ป่วยจะรับประทานอาหารบริเวณโต๊ะใหญ่หน้าที่พักของตน ผู้ป่วยจึงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก เนื่องจากต้องอยู่ดูแลกันตลอดเวลา กลุ่มจะรวมตัวกันอยู่บริเวณที่พักและใช้พื้นที่บริเวณหน้าห้องพักในการทำกิจกรรมต่างๆตลอดทั้งวัน
- กลุ่มนักเรียน กลุ่มนักเรียนจะเป็นสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงและบุตรของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือและอยู่ในเกณฑ์ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มนักเรียนจะสนิทกันตามอายุที่ใกล้เคียงกับตนเอง เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วพวกเธอจะเรียนโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งก็คือโรงเรียนบำรุงวิวรรณ์วิทยาเป็นโรงเรียนที่อยู่ข้างบ้านพักฉุกเฉิน ดังนั้นพวกเธอจึงอยู่ด้วยกันเกือบตลอดทั้งวัน ถึงแม้จะไม่ได้เรียนชั้นเดียวกันแต่ก็ยังมีความสนิทสนมกันมากกว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียน และหลังจาก

เด็กเรียนต้องมาลงชื่อและเวลาที่กลับ หากมีการบ้านกลุ่มนักเรียนจะรวมกลุ่มกันทำการบ้าน และเล่นกันจากนั้น (เพิ่มเติมในภาคผนวก ก)

2.2.2 แยกตัวออกมาลำพัง

สตรีที่ไม่สามารถปรับตัวกับกลุ่มต่างๆได้ในบ้านพักฉุกเฉินจะแยกตัวออกมาจากการรวมกลุ่มของสตรีประเภทต่างๆ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

- เป็นผู้ที่มีการอาการผิดปกติ เช่น หญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับความช่วยเหลือคนหนึ่ง มีอาการผิดปกติทางประสาท เธอจะชอบนั่งพูดคนเดียวทั้งวัน ทำให้ไม่มีใครกล้าที่จะเข้าไปพูดคุยด้วย
- ไม่ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลง สตรีที่ได้รับความช่วยเหลืออาจจะไม่สามารถยอมรับชะตากรรมชีวิตของตนเองได้ จึงมีลักษณะของการต่อต้านสภาพการใช้ชีวิตของบ้านพักฉุกเฉิน เช่น เพชรจะพาบุตรสาวสองคนออกมาจากกลุ่มต่างๆในบ้านพัก เพชรจะใช้เวลาวางที่บริเวณสวนหน้าของสวนธรรมชาติบำบัดกับบุตรสาวสองคนในการปักผ้า ทานอาหารว่าง เพชรไม่สามารถรับกับสภาพชีวิตของเธอที่ตกต่ำลงมาจากคนที่เคยมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี เพชรจึงมีพฤติกรรมแปลกแยกและไม่ยอมปรับตัว เพชรแสดงออกถึงความเหนือกว่าของตนเองกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือทุกคน เพชรไม่ยอมรับในแบบแผนการสื่อสาร เช่น ผู้เดือดร้อนทุกคนต้องนั่งที่พื้นขณะประชุมแต่เพชรเลือกที่จะนั่งเก้าอี้ เพชรมักจะสั่งสอนไม่ให้ผู้เดือดร้อนคนอื่นที่พักห้องเดียวกับตนว่าไม่ให้ยุ่งวุ่นวายกับตนเองและควรให้ความเคารพตนเอง ทำให้เพชรต้องย้ายห้องถึงสามครั้ง ภายใน 3 อาทิตย์ที่เพชรได้รับความช่วยเหลือ เพชรไม่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนกับเจ้าหน้าที่เหมือนสตรีคนอื่น เพชรมักจะเข้ามาพูดคุยสั่งสอนการใช้ชีวิตกับเจ้าหน้าที่ เพชรจึงไม่สามารถเข้ารับสังคมของบ้านพักฉุกเฉินได้ ไม่ว่าจะป็นเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

สัมพันธภาพในการสื่อสารของเพชรที่ไม่สามารถปรับตัวและไม่ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสัมพันธภาพในลักษณะของการแข่งขัน (Competitive Relationship) กล่าวคือ เพชรจะแสดงตนเองถึงความเหนือกว่าผู้เดือดร้อนคนอื่น ทั้งจันภาษาที่แสดงถึงความแตกต่าง เช่น การเลือกใช้คำภาษาอังกฤษในการสื่อสาร การสร้างความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่อย่างเกินพอดี อัจฉริยะ ภาษา ได้แก่ การแต่งกายที่ดีกว่าสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือคนอื่น การไม่ยอมนั่งอยู่ในระดับเดียวกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน

สตรีที่ไม่สามารถปรับตัวและเข้ากับสังคมของบ้านพักฉุกเฉินได้ จะได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตามความเหมาะสม เช่น กรณีของสตรีที่มีอาการป่วยทางจิตมากจะถูกส่งตัวไปยังหน่วยงานอื่นที่มีความเหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือต่อไป กรณีของเพชรจะได้รับความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำต่างๆจากเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัว เพื่อแนะแนวทางให้สามารถปรับตัวเข้ากับบ้านพักฉุกเฉินได้ และยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้ อย่างไรก็ตามหากเพชรไม่สามารถปรับตัวและสร้างปัญหาให้กับสตรีอื่นก็จะถูกส่งตัวไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 การสื่อสารของเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของสตรีในกลุ่มต่างๆ

หลังจากมีการพัฒนาความสัมพันธ์การสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีเพื่อสร้างและดำรงความสัมพันธ์ เพื่อการเล่นความบันเทิง เช่นการพูดวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่างๆ เพื่อการรักษาทางใจ เช่นการพูดปลอบใจ และการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือยังทำให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง โดยผ่านการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน

การสื่อสารของสตรีในแต่ละกลุ่มจะมีความสนิทกันมากขึ้น เนื่องจากมีความคุ้นเคยและปรับตัวให้เข้ากับกลุ่ม สตรีจะเริ่มเปิดเผยเรื่องราวของตนเองบ้างกับสตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกับตน สตรีจะประเมินว่ามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะยอมรับฟังเรื่องราวของตนหรือไม่ คุณสมบัติในการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ได้แก่

- ความเปิดเผยตนเอง สตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกับตนนั้นมีการเปิดเผยเรื่องราวของตนเองอย่างไรบ้าง และจะไม่นำเรื่องราวของตนเองไปบอกใคร
- ความเห็นอกเห็นใจ สตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกันมีการแสดงความเห็นอกเห็นใจตนเองเป็นพิเศษหรือไม่
- การสนับสนุน สตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกันมีการยอมรับ และเต็มใจที่จะรับฟังเรื่องราวของตนหรือไม่
- ความเท่าเทียมกัน สตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกันคนใดที่ยอมรับในความแตกต่างและไม่ถือตัว อย่างไรก็ตามการเปิดเผยตนเองของสตรีกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันจะอยู่เฉพาะกลุ่มของตน และไม่มากเท่าการเปิดเผยตนเองกับเจ้าหน้าที่ เรื่องราวที่สนทนากันส่วนมากจะเป็นเรื่องทั่วไป เช่น การเลี้ยงดูบุตร สภาพอากาศ นินทาเจ้าหน้าที่ อาการเจ็บป่วย เป็นต้น แต่

การกล่าวถึงปัญหาที่ได้เผชิญมาของแต่ละคนจะไม่ถูกพูดถึง เนื่องจากสตรีต่างคิดว่าเป็นเรื่องในอดีตที่ผ่านมาแล้ว และทุกคนก็มีปัญหาของตนเองอยู่

แก้ว : “เรื่องที่คุยกันก็มีแต่เรื่องสัพเพเหระทั้งนั้น ไม่มีใครเขาพูดถึงปัญหาที่ผ่านมากันหรอกมันเครียด เรื่องมันแล้วไปแล้ว”

โก : “คุยกันเรื่องทั่วไปทั้งนั้น ไม่มีเรื่องส่วนตัวหรอกถึงแม้เพื่อนสนิท ก็ไม่บอกไม่ยกเรื่องขึ้น”

เอ : “พวกหนูไม่มีใครรู้ปัญหาของใครรู้แต่ว่าเดี๋ยวนัดมาด้วยกัน คนที่รู้ดีก็เป็นพวกพี่ (เจ้าหน้าที่) นั่นแหละ”

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเริ่มมีการเรียนรู้กฎทางจิตวิทยา (Psychological Role) ภายในกลุ่มของตน โดยสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีความต้องการสื่อสารกับสตรีที่มีลักษณะของปัญหาใกล้เคียงกับตน และมีคุณลักษณะที่ดีในการสื่อสารทำให้สตรีมีความพึงพอใจที่จะอยู่ร่วมกลุ่มตามความพึงพอใจของตนเอง

2.2.4 การสื่อสารทำให้หายเครียดเพื่อการผ่อนคลายความบันเทิง

การสื่อสารของสตรีเมื่อได้พัฒนาความสัมพันธ์แล้วจะมีรูปแบบการสื่อสารในลักษณะของการสื่อสารเพื่อสร้างความบันเทิงให้แกกัน เช่น การพูดวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่างๆ สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมักสนทนากันเพื่อสร้างความบันเทิง เรื่องราวที่ใช้ในการสื่อสารจะเป็นเรื่องของข่าวสาร ดุดวง การเล่าเรื่องราวตลกขบขัน เป็นต้น

2.2.5 การสื่อสารเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมักจะให้กำลังใจกันและกันเมื่อมีคนใดคนหนึ่ง แสดงความท้อแท้ การปลอบใจของสตรีจะไม่เป็นการสอบถามเรื่องราวความเป็นมาแต่จะใช้คำพูดเพื่อให้กำลังใจ อวัจนภาษาที่ใช้มีตั้งแต่น้ำเสียงที่แสดงความเห็นอกเห็นใจ การกุ่มมือ โอบไหล่ กอด

สา : เหม่อลอย และมีสีหน้าที่เศร้าซึม

นา : อะไรมันจะดีขึ้น ไม่ต้องไปคิดถึงมัน เราผ่านเรื่องราวๆมามากแล้วเดี๋ยวมันก็จะผ่านไปเอง (กุ่มมือสา)

2.2.6 ประนีประนอม

การสื่อสารของสตรีมีรูปแบบของการประนีประนอม เนื่องจากสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทางจิตใจและร่างกายมากจากการถูกระทำรุนแรง และต้องการปรับตัวให้เข้ากับผู้คนในบ้านพักฉุกเฉินให้ได้ หากมีความไม่เข้าใจกันเล็กน้อยก็จะใช้การประนีประนอมเพื่อไม่ให้มีเรื่อง ชัดแย้งกัน และเพื่อสร้างและดำรงความสัมพันธ์ เช่น เมื่อมีความไม่เข้าใจกันในเรื่องเวรทำความสะอาดที่มีผู้ไม่ยอมทำ สตรีที่เป็นคู่ทำเวรจะยินยอมที่จะทำให้โดยไม่มีข้อโต้แย้ง เป็นต้น

สา : “ไม่มีใครอยากมีเรื่องกันหรอก ถ้ามีเรื่องก็แยแล้ว เพราะต่างคนต่างมีเรื่องมาจะประนีประนอมกันมากกว่า”

ต้อย : “ช่วยปิดเรื่องทะเลาะกัน หนูทำใจแล้วเพราะเรามาจากที่ต่างกัน”

2.2.7 ความขัดแย้ง

เมื่อสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีความขัดแย้งกันหากเป็นในกลุ่มของตนเองกลุ่มจะจัดการให้คู่กรณีปรับความเข้าใจกัน เช่น เมื่อมีเรื่องไม่เข้าใจกันของกลุ่มผู้ป่วยในเรื่องของเงินตอบแทนจากการทำงานฝึกอาชีพ ทางกลุ่มจะจับคู่ขัดแย้งมาพูดคุยกันเพื่อปรับความเข้าใจกัน แต่ถ้าหากเป็นสตรีที่อยู่นอกกลุ่มของตนเองก็จะใช้การประนีประนอมโดยสตรีที่มีความไม่เข้าใจกันจะถ่ายทอดเรื่องความไม่เข้าใจกันให้เพื่อนของตนทราบ ซึ่งส่วนมากเพื่อนในกลุ่มตนจะให้คำแนะนำว่าให้มีการประนีประนอมกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อการปรับความเข้าใจในกลุ่มและการประนีประนอมกันไม่เป็นผลยังคงมีเรื่องราวที่ขัดแย้งกันเรื่อยๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วปัญหาความขัดแย้งจะเป็นเรื่องของความไม่เข้าใจกันในการอยู่ร่วมกัน เช่น เรื่องของการนอนที่ไม่ตรงเวลาของสตรีที่เข้าพักห้องเดียวกัน ปัญหาการใช้ห้องน้ำข้ามตึก โดยกลุ่มของสตรีที่เข้าพักในตึกต่างๆจะไม่ยินดีที่จะให้สตรีกลุ่มอื่นเข้ามาใช้ห้องน้ำของตน เป็นต้น สตรีจะเข้าแจ้งกับเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัวในเรื่องของการทะเลาะกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้จัดการปัญหา

การจัดการปัญหาของเจ้าหน้าที่ ได้แก่

- การแจ้งเรื่องความขัดแย้งและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อลดความขัดแย้งในที่ประชุม เช่น ในเรื่องการใช้ห้องน้ำ เจ้าหน้าที่จะแจ้งในการประชุมช่วงเย็นว่าไม่ควรเข้าใช้ห้องน้ำนอกตึกนอนของตน
- นำคู่มือมาปรับความเข้าใจกันเป็นการส่วนตัว โดยเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาและให้ทั้งสองลงบันทึกไว้ว่าจะมีการปรับตัวเข้าหากันอย่างไร และหากไม่สามารถปรับความเข้าใจกันได้ อาจมีสาเหตุมาจากคู่มือมีความผิดปกติทางจิตใจทั้งคู่ก็จะจับแยกกัน โดยการแยกห้องนอน ส่วนใหญ่แล้วความขัดแย้งของคู่มือจะลดลงหลังจากที่มีการปรับความเข้าใจกัน เนื่องจากจะมีความเข้าใจกันมากขึ้นและกลั้วกฎระเบียบของทางบ้านพักที่กำหนดว่าหากมีการทะเลาะกันในครั้งแรกจะภาคทัณฑ์ ครั้งที่สองจะทำโทษ และครั้งสุดท้ายคู่มือจะพ้นจากความช่วยเหลือ กรณีของเพชรที่ไม่สามารถอยู่ร่วมห้องกับผู้เดือดร้อนคนหนึ่งที่มีอาการผิดปกติทางจิต และเพชรก็เป็นคนที่มีลักษณะของการไม่ยอมใคร เมื่อเจ้าหน้าที่ทราบเรื่องของความขัดแย้งของทั้งสองแล้ว ได้เรียกทั้งสองมาปรับความเข้าใจกันและแยกทั้งคู่ออกจากกัน เนื่องจากอาจเกิดความขัดแย้งได้อีก ในกรณีของแอนที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ จนมีปากเสียงกับต้อยที่บริเวณหน้าบ้านพัก เมื่อเจ้าหน้าที่ทราบเรื่องก็นำทั้งสองมาพูดคุยปรับความเข้าใจกัน และภาคทัณฑ์ไว้ หลังจากนั้นทั้งสองก็สามารถปรับความเข้าใจและกลับมาคืนดีกัน

2.2.8 การแลกเปลี่ยนข้อมูลของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ

การสื่อสารของสตรีกับสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะเป็นการสื่อสารของสตรีที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับตนมากกว่าสตรีกลุ่มอื่น เนื่องจากไม่ได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และการใช้ชีวิตประจำวันของสตรีแต่ละกลุ่มไม่คล้ายคลึงกันทำให้ไม่ได้มีการสื่อสารกันมากนัก

การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสตรี ลักษณะการสื่อสารของสตรีจะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ดังนี้

- **คุณลักษณะในการสื่อสาร** สตรีในฐานะผู้ทั้งรับสารและส่งสารจะมีคุณลักษณะในการสื่อสารที่แตกต่างกันไป คุณลักษณะในการสื่อสาร ได้แก่

คุณลักษณะในการสื่อสารทางบวก

1. ความเปิดเผย (Openness) หมายถึง การเปิดเผยความคิดและความรู้สึกของตน ด้วยความรับผิดชอบด้วยความเต็มใจและซื่อสัตย์ต่อข้อมูลของผู้คนที่เปิดเผยให้ตนทราบ

2. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) หมายถึง ความเข้าใจเห็นใจในความรู้สึกของผู้อื่น สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ประเมินหรือให้คุณค่าความคิด ความรู้สึก พฤติกรรมของผู้อื่นว่าผิด ถูก ดี ชั่ว ด้วยเกณฑ์ของตนเอง
3. การสนับสนุน (Supportiveness) หมายถึง การให้กำลังใจแก่ผู้อื่น เปิดใจ เต็มใจที่จะรับฟัง แม้ว่าอาจจะมีความเห็นไม่ตรงกัน
4. การคิดในทางบวก (Positiveness) หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีและให้เกียรติ มีความรู้สึกในทางบวกต่อผู้อื่น
5. ความเท่าเทียมกัน (Equality) หมายถึง การให้ความเท่าเทียมกัน ยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล

คุณลักษณะในการสื่อสารทางลบ

1. ไม่เปิดเผย (Undisclosed) หมายถึง ความไม่ยินยอมที่จะเปิดเผยความคิดและความรู้สึกของตน
2. ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ (Unsympathetic) หมายถึง ไม่สนใจที่จะรับฟังเรื่องราวของผู้อื่น และประเมินเรื่องราวของผู้อื่นว่าดี ชั่ว ตามเกณฑ์ของตนเอง
3. ขัดแย้ง (Resistance) หมายถึง เมื่อมีความเห็นขัดแย้งกับตนเอง ก็จะไม่รับฟังและแสดงความเห็นแย้ง
4. การคิดในทางลบ (Pessimistic) หมายถึง การมีทัศนคติทางลบและมีความรู้สึกในทางลบต่อผู้อื่น
5. ไม่เท่าเทียมกัน (Inequality) หมายถึง ความไม่ยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีการเลือกปฏิบัติ

- **ทัศนคติในการสื่อสารเพื่อเปิดเผยตนเอง** แบ่งทัศนคติได้ 2 ประเภท คือ
 - ทัศนคติด้านบวกคือ มองว่าการเล่าเรื่องราวของตนเองและการรับฟังเรื่องราวของคนอื่น เป็นสิ่งที่ดี เป็นการให้กำลังใจและระบายความรู้สึกของกันและกัน
 - ทัศนคติด้านลบ คือ มองว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นเรื่องที่ไม่มีความจำเป็น เสียเวลา และอาจเป็นผลร้ายต่อตนเอง

- **ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา จะมีระดับความสัมพันธ์แตกต่างกัน**

ความสัมพันธ์ด้านบวก คือ คู่สนทนาที่มีความพึงพอใจในการสื่อสารกันจนมีความสนิทสนม
ความสัมพันธ์ด้านลบ คือ คู่สนทนาไม่ได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่มีความสนิทสนมกัน

คุณลักษณะ	ทัศนคติ	ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา	ลักษณะการสื่อสาร
+	+	+	อยากฟัง-อยากเล่า
+	+	-	อยากฟัง-ไม่อยากเล่า
-	+	+	อยากเล่า-ไม่อยากฟัง
-	-	-	ไม่อยากเล่า-ไม่อยากฟัง

ลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสตรี

- อยากฟัง-อยากเล่า สตรีเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะในการสื่อสารที่ดี มีทัศนคติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านบวก และมีความสนิทสนมกับคู่สนทนา ทำให้สตรีมีความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเองกับสตรีอื่น เช่น สาและนานับถือกันเป็นแม่ลูก ทั้งสองมีความสัมพันธ์ในด้านบวก และมีทัศนคติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ทั้งสองสบายใจและมีกำลังใจในการต่อสู้กับโรคภัย ทั้งสองจึงมีลักษณะการสื่อสารทั้งเป็นผู้รับสารและส่งสารต่อกัน

สา : “เรามีกันสองแม่ลูก (นาและสา) มีอะไรก็จะคุยกัน รับฟังกันและกัน ให้กำลังใจกันและกัน ไม่มีเขาเราก็ไม่รู้จะเล่าให้ใครฟัง”

- อยากฟัง-ไม่อยากเล่า สตรีมีคุณลักษณะของการสื่อสารในด้านบวก เช่น มีความเปิดเผยแสดงถึงความเห็นอกเห็นใจกับคู่สนทนา ทำให้คู่สนทนาประหม่นแล้วว่าน่าจะเป็นคนที่จะรับฟังเรื่องราวของตนได้ และสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ได้ รวมทั้งมีทัศนคติในด้านบวกกับการแลกเปลี่ยนของมูล อย่างไรก็ตามทั้งสองอาจจะยังไม่มีสนิทสนมกันมากนัก ทำให้คู่สนทนายังไม่แลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเอง การสื่อสารจึงมีลักษณะที่สตรีเป็นผู้รับสารและไม่เป็นผู้ส่งสาร ดังในกรณีของ ไก่ที่เป็นคนชอบพูดคุยกับคนอื่นและมีลักษณะเปิดเผย ทำ

ให้มักจะมีสตรีอื่นในกลุ่มของตนเล่าเรื่องราวและพูดคุยเรื่องของตนกับโก้เสมอ และโก้ยินดีที่จะรับฟัง แต่เนื่องจากโก้ไม่ได้ให้ความสนิทสนมกับคู่สนทนา โก้จึงไม่ยินดีที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนเอง

โก้ : “พี่เป็นประเภทชอบฟังเรื่องคนอื่น คิดว่ามันทำให้พี่เรียนรู้อะไรมากขึ้น แต่ถ้าจะให้พี่เล่าเรื่องตัวเอง คงไม่ทำเพราะมันยากเกินไปสำหรับพี่”

- อยากเล่า-ไม่ยอมฟัง สตรีในฐานะผู้ส่งสาร เป็นผู้ที่คุณลักษณะทางลบ คือไม่ยินดีที่จะรับฟังเรื่องราวของคู่สนทนา แต่มีทัศนคติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลว่าการสื่อสารของตนนั้นทำให้ตนเองมีกำลังใจ ได้ระบาย มีผลดีกับตนเอง และสตรีจะเลือกสื่อสารเรื่องราวของตนเองกับสตรีที่มีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกับตนเอง เช่น น้อยที่มักจะเล่าเรื่องราวของตนเอง เช่น ความลำบากที่ได้เผชิญมา ความเจ็บป่วยจากการทำงานหนักหาเลี้ยงครอบครัว เป็นต้น น้อยจะเลือกเพื่อนของเธอคนหนึ่งที่เป็นหญิงตั้งครรภ์เช่นเดียวกับเธอในการเล่าเรื่องราว แต่เธอจะไม่ยินดีที่จะรับฟังเรื่องราวของเพื่อนเธอเท่าใดนัก โดยจะบอกปฏิเสธ หรือแสดงท่าที่ไม่สนใจ
- ไม่ยอมเล่า-ไม่ยอมฟัง สตรีที่ไม่มีคุณลักษณะที่ดีในการสื่อสาร มีทัศนคติทางด้านลบกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสตรีอื่น และไม่มีการสร้างความสัมพันธ์กับใคร ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของบ้านพักฉุกเฉินในช่วงแรก และยังไม่สามารถปรับตัวได้ และการไม่ยอมรับสภาพความเป็นอยู่และสังคมหลังจากที่เข้ารับความช่วยเหลือแล้วระยะหนึ่ง เช่นในกรณีของเพชรที่ไม่สามารถยอมรับ และปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมของบ้านพักฉุกเฉิน ทำให้เพชรไม่สร้างความสัมพันธ์กับใครและไม่ยินดีที่จะแลกเปลี่ยนสื่อสารกับสตรีใดในบ้านพัก

ผลของการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ

1. การพัฒนาและฟื้นฟูอัตมโนทัศน์

การสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือยังทำให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง โดยผ่านการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน อัตมโนทัศน์ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงลำพังหากแต่เกิดจากการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง การสื่อสารระหว่างกันของสตรีทำให้สตรีมีการแลกเปลี่ยนเรื่องราวของการกระทำรุนแรงที่ผ่านมา ทำให้สตรีมีการเรียนรู้ตนเองจากการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนและการ

รับฟังเรื่องราวของคนอื่น ทำให้อัตมโนทัศน์มีการพัฒนาในด้านบวกมากขึ้น เช่นตนเองไม่ได้เป็นผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงเพียงลำพัง ตนเองไม่ได้เป็นทาสผู้รับใช้แต่เป็นผู้ที่สามารถอยู่รอดได้

โก : “...ฟังแล้วมานั่งคิดว่ายังมีคนที่มียุทธศาสตร์มากกว่าเรา เขาผ่านมาได้ เราต้องผ่านไปให้ได้
อย่างบางคนปัญหาน้อยกว่าเรากลับมานั่งฟูมฟาย”

นิง : “ที่นี่เป็นที่แรกตั้งแต่หนูถูกข่มขืน...หนูรู้สึกว่ามีเพื่อนและไม่ใช่เหยื่อของใคร เพราะมีคนที่มีปัญหาอย่างหนูแล้วก็ผ่านมันไปได้”

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีที่มีความแน่นแฟ้นมากขึ้น

สตรีจะมีความสัมพันธ์สนิทกันมากขึ้นจากช่วงแรกเข้ารับการช่วยเหลือ เนื่องจากเมื่อสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือต่างมีการสร้างความเป็นตัวตนของขึ้นมาเพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ และหากคู่สนทนาตอบรับกับอัตมโนทัศน์ของกันและกันจะสามารถทำให้ความสัมพันธ์พัฒนาขึ้นไป โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และความพึงพอใจในการสร้างความสัมพันธ์ คือ เราจะพึงพอใจคนที่ยอมรับอัตมโนทัศน์ของตนเอง และการยอมรับในอัตมโนทัศน์สามารถสร้างได้ผ่านการสื่อสารที่คู่สนทนาสามารถ ประเมินสถานการณ์และสร้างให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารจะทั้งสองฝ่ายและความสัมพันธ์ได้พัฒนาขึ้น โดยที่การสื่อสารจะขึ้นอยู่กับ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเป็นไปได้อย่างที่พอใจและคู่สนทนาต่างเคารพในอัตมโนทัศน์ของกันและกัน

3. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

3.1 กลุ่มบำบัด (Therapy Group)

การสื่อสารกลุ่มเพื่อการฟื้นฟูและบำบัดจิตใจเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่นักจิตวิทยาจัดขึ้น ในรูปของกิจกรรมกลุ่มบำบัด (Therapy Group) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ให้ความรู้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเพิ่มทักษะในการดำเนินชีวิตและเพิ่มศักยภาพให้สตรีสามารถดูแลตนเองได้
- ฟื้นฟูสภาพจิตใจของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ กิจกรรมกลุ่มบำบัดมีขึ้นเพื่อให้สตรีสามารถฟื้นฟูจิตใจ โดยสตรีสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสตรีที่เข้าร่วมกลุ่มถึงความกดดันทาง

อารมณ์ทั้งกับสภาพปัญหาที่เผชิญมาและปัญหาของการอยู่ร่วมกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ เช่นเดียวกัน

เจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมนี้เพื่อให้สมาชิกได้มีการสื่อสารเพื่อสะท้อนปัญหาพร้อมกัน สามารถแก้ไขปัญหของตนเองและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การสื่อสารภายในกลุ่มของกิจกรรมกลุ่มบำบัดจะทำให้สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงเข้าใจถึงผลบวกและผลลบของสถานการณ์ ความรุนแรง และการใช้ชีวิตประจำวันตั้งแต่ได้รับความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดสามารถทำให้สตรีมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นจากการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน มีการรับรู้ตนเองในทางที่ดีขึ้นจากการพูดแสดงความคิดเห็นและรับฟังเรื่องราวของสตรีอื่น และสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ของสตรีที่เข้ากลุ่มบำบัดให้มีความรู้จักกันมากขึ้น โดยมีส่วนช่วยให้สตรีที่แยกตัวออกจากกลุ่มเข้าร่วมกับกลุ่มได้มากขึ้น

การสื่อสารกลุ่มเพื่อการฟื้นฟูในกิจกรรมกลุ่มบำบัดจึงมีการพัฒนาทั้งการสื่อสารภายในตนเอง (Intrapersonal Communication) โดยสตรีจะมีการรับรู้และประเมินตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและจากการทำแบบทดสอบทางจิตวิทยา เพื่อให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจตนเองมากขึ้นและมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของตนเองในทางที่ดีขึ้น นอกจากการการพัฒนาอัตมโนทัศน์จากการสื่อสารภายในตนเองแล้ว สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ของตนเองระหว่างสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกับตนได้ โดยสตรีจะมีความเข้าใจปัญหาและเกิดการยอมรับในอัตมโนทัศน์ของกันและกัน จนสามารถพัฒนาความสัมพันธ์และปรับตัวเข้าหากันได้

กลุ่มบำบัดส่วนใหญ่จะแบ่งประเภทของการจัดกลุ่มตามประเภทของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือทั้ง 4 ประเภท ดังนี้ หญิงโสด แม่ลูกอ่อน หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และผู้ติดเชื้อ HIV โดยสตรีที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทางด้านสภาพจิตใจก่อน เพื่อให้สามารถใช้วิธีการได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหา และแนะนำแนวทางในการใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม สตรีทั้ง 4 ประเภทมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

- หญิงโสด ในขั้นแรกเจ้าหน้าที่จะมีการประเมินประเภทปัญหาของสตรีที่อยู่ในประเภทหญิงโสดว่าได้รับความรุนแรงเช่นใดมา มีปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่ เป็นผู้

สามารถประกอบอาชีพได้หรือไม่ หรือเป็นผู้ที่มีประสบปัญหาข้างต้นมากกว่าหนึ่งประเภท เพื่อวางแผนทางในการช่วยเหลือหากเป็นเป็นสตรีที่มีได้รับผลกระทบจากความรุนแรงมากและมีปัญหาสุขภาพจิต เจ้าหน้าที่จะดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการสร้างให้สตรีได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกับสตรีอื่นประเภทเดียวกับตนเพื่อระบายความเครียดและสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญ แต่หากเป็นสตรีที่สามารถประกอบอาชีพได้เจ้าหน้าที่จะจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ในการดำรงชีวิตด้วยตนเองต่อไป

- แม่ลูกอ่อน เจ้าหน้าที่จะให้กิจกรรมกลุ่มบำบัดเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้ความรู้และแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไปของมารดาของเด็ก โดยส่วนใหญ่แล้วจะเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องการวางแผนอนาคตของมารดาและบุตรว่าจะมีการดำเนินการเช่นไรต่อไปในอนาคต
- หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์จะมีความตึงเครียดมากเนื่องจากจะมีความย่ำคิดและย่ำทำกับเรื่องการตั้งครรภ์และอนาคตของตนเองและบุตร กิจกรรมกลุ่มบำบัดจึงเน้นที่การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้สตรีที่ตั้งครรภ์ได้มีการสื่อสารข้อมูลที่แต่ละคนมีความไม่สบายใจเพื่อให้สตรีที่ตั้งครรภ์มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่จะแนะนำแนวทางในการดูแลรักษาตนเองและเลี้ยงดูบุตร
- ผู้ติดเชื้อ HIV กิจกรรมกลุ่มบำบัดจะเน้นที่การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจและการดูแลสุขภาพของผู้ติดเชื้อ HIV โดยกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจจะเน้นหลักของพุทธศาสนาเพื่อให้สตรีมีจิตใจที่สงบและยอมรับกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ประเด็นของการรักษาสุขภาพสตรีจะได้แลกเปลี่ยนวิธีการดูแลรักษาตนเองและเจ้าหน้าที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการรักษาดูแลสุขภาพ

การเข้ากลุ่มบำบัดจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยมีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ทั้งสิ้น 2 คน เป็นผู้ดำเนินการและในบางครั้งจะมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เข้าร่วมดำเนินการ สตรีที่เข้ารับการบำบัดกลุ่มในแต่ละครั้งจะมีจำนวนประมาณ 10 - 15 คน และมีการกำหนดกติกาเบื้องต้นก่อนจะเริ่มกิจกรรมกลุ่มบำบัด ได้แก่ ห้ามพูดนอกเรื่อง ห้ามออกจากกลุ่มก่อนเวลา พูดทีละคน ต้องแสดงความคิดเห็นทุกคน และห้ามเถียงกัน

กิจกรรมของกลุ่มบำบัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ด้านวิชาการและนันทนาการตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เข้าทำการบำบัด

กิจกรรมกลุ่มบำบัดด้านวิชาการ

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลของการถูกระทำรุนแรงของกันและกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาความรุนแรงว่าไม่ใช่แค่มีปัญหาของตนเองเท่านั้น ทุกคนเป็นคนที่มีความปัญหาและสามารถผ่านไปได้
- การให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในเรื่องการคุมกำเนิด การรักษาสุขภาพที่ดีกับสตรีที่ตั้งครรภ์ การดูแลบุตร การปฏิบัติตัวของผู้ที่ติดเชื้อ HIV/AIDS
- การทำแบบทดสอบเพื่อเข้าใจตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่มบำบัดถึงการมองตนเองมองปัญหา และวางแนวทางในอนาคต
- การให้ความรู้และองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับประเด็นความรุนแรง ผู้หญิงที่อยู่กินกับสามีที่ทั้งที่จดทะเบียนและอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา ไม่ใช่มีหน้าที่เป็นแม่และเมียเท่านั้น หากแต่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกับบุรุษ การกระทำรุนแรงแก่สตรีจึงไม่ใช่สิ่งที่ต้องทนเพื่อจะดำรงความเป็นแม่และเมียที่ดี แต่เป็นการลิดรอนสิทธิความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือมากมาย
- การใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำรงชีวิต โดยจะเชิญแม่ชี พระสงฆ์ เพื่อให้ความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลในการใช้ชีวิตอย่างมีสติและยอมรับความเปลี่ยนแปลงว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกขณะ และการปฏิบัติตนเป็นคนดีจะทำให้มีจิตและกายที่บริสุทธิ์

กิจกรรมกลุ่มบำบัดด้านนันทนาการ

กิจกรรมกลุ่มบำบัดด้านนันทนาการเป็นการสื่อสารของสตรีระหว่างกันเพื่อให้เกิดความบันเทิงใจและพัฒนาความสัมพันธ์ของสตรีให้ดีขึ้น

- การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตนให้สามารถเข้ากับสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือได้ โดยทำการคัดเลือกสตรีที่อยู่ในกลุ่มที่ได้รับความนิยม พร้อมทั้งบรรยายเหตุผล และทำการลงคะแนนเพื่อเลือกสตรีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด กิจกรรมนี้จะสร้างให้สตรีมีความเข้าใจว่าการทำดีกับสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือ เป็นสิ่งที่ดีและจะได้รับการยอมรับและรางวัลเป็นการตอบแทน ทำให้มีแรงจูงใจในด้านบวกที่จะมีการปรับตัวและสร้างความเป็นมิตรซึ่งกันและกัน

- การพัฒนาความสัมพันธ์ สตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกันพูดคุยเปิดใจ ในเรื่องของการอยู่อาศัยร่วมกัน ว่ามีสิ่งใดที่ยังไม่เข้าใจกัน และการกระทำใดที่สร้างความเดือดร้อนไม่สบายใจแก่สตรีอื่น และกลุ่มจะพยายามระดมสมองเพื่อหาแนวทางการแก้ไข และปรับตัวเข้าหากัน หลังจากกิจกรรมนี้ทำให้ในกลุ่มของสตรีมีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

3.1.1 กระบวนการสื่อสารภายในกลุ่มบำบัด

บรรยากาศในการเข้ากลุ่มบำบัดจะมีความเปลี่ยนแปลงไปตามเรื่องราวที่กลุ่มกำลังสื่อสาร ดังนี้

- บรรยากาศช่วงเริ่มดำเนินกิจกรรมกลุ่มบำบัด

ในช่วงแรกกลุ่มจะมีบรรยากาศที่เป็นเอง เจ้าหน้าที่จะสร้างบรรยากาศในการสื่อสารภายในกลุ่มให้แสดงถึงความเท่าเทียมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน และสร้างความสบายใจให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยเจ้าหน้าที่จะนั่งในระดับเดียวกันสตรีที่เข้าร่วมกลุ่มบำบัด และทำตัวเป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ภาษาที่ใช้ในการแทนตนและเรียกสตรีจะแสดงถึงความเป็นกันเอง เช่น พี่ หนู ป้า น้อง เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ดำเนินการบำบัด และในบางครั้งอาจเชิญผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการเป็นผู้ดำเนินการร่วม เช่น พระสงฆ์ แม่ชี ในเรื่องการศึกษา การปฏิบัติตน การรักษาและฟื้นฟูจิตใจ พยายามทำให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพจิต กลุ่มองค์กรสตรีที่มีความเกี่ยวข้อง เช่นกลุ่มผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญในการให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนทัศนกับสตรีในเรื่องการกระทำรุนแรง และแนวทางทางกฎหมายที่ช่วยเหลือ โดยจะเริ่มจากการบอกวัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่มบำบัดในแต่ละครั้ง สตรีและเจ้าหน้าที่จะนั่งล้อมวงกันเพื่อสร้างความเป็นกันเอง

- บรรยากาศช่วงการแลกเปลี่ยนข้อมูลของสตรีในประเด็นปัญหาต่างๆ

เมื่อสตรีมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เข้าลึกถึงประเด็นปัญหาของแต่ละคน การสื่อสารของสตรีเป็นเรื่องราวที่สะท้อนใจ เช่นเรื่องราวของปัญหาความรุนแรงที่สตรีได้เผชิญมาบรรยากาศของกลุ่มจะมีความตึงเครียด และในบางครั้งสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมจะร้องไห้ เนื่องจากมีความสะท้อนใจกับเรื่องราวของตนเองและสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดเช่นเดียวกับตน

- บรรยากาศช่วงการปรับอารมณ์ของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม

สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความตึงเครียดอย่างมากหลังจากได้บอกเล่าถึงปัญหาของตนเองและรับฟังปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรม อย่างไรก็ตามเมื่อกิจกรรมกลุ่มบำบัดได้ดำเนินมาระยะหนึ่งเจ้าหน้าที่จะจัดกิจกรรมเสริมขึ้นเพื่อปรับอารมณ์ให้กับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม โดย

เจ้าหน้าที่จะจัดกิจกรรมนันทนาการในช่วงสั้นๆ ก่อน 10 นาทีที่จะจบการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น การทำกิจกรรมประกอบจังหวะ แจกขนม เล่นเกม เป็นต้น

3.1.2 ลักษณะการสื่อสารของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด

สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด มีลักษณะการสื่อสาร ดังนี้

1. มีความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสมาชิกภายในกลุ่ม

สตรีที่มีลักษณะของการสื่อสารเช่นนี้จะเป็นผู้ที่มีลักษณะของผู้ที่ยอมรับกับสภาพปัญหาของตนเอง และยินดีที่จะถ่ายทอดให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบถึงปัญหา ซึ่งเจ้าหน้าที่มักจะให้สตรีที่มีลักษณะเช่นนี้เป็นผู้เริ่มเล่าเรื่องราวของตนเพื่อให้สมาชิกคนอื่นมีความต้องการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลในกลุ่มบำบัด

2. ปิดบังข้อมูล

สตรีที่มีลักษณะการสื่อสารดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่เพิ่งเริ่มจะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดในครั้งแรก โดยในช่วงแรกสตรีจะไม่มีความต้องการที่จะสื่อสารเรื่องราวของตนเองให้กลุ่มทราบ แต่เมื่อการดำเนินกิจกรรมผ่านไประยะหนึ่ง สตรีที่เพิ่งเข้าร่วมกิจกรรมครั้งแรกจะเริ่มได้รับฟังเรื่องราวของผู้เข้าร่วมกลุ่มทำให้สตรีมีเริ่มที่จะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเอง กอปรกับการที่เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้นำกลุ่มคอยกระตุ้นเตือนให้สตรีที่มีลักษณะดังกล่าวมีการสื่อสาร

นอกจากนี้คุณลักษณะของการสื่อสารของสตรีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สตรีไม่มีความต้องการที่จะทำการสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่ม เนื่องจากมีลักษณะของผู้ที่เก็บกด ปิดบังเรื่องราว ผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องกระตุ้นเตือนให้สตรีที่มีลักษณะเช่นนี้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มไม่ว่าสตรีมีความต้องการหรือไม่ เพื่อให้สตรีได้รับการฟื้นฟูตามแนวทางที่ได้ตั้งไว้

นักจิตวิทยา : “อย่างน้องเอ (นามสมมุติ) เป็นคนที่ค่อนข้างเก็บกด เราประเมินแล้วก็ทราบว่าน้องเอไม่ต้องการที่จะเล่าเรื่องราวของตนเอง แต่พี่ก็ต้องคอยกระตุ้นให้น้องเอทำ ทั้ๆที่น้องเอจะมีอาการมือสั่น เหงื่อออก กัดริมฝีปาก หรือบางทีก็ร้องไห้ แต่เราก็ต้องทำเพื่อตัวของเขาเอง”

(จิตรา นวลละออง 28 เมษายน 2547)

3. การสื่อสารไร้ระเบียบ

เมื่อกิจกรรมดำเนินมาถึงระยะที่สตรีทุกคนมีความต้องการที่จะสื่อสารเรื่องราวและความคิดของตน สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมจะแย่งกันเพื่อต้องการที่จะสื่อสารเรื่องราวของตน กลุ่มบำบัดจะมีความวุ่นวายเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ยุติความวุ่นวายเหล่านี้ โดยให้สตรีที่ต้องการพูดยกมือขึ้นและต้องรอให้สตรีที่กำลังสื่อสารอยู่จบการสนทนา

นอกจากนี้การสื่อสารที่ไร้ระเบียบจะเกิดขึ้นเมื่อมีสตรีที่กลุ่มไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้วย เช่นสตรีที่มีพฤติกรรมที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสตรีอื่นได้ สตรีที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อสตรีอื่น สตรีที่เข้าร่วมกลุ่มคนอื่นๆจะใช้การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดในการบอกกล่าวเจ้าหน้าที่ถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสตรีคนดังกล่าวทำให้มีการโต้แย้งกันขึ้น และหากเหตุการณ์ไม่สามารถควบคุมได้เจ้าหน้าที่จะให้กลุ่มเป็นผู้ตัดสินโดยลงคะแนนเสียงเพื่อให้สตรีคนดังกล่าวที่สร้างความไร้ระเบียบในการสื่อสารของกลุ่มออกจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดในครั้งนั้น ตามมติของกลุ่ม

อย่างไรก็ตามหลังจากที่สตรีผู้นั้นถูกมติกกลุ่มให้พ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้สตรีผู้นั้นเริ่มมีพฤติกรรมในทางลบ แยกตัว รู้สึกว่าไม่เป็นที่ต้องการ นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ดำเนินการช่วยเหลือต่อไป โดยการให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวและให้ทำแบบทดสอบเพื่อประเมินความเครียดและดำเนินการฟื้นฟูจิตใจต่อไป

นอกจากนี้หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมอาจยังมีความไม่พอใจกับสตรีที่กล่าวถึงตนในทางลบ จนอยากทำให้เกิดความขัดแย้งในภายหลังอีกได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องทำการเรียกคู่กรณีมีปรับความเข้าใจกัน และลงโทษตามกฎระเบียบของบ้านพักต่อไป

การสื่อสารในกลุ่มบำบัดนี้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมยังไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ลึกถึงปัญหาของตนเองได้มากนัก เนื่องจากเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มมีจำกัดและไม่เพียงพอต่อการเอาใจใส่กับสตรีที่เข้าร่วมกลุ่มทุกคนได้ นอกจากนี้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดเป็นผู้ที่ไม่รักษาความลับของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกับตน สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมอาจนำเรื่องราวของสตรีอื่นไปนินทาและบอกกล่าวกับผู้อื่น ทำให้เจ้าหน้าที่จะต้องมีการควบคุมไม่ให้สตรีเล่าถึงปัญหาของ

ตนเองมากจนเกินไป และหากมีการนำความคิดเห็นของสตรีที่เข้าร่วมกลุ่มเช่นเดียวกับตนไปบอกกล่าวจนสร้างความเสียหาย สตรีที่กระทำดังกล่าวจะถูกลงโทษ

3.1.3 ลักษณะการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มบำบัด

เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มบำบัด คือ นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา ทั้งสองเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมการสื่อสารของสมาชิกให้กลุ่มบำบัดสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ลักษณะการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ ได้แก่

1. สร้างบรรยากาศของกลุ่มให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์

เจ้าหน้าที่จะประเมินสถานการณ์เพื่อสร้างบรรยากาศของการสื่อสารภายในกลุ่มมีความเหมาะสม กล่าวคือในช่วงเริ่มของการทำกิจกรรมเจ้าหน้าที่จะสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม และหากบรรยากาศของการสื่อสารมีความตึงเครียดเจ้าหน้าที่จะพยายามผ่อนคลายอารมณ์ให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่นการเปลี่ยนเรื่องของการสนทนา การให้สตรีที่เข้าร่วมมีการสนับสนุนความคิดซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2. ประเมินลักษณะการสื่อสารของสตรีที่เข้าร่วมกลุ่มบำบัด

เจ้าหน้าที่จะทำการประเมินว่าสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดในแต่ละครั้งมีลักษณะการสื่อสารอย่างไร ลักษณะการสื่อสารของสตรีที่เจ้าหน้าที่ประเมินได้แก่

- สตรีที่มีความต้องการสื่อสาร เป็นสตรีที่สามารถยอมรับเรื่องราวของตนเองและมีความต้องการที่จะสื่อสารเรื่องราวของตนเองอย่างเปิดเผย
- สตรีที่เก็บตัวและปิดบังเรื่องราว สตรีส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีลักษณะปิดบังเรื่องราว เนื่องจากมีความคิดว่าปัญหาของตนเองเป็นเรื่องร้ายแรงและไม่สมควรนำมาเปิดเผย
- สตรีที่มีพฤติกรรมสื่อสารที่ไม่เหมาะสม เป็นสตรีที่ยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสตรีอื่นที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ ส่วนใหญ่แล้วจะคิดว่าตนเองมีความเหนือกว่าสตรีอื่นที่เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกับตน ดังนั้นการสื่อสารของสตรีที่มีลักษณะเช่นนี้จึงชอบก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม จากการกล่าวตำหนิสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม การ

กล่าวโต้แย้งอย่างไรเหตุผล และไม่ยอมที่จะรับฟังปัญหาและเรื่องราวของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกับตน

- สตรีที่ชอบแสดงความเป็นผู้นำ สตรีที่มีลักษณะดังกล่าวจะเป็นสตรีที่จะพยายามจัดการกับปัญหาเมื่อมีความขัดแย้งขึ้น เช่นพยายามไกล่เกลี่ยปัญหาเมื่อสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการเถียงกัน นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่นอย่างตั้งใจ และพยายามที่จะช่วยเหลือ กล่าวพลอบใจให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกับตน

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ประเมินลักษณะของสตรีแล้ว เจ้าหน้าที่จะนำลักษณะทางการสื่อสารของสตรีในแต่ละลักษณะมาใช้ควบคุมให้การสื่อสารภายในกลุ่มบำบัดเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เช่นสตรีที่มีคุณลักษณะของการสื่อสารที่ปิดบังเจ้าหน้าที่จะให้สตรีที่มีลักษณะเปิดเผยเป็นผู้เริ่มการสื่อสารภายในกลุ่มเพื่อกระตุ้นให้สตรีที่มีปิดบังเรื่องราวและค่อนข้างเก็บตัวมีทัศนคติในด้านบวกกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในกลุ่มบำบัด โดยมีความคิดว่าการเล่าเรื่องราวของตนเองสามารถทำได้และมีผู้ที่พร้อมจะรับฟัง

นอกจากนี้เมื่อกลุ่มเกิดความขัดแย้งขึ้น เจ้าหน้าที่จะชี้แนะให้สตรีที่มีลักษณะของผู้นำเป็นผู้ที่สื่อสารกับกลุ่มเพื่อจัดการความขัดแย้ง และให้สตรีที่มีลักษณะของผู้ที่เปิดเผยเรื่องราวกล่าวถึงข้อดีของกลุ่มเพื่อลดความขัดแย้ง

3. การสื่อสารเพื่อควบคุม

การควบคุมของเจ้าหน้าที่เป็นการสื่อสารเพื่อควบคุมให้การสื่อสารภายในกิจกรรมกลุ่มบำบัดของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปอย่างมีระเบียบและตรงกับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารกลุ่มในแต่ละครั้ง โดยการสื่อสารเพื่อควบคุมของเจ้าหน้าที่จะไม่ใช้ลักษณะของการบังคับบีบบังคับจิตใจสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด แต่เป็นการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เช่น เมื่อสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะที่ปิดบังข้อมูล เจ้าหน้าที่จะพยายามกระตุ้นเตือนให้สตรีมีการสื่อสารกับกลุ่มบ้าง

นักจิตวิทยา : “พี่จะพยายามกระตุ้นให้เขาพูด ส่วนมากพี่จะพูดดีกับเขาว่า ยังไม่ได้เล่าอะไรให้เพื่อนฟังเลย ลองเล่าให้เพื่อนฟังบ้างไหม และถ้าหากเขายังไม่ยอมเล่าเราก็ต้องกระตุ้นเขาไปเรื่อยๆ จนเขายินยอมที่จะเล่าเรื่องของเขา”

(จิตรานวลละออง 28 เมษายน 2547)

นอกจากนี้เมื่อการสื่อสารในกลุ่มเริ่มมีความไร้ระเบียบเจ้าหน้าที่จะพยายามให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมเรียงลำดับการสื่อสารตามการยกมือ และหากสตรีบางคนยังคงแย่งสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมพูด เจ้าหน้าที่จะพยายามโน้มน้าวให้สตรีไม่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหยุดพฤติกรรมนั้นเสีย เช่นกล่าวว่า “ความคิดเห็นเธอดีแต่เธอลองฟังเพื่อนก่อน เธอจะได้เข้าใจเพื่อนบ้างนะ” และหากความไร้ระเบียบยังคงเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่จะใช้มติดกลุ่มให้ลงคะแนนให้สตรีที่สร้างปัญหาออกจากการเข้าร่วมกิจกรรม

โดยสรุปแล้วนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาที่เป็นผู้นำในการสื่อสารของกิจกรรมกลุ่มบำบัดมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

หน้าที่ของผู้นำกลุ่มบำบัด (Function of Therapy Group Leader)

เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการกลุ่มบำบัด ได้แก่ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ทั้งสองมีหน้าที่ดังนี้

1. การกำหนดระเบียบดำเนินการ (Establishing Procedure) เจ้าหน้าที่ทั้งสองจะเป็นผู้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกลุ่มบำบัดในแต่ละครั้ง รวมทั้งแจ้งกฎระเบียบในการสื่อสารให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกลุ่ม เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การให้ความเท่าเทียมแก่สตรีทุกคนในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้มีการสื่อสารที่ชัดเจนและให้เกียรติผู้ส่งสารโดยไม่ให้มีการแย่งกันพูดและแทรกขึ้นเมื่ออีกฝ่ายยังพูดไม่จบ เป็นต้น
2. การขึ้นคำถาม (Raising Question) เมื่อสตรีในกลุ่มมีการสื่อสารที่เริ่มจะไม่ตรงกับประเด็นที่ได้ตั้งไว้ เจ้าหน้าที่จะเริ่มสร้างประเด็นคำถามเพื่อให้สตรีมีการพูดคุยในเรื่องที่อยู่ในประเด็น และหลังจากที่การสื่อสารได้ผลสรุปออกมา เจ้าหน้าที่จะแสดงผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลและมีการประเมินผลให้แก่สมาชิกเพื่อให้ทราบถึงผลด้านต่างๆ และวิธีการปฏิบัติตนตามทีกลุ่มได้ผลสรุป

3. การมองหาคำตอบ (Seeking Answer) เมื่อกลุ่มสตรีที่เริ่มมีความขัดแย้งกันขึ้น เจ้าหน้าที่จะวางตนเป็นกลาง รับฟังข้อเท็จจริง และชี้แนะให้สตรีปฏิบัติตามกฎ เพื่อให้การสื่อสารของสตรีสามารถดำเนินไปสู่ทางออกของปัญหาได้

4. การเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ (Social – Emotional Growth) เจ้าหน้าที่จะมีการสร้างบรรยากาศในการสื่อสารที่มีลักษณะของความเป็นกันเอง และสนับสนุนให้สตรีมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างเท่าเทียม พร้อมยอมรับความคิดเห็นของสตรีทุกคนที่เข้าร่วม นอกจากนี้จะทำให้สตรีมีการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้ว สตรียังมีความสนิทสนมกันมากขึ้น เนื่องจากรมีการยอมรับในกันและกันมากขึ้น

จากหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาที่เป็นผู้นำในการสื่อสารของกลุ่มบำบัด แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นผู้นำ (Styles of Leadership) ที่มีลักษณะของผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) ซึ่งเป็นผู้นำที่สนับสนุนให้สตรีมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างเท่าเทียม โดยเป็นผู้ที่มีการสื่อสารที่เพียงชี้แนะแนวทางแก่สมาชิก และควบคุมเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์จะใช้มติดกลุ่มในการลงความเห็นเพื่อตัดสินใจปัญหา ซึ่งเป็นผลดีในการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม และสตรีสามารถมีการพัฒนาอัตโนมัติของตนเองทางที่ดีขึ้น

3.1.4 สื่อที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มบำบัด

สื่อที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มบำบัดจะมีความแตกต่างกันไป เพื่อความเหมาะสมของกิจกรรม ดังนี้

- รูปภาพประกอบ การให้ความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลในกิจกรรมกลุ่มบำบัดด้านการให้ความรู้ด้านสุขอนามัยจะใช้รูปภาพประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เช่น รูปของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และอุปกรณ์จริง เช่น ถุงยางอนามัย ยาเม็ดคุมกำเนิดประเภทต่างๆ
- บอร์ด ใช้ในการแจ้งกฎและวัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่มบำบัดในแต่ละครั้ง และใช้เขียนประเด็นต่างๆที่ได้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูล แนวทางที่จะแก้ไข และผลสรุปที่ได้จากการเข้ากลุ่มบำบัด

- ขนม รางวัลแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดในกิจกรรมนันทนาการ และเป็นสื่อที่ใช้ในการปรับอารมณ์ของสมาชิกกลุ่มให้ดีขึ้นเมื่อเกิดควาตริงเครียด
- แบบทดสอบ แบบทดสอบทางจิตวิทยา โดยนักจิตวิทยาเป็นผู้จัดให้ แบบทดสอบจะไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสั้นและกระชับ และในบางครั้งจะเป็นการวาดรูป เช่นวาดรูปบ้านในจินตนาการ ซึ่งเป็นการทดสอบทัศนคติในเรื่องครอบครัว โดยแบบทดสอบมีดังนี้
 1. แบบประเมินผลและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง เป็นแบบทดสอบที่สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมในการประเมินความเครียดของตน โดยให้สตรีระบุถึงพฤติกรรมต่างๆของตนเองที่เป็นผลจากความเครียด เช่น นอนไม่หลับ ต้องการปลีกตัว ในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมาว่ามีระดับอาการใด ตั้งแต่ไม่เคยเลย เป็นครั้งคราว บ่อยๆ และเป็นประจำ เมื่อสตรีทำแบบทดสอบแล้วสตรีจะมีการประเมินตนเองว่าตนเองมีความเครียดระดับใด และเจ้าหน้าที่จะให้กลุ่มบำบัดมีการสื่อสารเพื่อหาทางออกของปัญหา ข้อดีและข้อเสียของพฤติกรรมที่เกิดจากความเครียด นอกจากนี้เจ้าหน้าที่จะใช้ข้อมูลจากการทำแบบประเมินในการดำเนินความช่วยเหลือต่อไป
 2. แบบประเมินทางจิต เป็นแบบทดสอบที่ให้สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดเติมประโยคที่ต่อเนื่องจากประโยคที่มีในแบบทดสอบ เพื่อให้สตรีสะท้อนถึงพื้นฐานทางครอบครัว การคบเพื่อนต่างเพศ ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศของตนเอง และพื้นฐานบุคลิกภาพ นอกจากนี้การทำแบบทดสอบนี้ต้องทำร่วมกับการวาดภาพบ้านในจินตนาการของสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้สตรีสามารถสะท้อนความคิดเกี่ยวกับครอบครัวได้ชัดเจนมากขึ้น และเมื่อสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดได้ทำแบบทดสอบดังกล่าวแล้ว นักจิตวิทยาจะให้สตรีในกลุ่มมีการสื่อสารในประเด็นของครอบครัวในความคิด เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวในอุดมคติกับครอบครัวที่ไม่พึงประสงค์ และแนวทางที่จะบรรลุถึงการมีครอบครัวตามที่ต้องการ
 3. แบบทดสอบพื้นฐานทางสภาพทางจิต เป็นแบบทดสอบที่นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ประเมินจากการสอบถาม ให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวกับสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือหลังจากที่การสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูในกิจกรรมกลุ่มบำบัดยังไม่สามารถฟื้นฟูจิตใจได้มากนัก โดยในแบบสอบถามจะเป็นการประเมินสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ลักษณะปัญหา การศึกษา ลักษณะทั่วไป ลักษณะการพูด อารมณ์ การรับรู้ เป็นต้น ความรู้สึกกับปัญหาตนเอง การแก้ไข

ปัญหาของตนเอง และการประเมินสภาพทางจิตของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยนักจิตวิทยา จะประเมินจากคำบอกเล่า การแสดงสีหน้าและอาการปฏิกิริยาของสตรีในระหว่างให้การปรึกษาเป็นการส่วนตัว (เพิ่มเติมในภาคผนวก ข.)

หลังจากเข้ากิจกรรมดังกล่าวแล้วสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจะมีอัตมโนทัศน์ของตนเองในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในสภาพปัญหาและปรับตัว เนื่องจากเกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันทำให้ สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองมีปัญหาเพียงลำพังยังมีปัญหาต่างๆอีกมาก และการแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละคนนั้น ทำให้ความสัมพันธ์ของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงสนิทกันมากขึ้น เพราะต่างแลกเปลี่ยนยอมรับในอัตมโนทัศน์ซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจในความแตกต่างและปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังสามารถรับรู้ปัญหาของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมากขึ้น เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป และหากหารสื่อสารภายในกลุ่มบำบัดเพื่อการฟื้นฟูไม่สามารถฟื้นฟูจิตใจของสตรีได้มากนัก นักจิตวิทยาจะดำเนินการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาส่วนบุคคลแก่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ

3.2 การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือในวันเทศกาลสำคัญ

วันเทศกาลสำคัญของบ้านพักฉุกเฉินที่จัดขึ้น ได้แก่ วันทำบุญบ้านพัก และวันปีใหม่ ที่ทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือและเจ้าหน้าที่มีสื่อสารที่เอื้อให้มีการสร้างความสัมพันธ์กัน ระหว่างสตรีกับเจ้าหน้าที่ และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน วันเทศกาลสำคัญ มีดังนี้

วันทำบุญบ้านพัก

จัดในวันที่ 25 ธันวาคม 2546 ฝ่ายสังคมสงเคราะห์เป็นเจ้าภาพในการทำบุญถวายเพลพระ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำบุญให้บ้านพักฉุกเฉินและทำบุญให้กับสตรีที่ป่วยเป็นโรค HIV/AIDS ที่เสียชีวิตลง

- การเตรียมงาน

การเตรียมงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้ดำเนินการ วางแผนพิธีการ ตั้งแต่การนิมนต์พระสงฆ์ จัดสถานที่โดยเจ้าหน้าที่จะแบ่งกลุ่มของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือและ

มอบหมายหน้าที่ต่างๆให้ตามความเหมาะสม เช่น กลุ่มหญิงโสดจัดบริเวณลานอเนกประสงค์ให้มีพื้นที่ที่กว้างพอสำหรับการประกอบพิธีกรรม กลุ่มผู้ป่วยจัดตกแต่งสถานที่ กลุ่มสตรีตั้งครัวเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ เช่น พาน จาน ชาม แก้ว การเตรียมการจัดสถานที่ที่จะเตรียม 1 วันก่อนวันทำบุญบ้านพัก

ก่อนวันงานสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีการเตรียมเสื้อผ้าที่ดีที่สุดที่มี มีการตกแต่งหน้าตา เช่น ก้นคิ้ว เตรียมเครื่องสำอางค์ ซึ่งสตรีแต่ละกลุ่มจะช่วยกันหาเสื้อผ้าและช่วยแนะนำการแต่งกายของเพื่อน

- วันทำบุญบ้านพัก

งานพิธีการจะเริ่มประมาณ 10.00 น. บุคลากรของบ้านพักทั้งในส่วนของสำนักงานกลาง บริษัทวิทยุเทรน อินเทอร์เน็ตเนชั่นเนล และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือทั้งหมดซึ่งแต่งกายกันอย่างสวยงาม จะเข้าร่วมพิธีทำบุญโดยหัวหน้าส่วนสังคมสงเคราะห์จะเป็นประธานของพิธีการ

พิธีการดำเนินไปอย่างเรียบง่าย เจ้าหน้าที่จะนั่งคละก้นกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลืออย่างไม่มีถือตัว สตรีที่ติดเชื้อ HIV/AIDS จะมีความตั้งใจกับพิธีกรรมนี้มาก เนื่องจากถือเป็นการทำบุญให้กับเพื่อนของตนเองที่เสียชีวิตไป เมื่อถวายเพลเสร็จสิ้นสตรีส่วนหนึ่งที่เป็นเวรทำอาหารจะเป็นผู้จัดการอาหารให้แก่ทุกคน และสตรีอีกส่วนหนึ่งจะช่วยกันจัดพื้นที่ลานอเนกประสงค์ให้กลับมาเป็นเหมือนเดิม

หลังจากถวายเพล บ้านพักฉุกเฉินจะจัดเลี้ยงอาหารเมนูที่พิเศษกว่าทุกวัน ให้แก่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ เด็กในบ้านพัก และเจ้าหน้าที่ โดยทั้งหมดจะทานอาหารกันบริเวณลานอเนกประสงค์ที่จัดสู่รูปแบบเดิมแล้ว ผู้ป่วยจะแยกไปรับประทานในบริเวณของตน เจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน

วันปีใหม่

จัดในวันที่ 30 ธันวาคม 2546 กิจกรรมนันทนาการแก่บุคลากรของบ้านพัก ฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี สตรีและเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก ทุกคน

- การเตรียมตัว

เจ้าหน้าที่ส่วนกลางจะเป็นผู้ที่ดำเนินการจัดกิจกรรมวันปีใหม่โดยจัดเตรียม กิจกรรมต่างๆ ได้แก่

- กีฬาสี เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์และสร้างความบันเทิง ให้แก่เจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ กีฬาที่ใช้เล่นจะเป็นกีฬาที่ไม่ต้องใช้พื้นที่มากนักและเน้นการแข่งขันแบบเป็นทีม ได้แก่ เซร์บอล ชักเย่อ ก้าวอึดคนตรี วิ่งเบรียว โดยแบ่งเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ ให้อยู่ในแต่ละสีจำนวนเท่าๆกัน ด้วยการจับสลาก และแจกผ้าสีให้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของสีที่ตนสังกัดในวันงาน

- จับสลากของขวัญ เจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะส่งของขวัญให้ส่วนกลางและลงชื่อ ราคาของขวัญแยกเป็นสองส่วนเจ้าหน้าที่ราคา 70 บาทขึ้นไป และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ 20 บาทขึ้นไป

- ทำประกาศติดไว้บริเวณลานอเนกประสงค์ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงกำหนดการและกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งอาหารที่จะมีในงานเลี้ยง

- ในส่วนของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเตรียมเครื่องแต่งกาย เตรียมตัวหาเครื่องประดับเท่าที่มีเพื่อใส่ในวันงาน

- สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือส่วนหนึ่งเตรียมการแสดงสำหรับงานเลี้ยงในช่วงเย็น บรรยากาศในช่วงเตรียมงานสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะตื่นตื้นกับงานเลี้ยงมาก จะสนทนาเกี่ยวกับเรื่องของการงานวันปีใหม่ที่จะมีในวันรุ่งขึ้น ทั้งหมดมีความคาดหวังว่าจะต้องสนุก มีอาหารกินมากกว่าทุกวัน ของขวัญที่ตนจะจับได้เป็นอะไร และงานเลี้ยงในช่วงเย็นจะมีการแสดงอะไรบ้าง

ไก่อ : “เห็นประกาศรียังคะ พี่ว่าคงสนุกแน่เลย อ้อหือมีของกินเพียบ ที่นี่เขาเตรียมเสื้อผ้ามาใส่ประกวดประชันกันใหญ่เลย”

เอ : “หนูว่าต้องสนุกแน่เลยพุงนี้จะมีทั้งกีฬา งานเลี้ยง พี่ว่าหนูจะใส่เสื้อแบบไหนดี”

สา : “ลูกเราคงสนุก นานๆจะได้มีอะไรมันๆ ทำด้วยกันทั้งที่”

- วันงานวันปีใหม่

ช่วงเช้ามีการเล่นกีฬาสี บริเวณลานกว้างหน้าอาคารสำนักงานใหญ่ แต่ละสีเจ้าหน้าที่กับผู้เดือดร้อนคละกัน การเล่นกีฬาเป็นไปอย่างสนุกสนาน ไม่ถือตัวกันระหว่างเจ้าหน้าที่และสตรีที่

เข้ารับการช่วยเหลือ ทุกคนสนุกมาก มีการร้องรำทำเพลง เต้นรำ แม้กระทั่งผู้ป่วยเข้าร่วม การแข่งขันทั้งที่ยังไม่ค่อยแข็งแรง

บรรยากาศภายในงานทุกคนจะแต่งกายพร้อมที่จะแข่งขัน โดยจะสวมเสื้อที่ตนเองอยู่และ โปกผ้าของสีตน ธงของแต่ละสีโบกสะบัด พร้อมเสียงตึกลองและให้แสดงความดีใจ สนุกสนาน สี หน้าของทุกคนยิ้มแย้ม ร่าเริง

กีฬาจะดำเนินมาถึงในช่วงบ่าย หลังจากนั้นมีการจับสลากกันโดยจะให้สตรีที่เข้ารับการ ช่วยเหลือจับสลากก่อนแล้วตามด้วยเจ้าหน้าที่ สตรีจะเข้าแถวตามชื่อที่ถูกเรียกและจับสลาก ของขวัญ ทันทีที่ได้ของขวัญจะแกะออกทันทีและพยายามของตัวเจ้าของของขวัญที่ตนจับได้ และ กล่าวขอบคุณ และเมื่อทุกคนได้จับของขวัญครบแล้ว สตรีก็จะพยายามขอว่าใครได้ของตนและ แอบดูปฏิกริยาว่าพอใจที่ได้ของขวัญตนหรือไม่

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าวันปีใหม่จะเป็นวันที่มีงานสังสรรค์ของบ้านพักฉุกเฉิน แต่การให้ ช่วยเหลือยังคงต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่จะผลัดเวรกันเฝ้าในส่วนของสำนักงานบ้านพักเพื่อรับ โทรศัพท์ที่โทรมาเพื่อขอคำปรึกษา ขอความช่วยเหลือซึ่งจะมีตลอดทั้งวัน และเมื่อมีสตรีใหม่ที่เข้า มาขอรับความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่นนักสังคมสงเคราะห์ก็จะกลับมาทำหน้าที่เพื่อให้ ความช่วยเหลือ เช่นการสอบถามประวัติ ให้สตรีที่เข้าพักมีความสบายใจหลังจากที่ได้เข้ารับการ ช่วยเหลือแล้ว เป็นต้น

งานเลี้ยงจัดในช่วงเย็นจนถึงค่ำ เจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือและเด็กที่อยู่ใน บ้านพักทุกคนเข้าร่วมงานเลี้ยง บรรยากาศของงานทุกคนต่างแต่งกายสวยงาม และร่วม รับประทานอาหาร มีการแสดงของทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือแสดงอย่าง ต่อเนื่อง มีการแจกของขวัญ จักรางวัลให้แก่ผู้เข้าร่วมงาน และในช่วงค่ำมีการเต้นรำกันอย่าง สนุกสนาน ทุกคนยิ้มแย้มมีความสุขกับงานมาก สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือแต่ละกลุ่มจะมีการ พุดคุยกันอย่างสนุกสนาน แม้กระทั่งเพชรที่ไม่ค่อยคุยกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับ ตน ยังมีการพุดคุยและเต้นรำกัน เจ้าหน้าที่จะถูกสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ เชิญมาเต้นรำกับ กลุ่มของตน ทุกคนไม่ถือตัวและร่วมสังสรรค์อย่างสนุกสนาน

วันเทศกาลสำคัญทั้งสองวันของบ้านพักฉุกเฉินจะเห็นถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง สตรีกับเจ้าหน้าที่ สตรีกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ที่อยู่ในรูปแบบความเท่าเทียม ผู้

เด็กร่วมกับผู้ป่วยมีการพูดคุยสร้างความสัมพันธ์กันมากขึ้น สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือสามารถพูดคุยเล่นกับเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ไม่ถือตัวแต่อย่างใด และเป็นโอกาสที่ผู้เด็กร่วมแสดงความขอบคุณเจ้าหน้าที่โดยการร่วมกันทำการ์ดให้กับเจ้าหน้าที่ กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นสามารถสร้างความสามัคคี ความสนุกสนาน นันทนาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สตรีได้ผ่อนคลายจากปัญหาต่างๆ และมีการฟื้นฟูจิตใจ

4. การสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือกับบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่เข้ารับการช่วยเหลือ

รูปแบบการสื่อสารของสตรีกับเด็กในบ้านพักฉุกเฉิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุตรของตนเอง

รูปแบบการสื่อสาร

4.1.1 แยกเข้ารับการช่วยเหลือ

บุตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สตรีมีความรู้สึกที่ต้องการใช้ชีวิตต่อไปเพื่อบุตรของตน และสตรีส่วนใหญ่ที่พาบุตรมาด้วยจะมีความผูกพันกับบุตรของตนเองมาก เช่น ไก่ที่ไม่เคยแยกกับบุตรชายของตนเลยตั้งแต่เข้ารับการช่วยเหลือ สามีมีความผูกพันกับบุตรสาวของตนเองมากไม่ยอมให้ใคราแยกลูกสาวของเธอไป สามีจะไม่ยอมนอกแยกกับน้องมุกทั้งที่ตนเองป่วยมาก เจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปสร้างความเข้าใจกับสามีเพื่อยอมให้บุตรของเธอเข้านอนที่บ้านเด็ก

นักสังคมสงเคราะห์ : “ผู้หญิงที่มีปัญหาส่วนมากจะรักลูกมาก จะมีความผูกพันกับลูกมาก และเด็กก็เป็นสิ่งที่คอยให้กำลังใจที่จะทำให้ผู้หญิงเหล่านี้มีแรงฮึดสู้ได้”

(ณัฐยา ศรีแก้ว 5 มกราคม 2546)

ในช่วงแรกเข้านั้นเจ้าหน้าที่จะพิจารณาว่าบุตรของสตรีที่พามาด้วย สตรีสามารถดูแลเองได้หรือไม่ และพิจารณาเกณฑ์อายุของบุตรของสตรี

บุตรของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

- เด็กอ่อน ส่วนใหญ่จะเป็นบุตรของสตรีที่คลอดที่บ้านพักฉุกเฉิน และฝากดูแลและรับเลี้ยงไว้ที่ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เด็กที่อยู่ที่นี่ส่วนหนึ่งจะเป็นเด็กที่มารดาที่ประสบปัญหาท้องเมื่อไม่

พร้อมยกบุตรให้กับศูนย์เพื่อหาผู้อุปถัมภ์ ส่วนหนึ่งจะเป็นที่มารดาฝากเลี้ยงชั่วคราวเพื่อฟื้นฟูจิตใจ และร่างกายให้กลับคืนสู่ครอบครัวได้

- เด็กเล็ก เด็ก 2-6 ปี เป็นบุตรของผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือ หากสามารถเลี้ยงดูได้เองจะจัดที่พักให้เพื่อให้สามารถนอนรวมกับบุตรได้ โดยส่วนใหญ่สตรีที่มีบุตรที่ยังเป็นเด็กเล็กจะไม่ได้ประกอบกิจกรรมใดมากนักเพราะต้องดูแลบุตรตลอดเวลาหากไม่สามารถเลี้ยงดูเองได้เจ้าหน้าที่จะฝากเด็กไว้กับโครงการบ้านเด็กเพื่อให้การดูแล

- นักเรียน บุตรของผู้เดือดร้อนที่เป็นเด็กอายุถึงเกณฑ์ที่ต้องได้รับการศึกษา โดยส่วนใหญ่ทางบ้านพักฉุกเฉินจะช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษา เครื่องแบบ และอุปกรณ์การเรียนต่างๆ โดยให้เข้าเรียนที่โรงเรียนบำรุงวิจิตรวิทยา

ช่วงแรกเข้าสตรีต้องทำการปรับตัวอย่างมากเพื่อให้สามารถเข้ากับผู้ที่เข้ารับความช่วยเหลืออยู่ก่อน บุตรของตนเองที่พามาขอรับความช่วยเหลือด้วยเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมแรงให้สตรีสามารถปรับตัวได้มากน้อยเพียงไร สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีความผูกพันกับบุตรของตนเองมาก ซึ่งมีผลทั้งทางบวกและทางลบ

● ทางบวก คือ ความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันอย่างลึกซึ้งของแม่ลูก ทำให้สตรีมีความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมของบ้านพักฉุกเฉินให้เร็วที่สุด เนื่องจากไม่ต้องการให้บุตรของตนตกอยู่ในความลำบากอีก และการเห็นบุตรของคนอยู่ดีมีสุขจะทำให้สตรีมีการฟื้นฟูจิตใจที่ดีขึ้น กล่าวคือ สตรีจะหมดความกังวลใจในเรื่องบุตรของตนไปในระดับหนึ่ง และมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นที่สามารถทำหน้าที่เป็นแม่ที่ดีได้

ไก้ : “ไอ้เจ้าลูกของเราอยู่ที่นี่ก็ได้กินของดีๆ ใส่เสื้อผ้าดีๆ อยู่บ้านเราคงไม่ได้แบบนี้หรอก พี่จะพยายามทำตัวดีๆ คุณๆเขาจะได้เมตตา”

● ทางลบ เมื่อสตรีไม่สามารถปรับตัวกับสังคมได้ ทำให้มีสภาวะกดดันทางด้านจิตใจสูง รวมทั้งมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำที่ไม่สามารถพาบุตรของตนเองสบายได้ จึงมีการโทษตัวเองมากขึ้นหรืออาจตัดสินใจหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย เช่น เมื่อสาได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจจากการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือจากพี่สาว รวมทั้งไม่สามารถปรับตัวได้กับบ้านพักฉุกเฉินในช่วงแรกของการเข้าทำให้ สามีมีความคิดที่จะหนีปัญหาด้วยการพาบุตรและตนเองกระโดดลงจากอาคาร แต่ได้รับความช่วยเหลือไว้ก่อน

4.1.2 เข้ารับกรฟื้นฟู

- การให้คำปรึกษาและการเข้ากลุ่มบำบัดของนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาจะกล่าวถึงประเด็นเรื่องบุตรของสตรีให้สตรีมีกำลังใจที่ฟื้นฟูจิตใจของตนเอง เช่น สาหลังจากที่พยายามฆ่าตัวตายแล้ว นักสังคมสงเคราะห์ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงบุตรสาวของสาที่ยังมีอนาคตอีกมาก และทางบ้านพักจะให้ความช่วยเหลืออย่างดีที่สุด สาควรจะฟื้นฟูจิตใจของตนเอง เพื่อให้สามารถกลับมาดูแลบุตรได้เป็นอย่างดีอีกครั้ง

- โครงการบ้านเด็ก เป็นโครงการที่สามารถทำให้สตรีสามารถฟื้นฟูจิตใจได้ดีขึ้น เนื่องจากหมดห่วงเรื่องบุตร และเชื่อว่าบุตรจะได้รับการดูแลเป็นอย่างดี และมีเวลาที่จะฝึกอาชีพเพื่อสร้างทักษะให้แก่ตนเอง เพื่อให้สามารถหาเลี้ยงตนเองและบุตรได้เมื่อพ้นจากความช่วยเหลือของบ้านพักฉุกเฉิน

โก๋ : “พี่เชื่อว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงรวมๆกัน กับคนหลายๆคน จะเป็นเด็กดีรู้จักแบ่งปัน อดทน พี่ดีใจที่ลูกพี่จะเป็นแบบนี้”

- เมื่อสตรีสามารถปรับตัวและได้รับการฟื้นฟูมาในระยะหนึ่งแล้ว สตรีจะมีความพยายามที่จะหาทางที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง หรือหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับบุตรของตนเอง

โก๋ : “อยากออกไปทำงานข้างนอก เพราะน้อง...จะไม่มีชีวิตอยู่แค่นี้ เขาน่าจะได้รับการดูแลที่ดี และเป็นพิเศษกว่านี้ พี่จะพยายามหาเลี้ยงตัวเองให้ได้”

สา : “ถึงพี่จะเกลียดพ่อของน้องเขาแค่ไหน พี่ก็คงให้เขากลับไปอยู่ด้วยกันตอนที่พี่ตายไปแล้ว แต่ตอนนี้พี่จะพยายามเลี้ยงเขาให้เป็นอย่างดีที่สุด”

เพชร : “พี่ไม่อยากให้ลูกพี่มาจมน้ำอยู่กับที่นี่ เขาน่าจะมีอนาคตที่ดีกว่านี้ พี่อยากไปอังกฤษ ไปตามพ่อเข้ามา พี่อยากได้เงินก้อนหนึ่งเพื่อเอาไปหาเขา”

- สตรีที่มีบุตรมาด้วยจะอยู่ในกลุ่มของแม่ลูกอ่อน สตรีในกลุ่มนี้จะอยู่บริเวณลานอเนกประสงค์ตลอดเวลา เพราะเป็นที่กว้างสามารถวางเปลเด็กได้ และบุตรของพวกเขาสามารถวิ่งเล่นได้ สตรีที่ได้ปรับตัวเข้ากับกลุ่มแล้วพยายามให้บุตรของตนเองทำความรู้จักกับสตรีอื่นที่อยู่กลุ่มเดียวกับตนทุกคน และบทสนทนาของสตรีในกลุ่มนี้จะเป็นเรื่องของบุตรของแต่ละคน และวิธีการเลี้ยงดู

4.2 บุตรของสตรีอื่น

รูปแบบการสื่อสาร

สตรีอื่นจะมีการรูปแบบสื่อสารกับบุตรของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ ดังนี้

4.2.1 การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจ

การช่วยเหลือเด็กก่อนที่ศูนย์เลี้ยงเด็กก่อน หน้าทีหนึ่งทีเจ้าหน้าที่จะให้สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือทำคือ เวิร์ชช่วยเหลือเด็กก่อน เพื่อให้สตรีที่กำลังตั้งครรรู้จักวิธีการเลี้ยงดูเด็กก่อน และสตรีที่ไม่ได้ตั้งครรรมีการพัฒนาด้านจิตใจ เนื่องจาก เด็กเล็กทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้มีความอ่อนโยนลง

นอกจากนี้การช่วยเหลือเด็กก่อนยังเป็นพัฒนาด้านจิตใจของสตรีที่ตั้งครรรไม่พึงประสงค์สตรีที่ตั้งครรรไม่พึงประสงค์ที่มีสาเหตุมาจากการข่มขืน หรือ ถูกทอดทิ้งจากสามีเมื่อตั้งครรร ซึ่งเป็นผู้ที่มีทัศนคติในด้านลบกับเด็กที่อยู่ในครรรตน เช่น นึ่งที่ตั้งครรรไม่พึงประสงค์จากการถูกข่มขืนทำให้เกิดเด็กที่อยู่ในท้องของตน เมื่อนึ่งได้ช่วยเหลือเด็กก่อนที่ศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนแล้ว มีทัศนคติที่ดีขึ้นกับเด็กในครรรของตน

4.2.2 การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ

กลุ่มแม่ลูกก่อนจะเป็นกลุ่มที่มีการสื่อสารกับบุตรของสตรีอื่นมากที่สุด เนื่องจากจะช่วยเหลือกันเลี้ยงดูบุตรซึ่งยังเป็นเด็กเล็กของกันและกัน และมารดาของเด็กจะให้บุตรของตนนับถือสตรีในกลุ่มเหมือนเป็นญาติของตน บุตรของสตรีในกลุ่มจะเรียกสตรีในกลุ่มแม่ลูกก่อนว่า ป้า น้ำ อา และมีความสนิทสนม เคารพและเชื่อฟังทุกคนมาก

นอกจากนี้บุตรของสตรีอื่นที่มีเกณฑ์อยู่ในการศึกษาจะไม่ได้มีความสนิทสนมกับสตรีอื่นมากเท่ากับเด็กเล็ก เองจากต้องไปโรงเรียนและเมื่อกลับมาจากโรงเรียนก็ต้องทำการบ้าน และหลังจากนั้นจะเล่นกับเพื่อนที่เป็นนักเรียนเหมือนตน อย่างไรก็ตามกลุ่มนักเรียนที่เป็นบุตรของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือยังให้ความเคารพแก่สตรีอื่นที่มีอาวุโสกว่าตน

กระบวนการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อให้สตรีสามารถพักและฟื้นฟูจิตใจหลังจากที่เผชิญกับความรุนแรงมา โดยในส่วนขอเจ้าหน้าที่สตรีจะได้รับการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือตั้งแต่แรกเข้า ในการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจรวมทั้งการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้เมื่อพ้นจากความช่วยเหลือ และการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน สตรีต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวและ

เรียนรู้ที่จะเข้ากลุ่มให้ได้ เนื่องจากสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีที่มาหลากหลาย การอยู่ร่วมกัน จึงต้องมีการเรียนรู้และอาศัยเวลาในการปรับตัว และเมื่อสตรีสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้แล้ว การสื่อสารของสตรีจะมีลักษณะเพื่อดำรงสัมพันธ์ ให้รู้สึกดี มีความสุขและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม นอกจากนี้การสื่อสารของสตรีกับบุตรของตนเองกับบุตรของสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจะมี ลักษณะของปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของสตรีในการปรับตัว และฟื้นฟูจิตใจได้ดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง อัตมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างอัตมโนทัศน์ของสตรีตั้งแต่ถูกระทำรุนแรงจนถึงการเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน และกระบวนการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือทั้งกับเจ้าหน้าที่ สตรีด้วยกันเอง และกับบุตรของตนเองและสตรีอื่น ผู้วิจัยมีสมมุติฐานว่าสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือแล้วจะมีการพัฒนาการสร้างอัตมโนทัศน์ และกระบวนการสื่อสารภายในบ้านพักฉุกเฉินสามารถบำบัดและฟื้นฟูจิตใจของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือได้

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) ประกอบด้วยการสำรวจจากเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในฐานะเจ้าหน้าที่ฝึกหัด และการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-Dept Interview) ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

1. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ จำนวน 10 คน
2. เจ้าหน้าที่เฉพาะในส่วนสังคมสงเคราะห์ จำนวน 19 คน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำร่องเป็นเวลา 3 วัน ในบ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ตั้งแต่วันที่ 25-27 กุมภาพันธ์ 2546 โดยการสัมภาษณ์ทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทั้งสิ้น 6 คน การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม และการเข้าร่วมการเข้ากลุ่มบำบัด เมื่อพบความไม่เหมาะสมของเครื่องมือในการทำวิจัยก็นำมาแก้ไขปรับปรุงและปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความครบถ้วนและเหมาะสม และเข้าทำการศึกษาและเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2546-มกราคม 2547 โดยเข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝึกหัดของบ้านพักฉุกเฉินทุกวัน และพักค้างคืนทั้งสิ้น 2 คืน ผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของบ้านพักฉุกเฉินตั้งแต่การสัมภาษณ์ผู้เดือดร้อนในช่วงแรกเข้า ให้คำปรึกษา การเข้ากลุ่มบำบัด และกิจกรรมพิเศษ เช่น งานวันปีใหม่ งานทำบุญบ้านพัก

จากผลการวิจัยสามารถสรุปการวิจัยและอภิปรายผล ในประเด็นต่างๆ ได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ประเด็นสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว
2. สรุปและอภิปรายผลตามคำถามวิจัยทั้ง 2 ข้อ

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมี
 อัตมโนทัศน์ อย่างไรตั้งแต่เมื่อเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจนกระทั่งได้รับความช่วยเหลือ
 ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ มีกระบวนการสื่อสาร
 อย่างไรกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และ
 บุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก

ส่วนที่ 1

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว

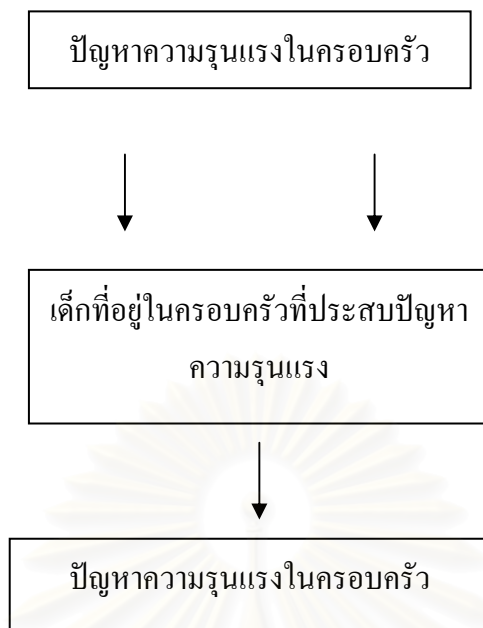
โดยสรุปแล้วสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏขึ้นในบ้านพักฉุกเฉินสามารถ
 เห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวมีรูปแบบของการทำร้ายหลายรูปแบบทั้งทางกาย
 ทางจิตใจและทางเพศ ทางกาย คือ เป็นการทุบตี ต่อย ตะ กระแทบ กระชาก หรือ ทำร้ายด้วยวัตถุ
 จับถนัดมือ จนถึงฆ่า, ทางจิตใจ คือ การด่าทอ ข่มขู่ คุกคามเหยียดหยาม ข่มขู่ กักขัง ควบคุม
 หรือบีบบังคับทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น และทางเพศ
 หมายถึง การบังคับข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์กับตนเอง กับชายอื่น ปัญหาความรุนแรงในบ้านพัก
 ฉุกเฉินทวีความรุนแรงมากขึ้น และเป็นปัญหาความรุนแรงที่ซ้ำซ้อน ดังจะเห็นได้จากปัญหาความ
 รุนแรงที่เกิดขึ้นในบ้านพักฉุกเฉินมีผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือ ประสบปัญหาซ้ำซ้อน
 มากกว่าหนึ่งปัญหา เช่น ปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อม ปัญหาครอบครัวแตกแยก ถูกกระทำความ
 รุนแรงในครอบครัว ปัญหาผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ฯลฯ

ปัญหาของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมากที่สุด คือ ตั้งครรภ์ไม่พึง
 ประสงค์และครอบครัวแตกแยกทรงลงมา ทำให้ผลของการกระทำความรุนแรงแก่สตรีไม่ได้เกิดขึ้น

เฉพาะแก่สตรีเท่านั้นแต่ผู้ที่ได้รับผลกระทบคือ บุตรของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรง เด็กที่ไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว เด็กที่ต้องเติบโตและได้รับการเลี้ยงดูจากสถานสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์ จากงานวิจัยของฐิติยา เพชรมณี (2545) พบว่าสาเหตุหนึ่งของการกระทำรุนแรงในครอบครัวของชายที่ฆ่าภรรยาตน คือ ภูมิหลังทางครอบครัวที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก บิดามารดามีการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน อาจเป็นไปได้ว่าปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจะมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นทวีคูณ เนื่องจากยังมีเด็กอีกมากที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอาจเป็นปัญหาได้ต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้สตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินที่ผู้วิจัยได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ยอมรับว่าสามีของพวกตนมีภูมิหลังทางด้านครอบครัวที่ประสบปัญหาความรุนแรงมาก่อน และตนเองก็มีลักษณะของครอบครัวที่แตกแยกทำให้เมื่อมีคนมารัก คอยเอาใจ ก็เชื่อมั่นและเลือกที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและจะพยายามทำให้ครอบครัวของตนเองดีกว่าครอบครัวที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่อใช้เวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจในระยะเวลาอันสั้นทำให้ไม่ได้มีการศึกษา และสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเท่าใดนักจึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจและนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ดังในงานวิจัยของจัสมิน สุวรรณชีพ (2544) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งของคู่สมรส พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิภาพในการสื่อสาร คือ การศึกษาและระยะเวลาที่ทำความรู้จักกันของคู่สมรส เมื่อขาดการทำความรู้จักกันเท่าที่ควรก่อนตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ทำให้ส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่ไม่เข้าใจและขัดแย้งกันในครอบครัวอันนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวได้

จะเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะเป็นวงจร กล่าวคือ เมื่อเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้น เด็กที่อยู่ในครอบครัวจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ นอกเหนือจากสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง และเด็กมีความเป็นไปได้ว่าอาจสร้างให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวใหม่ได้ เนื่องจากชายผู้กระทำรุนแรงจะมีสาเหตุมาจากการเคยเห็นบิดา มารดาใช้ความรุนแรง และหญิงผู้ถูกกระทำรุนแรงเช่นในกลุ่มตัวอย่างมีจะมีความคาดหวังกับชายที่ให้ความรักตนและตัดสินใจใช้เวลาในการใช้ชีวิตคู่ในระยะเวลาอันสั้น ทำให้อาจเกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจในการสื่อสารจนอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ และเด็กที่เกิดขึ้นในครอบครัวก็จะได้รับรู้ถึงปัญหาของบิดามารดาตนซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงต่อไป

นอกจากนี้การกระทำความรุนแรงแก่สตรีได้ขยายวงกว้างจากสตรีถูกกระทำรุนแรงจากสามีหรือชายที่อยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา เป็นการกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นได้เช่นกัน เช่น ถูกกระทำรุนแรงจากคนใกล้ชิด เช่น เพื่อนของบิดา มารดา ญาติ ถูกกระทำรุนแรงจากชายแปลกหน้า ซึ่งการกระทำรุนแรงมีสาเหตุมาจาก

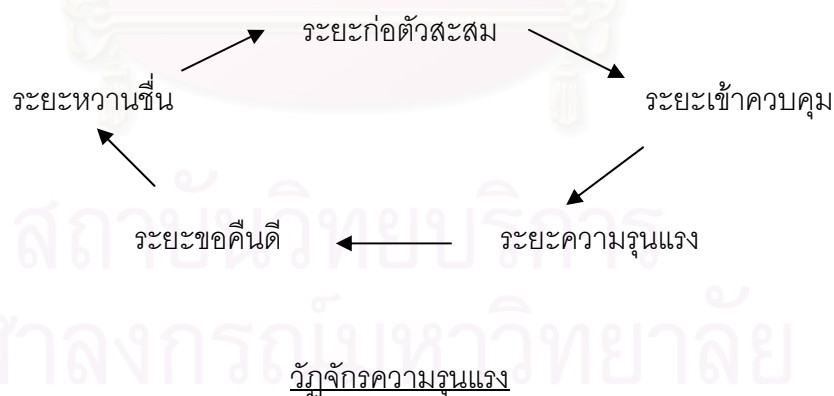
- ขาดสติเพราะดื่มสุราจนขาดสติ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้
- เจ้าชู้ ติดพันผู้หญิงอื่นจนไม่สนใจดูแลครอบครัว
- เจ้าอารมณ์ ชอบใช้กำลังทำร้ายร่างกาย
- ใช้วาจาไม่สุภาพเพื่อทำร้ายจิตใจและข่มขู่
- ติดการพนันจนทำให้ครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จนทำให้ผู้หญิงต้องเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว
- ถือตนเป็นใหญ่ในบ้าน เป็นผู้นำครอบครัว ไม่ฟังความเห็นของผู้อื่น
- จ้องจับผิดพฤติกรรม เพื่อชวนทะเลาะ

จากสาเหตุความรุนแรงที่พบในบ้านพักฉุกเฉิน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะความรุนแรงในครอบครัว ตามการให้ความหมายของ ลูิตียา เพชรมณี (2545) ดังนี้

- ชมชู้ให้กลัว
- ชมชื่นใจ
- ต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจกัน
- กลบเกลื่อน ปฏิเสธ ตำหนิ
- ไม่สนใจดูแลบุตร ปล่อยละเลย
- ใช้ลักษณะของความเป็นผู้ชาย
- มีการทำงานอยู่ฝ่ายเดียว
- บังคับขู่เข็ญ

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสตรีกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มนั้นมีลักษณะเป็นวงจร ดังนี้

1. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา

สอดคล้องกับมีร์นา เบลค ที่ได้แสดงวัฏจักรความรุนแรงในครอบครัวมีระยะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ระยะก่อตัวสะสม เป็นระยะที่สะสมความตึงเครียดไว้อย่างรวดเร็ว ๆ จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ฝ่ายชายจะเป็นผู้เริ่มมีอำนาจเหนือกว่าและฝ่ายหญิงจะอ่อนอ่อนผ่อนตาม

ระยะเข้าควบคุม ฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าพยายามควบคุมอีกฝ่ายหนึ่ง

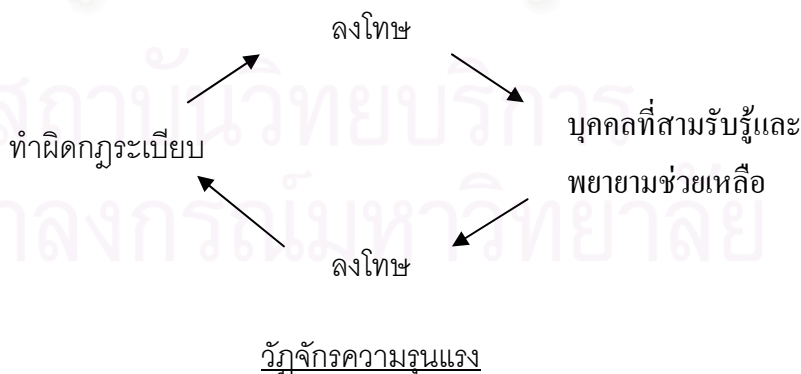
ระยะความรุนแรง ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าอาจแสดงออกในรูปของการทำร้ายฝ่ายที่อ่อนแอกว่า และฝ่ายที่อ่อนแอกว่าต้องเชื่อฟัง

ระยะขอคืนดี ผู้ที่ใช้ความรุนแรงจะเสียใจสำนึกผิดที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จึงพยายามทำความดี โดยการขอโทษและสัญญาว่าจะไม่ให้เหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นอีก แต่ระยะนี้อาจเกิดเพียงบางครอบครัวเท่านั้น

ระยะหวานชื่น หลังจากที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงแล้ว มีการขอโทษให้อภัยกัน แต่ปัญหาความตึงเครียดต่าง ๆ ก็ยังคงอยู่ ซึ่งอาจกลับเข้าสู่ระยะก่อตัวสะสมได้อีกถ้าไม่แก้ปัญหา

ในระยะเข้าควบคุมและระยะความรุนแรง จะเห็นได้ว่าเมื่อสตรีเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในช่วงแรกสตรีที่เผชิญกับปัญหาจะพยายามทน โดยหวังว่าปัญหาจะได้รับการคลี่คลาย เห็นแก่บุตรและหน้าตาทางสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อวิสตา จันแสนตอ (2544) ที่ทำการศึกษาความรุนแรงในครอบครัว ในมุมมองผู้หญิง พบว่าการใช้ชีวิตคู่หลังจากที่ถูกกระทำรุนแรงของสตรี เป็นไปอย่างกตัญญู

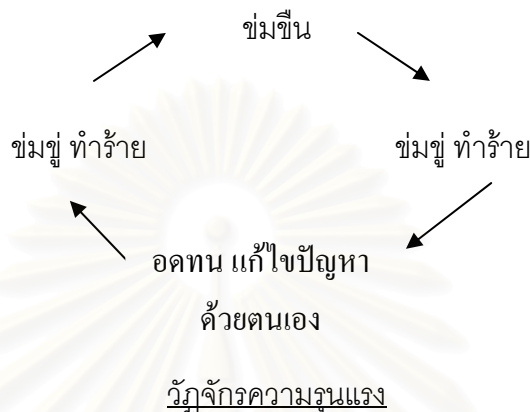
2. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจากคนภายในครอบครัวที่มีใช้สามมี

ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากบุคคลอื่นที่ไม่สามมี แสดงให้เห็นถึงวัฏจักรของการกระทำรุนแรง กล่าวคือ เมื่อเกิดการกระทำรุนแรงขึ้นและมีบุคคลที่สามรับรู้และพยายามช่วยเหลือ การลงโทษ และการกระทำรุนแรงจะเพิ่มมากขึ้น และเมื่อเวลาผ่านไปเมื่อทำผิดกฎระเบียบที่ตั้งไว้

จะเกิดการกระทำรุนแรงขึ้นอีกเช่นเดิม และเมื่อบุคคลที่สามทราบเรื่องและพยายามช่วยเหลือก็จะทำให้เกิดการกระทำรุนแรงอีกครั้งหนึ่งและทวีความรุนแรงมากขึ้นอีก

3. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทางเพศจากชายอื่น

ความรุนแรงทางเพศเมื่อเกิดขึ้น สตรีที่ถูกข่มขืนใจ จะถูกข่มขู่เอาชีวิตและจะนำเรื่องไปบอกให้บุคคลที่สามซึ่งเป็นคนในครอบครัวรับรู้ ดังนั้นสตรีจึงเลือกที่จะไม่บอกใครให้รับรู้เรื่องราวของเธอ หลังจากนั้นเธอก็ถูกข่มขู่และกระทำการล่วงละเมิดทางเพศของเธอต่อไป หรือเรื่องราวของการข่มขืนจะเงียบไป การยินยอมเกิดขึ้นจากการสร้างอัตมโนทัศน์ของตนเองว่าเป็นเหยื่อ ผู้รับกรรม และลูกที่จะทำให้แม่เสียใจ และชายที่ข่มขืนตนเป็นปีศาจ ซาตกร สตรีจึงยินยอมที่จะทนและเผชิญหน้ากับปัญหาเพียงลำพัง ทำให้ปัญหาการกระทำรุนแรงไม่ได้รับการแก้ไข

การเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินอาจเป็นการออกจากวัฏจักรความรุนแรงได้ หากสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงไม่กลับไปยังครอบครัวเดิมสู่ระยะหวานขื่น และจะกลับเข้าสู่ระยะความรุนแรงอีกครั้ง อย่างไรก็ตามบ้านพักฉุกเฉินเป็นเสมือนที่พักพิงจิตใจและร่างกายของสตรี สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจะได้รับการบำบัด พักฟื้นทางจิตใจ และพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อที่จะสามารถกลับคืนสู่สังคม และเริ่มต้นชีวิตใหม่ต่อไป

ส่วนที่ 2

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินมีอัตมโนทัศน์ อย่างไรตั้งแต่เมื่อเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจนกระทั่งเข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

อัตมโนทัศน์เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสารภายในตนเอง (Intrapersonal Communication) เป็นการรับรู้ตนเองที่เกิดขึ้นจะถูกกำหนดจากการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น กระบวนการที่ผู้อื่นมีการตอบสนองทำให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง หรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งคือ การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) จะเป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดกระบวนการรับรู้ตนเองจนกลายเป็นอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล และอัตมโนทัศน์จะเป็นสิ่งที่มีผลต่อการสื่อสารในครั้งต่อไป ดังจะเห็นได้จากการสร้างอัตมโนทัศน์ของสตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งสถานการณ์ความรุนแรงจนกระทั่งเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

อัตมโนทัศน์ของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง สามารถสรุปได้ดังนี้

สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ ดังนี้

1. สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินฉันท์สามีภรรยา

สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจากสามีทั้งที่จดทะเบียนสมรสและอยู่กินฉันท์สามีภรรยาจะมีอัตมโนทัศน์ตามสถานการณ์ทั้งสิ้น 9 ช่วง ดังนี้

1.1 ช่วงคบหา จากครอบครัวที่แตกแยกและไม่มีการเอาใจใส่ดูแลอย่างดี ทำให้เมื่อมีชายมาเอาใจใส่และให้การดูแล อัตมโนทัศน์ของสตรีคือ ตนเป็นหญิงที่ได้รับความรักและชายเป็นคนดีที่คอยเอาใจใส่และดูแล ผู้หญิงจะมีความคาดหวังในการใช้ชีวิตคู่กับชายที่ตนรักว่าจะสามารถสร้างครอบครัวที่มีความสุขได้ และในที่สุดตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

1.2 ช่วงการใช้ชีวิตคู่ เมื่อสตรีได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีของตนแล้วสตรีจะได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่น เช่น เพื่อน ญาติ ว่าโชคดีที่ได้คนดีมาเป็นคู่ และชายที่ตนเลือกให้การดูแลและปฏิบัติกับตนเป็นอย่างดี ส่งผลให้อัตมโนทัศน์ของสตรีหญิงผู้โชคดี และสามีของเธอคือผู้ชายที่ดีที่จะทำให้ตนมีความสุขและรักตน ทำให้เมื่ออยู่ร่วมกันแล้ว สตรีจะมีการพยายามที่จะปรับตัวและอดทนต่อความยากลำบาก

- 1.3 ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระยะหนึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัวจะเริ่มมีความเปลี่ยนแปลง เช่น ผู้ชายเริ่มมีอำนาจในการควบคุมครอบครัวในฐานะหัวหน้าครอบครัว สตรีตั้งครรภ์ และสตรีจะเริ่มมีการทำงานอยู่ฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตามสตรีจะยังยอมอดทน ไม่สนใจต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพยายามปรับตัว เนื่องจากสตรียังมีความคาดหวังว่าครอบครัวจะดีขึ้น และตนต้องทำให้ที่ภรรยาที่ดี อุดมโนทัศน์ของสตรี คือภรรยาที่ดี
- 1.4 เกิดความรุนแรงภายในครอบครัว เมื่อเกิดความรุนแรงภายในครอบครัวขึ้น สตรีจะใช้พยายามอย่างมากที่จะอดทนและปรับตัว ประนีประนอม อุดมโนทัศน์ของสตรีคือ มารดาและภรรยาที่ดี และมีความคาดหวังว่าสามีของตนยังสามารถปรับตัวได้อีก เป็นเพียงปีศาจตัวน้อย
- 1.5 ความรุนแรงในครอบครัวทวีความรุนแรงมากขึ้น อุดมโนทัศน์ของสตรีเริ่มเป็นในทางลบมากขึ้น สตรีจะรู้สึกว่าตนเองไร้ค่าและเป็นทาสรับใช้ และสามีของตนเป็นสิ่งชั่วร้าย แต่สตรียังเลือกที่จะอดทน เนื่องจากเห็นแก่ลูกและหน้าตาทางสังคม
- 1.6 หาทางออก เมื่อความรุนแรงมาถึงระดับที่ไม่สามารถทนได้ต่อไป สตรีจะมีการสร้างอุดมโนทัศน์ว่าตนเองกำลังตกอยู่ในอันตราย และสามีของตนเป็นคนร้ายที่ไม่สามารถกลับตัวได้ สตรีจึงเลือกที่จะหนีและหาทางออกจากสภาพความรุนแรงในครอบครัว
- 1.7 สามีขอคืนดี ผู้ที่กระทำ ความรุนแรงจะรู้สึกผิดและต้องการให้ ครอบครัวกลับมาเป็นดังเดิม จึงเข้าขอรับรองให้สตรีกลับมาคืนดีกับตนเอง โดยเหตุผลที่ใช้มากที่สุด คือ เห็นแก่ลูก และเห็นแก่ความรักที่ชายมีให้ ทำให้อุดมโนทัศน์ของสตรีเริ่มกลับมาดีขึ้น คือ ตนเป็นหญิงที่กำลังจะมีความสุขอีกครั้ง และสามีของตนจะกลับมาเป็นคนดีดังเดิม
- 1.8 ความรุนแรงในครอบครัวปรากฏขึ้นอีกครั้ง เมื่อได้กลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้ง ในช่วงแรกความเป็นอยู่ในครอบครัวจะกลับมาดีเช่นเดิม แต่เมื่อผ่านไประยะหนึ่งความรุนแรงในครอบครัวจะปรากฏขึ้นอีก อุดมโนทัศน์ของสตรีจะแย่ลงกว่าเดิม โดยสตรีจะมีการรับรู้ว่าเป็นทาสหญิงที่ต้องชดใช้กรรมในอดีต ตกนรกทั้งเป็น และโดดเดี่ยว ส่วนสามีของตนเป็นสิ่งชั่วร้าย และเป็นผู้ไถ่ล่า สตรีจึงเริ่มหาทางออกอีกครั้ง โดยการสู้ต่อชะตาชีวิตของตนเอง ตั้งแต่สู้กับสามี หนีออกจากบ้าน พาลูกออกมาเพื่อหาที่ที่ปลอดภัย

1.9 ออกจากบ้านเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน สตรีจะมีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่าต้องมีชีวิตรอดเพื่อลูกและเพื่อตนเอง และขอเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน การเข้ามาได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินจึงมีลักษณะของการมาตายเอาดาบหน้า สตรีจะไม่มีที่พึ่งอื่นและบ้านพักจะเป็นที่เดียวที่สตรีเข้ามาหวังพึ่งพิง

2. สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นภายในครอบครัวที่มีใช้สามี

ความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่มีขอบเขตแค่เพียงการถูกกระทำรุนแรงจากสามีเท่านั้น หากแต่สมาชิกในครอบครัวอื่นก็เป็นผู้ที่กระทำรุนแรงแก่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินได้ สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นภายในครอบครัวที่มีใช้สามีนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น อายุยังน้อย ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้

2.1 สูญเสียครอบครัวเดิม สตรีจะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการ เนื่องจากบิดาและมารดาของตนคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต และไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้เนื่องจากอาจมีครอบครัวใหม่ มีพฤติกรรมชอบทำร้ายสตรี และบุคคลที่สามจะพยายามให้ความช่วยเหลือ เช่น ญาติ บุคคลที่มีความใกล้ชิดกับครอบครัวของสตรี

2.2 สู่ครอบครัวใหม่ เมื่อบุคคลที่สามพยายามให้ความช่วยเหลือ โดยการหาครอบครัวใหม่ให้แก่สตรี โดยในช่วงแรกสตรีจะได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากครอบครัวใหม่ สตรีจะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเองว่า เป็นเด็กที่มีครอบครัวเหมือนทุกคน และเป็นที่ต้องการ สตรีจะมีความคาดหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกับครอบครัวใหม่ที่อบอุ่น

2.3 เกิดความเปลี่ยนแปลง : ความรุนแรงเริ่มปรากฏ เมื่ออยู่กับครอบครัวให้ได้ระยะหนึ่ง ผู้ปกครองของเด็กจะเริ่มมีการลงโทษ เช่น ตบตี เนื่องจากเห็นว่า เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดี สตรีจะเลือกที่จะอดทน เชื้อเพลิง และพยายามปรับตัว เนื่องจากสตรีมีการรับรู้ตนเองว่า เป็นเด็กที่ดื้อและผู้ปกครองของตน คือคนที่ต้องเชื้อเพลิง

2.4 ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครองของเด็กจะมีพฤติกรรมที่จ้องจับผิด และกระทำรุนแรงแก่สตรีมากขึ้น สตรีจะเริ่มแยกตัว ซึมเศร้า ไม่มีสมาธิ ใจลอย ไม่สามารถเรียนและใช้ชีวิตได้ตามปกติ และมีการรับรู้ตนเองว่าเป็นทาส กำลังตกนรก และผู้ปกครองเป็นปีศาจร้าย

2.5 บุคคลที่สามพยายามให้ความช่วยเหลือ หลังจากที่สตรีมีพฤติกรรมที่ซึ่มเศร้า ปลีกตัวจากสังคมและไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ จนบุคคลที่สาม เช่น เพื่อน อาจารย์ บุคคลในครอบครัว สามารถสังเกตเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและพยายามให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีต่างๆ เช่น ให้ทำปอบใจ ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของเด็ก จากการให้ความช่วยเหลือของบุคคลที่สามทำให้สตรีมีความรู้สึกกับตนเองที่ดีขึ้น สตรีมีการรับรู้ตนเองว่ายังมีคนสนใจ ไม่ได้อยู่เพียงลำพังและครอบครัวจะดีขึ้น

2.6 ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลที่สามได้ให้ความช่วยเหลือจะเหมือนกับการทำให้ความรุนแรงต่อเด็กเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองจะทำร้ายเด็ก เพราะไม่ต้องการให้ใครรับรู้เรื่องราวของการกระทำรุนแรงของตน และจะจ้องจับผิดพฤติกรรมของสตรีเพิ่มมากขึ้น สตรีจะถูกกระทำรุนแรงมากเป็นทวีคูณ สตรีจะมีการรับรู้ตนเองในทางที่ต่ำลง สตรีจะมองว่าตนเองเป็นทาส และมีชีวิตที่ตกอยู่ในอันตรายไม่มีใครสามารถช่วยเหลือได้

2.7 ออกจากบ้านเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน อัท มโนทัศน์ของ สตรีคือตนเองมีชีวิตที่ไม่อยู่ในอันตรายและไม่มีใครช่วยเหลือได้ สตรีจึงเลือกที่จะหนีออกมาเพียงลำพังเพื่อหวังว่าจะหาความช่วยเหลือจากที่อื่น เช่น สถานีตำรวจบ้านเพื่อนที่เข้าใจตน การออกจากบ้านของสตรีจะมีลักษณะของการออกมาตายเอาดาบหน้าเช่นเดียวกับสตรีประเภทแรก และสถานที่ที่สตรีขอความช่วยเหลือจะส่งต่อสตรีมาเข้าความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

3. สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงทางเพศจากชายอื่น

3.1 หลังจากถูกข่มขืน ชายที่กระทำความรุนแรงทางเพศกับสตรีจะมีการข่มขู่ที่จะเอาชีวิต และใช้กำลังบีบบังคับไม่ให้สตรีนำเรื่องราวไปบอกผู้อื่น สตรีจะหวาดกลัวกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นและต้องการลืมเรื่องราวที่ผ่านไปให้เร็วที่สุด สตรีจะรับรู้ตนเองว่าเป็นเหยื่อ เป็นคนที่มีตราบาป และชายที่กระทำกับคนเป็นคนที่ชั่วร้าย เป็นชาตาน

3.2 ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เมื่อสตรีปล่อยเรื่องราวให้ผ่านเลยไป ไม่ได้ทำการแก้ไขปัญหา สตรีจะมีอาการซึมเศร้า โทษตัวเอง และ พยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอย่างไรก็ตามทำให้ปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้น สตรีอาจตั้งครรภ์และอาจถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศซ้ำเป็นเวลานาน สตรีจะมีการรับรู้ตนเองว่าตนเองเป็นเหยื่อ ผู้รับกรรม ทำให้ครอบครัวต้องอับอาย และชายที่กระทำต่อตนเองว่า เป็นปีศาจร้าย และบุตรของตนในครรภ์ คือสัญลักษณ์ของตราบาป

3.3 ปัญหาได้รับการแก้ไข สตรีจะเริ่มซึมเศร้าโทษตัวเอง ไม่ว่าจะเรื่อง จะปัญหาจะได้รับการแก้ไข เมื่อบุคคลในครอบครัวทราบและพยายามให้ความช่วยเหลือ สตรีจะเริ่มรับรู้ที่ตนเองไม่ใช่คนที่ต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพัง แต่ก็ยังคงรู้สึกผิดและโทษตัวเองอยู่

โดยสรุปแล้วอัตมโนทัศน์ของสตรีทั้งสามประเภทมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ สตรีจะมีความคาดหวังกับครอบครัวที่มีอยู่ใหม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุขและมีการรับรู้ตนเองว่าเป็นคนที่โชคดี คนที่ได้รับความรัก เมื่อเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในช่วงแรกสตรีจะพยายามที่จะอดทนและประนีประนอม เนื่องจากยังมีความคาดหวังว่าทุกสิ่งจะดีขึ้น และมีภาพของภรรยา มารดา และสมาชิกในครอบครัวที่ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด และพยายามปรับตัวเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข อย่างไรก็ตามการอดทน ปรับตัวและประนีประนอม ของสตรีไม่เป็นผลสำเร็จการกระทำ ความรุนแรงยังคงต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากขึ้น สตรีทั้งสามประเภทจะมีอัตมโนทัศน์ในทางลบว่าตนเองเป็น ทาส เป็นเหยื่อ เป็นผู้ถูกกดขี่ และปัญหาไม่มีทางคลี่คลายได้ สตรีจึงหาทางออกต่าง ๆ กัน กล่าวคือ สตรีจะหาความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น เช่น ออกจากบ้านเพื่อขอความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อน สถานี่ตำรวจ บ้านพักฉุกเฉิน อัตมโนทัศน์ของสตรีในช่วงนี้คือ หญิงที่ต้องสู้เพื่อเอาตัวรอด อย่างไรก็ตามหากสตรียินยอมที่จะกลับไปสู่ครอบครัว ในช่วงแรกสตรีจะรับรู้ตนเองว่าครอบครัวของตนกำลังกลับสู่สภาพเดิมและตนเองจะเป็นหญิงที่มีความสุขอีกครั้ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปการกระทำ ความรุนแรงเกิดขึ้นอีกครั้ง ทำให้สตรีมีอัตมโนทัศน์ในทางลบ สตรีมีการรับรู้ตนเองว่าเป็นทาส เป็นเหยื่อ เป็นหญิงที่มีตราบาป และปัญหาของตนเองไม่สามารถแก้ไขได้ สตรีจึงหาทางออกอีกครั้ง และมีการรับรู้ตนเองว่าจะต้องสู้เพื่อตนเองและบุตร สตรีจึงออกมาจากบ้านเพื่อเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน

จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อวส์ดา จันแสนตอ (2544) ผลการวิจัยจากการศึกษาปัญหาความรุนแรง ในมุมมองผู้หญิงพบว่าสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงจะมีการสร้างอัตมโนทัศน์ ดังนี้ ในช่วงแรกของการอยู่ร่วมกันสตรีจะมองว่าตนเองเป็นผู้โชคร้าย และเมื่อถูกระทำรุนแรงมากขึ้นจะมีอัตมโนทัศน์ที่เปลี่ยนไปจะมองตนเองว่าเป็นทาส เหยื่อ และสามีเป็นฆาตกร

เมื่อสตรีได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ในช่วงแรกสตรีจะมีสภาพร่างกายและจิตใจที่ย่ำแย่จากการถูกระทำรุนแรง อัตมโนทัศน์ของสตรีจะเป็นทางลบ และเมื่อได้รับการฟื้นฟูทางด้านจิตใจจากกิจกรรมต่างๆของบ้านพักฉุกเฉิน ทำให้อัตมโนทัศน์ของสตรีมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งตรงกับปัจจัยในที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของ Roger (1951) ที่กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่

1. วิฤตในชีวิตที่บุคคลต้องประสบเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆที่มีผลกระทบต่อจิตใจมากๆ เช่นการกระทำรุนแรงในครอบครัว จะเป็นแรงกดดันให้อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลลดลง
2. อัตมโนทัศน์จะมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อได้รับการบำบัดทางจิต ซึ่งเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจให้มีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และไม่หวนกลับไปสู่สถานการณ์

กิจกรรมของบ้านพักฉุกเฉินที่ส่งเสริมการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ ได้แก่

1. การบำบัดทางจิต

- **กลุ่มบำบัด (Therapy Group)** มีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกได้สื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพื่อให้เกิดการสะท้อนปัญหาพร้อมกัน สามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เข้าใจถึงผลบวกและผลลบของสถานการณ์ความรุนแรงและการใช้ชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ได้รับความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง โดยกลุ่มบำบัดแบ่งประเภทของการจัดกลุ่มตามประเภทของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือทั้ง 4 ประเภท ดังนี้ หญิงโสด แม่ลูกอ่อน หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และผู้ติดเชื้อ HIV เพื่อให้สามารถใช้วิธีการสื่อสารของกลุ่มได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหา และแนะนำแนวทางในการใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม

หลังจากเข้ากิจกรรมดังกล่าวแล้วสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจะมีอัตมโนทัศน์ของตนเองในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในสภาพปัญหาและปรับตัว เนื่องจากเกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันทำให้ สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงไม่รู้สึกว่าตนเองมีปัญหาเพียงลำพัง ยังมีปัญหาต่างๆอีกมาก อัตมโนทัศน์ คือหญิงที่ได้รับความช่วยเหลือและไม่ได้อยู่เพียงลำพัง

จากผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัดของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน ทำให้สตรีมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา อิมสำราญ (2534) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ผิดกฎหมาย ที่แสดงให้เห็นถึงการเข้ากลุ่มบำบัดมีผลให้อัตมโนทัศน์ของเด็กที่กระทำผิดกฎหมาย มีการพัฒนาในทางบวก และการบำบัดแบบจิตวิทยาแบบกลุ่มมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์อย่างมาก

นอกจากนี้งานวิจัยของ รุ่งนภา ผานิตรัตน์ (2534) ที่ศึกษาค้นคว้าของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบองค์รวมต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของการทำอวัยวะ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงกลุ่มปรึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถทำให้อัตมโนทัศน์ของผู้สูญเสียอวัยวะสูงขึ้น อัตมโนทัศน์จะมีลักษณะทางบวก ได้แก่บุคคลจะมีการยอมรับตนเอง เข้าใจตนเอง และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจึงสามารถทำให้บุคคลสามารถกลับไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ

- การให้คำปรึกษาจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาเป็นการส่วนตัว

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตแย่ มีการนับถือและความภาคภูมิใจในตนเองที่ต่ำ ทำให้บางครั้งมีผลต่อการปรับตัว การเข้ารับกิจกรรมต่างๆ และการสื่อสารกับสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันไม่ดีนัก นักสังคมสงเคราะห์จะให้ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูจิตใจนอกเหนือจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด ดังนี้

- นักจิตวิทยาจะทำแบบทดสอบตรวจสอบสภาพจิตใจ รับฟังปัญหาและให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัว ผลจากการทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาจะสามารถให้รายละเอียดของความรู้สึกของผู้เดือดร้อนต่อปัญหาตนเอง จุดมุ่งหมายและเหตุจูงใจในการได้รับความช่วยเหลือ สภาพจิตใจ ลักษณะของอารมณ์ ความคิด การรับรู้ตนเองและบุคคลรอบข้าง หลังจากนี้นักจิตวิทยาทราบผลการตรวจสอบสภาพทางจิตใจแล้วจะดำเนินการช่วยเหลือ

- รูปแบบของการให้คำปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการโดยผู้เดือดร้อนจะเข้ามาปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่อยู่เวรในเวลาดึก เนื่องจากมีความเป็นส่วนตัวและได้รับการสนใจมากกว่าการทำกลุ่มบำบัด

หลังจากที่ผ่านการให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัวจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาแล้ว สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะมีการสร้างอัตมโนทัศน์ที่ดีขึ้น เนื่องจากรู้สึกว่ามีคนที่จะรับฟังปัญหาของตนอย่างจริงใจ เข้าใจ และปัญหาจะได้รับการแก้ไข

2. โครงการฝึกอาชีพ

โครงการฝึกอาชีพทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น มองตนเองว่าเป็นผู้ที่ยังมีศักยภาพ ความสามารถในการทำงาน และยังมีคุณค่าอยู่ โดยสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักเมื่อมีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจแล้ว จะเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพเพื่อให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถไปใช้หาเลี้ยงชีพได้เมื่อพ้นจากความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินแล้ว

กิจกรรมการฝึกอาชีพเป็นสื่อ (Medium) ที่ทำให้สตรีมีการสื่อสารภายในตนเอง เพื่อให้สตรีสามารถมีการเรียนรู้ตนเองว่าเป็นคนที่มีความสามารถด้านใด และรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองยังมีศักยภาพในการดำรงชีวิตได้อยู่

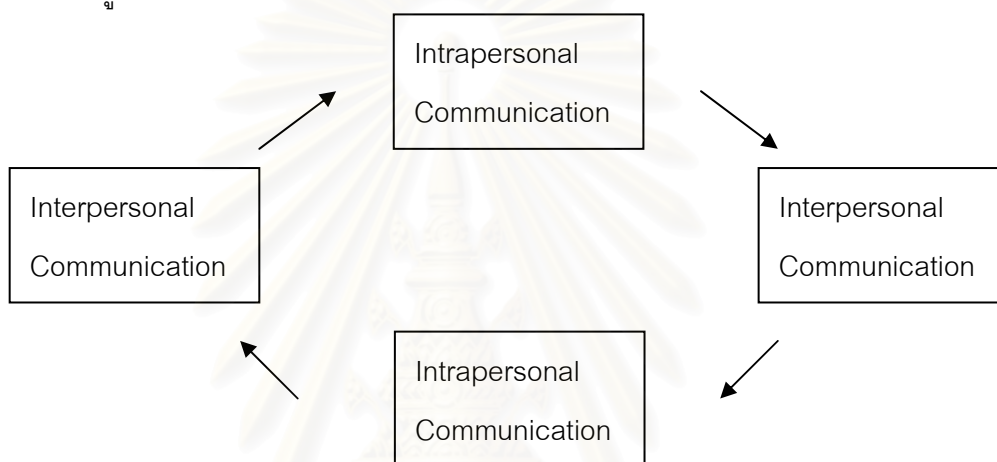
3. การสื่อสารในชีวิตประจำวันของสตรีในบ้านพักฉุกเฉิน

เมื่อสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันแล้ว การมีปฏิสัมพันธ์ของพวกเธอในกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก อัตมโนทัศน์ของพวกเธอ ทำให้เกิดการยอมรับในอัตมโนทัศน์ของกันและกันจนนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ และอัตมโนทัศน์ของสตรีจะมีความเปลี่ยนแปลงโดยจะไม่คิดว่าตนเองเป็นผู้เดียวที่ประสบปัญหายังมีคนอื่นอีกมากที่ประสบปัญหาอาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าตน ซึ่งทั้งหมดจะมีวิธีการเลือกวิธีในการแก้ไขปัญหาต่างกัน

อย่างไรก็ตามการได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินของสตรีนั้น เมื่อผ่านมาระยะหนึ่งจนสตรีสามารถฟื้นฟูทางด้านจิตใจและร่างกาย กล่าวคือร่างกายที่บอบช้ำจากการถูกทำร้ายหรือคลอดบุตรและพักฟื้นจนเป็นปกติ และจากการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูและให้กำลังใจแก่สตรีทำให้อัตมโนทัศน์มีการพัฒนาในด้านบวกมีการยอมรับในตนเองว่าเป็นผู้ที่ศักยภาพและความสามารถ

สตรีมีต้องการออกเมื่อคิดว่าตนเองพร้อมและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ ซึ่งมีอิสระกว่า การเข้าพักอาศัยที่บ้านพักฉุกเฉินที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบมากมาย

จากผลการวิจัยในประเด็นของการสร้างอัตมโนทัศน์สามารถแสดงให้เห็นถึง กระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ส่งผลต่อการสร้างอัตมโนทัศน์ที่เป็นการรับรู้ตนเอง จากการสื่อสารภายในตนเอง (Intrapersonal Communication) และอัตมโนทัศน์ที่สตรีสร้างขึ้นจะมีผลต่อไปในการสื่อสารของแต่ละบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ตนเอง

ดังการให้ความหมายของกระบวนการสื่อสารภายในตนเองของ ธิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2526) ที่ได้ให้ความหมายของกระบวนการสื่อสารภายในตนเองว่าไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นเอกเทศ แต่ขึ้นอยู่กับคำตอบของที่บุคคลอื่นมีต่อเรา ภาพที่เราเห็นตัวเรากับภาพที่ผู้อื่นเห็นตัวเราจะเป็น สิ่งที่สำคัญในการกำหนดการสื่อสารระหว่างกัน

นอกจากนี้ตามทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของ Cooley (1902) ที่ได้อธิบายถึงการสร้างอัตมโนทัศน์จากการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นที่ตนมีการปฏิสัมพันธ์ ถึงการแสดงท่าทีของอีกฝ่ายขณะที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ โดยจะจินตนาการถึงตนเองและพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตน

การสร้างอัตมโนทัศน์ของสตรีจะมีความเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงของสถานการณ์ เช่นในสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจากสามีที่จดทะเบียนและอยู่กินฉันท์สามีภรรยา ช่วงแรกของการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่สตรีจะมีการประเมินอัตมโนทัศน์ของตนเองว่าเป็นหญิงที่โชคดี และเมื่อใช้ชีวิตคู่แล้วสตรีจะพยายามปรับตัวและประนีประนอมเนื่องจากการสร้างภาพว่าสามีของตนเป็นคนดี และตนเองจะ

เป็นภรรยาที่ดี ต่อมาเมื่อสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นสตรีถูกกระทำรุนแรงจากสามีของตนสตรีจะเริ่มมีการสร้างอัตมโนทัศน์ในทางลบกับตนเอง และมองสามีว่าเป็นผู้ร้าย จนกระทั่งไม่สามารถทนต่อพฤติกรรมความรุนแรงได้ สตรีจึงเลือกที่จะหนีออกมาเพื่อหาความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ตามเมื่อสามีมาขอคืนดีโดยขอให้เห็นแก่ความรัก เห็นแก่บุตร และจะไม่ประพฤติตนไม่เหมาะสมอีก สตรีจะประเมินภาพของตนเองว่าจะกลับเป็นหญิงที่ได้รับความรักดังเดิม และสามีของเธอกลับมาเป็นคนดีคนเดิม อย่างไรก็ตามเมื่อความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นอีกครั้ง สตรีถูกทำร้ายทั้งจิตใจและร่างกายจากสามีทำให้ สตรีมีการประเมินภาพของตนเองในทางลบและสามีคือชายที่ชั่วร้ายเกินเยียวยา สตรีจึงเลือกที่จะเข้ารับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นอีกครั้ง และเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน การเข้ารับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินสตรีจะมีการสร้างอัตมโนทัศน์ที่พัฒนามากขึ้น สตรีจะมีการประเมินตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงเช่นเดียวกันทั้งใช้ชีวิตประจำวันและกิจกรรมต่างที่บ้านพักจัดขึ้น เพื่อให้สตรีสามารถฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจ จนสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติ

จากการสร้างอัตมโนทัศน์ของสตรีตามช่วงต่างๆตั้งแต่การใช้ชีวิตคู่ การถูกกระทำรุนแรง การเข้ารับความช่วยเหลือ สามารถเห็นได้ว่าสตรีมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำลงเรื่อยๆ เมื่อได้รับการกระทำรุนแรงและเมื่อได้รับความช่วยเหลือจะมีการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ดังนี้

1. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากสามีที่จดทะเบียนและอยู่กินฉันท์สามีภรรยา
2. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นในครอบครัวที่ไม่ใช่สามี
3. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจากชายอื่น

1. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากสามีที่จดทะเบียนและอยู่กินฉันท์สามีภรรยา

ความภาคภูมิใจของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากสามีที่จดทะเบียนและอยู่กินฉันท์สามีภรรยาจะมีลักษณะที่ต่ำลงตามลำดับจากความผิดหวังในการใช้ชีวิตคู่ กล่าวคือ ในช่วงแรกของการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่สตรีจะมีความคาดหวังและต้องเป้าหมายให้ชีวิตคู่ของตนว่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุข และอบอุ่นมากกว่าครอบครัวของตนที่ผ่านมา เมื่อสตรีถูกกระทำรุนแรงจากสามีของตน สตรีจะมีความพยายามที่จะปรับตัว ประนีประนอมและอดทนเพื่อให้เป้าหมายในชีวิตคู่ที่ตนตั้งไว้มี

ผลบรรลุตามต้องการ อย่างไรก็ตามเวลาผ่านไปความพยายามของสตรีกลับไม่เป็นผลสตรีถูกกระทำ ความรุนแรงมากขึ้น ทำให้สตรีมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำลง จากการประเมินผลสำเร็จที่ได้ไม่เป็นดังเป้าหมายที่ตั้งไว้ และในระยะขอคืนดีสตรีจะมีการตั้งเป้าหมายใหม่ขึ้นว่าครอบครัวจะกลับมาเป็นครอบครัวที่อบอุ่น และสามีจะกลับมารักตนอีกครั้ง อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไปเข้าสู่ระยะของความรุนแรงอีกครั้ง สตรีจะมีการประเมินผลของการกลับมาของตนเองที่ตั้งเป้าหมายว่าทุกอย่างจะกลับคืนมาดังเดิมกับผลที่เกิดขึ้นกับตนเองคือการถูกกระทำรุนแรงอีกครั้งทำให้สตรีมีความภาคภูมิใจในตนเองในระดับที่ต่ำกว่าตอนแรก

2. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นในครอบครัวที่มีใช้สามี

สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลอื่นในครอบครัวที่มีใช้สามีตนจะมีการสร้างความคาดหวังกับครอบครัวใหม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุขและให้ความรักตน เมื่อความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นสตรีถูกกระทำรุนแรงจากผู้ปกครองของตน สตรีจะมีความพยายามที่จะปรับตัวและอดทนต่อปัญหาด้วยความหวังว่าครอบครัวจะดีขึ้นและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น และไม่มีใครสามารถจะช่วยเหลือได้ สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจะมีการประเมินค่าและความภาคภูมิใจของตนเองต่ำลง จากการประเมินผลที่ได้กับเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจากชายอื่น

เมื่อสตรีถูกกระทำรุนแรงทางเพศสตรีจะมีความภาคภูมิใจในตนเองที่ต่ำลงอย่างมาก เนื่องจากสตรีจะมีการตั้งความหวังในชีวิตมากมาย เช่นเป็นบุตรที่ดี เป็นนักเรียนที่ดี แต่เมื่อถูกกระทำรุนแรงทางเพศซึ่งเป็นสิ่งที่สตรีไม่ได้คาดคิดมาก่อนทำให้สตรีรู้สึกที่ตนเองมีตราบาปและคงไม่สามารถปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ สตรีจะมีการโทษตนเอง และซึมเศร้า

จากผลของความภาคภูมิใจที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของ James (1902) ที่ตั้ง "กฎของเจมส์" ขึ้นว่าเมื่อบุคคลตั้งเป้าหมายไว้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะมีการประเมินเป้าหมายกับผลสำเร็จที่ตั้งไว้ ซึ่งระดับของการนับถือตนเองจะเพิ่มมากขึ้นหากผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายและลดลงหากผลสำเร็จมีความผิดพลาดไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

นอกจากนี้ความภาคภูมิใจของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงยังถูกเคลือบด้วยความคาดหวังต่างๆของสังคมที่สั่งสมมาจนเกิดเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ที่ให้ค่าของสตรีที่ดีและปกติว่าต้องเป็นสตรีที่แต่งงานตามความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาและมารดาที่ดี เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้ สังคมจึงมีความคาดหวังต่อบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ตามการอธิบายของออรอนงค์ อินทรจิตร และนรินทร์กรินชัย (2542) อันได้แก่

- บทบาทของสามี ครอบครัวจะดีหากสามีเป็นผู้นำ โดยการให้ความสำคัญกับสามีเป็นอันดับแรก of ครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจในครอบครัวทุกเรื่อง
- บทบาทของภรรยา ภรรยาที่ดีต้องรู้จักปรนนิบัติสามี มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆภายในบ้านและเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็ไม่ควรที่จะปรึกษาใคร เพราะเป็นการทำลายชื่อเสียงของครอบครัว

สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงจึงพยายามที่จะอดทนและดูเหมือนว่าพวกเขาจะยอมจำนนกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพราะพวกเขาต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายของการเป็นหญิงที่ดีของสังคม โดยพวกเขาพยายามทำหน้าที่ของภรรยาและมารดาที่ดี

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือ มีกระบวนการสื่อสารอย่างไรกับเจ้าหน้าที่ของบ้านพัก สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพัก

ผลวิจัยและอภิปรายผล

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักถูกเงินส่วนใหญ่ขอได้รับความช่วยเหลือด้วยตนเอง จากการแนะนำของเพื่อน ของญาติ และการได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์เช่นนิตยสาร รองลงมาเป็นสตรีที่องค์กรของภาครัฐ เช่น หน่วยงานประชาสงเคราะห์ประจำจังหวัด สถานีตำรวจ และครอบครัวของสตรีนำมาส่ง มาลำดับ

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะถูกแบ่งประเภทจากบ้านพักถูกเงินทั้งสิ้น 5 ประเภท ได้แก่ หญิงโสด หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ แม่ลูกอ่อน ผู้ติดเชื้อ HIV และนักเรียน ซึ่งการสื่อสารของสตรีทั้ง 5 ประเภทนี้มีความแตกต่างกัน ทั้งกับเจ้าหน้าที่บ้านพักถูกเงิน สตรีที่ได้รับความ

ช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และกับบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่
2. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน
3. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน
4. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับบุตรของตนเองและสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการแยกประเด็นในการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือตามลักษณะของสถานการณ์ที่สำคัญที่มีผลต่อลักษณะการสื่อสารของสตรี ตั้งแต่ช่วงแรกได้รับความช่วยเหลือ การเข้าถึงความสัมพันธ์ การพัฒนาความสัมพันธ์ การเข้ากลุ่มบำบัด

1. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่

1.1 ช่วงแรกได้รับความช่วยเหลือ

การสื่อสารของเจ้าหน้าที่กับสตรีที่ขอได้รับความช่วยเหลือในช่วงแรก มีลักษณะการสื่อสารเพื่อสอบถามภูมิหลังของผู้เดือดร้อนโดยไม่ซักถามมากนัก เนื่องจากมีความเข้าใจว่าสตรีที่ขอได้รับความช่วยเหลือได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตใจมากจากปัญหาความรุนแรง

รูปแบบการสื่อสาร

1.1.1 การสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจ นักสังคมสงเคราะห์ทุกคนจะสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้เดือดร้อน ในการสอบถามประวัติเบื้องต้น โดยจะไม่ซักถามประวัติความเป็นมาของสตรีมากนัก วัจนภาษาที่ใช้จะแสดงให้เห็นถึงความสนิทสนม โดยใช้ศัพท์ในการเรียกอีกฝ่าย และตนเองมีความสัมพันธ์เป็นญาติกัน และไม่แสดงข้อโต้แย้งใดๆกับสตรี วัจนภาษาที่ใช้คือการแสดงสีหน้าที่รู้สึกไปกับเรื่องราวที่สตรีเล่า มีน้ำเสียงที่แสดงถึงความเห็นใจ

1.1.2 การสื่อสารเพื่อควบคุมให้สตรีอยู่ร่วมกันได้ นักสังคมสงเคราะห์จะแจ้งกฎต่างๆ ตารางเวลาในแต่ละวัน และกฎเฉพาะของผู้เดือดร้อนแต่ละประเภทให้แก่ผู้เดือดร้อนทราบเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เดือดร้อนปฏิบัติอันจะสร้างให้เกิดการอยู่ร่วมกันที่ดีได้ โดยการสื่อสารนั้นจะไม่ใช่เป็นการแสดงถึงการบีบบังคับให้แก่ผู้เดือดร้อน และผู้เดือดร้อนที่ได้รับความช่วยเหลือที่บ้านพักทุกคนจะมีความเท่าเทียมกัน

สตรีที่เข้าขอรับความช่วยเหลือในช่วงแรกเข้ามีรูปแบบการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1.1.3 ไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก นักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้เริ่มบทสนทนาทุกครั้ง โดยอยู่ในลักษณะของการถามและตอบ การเล่าเรื่องราวของสตรีมีความลับสน น้ำเสียงที่เล่าจะเป็นน้ำเสียงที่แผ่วเบา ไม่กล้าสบตากับนักสังคมสงเคราะห์เท่าใดนัก

1.1.4 การแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน วัจนภาษาที่ใช้ได้แก่ การแสดงความเคารพ โดยใช้คำเรียกเจ้าหน้าที่ที่แสดงถึงนับถือ เช่น พี่ คุณ อดีตนางงาม คือ ยกมือไหว้ ยืนอย่างเรียบร้อย โดยประสานมือข้างหน้า

1.2 การเข้าถึงความสัมพันธ์

เมื่อสตรีได้รับการพักพิงในช่อง 2-3 วันแรกแล้ว เจ้าหน้าที่จะเริ่มเข้าไปทำการพูดคุยและให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัว วัตถุประสงค์ของการสื่อสารนั้นจะเป็นการสื่อสารเพื่อการช่วยเหลือในคำพูดปลอบใจ และแนะนำแนวทาง และสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความไว้วางใจกับเจ้าหน้าที่ โดยรูปแบบการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ยังคงอยู่ในรูปแบบเดิม

การสื่อสารของสตรีจะมีลักษณะที่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากขึ้น เนื่องจากรูปแบบต่างๆ ในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ใช้กับสตรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สตรีเริ่มมีความคุ้นเคยกับสถานที่และผู้คนมากขึ้น นอกจากนี้เมื่อสตรีได้ทำการประเมินเจ้าหน้าที่ทั้งจากบุคลิกภาพ ลักษณะ การแต่งกาย ท่าทางการพูด และปฏิกิริยาตอบสนองของเจ้าหน้าที่ต่อเรื่องราวของตน ทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีความไว้วางใจและเปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากขึ้น

การประเมินของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าถึงความสัมพันธ์ ได้แก่

- การประเมินการลักษณะทางกายภาพของเจ้าหน้าที่ก่อน ได้แก่ รูปร่าง ลักษณะ การแต่งตัว บุคลิกภาพ อายุ และสถานภาพทางสังคม

- การประเมินท่าทีของเจ้าหน้าที่ เป็นขั้นตอนการตัดสินใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวและพัฒนาความสัมพันธ์ ว่าเจ้าหน้าที่มีคุณภาพพอในการสื่อสารและจะยอมรับในควมมีตัวตนของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงหรือไม่
- การประเมินการยอมรับในตัวตนของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง เมื่อผ่านการสนทนาไประยะหนึ่งสตรีจะดูปฏิกิริยาการตอบสนองของเจ้าหน้าที่ว่ามีการยอมรับในตัวตนของตนเองหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีลักษณะที่ดีในการสื่อสารที่เอื้อให้เกิดการเข้าถึงและพัฒนาความสัมพันธ์ ดังนี้
 - 1 ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) เจ้าหน้าที่แสดงความเห็นใจ เข้าใจ และไม่ประเมินเรื่องราวที่สตรีบอกกล่าวว่าเป็นดีหรือไม่
 - 2 การสนับสนุน (Supportiveness) เจ้าหน้าที่ให้กำลังใจ เปิดใจและเต็มใจที่จะรับฟังเรื่องราวของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ
 - 3 การคิดทางบวก (Positiveness) เจ้าหน้าที่จะยึดหลักผู้เดือดร้อนเป็นศูนย์กลางในการสื่อสารให้ทำปรีक्षा

ความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่กับสตรีจะพัฒนาขึ้น สตรีจะต้องการที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนเองกับเจ้าหน้าที่มากขึ้นจากเดิม เนื่องจากมีความไว้วางใจ เชื่อใจ และเจ้าหน้าที่ได้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในตัวตนและเรื่องราวของตนเอง

1.3 การพัฒนาความสัมพันธ์

เมื่อสตรีได้ทำการประเมินคุณลักษณะในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่แล้วมีความต้องการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ โดยมีรูปแบบในการสื่อสาร ดังนี้

รูปแบบการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่

1.3.1 รูปแบบของความสัมพันธ์ไม่ใช่ในลักษณะของผู้ที่มีความเท่าเทียมกัน เนื่องจาก เจ้าหน้าที่จะมีลำดับชั้นที่สูงกว่าผู้เดือดร้อน ถึงแม้จะมีการเปิดเผยเรื่องราวของตนเองกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้บอกกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และมีการพูดคุยเล่นกันทุกวัน และเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินจะมีลำดับชั้นที่ต่างกัน สตรีจะให้ความเคารพและความเกรงใจกับผู้ที่มีลำดับชั้นสูงและมากน้อยลงไปเรียงตามลำดับ ลำดับชั้นได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ และหัวหน้า

ส่วนสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา ผู้ช่วยพยาบาล ครูและพี่เลี้ยงบ้านเด็ก
แม่บ้าน ตามลำดับ

1.3.2 การสื่อสารระหว่างสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่จะเป็นเรื่องของความ
ช่วยเหลือด้านต่างๆ

- ด้านการให้ความช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล
- ด้านการติดต่อขออนุญาตเพื่อไปทำธุระต่างๆนอกบ้านพัก
- เป็นผู้กลั่นกรองการให้เข้าพบของบุคคลภายนอกกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ
- ด้านการติดตามผล
- ด้านการให้คำปรึกษา

การเลือกสรรที่จะทำการปรึกษากับเจ้าหน้าที่จะมีความแตกต่างกัน หากเป็นเจ้าหน้าที่ที่
ทำงานที่บ้านพักฉุกเฉินมานานแล้วเรื่องที่ปรึกษาจะเป็นเรื่องราวของความทุกข์ที่มาจากอดีตที่ถูก
กระทำรุนแรง เช่นความท้อแท้ใจในความไม่สมหวังของครอบครัว หากเป็นเจ้าหน้าที่ที่เพิ่งเข้ามา
ใหม่สตรีจะเลือกขอคำปรึกษา เล่าเรื่องราวความลำบากของตนเองเมื่อเข้ารับการช่วยเหลือจาก
บ้านพัก และขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาใหม่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใหม่ยังไม่รู้เรื่องราว
ของตนเองในการใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉินมากนัก และอาจให้ความช่วยเหลือตามคำขอของตน
โดยอาจไม่ทราบกฎระเบียบของบ้านพักบางส่วน

2. กระบวนการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือกับสตรีที่เข้ารับการ
ช่วยเหลือเช่นเดียวกัน

2.1 แรกเข้ารับการช่วยเหลือและการเข้าถึงความสัมพันธ์

เมื่อสตรีได้รับความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินในช่วงแรกสตรีจะถูกแบ่งประเภทตาม
ลักษณะของปัญหาดังนี้

หญิงโสด	คือ	สตรีที่ผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ขอเข้ารับการช่วยเหลือเพียงลำพังไม่ มีบุตรติดตามด้วย
แม่ลูกอ่อน	คือ	สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงที่ขอรับการช่วยเหลือ โดยนำบุตรเข้า มาขอความช่วยเหลือด้วยเช่นกัน

คนท้อง คือ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

โดยใน 3 ประเภทข้างต้นนี้จะถูกเรียกรวมกันว่า “ผู้เดือดร้อน”

ผู้ป่วย คือ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงที่ติดเชื้อ HIV/AIDS

นักเรียน คือ สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงและบุตรของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วทางบ้านพักฉุกเฉินเป็นผู้ให้ทุนการศึกษา

สตรีจะมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อเข้าถึงความสัมพันธ์ โดยสตรีจะมีการปรับตัวกับบุคคลที่อยู่ในประเภทเดียวกับตน เนื่องจาก พักในห้องเดียวกันจากการจัดของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากสตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจะสามารถปรับตัวเข้าหากันได้เนื่องจากจะมีการประเมินสตรีที่เข้าความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ดังนี้

- การประเมินการลักษณะทางกายภาพของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ได้แก่ รูปร่าง ลักษณะ การแต่งตัว บุคลิกภาพ อายุ และสถานภาพทางสังคม
- การประเมินท่าทีของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนว่าเป็นคนที่มีคุณภาพพอที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนหรือไม่
- การประเมินการยอมรับในตัวตนของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง เมื่อผ่านการสนทนาไประยะหนึ่ง สตรีจะดูปฏิกิริยาการตอบสนองของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ว่ามีการยอมรับในตัวตนของตนเองหรือไม่

การประเมินคุณภาพของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนนั้น ทำให้สตรีเลือกที่จะไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก และเมื่อสตรีได้มีการประเมินในท่าทีของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนว่ามีการยอมรับในอัตมโนทัศน์ของตนหรือไม่ ผ่านบทสนทนาทำให้สตรีมีการประเมินว่าสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนนั้นมีความพร้อมที่จะยอมรับในตัวตนของตนเองในระดับหนึ่ง หากเพียงแต่ระดับความสัมพันธ์ของทั้งสองยังไม่มี ความคุ้นเคยกันดีนัก กล่าวคือ การสื่อสารของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลืออยู่แล้ว จะมีท่าทีที่แสดงถึงความเป็นมิตร และยินดีที่จะให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉิน หากแต่ระดับความสัมพันธ์ยังแค่พึ่งรู้จักกันเท่านั้น การสื่อสารจึงมีรูปแบบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการสื่อสาร

2.1.1 เก็บตัว สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือในช่วงแรกนั้นจะไม่คุ้นเคยกับสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เพิ่งมาอยู่ใหม่ ขณะที่สภาพทางจิตใจและร่างกายยังอ่อนแอ ทำให้สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือนั้นมีลักษณะการสื่อสารเช่นนี้

2.1.2 ปรับตัว สตรีที่เพิ่งได้รับความช่วยเหลือต้องปรับตัวอย่างมากกับสภาพแวดล้อมและสังคมของบ้านพักฉุกเฉิน ที่มีคนจำนวนมากที่มีความหลากหลาย อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยสตรีที่เพิ่งได้รับความช่วยเหลือจะใช้เวลาสังเกตและสอบถามกับสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือก่อนถึงขั้นในการสื่อสารของบ้านพักฉุกเฉิน ดังนี้ การปฏิบัติตนต่อเจ้าหน้าที่ที่มีขนบธรรมเนียมว่าเจ้าหน้าที่จะมีลำดับขั้นที่สูงกว่าผู้เดือดร้อนทุกคนและต้องให้ความเคารพ และการปฏิบัติตนต่อสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับตนในประเภทต่างๆ ส่วนใหญ่สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเกาะกลุ่มการสื่อสารอยู่กับสตรีที่มีประเภทเดียวกับตน และจะมีการปฏิบัติตนของสตรีที่อยู่คนละประเภทกับตนแตกต่างกันไป

2.1.3 การแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือในช่วงแรกจะใช้ความอ่อนน้อมถ่อมตนกับสตรีทุกคนที่เข้ามาอยู่ก่อน

2.1.4 การทำตนให้เป็นประโยชน์ ช่วงแรกของการได้รับความช่วยเหลือสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ จะพยายามช่วยเหลืองานต่างๆของบ้านพัก เพื่อต้องการจะปรับตัวและได้รับการยอมรับ

2.2 การพัฒนาความสัมพันธ์

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือในช่วงเข้าถึงความสัมพันธ์มีการสื่อสารกับสตรีเช่นเดียวกันในลักษณะของการเก็บตัวและพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาความสัมพันธ์ของสตรีจะเกิดขึ้นเมื่อสตรีมีความรู้สึกคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของบ้านพักฉุกเฉิน สตรีมีการปรับตัวและมีรูปแบบการสื่อสาร ดังนี้

2.2.1 การรวมกลุ่มของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ สตรีจะทำการประเมินและมีความต้องการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับสตรีที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองในทางกายภาพ ถึงแม้ในช่วงแรกจะไม่เปิดเผยเรื่องราวของตนเองมากนัก และเมื่อความสัมพันธ์ของสตรีมีการพัฒนามากขึ้นเนื่องจากต้องอยู่อาศัยร่วมกัน สตรีจึงมีการรวมกลุ่มในการสื่อสารตามประเภทของสตรีที่ได้รับความ

ช่วยเหลือกัน ดังนี้ กลุ่มหญิงโสด กลุ่มสตรีตั้งครรภ์ กลุ่มแม่ลูกอ่อน กลุ่มนักเรียน และกลุ่มผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS

2.2.2 แยกตัวออกมาเพียงลำพัง เมื่อสตรีไม่สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้จะมีการแยกตัวออกมาจากกลุ่มต่างๆ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางจิต ไม่ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่อต้านวิถีชีวิตในบ้านพักฉุกเฉิน

2.2.3 การสร้างความสัมพันธ์ การสื่อสารของสตรีในแต่ละกลุ่มจะมีความสนิทกันมากขึ้น เนื่องจากมีความคุ้นเคยและปรับตัวให้เข้ากับกลุ่ม สตรีจะเริ่มเปิดเผยเรื่องราวของตนเองบ้างกับสตรีที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับตน สตรีจะประเมินว่ามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะยอมรับฟังเรื่องราวของตนหรือไม่ โดยประเมินคุณลักษณะของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน การสื่อสารของสตรีกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือจะเป็นการสื่อสารของสตรีที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับตนมากกว่าสตรีกลุ่มอื่น

2.2.4 การสื่อสารเพื่อสร้างความบันเทิง เรื่องราวที่ใช้ในการสื่อสารจะเป็นเรื่องของข่าวสาร ดูดวง การเล่าเรื่องราวตลกขบขัน เป็นต้น

2.2.5 การสื่อสารเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมักจะให้กำลังใจกันและกันเมื่อมีคนใดคนหนึ่ง แสดงความท้อแท้ การปลอบใจของสตรีจะไม่เป็นการสอบถามเรื่องราวความเป็นมาแต่จะใช้คำพูดเพื่อให้กำลังใจ อวัจนภาษาที่ใช้มีตั้งแต่ น้ำเสียงที่แสดงความเห็นอกเห็นใจ การกุ่มมือ โอบไหล่ กอด

2.2.6 ประนีประนอม หากมีความไม่เข้าใจกันเล็กน้อยก็จะใช้การประนีประนอมเพื่อไม่ให้มีเรื่อง ชัดแย้งกัน และเพื่อสร้างและดำรงความสัมพันธ์

2.2.7 ความขัดแย้ง เมื่อสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือมีความขัดแย้งกันหากเป็นในกลุ่มของตนเองกลุ่มจะจัดการให้คู่กรณีปรับความเข้าใจกัน และหากเป็นสตรีที่อยู่นอกกลุ่มของตนเองก็จะใช้การประนีประนอมโดยสตรีที่มีความไม่เข้าใจกันจะถ่ายทอดเรื่องความไม่เข้าใจกันให้เพื่อนของตนทราบซึ่งส่วนมากเพื่อนในกลุ่มตนจะให้คำแนะนำว่าให้มีการประนีประนอมกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อการปรับความเข้าใจในกลุ่มและการประนีประนอมกันไม่เป็นผลยังคงมีเรื่องราวที่ขัดแย้งกันเรื่อยๆ สตรีจะเข้าแจ้งกับเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัวในเรื่องของการทะเลาะกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้จัดการปัญหา

การจัดการปัญหาของเจ้าหน้าที่ ได้แก่

1. การแจ้งเรื่องความขัดแย้งและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อลดความขัดแย้งในที่ประชุม
2. นำคู่กรณีมาปรับความเข้าใจกันเป็นการส่วนตัว โดยเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหา และให้ทั้งสองลงบันทึกไว้ว่าจะมีการปรับตัวเข้าหากันอย่างไร และหากไม่สามารถปรับความเข้าใจกันได้ อาจมีสาเหตุมาจากคู่กรณีมีความผิดปกติทางจิตใจทั้งคู่ก็จะจับแยกกัน อย่างไรก็ตามเมื่อปรับความเข้าใจกันแล้วความขัดแย้งของคู่กรณีจะลดลง แต่หากมีการทะเลาะครั้งที่สองจะทำโทษและครั้งสุดท้ายคู่กรณีจะพ้นจากความช่วยเหลือ

2.2.8 ลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสตรี มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. **คุณลักษณะในการสื่อสาร** สตรีในฐานะผู้ทั้งรับสารและส่งสารจะมีคุณลักษณะในการสื่อสารที่แตกต่างกันไป แบ่งได้เป็นคุณลักษณะทางด้านบวกและลบ โดยคุณลักษณะทางบวก ได้แก่ ความเปิดเผย ความเห็นอกเห็นใจ การสนับสนุน การคิดในทางบวก และความเท่าเทียมกัน นอกจากนี้คุณลักษณะทางลบ ได้แก่ ไม่เปิดเผย ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ ขัดแย้ง การคิดในทางลบ และไม่เท่าเทียมกัน
2. **ทัศนคติในการสื่อสารเพื่อเปิดเผยตนเอง** แบ่งได้เป็น ทัศนคติทางบวกและทัศนคติทางลบ ทัศนคติทางบวก ได้แก่ มองว่าการเล่าเรื่องราวของตนเองและการรับฟังเรื่องราวของคนอื่น เป็นสิ่งที่ดี เป็นการให้กำลังใจและระบายความรู้สึกของกันและกัน และทัศนคติทางลบ ได้แก่ มองว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นเรื่องที่ไม่มีความจำเป็น เสียเวลา และอาจเป็นผลร้ายต่อตนเอง
3. **ความสัมพันธ์ของคู่สนทนาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา** จะมีระดับความสัมพันธ์แตกต่างกัน แบ่งเป็น ความสัมพันธ์ด้านบวก คือ คู่สนทนาที่มีความพึงพอใจในการสื่อสารกันจนมีความสนิทสนม และความสัมพันธ์ด้านลบ คือ คู่สนทนาไม่ได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่มีความสนิทสนมกัน

จากปัจจัยทั้ง 3 ทำให้ลักษณะของการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของสตรีระหว่างกัน มีดังนี้

1. **อยากฟัง-อยากเล่า** สตรีเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะในการสื่อสารที่ดี มีทัศนคติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านบวก และมีความสนิทสนมกับคู่สนทนา ทำให้สตรีมีความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเองกับสตรีอื่น

2. **อยากฟัง-ไม่อยากเล่า** สตรีมีคุณลักษณะของการสื่อสารในด้านบวก เช่น มีความเปิดเผย แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจกับคู่สนทนา ทำให้คู่สนทนาประเมินแล้วว่าน่าจะเป็นคนที่จจะรับฟังเรื่องราวของตนได้ และสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ได้ รวมทั้งมีทัศนคติในด้านบวกกับการแลกเปลี่ยนของมูล อย่างไรก็ตามทั้งสองอาจจะยังไม่มีความสัมพันธ์มากนัก ทำให้คู่สนทนายังไม่แลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเอง การสื่อสารจึงมีลักษณะที่สตรีเป็นผู้รับสาร และไม่เป็นผู้ส่งสาร
3. **อยากเล่า-ไม่อยากฟัง** สตรีในฐานะผู้ส่งสาร เป็นผู้ที่คุณลักษณะทางลบ คือไม่ยินดีที่จะรับฟังเรื่องราวของคู่สนทนา แต่มีทัศนคติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลว่าการสื่อสารของตนนั้นทำให้ตนเองมีกำลังใจ มีผลดีกับตนเอง และสตรีจะเลือกสื่อสารเรื่องราวของตนเองกับสตรีที่มีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกับตนเอง
4. **ไม่อยากเล่า-ไม่อยากฟัง** สตรีที่ไม่มีคุณลักษณะที่ดีในการสื่อสาร มีทัศนคติทางด้านลบกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสตรีอื่น และไม่มี การสร้างความสัมพันธ์กับใคร ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของบ้านพักฉุกเฉินในช่วงแรก และยังไม่สามารถปรับตัวได้ และการไม่ยอมรับสภาพความเป็นอยู่และสังคมหลังจากที่เข้ารับการช่วยเหลือแล้วระยะหนึ่ง

ผลของการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือ

1. การพัฒนาและฟื้นฟูทัศนคติทัศนคติการสื่อสารระหว่างกันของสตรีทำให้สตรีมีการแลกเปลี่ยนเรื่องราวของการกระทำรุนแรงที่ผ่านมา สตรีมีการเรียนรู้ตนเองจากการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนและการรับฟังเรื่องราวของคนอื่น ทำให้ทัศนคติมีการพัฒนาในด้านบวกมากขึ้น
2. ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีความแน่นแฟ้นมากขึ้น เนื่องจาก เมื่อสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือต่างมีการสร้างความเป็นตัวตนของขึ้นมาเพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ และหากคู่สนทนาตอบรับกับ ทัศนคติของกันและกันจะสามารถทำให้ความสัมพันธ์พัฒนาขึ้นไป โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและความพึงพอใจในการสร้างความสัมพันธ์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงความสัมพันธ์ของสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือทั้งต่อเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับการช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนเองจะมีขั้นตอนของการประเมินอีกฝ่ายว่าเป็นอย่างไร และสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไปหรือไม่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบจำลองการพัฒนา 3 ขั้นตอนของ Cushman and Florence(1974) ที่กล่าวถึงบุคคลจะมีการประเมินการ

พัฒนาความสัมพันธ์จากการประเมินทางกายภาพ คุณภาพของอีกฝ่ายในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

ขั้นที่ 1 Field of Available สตรีจะมีการประเมินทางกายภาพทั้งกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ถึงลักษณะภายนอกของคู่สนทนา เช่น บุคลิกภาพ อายุ มีลักษณะที่เผชิญความรุนแรงมาเหมือนตนหรือไม่ที่สามารถเห็นจากภายนอก เช่น ตั้งครรภ์ เป็นผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV/AIDS

จากผลวิจัยแสดงให้เห็นว่าสตรีจะมีการยอมรับและพร้อมที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่เนื่องจากบุคลิกภาพที่มีความน่าเชื่อถือ และแสดงถึงความเป็นกันเอง สำหรับสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงเช่นเดียวกับตนนั้นสตรีจะมีความต้องการพัฒนาความสัมพันธ์กับสตรีที่มีลักษณะปัญหาคล้ายคลึงกับตน

ขั้นที่ 2 Field of Approachable สตรีจะตัดสินใจที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไปหรือไม่ โดยพิจารณาจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ท่าทีการตอบสนองที่อีกฝ่ายมีต่อสตรีว่าเป็นคนที่มีคุณภาพพอหรือไม่ เมื่ออีกฝ่ายแสดงท่าทีในการตอบสนองยอมรับในความมีตัวตนและต้องการจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์เมื่ออีกฝ่ายมีการยอมรับตัวตนมากขึ้น ซึ่งการอธิบายถึงคุณสมบัติของผู้สื่อสารที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ของ Devito (1995) เป็นสิ่งที่สตรีใช้ในการประเมินคุณสมบัติของผู้สื่อสารของตน

คุณสมบัติของผู้สื่อสาร ได้แก่

1. ความเปิดเผย (Openness) การเปิดเผยความคิดและความรู้สึกของตนด้วยความรับผิดชอบ และซื่อสัตย์ต่อข้อมูลของผู้อื่นที่เปิดเผยให้ทราบ
2. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ความเห็นใจในความรู้สึกของผู้อื่น สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ประเมินค่าความคิดของผู้อื่น
3. การสนับสนุน (Supportiveness) การให้กำลังใจผู้อื่น เปิดใจที่รับฟัง แม้มีความเห็นไม่ตรงกัน
4. การคิดทางบวก (Positiveness) การมีทัศนคติที่ดีและให้เกียรติ มีความรู้สึกทางบวกต่อผู้อื่น
5. ความเท่าเทียมกัน (Equality) การให้ความเท่าเทียมและยอมรับในความสามารถของบุคคล

จากผลการวิจัยสตรีจะมีการประเมินคุณภาพของทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง โดยที่สตรีจะมีความเต็มใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนกับเจ้าหน้าที่มากกว่า เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยบวกในการที่สตรีต้องการจะพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไป

ขั้นที่ 3 Field of Reciprocals เมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลขึ้น หากต่างฝ่ายต่างยอมรับในอรรถมโนทัศน์ของกันและกันจะทำให้มีความต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ต่อกัน

อย่างไรก็ตามในช่วงของการเข้าถึงความสัมพันธ์สตรีจะยังไม่สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ถึงขั้นนี้ได้ เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการสื่อสารกัลทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนยังไม่มากพอที่จะมีการเปิดเผยถึงตัวตนของตนให้แก่คู่สนทนามากนัก

นอกจากนี้กระบวนการสื่อสารของสตรีตั้งแต่ช่วงแรกเข้าของสตรีถึงการได้รับความช่วยเหลือ สตรีจะมีการเรียนรู้สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการสื่อสาร อันได้แก่ กฎทางวัฒนธรรม (Cultural Rule) กฎทางสังคมวิทยา (Sociological Rule) และกฎทางจิตวิทยา (Psychological Rule) ตามการอธิบายของ ธิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533) ดังนี้

■ **กฎทางวัฒนธรรม (Cultural Rule)**

สตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงในช่วงแรกเข้าจะมีพฤติกรรมตามการเรียนรู้จากบรรทัดฐานที่กำหนดระเบียบแบบแผนในการสื่อสารต่างๆของสตรี โดยสตรีจะเลือกปฏิบัติตนให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อเจ้าหน้าที่ และแสดงความยอมรับและนับถือต่อสตรีที่มีความอาวุโสมากกว่าตนเอง

■ **กฎทางสังคมวิทยา (Sociological Rule)**

หลังจากที่สตรีได้รับความช่วยเหลือมาได้ระยะหนึ่งแล้ว สตรีจะมีการเรียนรู้ถึงสถานภาพและบทบาทของตนที่มีความแตกต่างกับทั้งเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน โดยสตรีจะเรียนรู้ว่าเจ้าหน้าที่มีลำดับชั้นที่สูงกว่าตน การสื่อสารของสตรีจึงมีความเป็นทางการและมีระยะห่างมากกว่าการสื่อสารกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ในส่วนของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตนสตรีจะมีการเรียนรู้ว่าตนอยู่ในกลุ่มใดทำให้การสื่อสารของสตรีกับสตรีที่อยู่ต่างกลุ่มจะมีความสนิทสนมน้อยกว่าสตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกับตนเอง

■ **กฎทางจิตวิทยา (Psychological Rule)**

สตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเมื่อสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้แล้ว สตรีจะมีการเรียนรู้กฎทางจิตวิทยาที่เป็นกฎที่กำหนดการสื่อสารระหว่างบุคคลจากภายใน โดยสตรีจะมีการรับรู้ว่าจะมีความพึงพอใจที่จะมีการสื่อสารกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือคนใดซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นสตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกับตนเอง

จากผลการวิจัยถึงกระบวนการสื่อสารของสตรีตั้งแต่เข้ารับความช่วยเหลือ การเข้าถึงความสัมพันธ์ และการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งกับเจ้าหน้าที่และสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง แสดงให้เห็นถึงปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ ตัวตนของผู้สนทนา ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา สถานการณ์ในการสื่อสาร และวัฒนธรรม ที่ส่งผลให้เกิดรูปแบบของการสื่อสารในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลในเชิงประกอบสร้างทางสังคมของPearce (1993) ดังนี้

วัฒนธรรมหรือรูปแบบในการสื่อสารเป็นการสื่อสารที่มุ่งไปที่การสื่อความหมายโดยมีรูปแบบในการสื่อสารแตกต่างกันไปปัจจัย 4 ประการ

1. **ตัวตน (Self)** เรามีการรับรู้ตนเองอย่างไรในขณะนั้น
2. **ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (Relationships)** บทบาทและสถานภาพทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดระดับความสัมพันธ์
3. **สถานการณ์ในการสื่อสาร (Episode)** ในที่นี้หมายถึงสถานการณ์ตั้งแต่ช่วงแรกรับการเข้าถึงความสัมพันธ์ และการพัฒนาความสัมพันธ์
4. **วัฒนธรรม (Culture)** ระเบียบแบบแผนที่สร้างขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์และรูปแบบการสื่อสาร

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้สถานการณ์ในการสื่อสารในการแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการสื่อสารต่างๆ โดยมีปัจจัยอีก 3 ประการที่มีผลต่อรูปแบบการสื่อสารดังนี้

1. **ช่วงแรกเข้ารับความช่วยเหลือ**
 - 1.1 **การสื่อสารของสตรีกับเจ้าหน้าที่** ปัจจัยสำคัญในการสื่อสารของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ในช่วงของแรกได้รับความช่วยเหลือได้แก่ อคติทัศนคติของสตรีเป็นไปในทางลบและไม่มี ความภาคภูมิใจในตนเอง ต้องการที่จะสู้เพื่อมีชีวิตรอด และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับ สตรีที่ถูกกระทำรุนแรงมีผลต่อรูปแบบการสื่อสาร กล่าวคือ หากสตรีมีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่มา ก่อน จะทำให้รูปแบบการสื่อสารมีความสนิทสนมและใช้ภาษาที่เป็นกันเองมากกว่าผู้ที่เพิ่งจะเข้ารับ ความช่วยเหลือในครั้งแรก นอกจากนี้วัฒนธรรมของการอ่อนน้อมถ่อมตนและการใช้ภาษาที่แสดง ถึงความเป็นญาติเป็นสิ่งที่ถูกใช้ในการสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ

1.2 การสื่อสารของสตรีกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน อุตมโนทัศน์ของสตรีเป็นไปในทางลบ และความสัมพันธ์ของสตรีกับสตรียังไม่มีความสนิทสนมกันนักทำให้สตรีเลือกที่จะไม่เล่าเรื่องราวของตนเองมากนักและพยายามปรับตัว

2. **ช่วงพัฒนาความสัมพันธ์** สตรีจะมีการสังเกตและสอบถามถึงชนบในการปฏิบัติตนต่างๆในบ้านพักฉุกเฉิน รวมทั้งมีความคุ้นเคยกับบ้านพักฉุกเฉิน และมีการพัฒนาอุมโนทัศน์ในทางบวก

2.1 การสื่อสารของสตรีกับเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จะมีลำดับชั้นที่สูงกว่าผู้เดือดร้อน รูปแบบของความสัมพัธ์จึงไม่ใช่ในลักษณะของผู้ที่มีความเท่าเทียมกัน ถึงแม้จะมีการเปิดเผยเรื่องราวของตนเองกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้บอกกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน และมีการพูดคุยเล่นกันทุกวัน และเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินจะมีลำดับชั้นที่ต่างกัน สตรีจะให้ความเคารพและความเกรงใจกับผู้ที่มีลำดับชั้นสูงและมากน้อยลงไปเรียงตามลำดับ

2.2 การสื่อสารของสตรีกับสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน การสื่อสารของสตรีในแต่ละกลุ่มจะมีความสนิทกันมากขึ้น เนื่องจากมีความคุ้นเคยและปรับตัวให้เข้ากับกลุ่ม สตรีจะเริ่มเปิดเผยเรื่องราวของตนเองบ้างกับสตรีที่อยู่กลุ่มเดียวกับตน และชนบในการสื่อสารของสตรีคือการแยกกลุ่มที่สตรีแต่ละคนสังกัดตามลักษณะปัญหา และแต่ละกลุ่มจะไม่วุ่นวายซึ่งกันและกันมากนัก

3. **กระบวนการสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน**

3.1 **กลุ่มบำบัด (Therapy Group)**

กลุ่มบำบัดส่วนใหญ่จะแบ่งประเภทของการจัดกลุ่มตามประเภทของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือทั้ง 4 ประเภท ดังนี้ หญิงโสด แม่ลูกอ่อน หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และผู้ติดเชื้อ HIV เพื่อให้สามารถใช้วิธีการได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหา และแนะนำแนวทางในการใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม การเข้ากลุ่มบำบัดจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยมีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ทั้งสิ้น 2 คน เป็นผู้ดำเนินการและในบางครั้งจะมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เข้าร่วมดำเนินการ สตรีที่เข้ารับการบำบัดกลุ่ม

ในแต่ละครั้งจะมีจำนวนประมาณ 10 - 15 คน และมีการกำหนดกติกาเบื้องต้นก่อนจะเริ่มกิจกรรมกลุ่มบำบัด ได้แก่ ห้ามพูดนอกเรื่อง ห้ามออกจากกลุ่มก่อนเวลา พูดทีละคน ต้องแสดงความเห็นทุกคน และห้ามเถียงกัน โดยกิจกรรมกลุ่มบำบัด เป็นกิจกรรมที่นักจิตวิทยาจัดขึ้นเพื่อให้เกิดการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟู และบำบัดจิตใจ โดยเจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมนี้เพื่อให้สมาชิกได้สะท้อนปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมของกลุ่มบำบัดจะมีทั้งด้านวิชาการและนันทนาการ ตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เข้าทำการบำบัด โดยกิจกรรมด้านวิชาการ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลของการถูกระทำรุนแรงของกันและกัน การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การทำแบบทดสอบเพื่อเข้าใจตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่มบำบัด การให้ความรู้และองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับประเด็นความรุนแรง และการใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ส่วนกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตนให้สามารถเข้ากับสตรีอื่นที่เข้ารับการช่วยเหลือได้ การพูดเปิดใจของสตรีที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์การพัฒนาความสัมพันธ์

ลักษณะการสื่อสารของสตรีเมื่อเข้ากิจกรรมกลุ่มบำบัด มีดังนี้

1. เปิดเผยเรื่องราวของตนเอง และยอมรับฟังเรื่องราวของผู้อื่นอย่างตั้งใจ
2. มีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเป็นกันเองและไม่รู้สึกตึงเครียด
3. ยอมรับในแนวทางปฏิบัติที่กลุ่มได้ระดมสมองคิดเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ
4. มีความต้องการที่จะบอกเล่าความคิดเห็นของตน โดยผู้ที่จะแสดงความเห็นจะต้องยกมือ ซึ่งในทุกครั้งแทบจะทุกคนในกลุ่มบำบัดจะยกมือต้องการแสดงความเห็น และเจ้าหน้าที่จะเป็นคนเลือก

หน้าที่ของผู้นำกลุ่มบำบัด (Function of Therapy Group Leader)

เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการกลุ่มบำบัด ได้แก่ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ทั้งสองมีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับ หน้าที่หลักของผู้นำกลุ่ม (The Function of Leader) ตามที่อิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2534) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. การกำหนดระเบียบดำเนินการ (Establishing Procedure) เจ้าหน้าที่ทั้งสองจะเป็นผู้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกลุ่มบำบัดในแต่ละครั้ง รวมทั้งแจ้งกฎระเบียบในการสื่อสาร

ให้แก่สตรีที่เข้าร่วมกลุ่ม เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การให้ความเท่าเทียมแก่สตรีทุกคนในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้มีการสื่อสารที่ชัดเจนและให้เกียรติผู้ส่งสารโดยไม่ให้มีการแย่งกันพูดและแทรกขึ้นเมื่ออีกฝ่ายยังพูดไม่จบ เป็นต้น

2. การขึ้นคำถาม (Raising Question) เมื่อสตรีในกลุ่มมีการสื่อสารที่เริ่มจะไม่ตรงกับประเด็นที่ได้ตั้งไว้ เจ้าหน้าที่จะเริ่มสร้างประเด็นคำถามเพื่อให้สตรีมีการพูดคุยในเรื่องที่อยู่ในประเด็น และหลังจากที่การสื่อสารได้ผลลัพท์ออกมา เจ้าหน้าที่จะแสดงผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลและมีการประเมินผลให้แก่สมาชิกเพื่อให้ทราบถึงผลด้านต่างๆ และวิธีการปฏิบัติตนตามที่กลุ่มได้ผลสรุป

3. การมุ่งหาคำตอบ (Seeking Answer) เมื่อกลุ่มสตรีที่เริ่มมีความขัดแย้งกันขึ้น เจ้าหน้าที่จะวางตนเป็นกลาง รับฟังข้อเท็จจริง และชี้แนะให้สตรีปฏิบัติตามกฎ เพื่อให้การสื่อสารของสตรีสามารถดำเนินไปสู่ทางออกของปัญหาได้

4. การเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ (Social - Emotional Growth) เจ้าหน้าที่จะมีการสร้างบรรยากาศในการสื่อสารที่มีลักษณะของความเป็นกันเอง และสนับสนุนให้สตรีมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างเท่าเทียม พร้อมยอมรับความคิดเห็นของสตรีทุกคนที่เข้าร่วม นอกจากนี้จะทำให้สตรีมีการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้ว สตรียังมีความสนิทสนมกันมากขึ้น เนื่องจากการยอมรับในกันและกันมากขึ้น

ลักษณะของความเป็นผู้นำ (Styles of Leadership) ของเจ้าหน้าที่ทั้งสองมีลักษณะของผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) ซึ่งเป็นผู้นำที่สนับสนุนให้สตรีมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างเท่าเทียม โดยเป็นผู้ที่มีการสื่อสารที่เพียงชี้แนะแนวทางแก่สมาชิก และควบคุมเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีในการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม และสตรีสามารถมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของตนเองทางที่ดีขึ้น

3.2 การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่และสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือในวันเทศกาลสำคัญ

วันเทศกาลสำคัญของบ้านพักฉุกเฉิน ได้แก่ วันทำบุญบ้านพักและวันปีใหม่ ซึ่งทำให้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับเจ้าหน้าที่ สตรีกับสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ที่อยู่

ในรูปแบบความเท่าเทียม ผู้เดือดร้อนกับผู้ป่วยมีการพูดคุยสร้างความสัมพันธ์กันมากขึ้น สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือสามารถพูดคุยเล่นกับเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ไม่ถือตัวแต่อย่างใด และเป็นโอกาสที่ผู้เดือดร้อนแสดงความขอบคุณเจ้าหน้าที่โดยการร่วมกันทำการ์ดให้กับเจ้าหน้าที่ กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นสามารถสร้างความสามัคคี ความสนุกสนาน นันทนาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สตรีได้ผ่อนคลายจากปัญหาต่างๆและมีการฟื้นฟูจิตใจ

4. การสื่อสารของสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือกับบุตรของตนเองและสตรีอื่นที่เข้ารับความช่วยเหลือ

ลักษณะการสื่อสารของสตรีกับเด็กในบ้านพักฉุกเฉิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุตรของตนเอง

สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีรูปแบบการสื่อสารกับบุตรของตนเอง ดังนี้

รูปแบบการสื่อสาร

4.1.1 แรกเข้ารับความช่วยเหลือ บุตรของตนเองที่พามาขอรับความช่วยเหลือด้วยเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมแรงให้สตรีสามารถปรับตัวได้มากน้อยเพียงไร สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีความผูกพันกับบุตรของตนเองมาก ซึ่งมีผลทั้งทางบวกและทางลบ

- ผลทางบวก ได้แก่ สตรีมีความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมของบ้านพักฉุกเฉินให้เร็วที่สุด เนื่องจากไม่ต้องการให้บุตรของตนตกอยู่ในความลำบากอีก และการเห็นบุตรของคนอยู่ดีมีสุขจะทำให้สตรีมีการฟื้นฟูจิตใจที่ดีขึ้น

- ผลทางลบ ได้แก่ เมื่อสตรีไม่สามารถปรับตัวกับสังคมได้ ทำให้มีสภาวะกดดันทางด้านจิตใจสูง รวมทั้งมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำที่ไม่สามารถพานบุตรของตนเองสบายได้ จึงมีการโทษตัวเองมากขึ้นหรืออาจตัดสินใจหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย

4.1.2 เข้ารับกรฟื้นฟู

- ประเด็นเรื่องบุตรของสตรีจะเป็นประเด็นนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาจะใช้เพื่อให้คำปรึกษาและการเข้ากลุ่มบำบัด เพื่อให้สตรีมีกำลังใจที่ฟื้นฟูจิตใจของตนเอง

- โครงการบ้านเด็ก เป็นโครงการที่สามารถทำให้สตรีสามารถฟื้นฟูจิตใจได้ดีขึ้น เนื่องจากหมดห่วงเรื่องบุตร และเชื่อว่าบุตรจะได้รับการดูแลเป็นอย่างดี และมีเวลาที่จะฝึกอาชีพเพื่อสร้างทักษะให้แก่ตนเอง
- เมื่อสตรีสามารถปรับตัวและได้รับการฟื้นฟูมาในระยะหนึ่งแล้ว สตรีจะมีความพยายามที่จะหาทางที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง หรือหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับบุตรของตนเอง
- สตรีในกลุ่มแม่ลูกอ่อนที่ได้ปรับตัวเข้ากับกลุ่มแล้ว จะพยายามให้บุตรของตนเองทำ ความรู้จักกับสตรีอื่นที่อยู่กลุ่มเดียวกับตนทุกคน บทสนทนาของสตรีกลุ่มนี้จะเป็นเรื่องของ บุตรของแต่ละคน และวิธีการเลี้ยงดู

4.2 บุตรของสตรีอื่น

สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือจะมีรูปแบบการสื่อสารกับบุตรของสตรีอื่นที่เข้ารับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับตน ดังนี้

รูปแบบการสื่อสาร

4.2.1 การสื่อสารเพื่อฟื้นฟูจิตใจ หน้าที่หนึ่งที่เจ้าหน้าที่จะให้สตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือทำคือ เวิร์กช็อปเลี้ยงเด็กอ่อน เพื่อให้สตรีที่กำลังตั้งครรรู้จักวิธีการเลี้ยงดูเด็กอ่อน และสตรีที่ไม่ได้ตั้งครรรมีการพัฒนาด้านจิตใจ เนื่องจาก เด็กเล็กทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้มีความอ่อนโยนลง

4.2.2 การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มสตรีที่เข้ารับความช่วยเหลือ กลุ่มแม่ลูกอ่อนจะเป็นกลุ่มที่มีการสื่อสารกับบุตรของสตรีอื่นมากที่สุด เนื่องจากจะช่วยกันเลี้ยงดูบุตรซึ่งยังเป็นเด็กเล็กของกันและกัน และมารดาของเด็กจะให้บุตรของตนนับถือสตรีในกลุ่มเหมือนเป็นญาติของตน อย่างไรก็ตามบุตรของสตรีอื่นที่มีเกณฑ์อยู่ในการศึกษา จะไม่มีความสนิทสนมกับสตรีอื่นมากเท่ากับเด็กเล็ก

ชุดของความคิดเกี่ยวกับปัญหาภายในครอบครัวของคนไทยยังคงถูกมองว่าเป็นปัญหาเฉพาะบุคคล ทำให้สตรีผู้ถูกระทำรุนแรงไม่มีทางเลือกมากนักในการแก้ไขปัญหา โดยส่วนใหญ่แล้วพวกเขาจะยอมจำนนกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่มีผู้ใดที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือพวกเขาได้ บ้านพักฉุกเฉินจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคมที่เป็นเสมือนที่พักพิงและสถานที่ที่สตรีจะไม่อยู่เพียงลำพังอีกต่อไป เนื่องจากกระบวนการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูสตรีที่เข้ารับ

ความช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉิน เป็นที่ที่สตรีสามารถพักผ่อน และมีผู้ที่รับฟังปัญหาของเธอด้วยความเข้าใจและเห็นใจ พร้อมทั้งการให้คำปรึกษาและการดำเนินการให้ความช่วยเหลือให้สตรีสามารถกลับไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ

บ้านพักฉุกเฉินดำเนินการช่วยเหลือสตรีจากการให้ปัจจัย 4 แก่สตรี ทั้งที่พักอาศัย อาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า และการสื่อสารของสตรีกับเจ้าหน้าที่ทำให้สตรีสามารถฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างของบ้านพักฉุกเฉิน ทั้งการให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ กลุ่มบำบัด และโครงการฝึกอาชีพที่ทำให้สตรีสามารถเรียนรู้ทักษะอาชีพที่ตนถนัดเพื่อสามารถใช้ชีวิตได้เมื่อพ้นจากความช่วยเหลือ และทำให้สตรีได้ตระหนักถึงศักยภาพของตน นอกจากนี้การสื่อสารของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อพัฒนาให้สตรีมีการยอมรับและเข้าใจในสภาพปัญหามากขึ้นว่าตนไม่ได้อยู่เพียงลำพัง โดยที่สตรีต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มของสตรีที่ได้รับความช่วยเหลือ และการสื่อสารของสตรีกับบุตรของตนเอง และบุตรของสตรีอื่นเป็นการสื่อสารมีลักษณะของปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของสตรีในการปรับตัว และฟื้นฟูจิตใจได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การใช้เวลาในการเก็บข้อมูลสำหรับวิธีการวิจัยแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ควรใช้ระยะเวลาที่นานพอสมควรในการเก็บข้อมูล เนื่องจากในช่วงแรกผู้ทำวิจัยอาจใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับชุมชนที่ทำการศึกษา และการเก็บข้อมูลในระยะยาวจะทำให้มีโอกาสเห็นพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตมโนทัศน์ที่มีผลอันเนื่องมาจากกระบวนการสื่อสารที่ชุมชนหรือองค์กรที่ตั้งเพื่อเป้าหมายในการช่วยเหลือบุคคลทั้งในระดับบุคคลและระดับโครงสร้างองค์กร
2. การทำวิจัยในครั้งต่อไปในประเด็นของสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรงน่าจะมีการศึกษาในหน่วยงานอื่นที่ให้ความช่วยเหลือ เช่น การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ของศูนย์ออนไลน์เพื่อผู้หญิง หน่วยงานอื่นที่ให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากกลุ่มสตรีที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง อาจไม่แทนประชากรทั้งหมดได้

3. การวิจัยในประเด็นของความรุนแรงในครอบครัว น่าจะมีการขยายขอบเขตการศึกษา เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้จัดเฉพาะสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง หากแต่ประเด็นของบุตรที่อยู่ในครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงและบุรุษผู้ถูกระทำรุนแรงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการทำการศึกษานี้ เนื่องจากบุรุษผู้ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวน่าจะมีสาเหตุและชุดของความคิดบางประการที่ทำให้เกิดการกระทำรุนแรงขึ้น และบุตรที่อยู่ในครอบครัวที่ประสบความรุนแรงก็เป็นสมาชิกในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ทักษะในการสื่อสารทั้งในระดับการสื่อสารภายในตนเองและระดับการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นสิ่งสำคัญในการใช้ชีวิตครอบครัว เนื่องจากการสื่อสารที่ไม่สามารถแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ทำให้ขาดทักษะในการสื่อสารทางตรง ขาดการพัฒนาการใช้วาจาในการสื่อสารภาษาที่เหมาะสม และไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จนกลายเป็นความเก็บกดที่ระบายออกมาในรูปแบบของความรุนแรง ดังนั้น การจะแก้ไขปัญหาในระดับปัจเจกบุคคลต้องเริ่มที่การเรียนรู้และการฝึกให้สามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกได้ และในส่วนของสตรีน่าจะมีการพัฒนาเรียนรู้ที่จะฝึกความกล้าในการเจรจาต่อรองเพื่อสามารถที่จะยืนหยัดและปกป้องสิทธิของตนเอง
2. ปัญหาในครอบครัวยังคงถูกมองว่าเป็นปัญหาส่วนบุคคล ทั้งที่เป็นผลกระทบจากโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมและส่งผลกระทบต่อคนสังคมในทุกระดับ สตรีไม่สามารถนำเรื่องของตนไปปรึกษาใคร และถึงแม้ขอความช่วยเหลือก็จะได้ไม่มากนัก ผู้หญิงผู้ถูกระทำรุนแรงจึงต้องเผชิญกับปัญหาเพียงลำพัง การตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นปัญหาของทุกคน น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือและเยียวยาสตรีผู้ถูกระทำรุนแรง อย่างน้อยพวกเขาจะไม่อยู่เพียงลำพังอีกต่อไปและทั้งในระยะยาวยังเป็นการป้องกันปัญหาความรุนแรงที่มีลักษณะถูกใช้ได้บ้างไม่มากนัก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา อิมสำราญรัตน์, ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชน
ที่ทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชา
จิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- กิงเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์, การศึกษาอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึกและ
อบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
พัฒนาการ ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- จัสมิน สุวรรณชีพ, การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งของคู่สมรส. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ภาควิชาจิตวิทยาและสื่อสารการแสดง
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- จิตรา นวลละออง. นักจิตวิทยา. สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2546.
- จิตรา นวลละออง. นักจิตวิทยา. สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2547.
- ฐิติยา เพชรมูณี และ ศิริรัตน์ แอดสกุล (บก.), รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 2545 :
ความรุนแรงในครอบครัวกรณีสามีฆ่าภรรยา, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ณัฐิยา ศรีแก้ว. นักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2546.
- ณัฐิยา ศรีแก้ว. นักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2546.
- ณัฐิยา ศรีแก้ว. นักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2546.
- ณัฐิยา ศรีแก้ว. นักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2546.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ทัศนาก ทองภักดี, ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตน และ
ความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กในเมืองและชนบท. รายงานผลการวิจัย สถาบันพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. การศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวหนังสือพิมพ์. รายงาน
ผลการวิจัย คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.

- มาลินี วงษ์ศิริ, ทัศนคติต่อค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวในสังคมไทย. รายงานผลการวิจัย, สถาบัน
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- มูลนิธิผู้หญิง, คู่มือปัญหาความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพฯ : มูลนิธิผู้หญิง, 2532.
- รุ่งนภา ผานิตรัตน์, ผลของกลุ่มปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบองค์รวมต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลที่
สูญเสียการทำหน้าที่ของอวัยวะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการ
ปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- วรภา จิระรัตนวรรณ. กระบวนการสื่อสารระหว่างครูข้างถนนมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กกับเด็กเร่ร่อน .
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยา ภาควิชาวิชาวิทยาและสื่อสารการแสดง
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (แปล), แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอน ชาร์ลส์ ฮอว์ตัน คูลีย์ และยอร์จ เบ
รต์ มีด, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- ศูนย์ข่าวผู้หญิง, ปัญหาของผู้หญิงในรอบปี 2541. จดหมายข่าวรายสองเดือน, 14(6), 6-7.
- วิมล หาญตระกูล, ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กกำพร้า วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ปริยาภรณ์ ยุพาภรณ์โสภา. นักสังคมสงเคราะห์.สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2546.
- สมจิตร์ วงศ์อนันท์. ผู้จัดการเคหะกิจ.สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2547.
- สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, รายงานประจำปี 2544, กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
, 2544.
- สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, รายงานประจำปี 2544, กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
, 2545.
- สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี, รวมใจ...รวมพลังยุติความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพฯ :
ไม่ปรากฏ, 2545.
- อรอนงค์ อินทรจิตร และ นรินทร์ กรินชัย, ผู้หญิงและเด็ก : เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว,
กรุงเทพฯ : ปกเกล้าการพิมพ์, 2542.
- อวิสดา จันทรแสนอาจ, ความรุนแรงในครอบครัว : มุมมองของผู้หญิง. รายงานผลการวิจัย,
เชียงใหม่ : ธรรมบรรณ การพิมพ์, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Gerbner George. On Defining Communication: Still Another View. Journal of Communication, 16, no.2 (June 1966).

Harlock Elizabeth B.. Child Development. 4th ed; Tokyo: Kogakusha Company Ltd., 1964.

Infante Dominic A., Rancer Andrew S. and Womack Deanna F.. Building Communication Theory. 3rd ed; United State of America: Waveland Press Inc., 1997.

Jonhson D. D. The Art and Science of Persuasion .IA : Wm.C. Brown Communications.1994.

O'Sullivan Tim, Hartley Jonh , Saunders Danny , Montgomery Martin and Fiske John . Key Concept in Communication and Cultural Study. United State of America: Routledge, 1994.

Pearce W. Darnett. Interpersonal Communication :Making Social World . United States of America : Harter Collins College Publisher,1993.

Ruben Burent D. . Communication and Human Behavior. United State of America: Macmillan Publishing Company, 1984.

Rogers Carl R. , Client-Centered Therapy. Boston: Hanglton Mifflin, 1951.

Verderber Rudolph F. and Verderber Kathleen S.. Inter-Act : Using Interpersonal Communication Skills.United States of America : Wadsworth Publishing Company, 1998.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

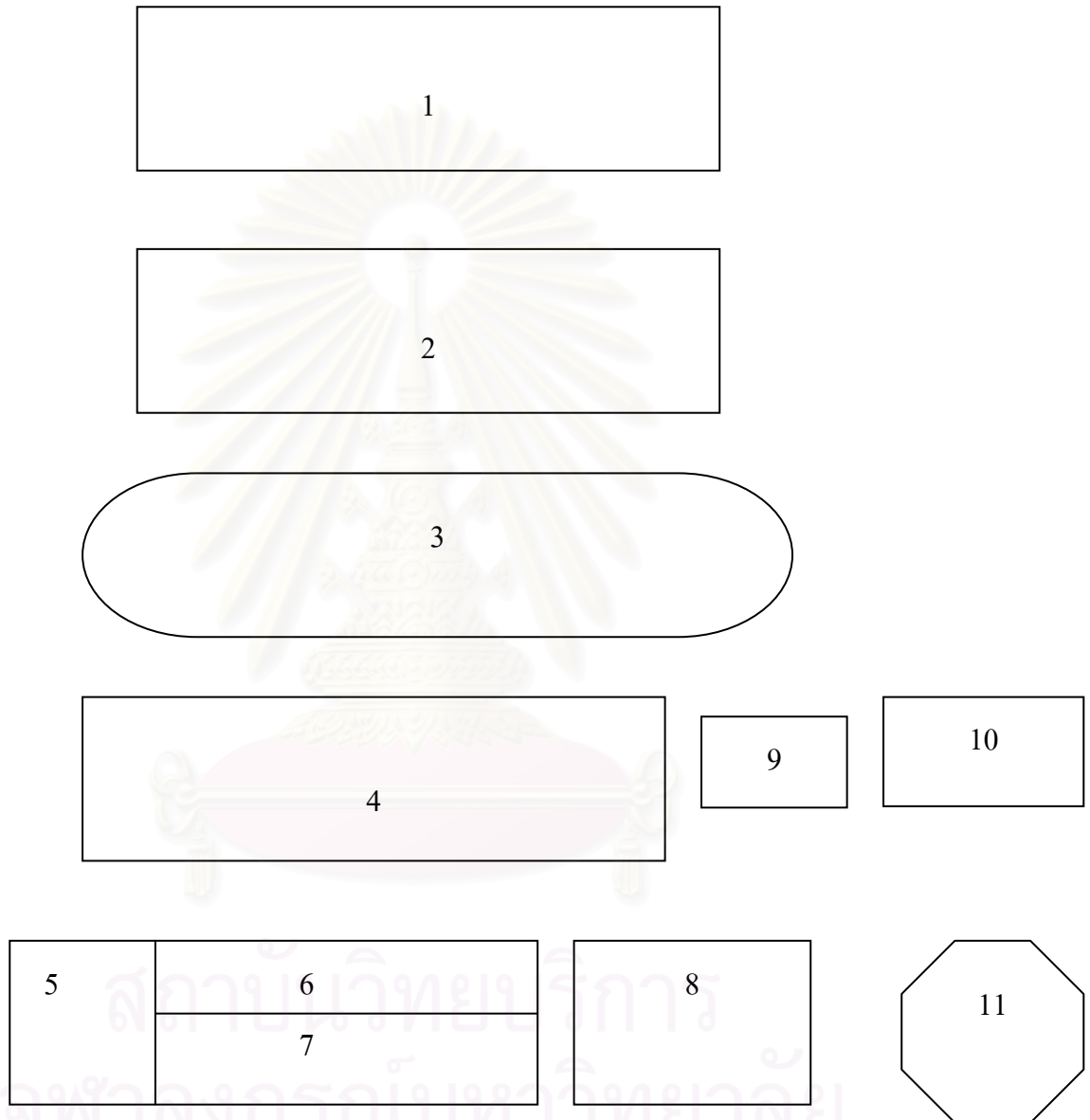

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

แผนที่บ้านพักฉุกเฉิน

หมายเหตุ

1. เป็นอาคารที่ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา ศูนย์ฝึกอาชีพ และ เป็นอาคารและที่ตั้งของฝ่ายบริหารและพัฒนา ฝ่ายการเงินและการบัญชี
2. อาคารบริษัทวีเทรอนอินเตอร์เนชั่นแนลเฮาส์ เพื่อเป็นที่พัก อาหาร และการบริการ ห้องประชุมสัมมนา เป็นแหล่งหาเงินทุนอีกแห่งหนึ่งของสมาคมฯ เนื่องจากใกล้ กับสนามบินดอนเมือง ทำให้มีชาวต่างชาติเข้ามาพัก เนื่องจากเป็นที่พักที่ราคา ย่อมเยา และมีบริการที่ดี นอกจากนี้ยังมีห้องอาหารบ้านคุณย่า ขายอาหารเพื่อ สุขภาพ ในราคาที่ย่อมเยา ทำให้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก
3. สวนธรรมชาติบำบัด เป็นสวนกว้าง มีน้ำตกและทัศนียภาพสวยงาม สร้างขึ้น เพื่อให้ความร่มรื่น และเป็นที่พักผ่อนใจของผู้เด็กร้อน ซึ่งผู้เด็กร้อนที่ตั้งครมภ์ จะเป็นที่ตั้งกลุ่มสนทนากันให้ยามว่าง
4. เป็นอาคารสูง 10 ชั้น โดยในชั้นแรกเป็นอาคารที่ตั้งของสำนักงานฝ่ายสังคม สงเคราะห์ ศูนย์กนิษฐนารี ห้องแรกสำหรับผู้เด็กร้อนและห้องทำกิจกรรมกลุ่มบำบัด ต่างๆ ในส่วนของอาคารชั้นบนจะเป็นที่พักสำหรับผู้เด็กร้อน 1 ห้อง/5-6 คน และ ห้องพักของเจ้าหน้าที่เวรที่ต้องเข้าเวรในช่วงกลางคืน
5. ห้องพักของผู้ติดเชื้อ HIV เป็นห้องรวมจำนวนสองห้อง มีผู้ป่วยอาศัยอยู่ห้องละ ประมาณ 8-10 คน เตียงของผู้ติดเชือนั้นจะเป็นเตียงสำหรับผู้ป่วยเช่นเดียวกับใน โรงพยาบาล และห้องของผู้ช่วยพยาบาล เป็นที่สำหรับให้ยาในกรณีที่ถูกฉี นนอกจากนี้บริเวณหน้าห้องพักจะมีโต๊ะตัวใหญ่หนึ่งตัว เพื่อที่เป็นพื้นที่ อเนกประสงค์สำหรับผู้ป่วย เช่นทานอาหารทั้งสามมื้อ ตั้งกลุ่มสนทนา บักผ้า นำ งานจากศูนย์ฝึกอาชีพกลับมาทำ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ป่วยอยู่บริเวณพื้นที่นี้เกือบ ึ่งวัน
6. ลานอเนกประสงค์ ใช้ในการประกอบกิจกรรมหลายอย่างในบ้านพัก ตั้งแต่เป็น ที่ตั้งเปลของผู้เด็กร้อนที่ลูกยังเล็กซึ่งมีประมาณ 10 กว่าเปล, เป็นสถานที่ที่ได้ใช้ ประชุมของทุกวันเวลา เข้า-เย็น, เป็นที่ทานอาหารของผู้เด็กร้อนทั้งสามมื้อ, ที่ตั้งของโรงครัว, พื้นที่เวลามีการทำบุญแล้วพระประจำปี เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นที่ ที่ผู้เด็กร้อนจะใช้ชีวิตประจำวันเป็นส่วนมาก เพราะจะต้องกลับมารวมตัวกัน หลังจากไปฝึกอาชีพ ไปพบแพทย์ และธุระต่างๆ ลานอเนกประสงค์จึงไม่เคยว่าง
7. ห้องพักของผู้เด็กร้อนทั้งหมด 4 ห้อง เป็นห้องพักรวม จำนวนผู้เด็กร้อน 5-6 คนต่อห้อง และห้องพักของเจ้าหน้าที่เวรที่ต้องเข้าเวรในช่วงกลางคืน โดยส่วน ใหญ่แล้วห้องนี้จะเป็นห้องที่เจ้าหน้าที่เวรใช้

8. บ้านเด็ก บ้านเด็กเป็นสถานที่ดูแลและรับเลี้ยงเด็กในช่วงอายุ 2-6 ขวบ เป็นบุตรของผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือในระหว่างที่มารดาพิการฟื้นฟูสภาพร่างกาย/จิตใจ หรือพักรอคลอดถึงหลังคลอด มีครูและพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 3 คน เป็นผู้ดูแลสิทธิเด็กและเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา โดยมุ่งให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตลอดปีที่ผ่านมา มีเด็กอยู่ในความดูแล ทั้งหมด 89 ราย
9. คลินิกผู้หญิงจิมมี โรซาลีน คาร์เตอร์ เป็นสถานที่ดูแลผู้หญิงที่ประสบปัญหาท้องไม่พร้อมตั้งแต่ช่วงก่อนคลอดถึงหลังคลอด
10. ศูนย์เลี้ยงเด็กอ่อน เป็นสถานที่ดูแลและรับเลี้ยงเด็กอ่อน ซึ่งเป็นบุตรของผู้เดือดร้อนที่ประสบปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อมที่ต้องการยกบุตรเพื่อหาพ่อแม่อุปถัมภ์หรือมารดาของเด็กฝากเลี้ยงไว้ชั่วคราวเพื่อให้ตนเองสามารถกลับคืนสู่สังคม หรือกลับไปศึกษาต่อได้ ทั้งนี้มีพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 6 คนและผู้ช่วยพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 1 คน ทำหน้าที่ดูแลพัฒนาร่างกายและจิตใจทารกตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมา มีเด็กแรกเกิดฝากเลี้ยงจำนวน 89 ราย และมีเด็กฝากเลี้ยงจำนวน 16 ราย
11. ศาลาริมน้ำ เป็นที่อีกที่หนึ่งผู้เดือดร้อนที่ตั้งครรภ์จะตั้งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ตั้งกลุ่มสนทนา ปักผ้า นอนเล่น เป็นต้น

ภาคผนวก ข

1. แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง

ในระยะเวลา 2 เดือนที่ผ่านมา ท่านมีอาการพฤติกรรม หรือความรู้สึกต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โปรดเขียนเครื่องหมาย “6” ลงในช่องแสดงระดับอาการที่เกิดขึ้นกับตัวท่านตามความเป็นจริงมากที่สุด

อาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึก	ระดับอาการ			
	ไม่เคยเลย	เป็นครั้งคราว	บ่อยๆ	ประจำ
1. นอนไม่หลับเพราะคิดมากหรือกังวลใจ				
2. รู้สึกหงุดหงิด รำคาญใจ				
3. อะไรไม่ได้เพราะประสาทตึงเครียด				
4. มีความวุ่นวายใจ				
5. ไม่อยากพบปะผู้คน				
6. ปวดหัวข้างเดียวหรือปวดขมับสองข้าง				
7. รู้สึกไม่มีความสุข และเศร้าหมอง				
8. รู้สึกหมดหวังในชีวิต				
9. รู้สึกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า				
10. กระวนกระวายใจอยู่ตลอดเวลา				
11. รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิ				
12. รู้สึกเปลี่ยวจนไม่มีแรงทำอะไร				
13. รู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากทำอะไร				
14. มีอาการหัวใจเต้นแรง				
15. เสี่ยงสั้น ปากสั้น หรือมือสั้นเวลาไม่พอใจ				
16. รู้สึกกลัวผิดพลาดในการทำสิ่งต่างๆ				
17. ปวดหรือเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณท้ายทอย หลัง หรือไหล่				
18. ตื่นเต้นง่ายกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย				
19. มีนั่งหรือเวียนศีรษะ				
20. ความสุขทางเพศลดลง				

2. แบบประเมินทางจิต

จงเติมประโยคให้สมบูรณ์ (SSCT)

ชื่อ-นามสกุล..... เพศ..... อายุ.....ปี วันที่.....

คำแนะนำ ประโยคข้างล่างเป็นประโยคที่มีข้อความไม่สมบูรณ์ โปรดอ่านประโยคในแต่ละข้อ และเติมข้อความที่ท่านนึกได้ครั้งแรกทันทีที่อ่านประโยคจบ พยายามทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าท่านเติมข้อความประโยคหนึ่งประโยคใดไม่ได้ ให้ทำเครื่องหมายไว้และกลับมาย้อนทำใหม่เมื่อข้ออื่นๆเสร็จแล้ว

1. ฉันรู้สึกว่ นานๆคุณพ่อของฉัน.....
2. เมื่อฉันพบอุปสรรค.....
3. ฉันมักต้องการ.....
4. ถ้าฉันได้เป็นหัวหน้า.....
5. อนาคตของฉัน.....
6. ผู้บังคับบัญชาของฉัน.....
7. ฉันรู้สึกกลัว.....
8. ฉันคิดว่าเพื่อนแท้ คือ.....
9. เมื่อฉันยังเล็ก.....
10. ในความเห็นของฉันผู้หญิงที่ดี คือ.....
11. เมื่อฉันพบผู้หญิงกับผู้ชายอยู่ด้วยกัน.....
12. เปรียบเทียบครอบครัวอื่นๆกับครอบครัวของฉัน.....
13. ในเวลางานฉันเข้าได้ดีกับ.....
14. คุณแม่ของฉัน.....
15. ฉันจะทำทุกอย่างเพื่อจะลี้มเวลาที่ฉัน.....
16. ถ้าเพียงแต่คุณพ่อของฉันจะ.....
17. ฉันเชื่อว่าฉันมีความสามารถที่จะ.....
18. ฉันคงมีความสุขถ้า.....
19. ถ้ามีคนมาช่วยงานฉัน.....
20. สิ่งที่ฉันตั้งตาคอย.....
21. คุณครูของฉัน.....
22. เพื่อนของฉันส่วนมากไม่รู้ว่่าฉันกลัว.....
23. ฉันไม่ชอบคนที่.....
24. ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ฉัน.....

25. ฉันคิดว่าเด็กผู้หญิงส่วนมาก.....
26. ความรู้สึกของฉันเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน.....
27. ครอบครัวของฉันคิดว่า ฉัน.....
28. คนที่ฉันทำงานด้วย.....
29. คุณแม่และฉัน.....
30. ความผิดพลาดที่สำคัญของฉัน คือ.....
31. ฉันปรารถนาให้คุณพ่อของฉัน.....
32. จุดด้อยที่สำคัญของฉัน คือ.....
33. สิ่งที่ฉันใฝ่ฝันในชีวิต คือ.....
34. คนที่ช่วยงานฉัน.....
35. วันหนึ่งฉันจะ.....
36. เมื่อฉันเห็นผู้บังคับบัญชาเดินมา.....
37. ฉันปรารถนาที่จะไม่กลัว.....
38. คนที่ฉันชอบมากที่สุด.....
39. ถ้าฉันกลับไปเป็นเด็กเล็กๆ อีก.....
40. ฉันเชื่อว่าผู้หญิงส่วนมาก.....
41. ถ้าฉันมีเพศสัมพันธ์.....
42. ครอบครัวที่ฉันรู้จักส่วนมาก.....
43. ฉันชอบทำงานกับคนที่.....
44. ฉันคิดว่าแม่ส่วนมาก.....
45. เมื่อฉันเป็นเด็ก ฉันมีความรู้สึกเกี่ยวกับ.....
46. ฉันรู้สึกว่าคุณพ่อของฉัน.....
47. เมื่อฉันโชคร้าย.....
48. ในการออกคำสั่งต่อคนอื่น ฉัน.....
49. สิ่งที่ฉันต้องการมากที่สุดในชีวิต.....
50. เมื่อฉันโตขึ้น.....
51. คนที่ฉันถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาของฉัน.....
52. บางครั้งความกลัวทำให้ฉันต้อง.....
53. เวลาที่ฉันไม่อยู่เพื่อนของฉัน.....
54. เรื่องในวัยเด็กที่ฉันจำได้ดีที่สุด.....
55. สิ่งที่ไม่ชอบเกี่ยวกับผู้หญิง.....

56. ชีวิตทางเพศของฉัน.....
57. เมื่อเป็นเด็ก ครอบครัวของฉัน.....
58. คนที่ชอบทำงานกับฉัน มักจะ
59. ฉันขอบคุณแม่ของฉันแต่.....
60. สิ่งร้ายแรงที่สุดที่ฉันเคยทำ.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. แบบประเมินพื้นฐานสภาพจิตใจ

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ.....

สถานภาพการสมรส.....ศาสนา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

การศึกษา.....

ความสามารถพิเศษ.....

โรคประจำตัว.....

ความสามารถพิเศษ.....

โรคประจำตัว.....

สถานที่เข้ารับการรักษายาบาล.....

ประวัติการคลอด.....การเลี้ยงดู.....

การเจ็บป่วยในวัยเด็ก.....อุบัติเหตุร้ายแรง.....

การใช้ยาและสารเสพติดอื่นๆ.....

การวางแผนครอบครัว.....มีบุตร.....คน

ลักษณะทั่วไป (General Appearance)

ลักษณะการพูด (Speech)

อารมณ์ (Affect and Mood)

ความคิด (Thought)

การรับรู้ (Perception).....

ความสนใจและสมาธิ (Attention and Concentration)

ความจำ (Memory)

ประวัติปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สมาชิกภายในครอบครัว

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความสัมพันธ์	อาชีพ	รายได้	สุขภาพ	โทรศัพท์
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

ความรู้สึกับปัญหาของตนเอง.....

การแก้ไขปัญหาของตนเอง.....

วินิจฉัย/ประเมิน ด้านสภาพจิตใจ.....

จุดแข็ง.....

การดำเนินการช่วยเหลือ -.....

.....

.....

.....

.....

แผนงาน (PLAN) -.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักจิตวิทยา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภัทรพร ประทุมฝาง เกิดวันที่ 2 มีนาคม 2524 สำเร็จการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับเกียรตินิยมอันดับสองในปีการศึกษา 2544 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา วทิตสาชาวาทิตยา ภาควิชาวาทิตยาและสื่อสารการ แสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2545 และสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย